PARAPHRASE

VAN HET BOEK

II KRONIEKEN

DOOR

W. TOM

T. WEVER — FRANEKER

DERDE HOOFDDEEL: DE REGERING VAN SALOMO 1 : 1—9 : 31.

I. SALOMO'S KRONINGSOFFER EN DE VERSCHIJNING DES HEREN TE GIBEON. 1 : 1-13a.

1 : 1 Was er vlak na de troonsbestijging van Salomo eerst nog enige tegenstand te overwinnen, van de zijde van Adonia en zijn aanhang, dit nam niet weg, dat reeds zeer spoedig het koninklijk gezag van Salomo, de zoon van David, stevig bevestigd was. Want de HERE bestendigde aan hem de zegen, die Hij ook aan zijn vader David geschonken had, en de HERE zijn God was met hem, gelijk Hij ook met zijn vader David geweest was [1]), en maakte hem buitengewoon groot.

2 Naar algemeen Semietisch gebruik wilde Salomo een troonsbestijgingsoffer brengen, om bij de aanvang zijner regering de onmisbare zegen des HEREN af te smeken over de zware taak die hem op de schouders was gelegd.

Vanzelfsprekend zouden ook de gezagsdragers en rijksgroten als vertegenwoordigers des volks daarbij tegenwoordig moeten zijn.

Daarom sprak Salomo daarover tot de vertegenwoordigers des volks, tot de oversten van duizend en van honderd, als militaire hoogwaardigheidsbekleders, en tot de rechters, en tot alle vorsten van Israël, de familiehoofden.

3 En zij gingen met Salomo naar de hoogte die te Gibeon is. Want daar was de tabernakel, de tent der samenkomst van God met Zijn volk, die Mozes, de knecht des HEREN, in
4 de woestijn gemaakt had. De ark was daar echter niet. Na haar omzwerving in het land der Filistijnen had David haar uit het huis van Abinadab, in Kirjath-Jearim, overgebracht naar de plaats die hij voor haar gereed gemaakt had; want

---

1) Zie I Kron. 11 : 9.

hij had een tent voor haar opgeslagen te Jeruzalem.
5 Bij de tabernakel te Gibeon was echter wel het koperen brandofferaltaar, dat Bezaleël, de zoon van Oeri, de zoon van Hur, gemaakt had. Op dat altaar, dat daar stond vóór de tabernakel des HEREN te Gibeon, wilde Salomo een groot kroningsoffer brengen. Daarom ging hij met de rijksgroten en vertegenwoordigers des volks naar Gibeon, om daar niet alleen de HERE een offer te brengen, maar ook in gebed de hulp des HEREN met het oog op de hem wachtende taak in te roepen [1].
6 En Salomo offerde daar, voor het aangezicht des HEREN, op het koperen brandofferaltaar, dat tot de tent der samenkomst behoorde en dat dus het historische altaar was om brandoffers aan de HERE te brengen, een geweldig groot kroningsoffer van niet minder dan duizend dieren.

7 In de daarop volgende nacht, toen Salomo's geest nog geheel vervuld was van alles wat ook overdag zijn aandacht in beslag nam, verscheen God aan Salomo in de droom, om hem een antwoord te geven op zijn gebed en offer, en de HERE zeide tot hem: „Vraag maar wat gij wilt. Wat wilt ge dat Ik u zal geven? Dan zal Ik uw begeerte vervullen en het gevraagde u schenken".
8 En Salomo zeide tot God: „Aan mijn vader David hebt Gij grote weldadigheid bewezen, waar Gij hem steeds tot een Helper geweest zijt en met hem geweest zijt overal waar hij heen ging. En nu hebt Gij, met voorbijgang van de andere zonen mijns vaders, mij koning gemaakt in mijns vaders plaats.
9 Nu dan, HERE God, Gij Die de Onwankelbaar-Getrouwe zijt, laat dan nu het woord bewaarheid worden dat Gij tot mijn vader David gesproken hebt, en laat Uw belofte in vervulling gaan, die Gij hem geschonken hebt, dat Gij mij tot een Vader zult zijn en dat ik U tot een zoon mag zijn [2], want Gij zijt het toch Die naar Uw vrijmachtige beschikking mij koning gemaakt hebt over een volk dat zo talrijk is als

---

[1]) De bedoeling is niet, dat Salomo er heen ging om het altaar te bezoeken, maar om de HERE te zoeken, vgl. I Kron. 21 : 30, II Kron. 15 : 2, 13 e.a. plaatsen.
[2]) Zie I Kron. 17 : 23.

het stof der aarde. Daarom zal ik bij de volvoering van die zware taak die Gij mij op de schouders gelegd hebt, de vervulling van die belofte niet kunnen missen.

10 Geef Gij mij dan wijsheid, opdat ik de juiste middelen moge kiezen opdat mijn regering aan haar doel moge beantwoorden.

En geef mij inzicht, opdat het mij niet aan kennis moge ontbreken van wat voor dit volk nodig is, opdat mijn ganse regering het volk ten zegen moge zijn.

Want wie zou anders in staat zijn aan dit grote volk van U leiding te geven en de rechtspraak daarover naar behoren uit te oefenen?"

11 Dit woord van Salomo was goed in de ogen des HEREN. Daarom zeide God tot Salomo:

„Wijl dit de begeerte uws harten is, en gij geen rijkdom gevraagd hebt noch schatten noch eer noch het leven van uw haters, en gij ook geen lang leven gevraagd hebt, zoals de heidense heersers van hun goden vragen, die alleen maar op eigen grootheid en machtsuitbreiding bedacht zijn — omdat gij zo niet gedaan hebt, maar van Mij niet anders gevraagd hebt dan wat gij voor de rechte uitoefening van uw koningschap nodig hebt, namelijk wijsheid en inzicht, om dit volk waarover Ik u koning gemaakt heb, te kunnen
12 leiden, daarom zal Ik u óók geven wat gij van Mij níet gevraagd hebt. Die wijsheid en dat inzicht, waar gij in uw gebed van gesproken hebt, ze zijn u geschonken. Maar daarenboven geef Ik u rijkdom en schatten en ere, zoals geen der koningen die vóór u geregeerd hebben, bezeten heeft, en zoals er ook na u niet wezen zal".

13a Daarna keerde Salomo van de offerhoogte die te Gibeon is, van vóór de tent der samenkomst, terug naar Jeruzalem, waar ook voor de ark nog brand- en dankoffers door hem gebracht werden, en een grote offermaaltijd voor zijn rijksgroten en de vertegenwoordigers des volks door hem werd aangericht.

II. SALOMO'S MACHT EN RIJKDOM. 1 : 13b-17.

1 : 13b Zo had Salomo dan het koningschap aanvaard en regeerde hij over Israël.

14 En de HERE vervulde Zijn belofte, dat Hij hem rijkdom
en schatten geven zou, op wondere wijze. Want Salomo ver-
zamelde krijgswagens en ruiters, zodat hij niet minder dan
veertien honderd krijgswagens en twaalf duizend ruiters
had, die hij in garnizoen legde in de wagensteden en in
zijn koninklijke residentie in Jeruzalem.
15 Het voor dat alles benodigde geld was ruimschoots
voorhanden, want Salomo maakte het zilver en het goud in
Jeruzalem even talrijk als stenen op het gebergte, terwijl
hij door zijn relaties met Hiram er voor zorgde, dat het
kostbare en duurzame cederhout in Jeruzalem even ruim
aanwezig was als het ordinaire timmerhout van de moer-
beziebomen. Omdat deze in grote menigte gevonden werden
in de koninklijke domeinen [1]) in de Sjefela, het heuvelach-
tige gebied tussen het gebergte van Juda en de kustvlakte
van Filistea, had Salomo de vrije beschikking over dat
moerbeziehout.
16 Zijn paarden betrok Salomo uit het Klein-Arme-
nische bergland Mitsraïm en uit het Zuidelijk daarvan,
aan de Noord-Oosthoek van de Middellandse Zee gele-
gen Kwé, dat door zijn ligging in de Cilicische kust-
vlakte, de natuurlijke stapelplaats was voor de wagens
en paarden uit het bergachtige binnenland van Mitsraïm,
en waar Salomo's handelskantoren dan ook gevestigd
waren.
De handelsreizigers van koning Salomo haalden die
17 paarden en wagens tegen marktprijs uit Kwé. Een krijgs-
wagen uit Mitsraïm kwam dan bij levering op een prijs van
zes honderd halve zilveren sikkels, en een paard op honderd
vijftig halve zilveren sikkels [2]).
De gehele uitvoer van wagens en paarden uit Mitsraïm
en Kwé was in handen van Salomo's handelsagenten, die
ook alle koningen der Hethieten en de koningen van Aram
van paarden en wagens voorzagen.

---

1) Zie I Kron. 27 : 28.

2) Een grote zilveren sikkel woog 21,84 gram, een kleine sikkel 14,56 gram. Uit vergelijking met de Septuaginta in I Kon. 10 : 29 valt af te leiden dat hier de kleine sikkel van 14,56 gram bedoeld is. Een wagen kostte dus 4368 gram zilver en een paard 1092 gram.

III. SALOMO'S VOORBEREIDING VOOR DE TEMPELBOUW. 2 : 1-18.

2 : 1 In het vierde jaar zijner regering [1]), toen er duurzame rust was in het ganse land [2]), wilde Salomo uitvoering gaan geven aan de hem door zijn vader geworden opdracht, voor de Naam des HEREN een huis te bouwen, een heilige tempel waarin de heerlijkheid des HEREN tot openbaring zou komen en die het centrum zijn zou vanwaar de HERE Zijn openbaringsdaden deed uitgaan. Bovendien wilde hij naast het paleis, dat zijn vader reeds gebouwd had [3]), nog een koninklijk paleis bouwen.

2 Daarom begon Salomo met de voor die bouwwerken nodige voorbereidselen te treffen. Van de manlijke vreemdelingen die van de vóór-Israëlietische bevolking des lands nog waren overgebleven, bestemde Salomo er zeventig duizend tot lastdragers. Hun herendienst bestond daarin, dat zij het over zee aangevoerde cederhout van Joppe naar Jeruzalem moesten transporteren en hulpdienst bij het bouwen van de tempel moesten verrichten. Tachtig duizend van hen moesten herendiensten verrichten als steenhouwers in het gebergte, om de grote steenblokken uit te houwen en pasklaar te maken, zodat ze bij het bouwen van de tempel eenvoudig op en naast elkaar gelegd konden worden [4]).

Over deze honderd vijftig duizend man, die tot het verrichten van herendiensten door Salomo werden opgeroepen, waren drie duizend zes honderd opzichters aangesteld, die eveneens behoorden tot de nog in het land wonende vreemdelingen.

3 Daarop zond Salomo boden tot Hiram, de koning van Tyrus, van wie hij het voor zijn tempelwerk benodigde cederhout betrekken wilde, dat in grote overvloed gevonden werd op de hellingen van de Libanon, die tot het gebied van de koning van Tyrus behoorde.

---

1) Zie I Kon. 6 : 38, II Kron. 3 : 4.
2) Zie I Kon. 5 : 4.
3) Zie I Kron. 14 : 1.
4) In de z.g. Klaagmuur, overblijfsel van de Herodiaanse tempelmuur, bevinden zich stenen van zelfs 8 meter lengte.

Aanknopende bij de vriendschappelijke betrekkingen, die reeds tussen zijn vader en koning Hiram bestaan hadden, liet Salomo hem boodschappen:

„Gij herinnert u ongetwijfeld de diensten, die gij reeds aan mijn vader David bewezen hebt, aan wie gij cederhout gezonden hebt, opdat hij voor zich een paleis kon bouwen om in te wonen.

Ik zou het zeer op prijs stellen, wanneer gij op dezelfde wijze ook mij behulpzaam zoudt willen zijn.

4 Want zie, ik ben van plan een huis te bouwen voor de Naam van de HERE mijn God, om dat Hem te heiligen door het af te zonderen voor Zijn dienst en in die tempel Hem op de voorgeschreven wijze te vereren.

In dat heiligdom zal dus iedere morgen en iedere avond welriekend reukwerk ontstoken worden op het reukofferaltaar [1]) voor Zijn aangezicht, opdat de geur dier verbrande specerijen het heiligdom met een lieflijk aroma vervulle en symbolische uitdrukking moge zijn van de ten hemel stijgende gebeden.

Verder zullen daar geregeld toonbroden voor Zijn aangezicht worden neergelegd als zichtbaar teken onzer voortdurende verering, terwijl op de wekelijkse sabbatten en de nieuwe-maan-feesten en de door de HERE onze God ingezette feestgetijden van Pascha, Pinksteren en Loofhuttenfeest en op de Grote Verzoendag Hem in die tempel de dagelijkse morgen- en avond-brandoffers gebracht zullen worden, als teken van de voortdurende toewijding van ons leven aan de HERE onze God, ter Wiens ere ik dat huis bouwen ga. Want dat is de verplichting die Israël voor immer is opgelegd.

5 Het huis, dat ik bouwen ga, moet groot zijn, want onze God is groter dan alle andere goden, omdat Hij alleen de waarachtige en levende God is.

6 Maar wie zou daartoe in staat zijn, voor Hem een huis te bouwen? Want onze God is de Oneindig-Verhevene, Die niet aan een bepaalde tempel gebonden is en door geen aardse, door mensenhanden gebouwde tempel ooit omsloten kan worden. Want zelfs de hemel, het uitspansel met zijn zon, maan en sterren, die andere volken als woonplaats

---

[1]) Zie Ex. 30 : 7 v.

van hun goden en godinnen denken, kan Hem niet omvatten, noch ook de hemel der hemelen, de bovenste sfeer der hemelruimte, die door geen der andere volken zelfs ook maar van verre als woonplaats zijner goden gedacht wordt. De HERE onze God is daar ver boven verheven, omdat Hij de Oneindige is in verhevenheid.

Hoe zou ik dan voor Hem een huis kunnen bouwen dat Hij daarin wonen zou?

Dat is echter ook mijn bedoeling niet.

Slechts om reukwerk voor Zijn aangezicht te ontsteken en Hem op de voorgeschreven wijze te vereren, zoals Israël verplicht is, wil ik Hem een tempel bouwen.

7 Zend mij daarom iemand met kunstzinnige aanleg, die er verstand van heeft om goud, zilver, koper en ijzer te bewerken, en die verstand heeft van purperweverij, om donkerrode en scharlakenrode en donkerblauwe purperen stoffen te verwerken, en die ook verstand heeft van het graveren van edelstenen en van hout en metaal, opdat hij leiding kan geven aan de mannen die hier bij mij in Juda en Jeruzalem zijn, die mijn vader David voor het vervaardigen van allerlei kunstvoorwerpen reeds te mijner beschikking gesteld heeft.

8 Zend mij ook cederhout en cypressenhout van de Libanon, en sandelhout om daar trappen en muziekinstrumenten van te vervaardigen. Want ik weet dat uw knechten verstand hebben van het vellen van de bomen van de Libanon, dat zij de geschikte bomen weten uit te kiezen en ook weten op welke tijd ze gekapt moeten worden.

Zie, ik zal mijn knechten naar de Libanon zenden, om
9 uw knechten bij het vellen der bomen behulpzaam te zijn en om hout en balken in menigte voor mij gereed te maken; er is veel nodig, want het huis dat ik bouwen ga, moet groot en wonderbaar zijn.

10 En zie, voor het levensonderhoud van uw knechten, die de bomen vellen en de balken gereed maken, zal ik twintig duizend kor tarwe leveren en twintig duizend kor gerst, en twintig duizend bath wijn en twintig duizend bath olie" [1]).

---

[1]) Volgens Bijb. Handb. Kok I, blz. 259 is 1 kor 364,4 liter; 20.000 kor is dus 7.288.000 liter. 1 bath is 36,44 liter; 20.000 bath is dus 728.800 liter.

11 Hiram, de koning van Tyrus, antwoordde daarop Salomo in een schrijven, waarin hij uit diplomatieke beleefdheid eerst een opmerking maakte over Israëls jonge koning en over de God van Israël, waarbij hij zich eenvoudig bij Israëls zienswijze aansloot.

Hij schreef aldus: „Omdat de HERE Zijn volk liefheeft, heeft Hij u tot koning over hen aangesteld".

12 Verder schreef hij: „Geloofd zij de HERE, de God van Israël, Die de hemel en de aarde gemaakt heeft, dat Hij aan koning David een wijze zoon gegeven heeft, die begiftigd is met inzicht en doorzicht, en die van plan is een tempel te gaan bouwen voor de HERE en een paleis voor zijn koningschap.

13 Op uw verzoek zend ik u een kunstzinnig man, die begaafd is met doorzicht, namelijk Hiram, een van mijn
14 Adviseurs [1]). Hij heeft nog Israëlietisch bloed in de aderen, want hij is de zoon van een vrouw uit de stad Dan, die na haar eerste huwelijk met een man uit Naphtali, gehuwd is met een Tyrische kopersmid [2]), uit welk huwelijk Hiram geboren is. Naast de Israëlietische gezindheid, die hij erfde van zijn moeder, erfde hij dus de technische bekwaamheid van zijn vader.

Deze Hiram is een kunstzinnig genie, die verstand heeft van het bewerken van goud, zilver, koper, ijzer, steen, hout, donkerrood en donkerblauw purper, fijn lijnwaad en scharlakenrood purper; verder is hij bedreven in het graveren, en bekwaam om allerlei kunstzinnige ontwerpen te maken, die hem opgedragen worden. Hij is dus de man die gij zoekt, die in staat is leiding te geven aan de kunstenaars die gij hebt, die uw vader, mijn heer David, te uwer beschikking gesteld heeft.

15 De tarwe, gerst, olie en wijn, waar gij van gesproken hebt, tot levensonderhoud van de knechten, die voor u arbeiden zullen, kunt u, mijn heer, dus nu zenden.

16 Onzerzijds nemen wij op ons, hout van de Libanon te kappen zoveel als gij nodig hebt. Wij zullen dat in vlotten

---

1) Er staat letterlijk: Hoeram-abi, wat betekent: Hoeram, mijn vader. Vermoedelijk is dat laatste bedoeld als titel, zie Keil op I Kon. 7 : 13, 14; de naam Hoeram wisselt af met Hiram, zie 4 : 11.

2) Zie I Kon. 7 : 13, 14.

over zee naar Joppe vervoeren. Vandaar zult gij dan zelf voor het verdere transport naar Jeruzalem moeten zorg dragen".

17 Om voor de uitvoering van dit werk de nodige arbeidskrachten te verkrijgen, liet Salomo alle manlijke vreemdelingen tellen, die van de vóór-Israëlietische bevolking nog in het land waren overgebleven, zoals ook zijn vader David onder hen een telling had laten houden [1]). Die telling wees uit, dat er honderd drie en vijftig duizend zes honderd vreemdelingen in het land van Israël woonden.

18 Daarvan bestemde Salomo er zeventig duizend tot lastdragers. Hun herendienst bestond daarin, dat zij het over zee aangevoerde cederhout van Joppe naar Jeruzalem moesten transporteren en bij het bouwen van de tempel behulpzaam moesten zijn.

Tachtig duizend van hen moesten herendienst verrichten als steenhouwers in het gebergte, om de grote steenblokken uit te houwen en pasklaar te maken, terwijl de overige drie duizend zes honderd man tot opzichters werden aangesteld, om het volk aan het werk te houden.

Om te voldoen aan zijn toezegging, dat zijn knechten die van Hiram zouden helpen bij het vellen van de bomen op de Libanon, liet Salomo bovendien uit heel Israël een lichting opkomen van dertig duizend man; om de beurt moest telkens het derde deel van hen, tien duizend man, gedurende een maand op de Libanon arbeiden, om daarna gedurende twee maanden thuis te zijn [2]).

IV. DE TEMPELBOUW. 3 : 1—5 : 1.

1. *De eigenlijke tempelbouw.* 3 : 1-17.

3 : 1 Nadat Salomo aldus de voorbereidende maatregelen getroffen had, begon hij het huis des HEREN te Jeruzalem te bouwen op de berg Moria.

Dat was de plaats waar in vroeger tijd de HERE aan Abraham verschenen was, toen hij zijn zoon Izak op het

---

1) Vgl. I Kron. 22 : 2.
2) Zie I Kon. 5 : 13 v.

altaar gebonden had om hem aan de HERE te offeren, dezelfde plaats waar de HERE later nogmaals verschenen was, aan David, toen de verderfengel uitgezonden was om het volk Israël te slaan met de pestilentie.

Op de plaats die zijn vader David toen reeds daarvoor vastgesteld had, op de dorsvloer van Ornan, de Jebusiet, ging Salomo de tempel bouwen.

2 In het vierde jaar zijner regering, in de tweede lentemaand, dat is de maand Ziv [1]), begon hij te bouwen [2]).

3 Dit zijn de afmetingen van de tempel met zijn verschillende afdelingen: het eigenlijke tempelgebouw had — van binnen gemeten — een lengte van zestig Mozaïsche heilige ellen en een breedte van twintig el [3]).

4 Aan de voorzijde van het tempelgebouw, over de ganse breedte daarvan, was een voorhal gebouwd, die een diepte had van tien el [4]), terwijl zijn lengte even groot was als de breedte van het tempelgebouw, namelijk twintig el [5]).

Omdat aan weerszijden tegen de zijkanten van het tempelgebouw een aanbouwsel opgetrokken was [6]), had het eigenlijke tempelgebouw, van buiten gezien, echter een heel wat groter breedte dan de voorhal. Ook de hoogte van voorhal en tempelgebouw waren verschillend. Terwijl het tempelgebouw dertig el hoog was [7]), had de voorhal een hoogte van twintig el [8]), zodat er in de voorgevel van het

---

1) Zie I Kon. 6 : 37. De maand Ziv komt ongeveer overeen met onze maand Mei, zie Bijb. Handb. Kok I, blz. 257. Het was hoogstwaarschijnlijk Mei 969 v. Chr.

2) In overeenstemming met Septuagint, Vulgaat en enkele handschriften is het woord basjeni hier geschrapt; de tweede dag van de maand wordt op andere wijze aangeduid.

3) De vroegere, heilige el was iets langer dan de gewone el, n.l. 525 m.m., zie Bijb. Handb. Kok I, blz. 259. Binnenwaarts gemeten was de tempel dus 31,50 m. lang en 10,50 m. breed. In verband met Ez. 41 : 5 vermoedt Noordtzij K.V. Kron. dat de muur 6 el, d.i. 3,15 m. breed was. Buitenwaarts gemeten had de tempel dus een lengte van 72 el = 37,80 m. en een breedte van 32 el = 17,80 m.

4) Zie I Kon. 6 : 3.

5) De voorhal had dus een oppervlak van 10,50 m. × 5,25 m. Hoe Noordtzij een lengte berekend van 11,80 m. is mij niet duidelijk.

6) Zie I Kon. 6 : 5.

7) Zie I Kon. 6 : 2. 30 el = 15,75 m.

8) De overgeleverde tekst heeft 120; dit cijfer zal wel op tekst-corruptie berusten. Met enkele oude vertalingen zal hier 20 te lezen zijn. De voorhal had dus een hoogte van 10,50 m. Hoe Noordtzij hier 11,80 m. berekent, is mij niet duidelijk.

tempelgebouw ruimte overgebleven was om daar vensters in aan te brengen [1]). Door deze kleinere afmetingen kwam duidelijk tot uiting, dat de voorhal niet meer was dan een voorportaal, dat niet tot het eigenlijke tempelhuis behoorde.

Wel moest de voorhal in de schittering van het eigenlijke tempelhuis delen. Daarom overtrok Salomo de houten betimmering van de binnenwanden van de voorhal met zuiver goud; daar werden echter geen cherubs op uitgesneden, zoals op de binnenwanden van het eigenlijke tempelgebouw.

5 Door de voorhal kwam men in de eigenlijke tempel, die uit twee afdelingen bestond.

Het voorste gedeelte, de grote tempelzaal of het Heilige, had, binnenwaarts gemeten — gelijk reeds gemeld — een breedte van twintig el, terwijl de lengte veertig el bedroeg [2]).

De stenen wanden van de grote tempelzaal beschoot Salomo aan de binnenzijde met cypressenhout, zodat er geen steen zichtbaar was [3]). Die houten betimmering overtrok Salomo met fijn goud uit het goudland Parwaïm, waarop hij palmbomen liet aanbrengen, als herinnering aan de Paradijsbomen, en guirlandes van opengesprongen bloemknoppen, zodat de tempelzaal een lusthof geleek.

6 Ook versierde hij de binnenwanden van de grote tempelzaal met een grote menigte edelstenen, die zijn vader
7 David reeds had bijeengebracht [4]), terwijl verder aan de inwendige versiering van de grote tempelzaal geen goud gespaard werd; de balken, de dorpels, de wanden, de deuren, zelfs de vloer [5]) van de tempelzaal, het werd alles met goud overtrokken, totdat de zaal daarmede geheel afgewerkt was, terwijl in het goud op de wanden cherubs werden ingegraveerd, als bewakers van 's HEREN heiligheid.

Zo was met zijn versiering van palmen en openge-

---

1) Zie I Kon. 6 : 4.

2) Het gehele tempelgebouw was 60 el lang, vs 3; het Allerheiligste was 20 el lang, vs 8; voor de grote tempelzaal, het Heilige, bleef dus over een lengte van 40 el, vgl. I Kon. 6 : 17. Het Heilige vormde dus een rechthoek van 21 m. × 10,50 m.

3) Zie I Kon. 6 : 18.

4) Zie I Kron. 29 : 2.

5) Zie I Kon. 6 : 30.

sprongen bloemknoppen en cherubs de grote tempelzaal een symbolische afbeelding van het Paradijs, de Lusthof van Eden, waartoe de vrije toegang alleen weer mogelijk is in de weg der verzoening en onder de strengste eerbiediging van de heiligheid des HEREN, waarover de cherubs waken.

8 Achter die grote voorzaal, ook wel genaamd het Heilige, bevond zich de achterzaal, het Allerheiligste. De lengte daarvan strekte zich uit over de gehele breedte van het tempelgebouw, en bedroeg dus twintig el, terwijl ook de breedte twintig el bedroeg, evenals de hoogte [1]. Het Allerheiligste had dus een kubus-vorm, waarmede tot uitdrukking gebracht werd de hoogste graad van heiligheid, die aan deze achterzaal van het tempelgebouw toekwam.

Waar het tempelgebouw dertig el hoog was [2], moet de achterzaal een zoldering gehad hebben, die tien el beneden het dak van het huis lag.

Nadat hij de binnenwanden van de achterzaal met hout beschoten had, overtrok Salomo die met fijn goud, dat een totaal-gewicht had van zes honderd talenten [3].

9 Om het bladgoud in de achterzaal op de wanden te spijkeren, gebruikte Salomo gouden nagelen, die een totaal gewicht hadden van vijftig sikkels [4].

Ook de bovenkamers van het aanbouwsel, dat rondom de hoofdzaal en de achterzaal tegen de wanden van het huis aangebouwd was [5], overtrok Salomo met goud.

10 Verder liet Salomo twee cherubs vervaardigen, beeldhouwwerk van hard en glanzend oleasterhout [6], die geplaatst moesten worden in het Allerheiligste. Hij overtrok die cherubs met goud.

11-13 De cherubs hadden hun vleugels uitgespreid. De totale lengte van de vier vleugels der beide cherubs bedroeg twintig el, en nam dus de gehele ruimte tussen de beide wanden van het Allerheiligste in beslag.

---

1) Zie I Kon. 6 : 20.
2) Zie I Kon. 6 : 2.
3) 1 talent = 49,11 kg., Bijb. Handb. Kok I, blz. 260; 600 talenten is dus 29466 kg. Volgens Noordtzij K.V. II Kron. 1938 vertegenwoordigde dit een waarde van bijna f 50.000.000,—.
4) 1 sikkel = 16,37 gram. 50 sikkels is dus 818,5 gram.
5) Zie I Kon. 6 : 5.
6) Zie I Kon. 6 : 23.

Elke vleugel afzonderlijk was vijf el lang. De cherubs waren niet tegenover elkander opgesteld, zoals de cherubs boven de ark, die hun vleugels beschermend over het verzoendeksel hielden uitgespreid. De cherubs die Salomo liet vervaardigen, waren midden in de achterzaal [1]) naast elkander opgesteld, zodat hun beide buitenste vleugels de Noord- en Zuid-wand van de achterzaal raakten, terwijl hun beide binnenste vleugels aan elkaar raakten, de rechtervleugel van de één aan de linkervleugel van de ander. De cherubs hadden elk een hoogte van tien el [2]), zodat zij tot halverhoogte de zoldering van het Allerheiligste reikten, en met hun grote uitgespreide vleugels als het ware de ark met de daarop geplaatste cherubs, die van veel kleiner afmetingen waren, beschermend overschaduwden [3]).

Zij stonden op hun voeten, met het aangezicht Oostwaarts gekeerd, naar de grote tempelzaal. Bij het betreden van het Allerheiligste zag men dus aanstonds die beide geweldige cherubs, die daar stonden als heilige wachters, om te waken voor de heiligheid van de heilige God, op Wiens tegenwoordigheid zij wezen.

14 Behalve de twee vleugeldeuren ter afscheiding van het Heilige en het Allerheiligste [4]), maakte Salomo, naar het voorbeeld van het voorhangsel in de tabernakel [5]), ook nog een voorhangsel van fijn lijnwaad in donkerblauwe, donkerrode en scharlakenrode kleur, waarin cherubs geweven waren. Dat spande hij tussen de voorzaal en de achterzaal, om ook daarmede de toegang tot het Allerheiligste af te sluiten.

15 Verder maakte Salomo nog twee koperen zuilen, die hij opstelde vóór het tempelgebouw, bij de voorhal van de grote tempelzaal. De hoogte der zuilen was achttien el [6]).

---

1) Zie I Kon. 6 : 27.

2) Zie I Kon. 6 : 26. 10 el = 5,25 m.

3) De ark zelf was 1,5 el hoog, Ex. 25 : 10, dat is 78,75 cm. Neemt men voor verzoendeksel en cherubs, wier hoogte niet aangegeven wordt, een zelfde hoogte aan, dan was de ark mèt cherubs nog niet 1,60 m. hoog.

4) Zie I Kon. 6 : 31-35.

5) Zie Ex. 26 : 31.

6) De overgeleverde tekst heeft 35 el; in I Kon. 7 : 15, II Kon. 25 : 17 en Jer. 52 : 21 wordt de hoogte opgegeven als 18 el. Het getal 35 is vermoedelijk door tekst-corruptie ontstaan.

Op de top der zuilen liet hij een uit koperen gietwerk bestaand kapiteel plaatsen, dat in 't geheel vijf el hoog was en uit twee delen bestond [1]). Het bovenste gedeelte, van vier el hoog, had de vorm van een bloeiende leliekelk, en rustte op een min of meer bolvormig onderstuk, dat het vruchtbeginsel afbeeldde, waar de leliekelk uit opbloeide.

16 Rondom dat bolvormig vruchtbeginsel, dat onmiddellijk op de gladde schacht der zuilen rustte, liet hij guirlandes aanbrengen, slingers van koperen vlechtwerk, die dat onderste gedeelte van het kapiteel als een krans [2]) omgaven.

Tenslotte maakte hij vier series, elk van honderd granaatappelen [3]), die hij aan die slingers bevestigde, twee series van honderd granaatappelen aan elke zuil. De bevestiging dezer granaatappelen was aldus, dat er vier van elke honderd granaatappelen rechtstreeks aan het koperen vlechtwerk der guirlandes bevestigd waren, terwijl er vier maal vier en twintig als guirlandes afhingen, die vrij door de wind heen en weer bewogen konden worden [4]).

17 De beide zuilen stelde Salomo op bij de voorhal van de tempel; de ene plaatste hij rechts van de ingang, aan de Noordzijde, en de andere links van de ingang, aan de Zuidzijde. Naar hun namen te oordelen bedoelde Salomo in deze beide zuilen de vastheid des tempels te symboliseren. Immers, de zuil aan de rechterzijde noemde hij Jachin, wat betekent: „Hij stelt vast", en de linkerzuil noemde hij Boaz: „In Hem is sterkte", waarmede Salomo tot uitdrukking wilde brengen dat de HERE door Zijn eigen sterkte de tempel vaststelt.

2. *Het tempelgereedschap en de tempelvoorhoven.* 4:1—5:1.

4 : 1 Verder maakte Salomo een koperen brandofferaltaar, dat hij plaatste vóór de tempel in de voorhof. Dat altaar had de vorm van een halve kubus; het was twintig el lang

---

1) Vergelijk voor de bijzonderheden der kapitelen I Kon. 7 : 16-21.

2) In de overgeleverde tekst staat hier: „in de achterzaal", d.w.z. in het Allerheiligste. Dat geeft hier geen passende zin. Door omzetting van 2 letters krijgt men: „in een krans".

3) Vgl. II Kron. 4 : 13 en II Kon. 7 : 20.

4) Vgl. Jer. 52 : 23: 96 granaatappels waren „naar de wind".

en twintig el breed, terwijl zijn hoogte vijf el bedroeg [1]).
Naar het voorbeeld van het door Mozes vervaardigde brandofferaltaar, dat in de voorhof van de tabernakel geplaatst was, zal de kern van het altaar wel uit aarde en onbehouwen stenen bestaan hebben, waaromheen een houten betimmering gebouwd was, die met koperen platen was overtrokken [2]).
Vermoedelijk was het altaar terrasvormig gebouwd, zodat het grondvlak de aangegeven oppervlakte had van twintig el in het vierkant, terwijl de vuurhaard twaalf el in het vierkant was [3]).

2 Ook maakte Salomo de zee, die van koper gegoten werd. Zij had de vorm van een cirkel, waarvan de middellijn, van rand tot rand gemeten, tien el bedroeg, terwijl de zee vijf el hoog was en men haar met een snoer van dertig el kon omvangen [4]).

3 Onder de rand, die als een bekerrand iets naar buiten gebogen was, was, geheel in het rond, een versiering aangebracht van iets als bloemknoppen [5]); deze waren in twee rijen aangebracht, tien op een el, rondom de zee, zodat de gehele versiering uit zes honderd bloemknoppen bestond. Deze versiering met bloemknopmotieven getuigde van grote technische bekwaamheid; ze was immers niet afzonderlijk vervaardigd, zoals de versiering van de kapitelen der beide zuilen Jachin en Boaz, maar zij was tegelijk met de zee uit één zelfde gietsel gegoten.

4 De zee stond op twaalf runderen, die in vier groepen verdeeld waren. Drie van de runderen waren Noordwaarts gekeerd, drie keerden zich naar het Westen, drie naar het Zuiden en drie naar het Oosten. Boven op deze runderen, wier achtereinden alle naar binnen gekeerd waren, was de zee aangebracht.

---

1) 20 el = 10,50 m.; 5 el = 2,62 m.
2) Zie Ex. 20 : 24, 25; 27 : 2, 8; 38 : 7.
3) Vergelijk Ez. 43 : 13-17; zie Keil.
4) Middellijn 10 el = 5,25 m. Omtrek 15,75 m. Bij een middellijn van 10 el moet de omtrek 31,416 el bedragen hebben; waarschijnlijk heeft men de opgegeven omtrek van 30 el dus iets onder de rand gemeten.
5) In de overgeleverde tekst staat: runderen. Blijkens I Kon. 7 : 24 zal dit een verschrijving zijn voor bloemknoppen. De runderen komen eerst in het volgende vers ter sprake.

5 De dikte van het gietsel van de zee was een handbreed. De rand van de zee was, evenals de rand van een beker, iets naar buiten gebogen, en herinnerde daardoor aan de bladerkroon van een lelie.

De inhoud van de zee was drie duizend bath [1]).

6 Verder maakte Salomo ook nog tien koperen spoelbekkens, die op onderstellen [2]) waren aangebracht, waaraan wielen bevestigd waren [3]). We zouden dus ook van spoelwagens kunnen spreken. Deze dienden om de stukken vlees van het brandoffer en de gereedschappen, die bij het brandoffer gebruikt werden, daarin af te spoelen. Deze spoelbekkens kregen een plaats aan weerszijden van de koperen zee, vijf aan de Noordzijde en vijf aan de Zuidzijde, terwijl de koperen zee geplaatst was tussen het brandofferaltaar en de tempel [4]).

Het water van de zee was bestemd voor de priesters om zich daarmee [5]) te wassen.

7 Voorts maakte Salomo tien gouden luchters, overeenkomstig het voorschrift dat voor de gouden luchter in de tabernakel gegeven was [6]). Zij hadden dus de vorm van een gestyleerde amandelboom met zeven takken, waarop zeven lampen brandden. Hij plaatste deze in twee rijen in de grote tempelzaal, in het Heilige, vijf ter rechter- en vijf ter linkerzijde, zodat zij tesamen een laan van licht vormden, die door het Heilige voerde naar het Allerheiligste.

8 Ook maakte hij tien tafelen, die evenals alles wat zich

---

1) In I Kon. 7 : 26 is sprake van 2000 bath; dit laatste cijfer is vermoedelijk het dichtst bij de waarheid. Volgens nauwkeurige berekening was de inhoud tussen 1500 en 2000 bath. 2000 bath zal dus als een rond getal bedoeld zijn, om aan te duiden, dat de inhoud dichter bij 2000 dan bij 1000 bath was.

1 bath = 36,44 liter, zie Bijb. Handb. Kok I, blz. 259. Een inhoud van tussen 1500 en 2000 bath betekent dus, dat de zee tussen 54.666 liter en 72.880 liter water kon bevatten.

2) Zie vs 14.

3) Zie I Kon. 7 : 30.

4) Zie vs 10.

5) Eigenlijk staat er dat de priesters zich *in* de zee moesten wassen. Dat zal wel niet betekenen dat zij in de koperen zee moesten klimmen; de hoogte van de rand en vooral ook de diepte van het bekken (2,62 m.) maakten dat bezwaarlijk. Bedoeld zal wel zijn dat het water voor hun reiniging uit de zee genomen werd.

6) Zie Ex. 25 : 31 v., 37 : 17 v.

in de tempel bevond, van goud vervaardigd waren. Deze tafels, die bestemd waren om de toonbroden daarop te leggen [1]), plaatste hij eveneens in twee rijen, vijf aan de rechter- en vijf aan de linkerzijde. Daarbij maakte hij ook honderd stuks gouden vaatwerk, om te dienen als schotels voor de toonbroden en als schalen voor de wierook en als kannen en kommen voor de wijn van de plengoffers [2]).

9 Verder maakte Salomo de binnenste voorhof, die alleen door de priesters betreden mocht worden — het altaarplein vóór de tempel — en de buitenste of grote voorhof, waarvan de Zuidzijde aan het paleiscomplex grensde.

Beide voorhoven waren omgeven door een muur van drie stenen dik, die aan de binnenzijde met cederhout overdekt was [3]). De grote voorhof had deuren, waarvan de vleugels met koper overtrokken waren.

10 De koperen zee plaatste Salomo ten Zuid-Oosten van de rechterkant van de voorgevel des tempels, dat wil zeggen dat de zee geplaatst werd tussen het brandofferaltaar en de tempel, terwijl de spoelwagens aan weerszijden van de koperen zee werden opgesteld.

11 Verder maakte Hiram [4]) nog de koperen gereedschappen die bij het brandofferaltaar benodigd waren, te weten de potten om de as weg te dragen, en de schoffels om de as van het altaar te verzamelen, en de bekkens om het offerbloed daarin op te vangen en daaruit te sprengen.

Zo maakte Hiram al het werk af, dat hij voor Salomo
12 voor het huis des HEREN vervaardigde: de twee zuilen Jachin en Boaz, en de bolvormige voetstukken voor de kapitelen der zuilen, en de kapitelen op de top der zuilen, en de beide koperen vlechtwerken, om daarmede de twee
13 bollen der kapitelen te bedekken, verder de vier honderd granaatappelen, die aan die beide vlechtwerken verbonden waren: twee rijen van honderd granaatappelen aan ieder vlechtwerk, waarmede de bollen der kapitelen, die boven
14 op de zuilen waren, bedekt waren; verder de tien onderstellen, met wielen, en de tien spoelbekkens, die op de

---

1) Zie vs 19.
2) Vergelijk Ex. 25 : 29.
3) Zie I Kon. 6 : 37, 7 : 12.
4) Zie de noot bij 2 : 13.

15 onderstellen geplaatst waren, en de éne koperen zee, en de
16 twaalf runderen onder de zee, en de vaten en de schoffels en de bekkens [1]).

Al deze voorwerpen, die Hiram, de Adviseur, voor koning Salomo vervaardigde, ten behoeve van het huis des HEREN, waren van gepolijst koper.

17 In het Jordaandal goot koning Salomo ze, in vormen van dichte, zuivere klei, tussen Sukkoth en Seredatha.

18 Al die voor de tempeldienst benodigde vaten en gereedschappen maakte Salomo in zeer groten getale. Er werd niet gewogen hoeveel koper voor alles gebruikt werd, omdat het koper dat David in de steden van Hadadezer had buit gemaakt en dat hij van Toöe ten geschenke ontvangen had [2]), in zo grote hoeveelheden aanwezig was, dat het er niet op aan kwam hoeveel er gebruikt werd.

19 Behalve deze koperen voorwerpen, die in de voorhof hun plaats vonden en gebruikt werden, maakte Salomo ook alle gouden voorwerpen, die in de tempel, in de grote voorzaal, dienst moesten doen: het gouden reukofferaltaar, dat geplaatst werd vlak vóór het Allerheiligste, en de tien gouden tafels, die voor de toonbroden gebruikt konden
20 worden [3]), en de tien luchters met haar lampen, die naar het voorschrift dat voor de gouden luchter in de tabernakel gegeven was, in de grote tempelzaal vóór het Allerheiligste brandden; deze luchters waren van het allerfijnste goud,
21 evenals de versiering van bloemkelken, die daaraan was aangebracht, en de lampen die daarop geplaatst waren, en de snuiters om de lampen te verzorgen; het was alles vervaardigd van het zuiverste goud.

22 Verder de messen, die ook bij het verzorgen der lampen gebruikt werden, en de bekkens om wijn te sprengen, en de schalen en wierookpannen, waarin wierook gebrand werd; het was alles vervaardigd van het allerfijnste goud.

En wat de toegang tot de tempelzalen betreft, de bin-

---

1) Naar vs 11 en I Kon. 7 : 45 is hier een wijziging aangebracht.

2) Zie I Kron. 18 : 8-11.

3) In I Kon. 7 : 48 en II Kron. 29 : 18 is sprake van 1 tafel; in I Kron. 28 : 16 en II Kron. 4 : 8, 19 is sprake van 10 tafels. Van Gelderen K.V. op I Kon. 7 : 48 meent dat er 10 tafels waren, die alle voor toonbrood gebruikt *konden* worden, doch dat er in de regel slechts op 1 tafel werkelijk brood *lag*.

nenste deuren, die de verbinding vormden tussen het Heilige en het Allerheiligste, en ook de deuren die toegang verleenden tot de grote voorzaal, tot het Heilige, de vleugels dier deuren waren van goud, dat wil zeggen van cederhout met goud overtrokken [1]; ook de scharnieren dier deurvleugels waren van goud [2].

5 : 1 Toen nu alles, wat Salomo voor het huis des HEREN had laten maken, gereed was, bracht hij de wijgeschenken, die zijn vader David voor de tempel bestemd had, namelijk het zilver en het goud, naar de tempel over, en met al de vervaardigde voorwerpen legde hij dat in de schatkamers van het huis Gods.

V. DE INWIJDING DES TEMPELS. 5 : 2—7 : 10.

1. *Het overbrengen van de ark des* HEREN *naar de tempel.* 5 : 2-14.

5 : 2 Toen alles zo ver gereed was, zond Salomo zijn boden uit door gans Israël om de oudsten van Israël, te weten al de stamhoofden en de familievorsten der kinderen Israëls, uit te nodigen naar Jeruzalem te komen, om als vertegenwoordigers van het ganse volk deel te nemen aan het plechtige overbrengen van de ark van het verbond des HEREN uit de stad Davids, dat is de Sion, waar David voor de ark een voorlopige tent opgeslagen had, naar de door Salomo gebouwde tempel, en er aldus getuige van te zijn hoe de HERE in het voor Hem in gereedheid gebrachte huis Zijn intrek zou nemen.

3 Daarop verzamelde zich een groot aantal vertegenwoordigers van alle stammen Israëls tot de koning, op het Loofhuttenfeest, in de zevende maand, dat wil zeggen de zevende maand gerekend vanaf de lente; het was dus de eerste herfstmaand. 't Was juist elf maanden nadat het eigenlijke tempelgebouw gereed gekomen was, in de tweede herfstmaand van Salomo's elfde regeringsjaar [3].

---

1) Zie 3 : 7.
2) Zie I Kon. 7 : 50.
3) Zie I Kon. 6 : 38.

't Was dus in het twaalfde regeringsjaar van koning Salomo [1]), toen de vertegenwoordigers van het ganse volk op het Loofhuttenfeest te Jeruzalem kwamen.

Dat Loofhuttenfeest, dat midden in de wijnoogst viel, was een vreugdefeest bij uitnemendheid voor het volk Israël, dat een bijzondere populariteit genoot en daarom bij uitstek geschikt was om uiting te geven aan de blijdschap over de voltooiing des tempels.

4 Toen al de oudsten van Israël te Jeruzalem gekomen waren, namen de Levieten, dat wil zeggen de priesters, die ook tot de stam Levi behoorden, de ark op, om haar over te brengen van de Sion naar de onmiddellijk daaraan grenzende tempelberg.

5 En de priesters en de Levieten brachten niet alleen de ark, maar ook de tent der samenkomst en al de heilige voorwerpen, die in de tent waren, naar de tempelberg over. Alles wat van de tabernakel en zijn toebehoren nog te vinden was, werd door de priesters en Levieten in plechtige processie overgebracht naar de nieuw-gebouwde tempel, om daar als herinnering aan die eerste periode van Israëls eredienst, bewaard te blijven.

6 Toen de priesters met de heilige ark tot bij het brandofferaltaar op het tempelplein genaderd waren, werd door Salomo en al de tot hem vergaderde vertegenwoordigers van het volk Israël op dat altaar vóór de ark kleinvee en rundvee ten offer gebracht. Vóór men tot de allerplechtigste handeling overging om de heilige ark, als het zichtbare onderpand van het verbond des HEREN met Zijn volk, in de tempel binnen te dragen, wilden Salomo en de vertegenwoordigers van het volk uiting geven aan hun blijde dank dat het nu zo ver gekomen was. Daarom brachten zij op het brandofferaltaar kleinvee en rundvee ten offer in zo grote menigte, dat het niet te tellen noch te berekenen was.

7 Nadat dit offer door Salomo en de vertegenwoordigers van het volk gebracht was, was het grote ogenblik aangebroken waarop de heilige ark in de tempel zou worden binnengebracht, waarmee de eigenlijke inwijding des tempels een voldongen feit geworden zou zijn.

---

1) 962/1 v. Chr.

De priesters brachten de ark van het verbond des HEREN naar de voor haar bestemde plaats, in de achterzaal van de tempel, in het Allerheiligste, en plaatsten haar daar onder de vleugels der tegen de achterwand opgestelde cherubs, waar zij sindsdien gedurende bijna vier eeuwen gebleven is, tot zij bij de ondergang van Jeruzalem in vlammen opging.

8 De cherubs, die Salomo in het Allerheiligste had laten plaatsen, spreidden hun vleugelen uit over de plaats waar de ark stond; de Noordelijke cherub spreidde zijn rechtervleugel en de Zuidelijke cherub zijn linkervleugel van boven beschermend uit over de ark en haar draagstangen. De ark was dus zo opgesteld, dat haar draagstangen niet van Oost naar West, maar van Noord naar Zuid gericht waren.

9 De draagstangen van de ark waren zo lang, dat haar uiteinden van uit het Heilige [1]), als men vlak vóór het Allerheiligste stond, zichtbaar waren. Door de half geopende vleugeldeuren kon men dan, links en rechts langs het daarachter hangende voorhangsel heenkijkende, de uiteinden van de draagstangen zien. Wanneer men terug trad en meer naar voren in de hoofdzaal plaats nam, waren de draagstangen niet meer te zien; door de half openstaande vleugeldeuren zag men dan slechts het voorhangsel.

Bij de aanwijzingen, die de HERE voor het vervaardigen van de ark indertijd aan Mozes gegeven had, was het voorgeschreven, dat de draagstangen van de ark niet uit de draagringen genomen mochten worden [2]), om het volk Israël te leren, dat de HERE niet aan het aardse heiligdom gebonden was, maar die aardse woning te allen tijde verlaten kon. En zo heeft men ook bij het plaatsen van de ark in de door Salomo gebouwde tempel dat voorschrift in acht genomen en de draagstangen in de ringen gelaten. En daar zijn ze ook gebleven tot op de dag, waarop dit bericht over

---

[1]) In de overgeleverde tekst staat: uit de ark. Blijkens I Kon. 8 : 8 is dit blijkbaar een verschrijving voor: uit het Heilige, zoals in enkele handschriften en in de Septuaginta voorkomt.

[2]) Zie Ex. 25 : 15.

de inwijding des tempels, dat hier in het tweede boek der Kronieken overgenomen wordt, door de oorspronkelijke schrijver werd te boek gesteld.

10 In de ark bevond zich niets anders dan de twee stenen tafelen der wet, die Mozes bij de Horeb daarin gedaan had, de tafelen van het verbond dat de HERE met de Israëlieten gesloten had toen zij uit Egypte uitgetrokken waren.

11 Nadat de priesters de ark in het Allerheiligste geplaatst hadden, traden zij uit het heiligdom weer naar buiten. Omdat de inwijding van de tempel een feit van zo bijzondere betekenis was, had men voor deze bijzondere gelegenheid met de door David vastgestelde regeling, volgens welke de verschillende klassen der priesters in vastgestelde orde na elkander zouden dienst doen, geen rekening gehouden, maar alle priesters die voorhanden waren, hadden zich geheiligd om aan de plechtige inwijding des tempels te kunnen deelnemen, dat wil zeggen zij hadden hun lichaam en hun kleren gewassen en zich van de huwelijksgemeenschap onthouden, om bij het inbrengen van de ark in het Allerheiligste tegenwoordig te kunnen zijn.

12 Ook alle Levietische zangers waren aanwezig, Asaf, Heman en Jedoethoen, met hun zonen en broeders. In een feestgewaad van fijn lijnwaad gekleed, hadden zij met cimbalen, harpen en citers zich opgesteld op het tempelplein, ten Oosten van het brandofferaltaar, waar ook ongeveer honderd en twintig priesters zich opgesteld hadden, die op trompetten bliezen om met hun trompetgeschal de zang en muziek der Levieten te steunen.

13 Zodra de priesters, die de ark in het Allerheiligste gebracht hadden, uit het tempelgebouw weer naar buiten getreden waren, begonnen de trompetters en de vier duizend zangers als één man tegelijk eenstemmig de HERE te loven en te danken. Onder begeleiding van de trompetten en cimbalen en andere muziekinstrumenten werd de lofzang aangeheven: „Looft de HERE, want Hij is goed, want eeuwig duurt Zijn goedertierenheid".

Op dat zelfde ogenblik, waarop voor het eerst op de tempelberg die lofzang weerklonk, werd het tempelgebouw vervuld van de wolk, die zichtbaar teken was van de heerlijkheid des HEREN.

Evenals eertijds bij de inwijding van de tabernakel geschied was, dat de heerlijkheid des HEREN in de wolkkolom op de tabernakel neerdaalde en de tabernakel vervulde, zo geschiedde het ook nu, ten teken dat de HERE, als de God des verbonds, in de tempel Zijn intrek genomen en deze tot plaats van Zijn genade-volle openbaring in Israël verkoren had.

De HERE Zelf had daarmede de tempel geheiligd en in bezit genomen, en als de Hemelkoning Zijn intrek genomen in Zijn aardse woning.

14 En gelijk toentertijd Mozes niet in staat was de tabernakel binnen te gaan, zo konden ook nu de priesters de tempel niet weer binnengaan om hun dienstwerk te verrichten, om reukwerk op het gouden altaar te ontsteken en de toonbroden neer te leggen en de luchters aan te steken, omdat de heerlijkheid des HEREN, waarvoor geen onheilig mens bestaan kan, het huis Gods vervuld had.

2. *Rede en gebed van Salomo bij de inwijding des tempels.* 6 : 1-42.

a. *De wijdingswoorden en de gedachtenisrede.* 6 : 1-11.

6 : 1 Op dat onvergetelijk ogenblik, toen Salomo zag hoe de wolk van de heerlijkheid des HEREN de tempel vervulde, herinnerde hij zich hoe de HERE ook in de tabernakel Zijn genadige tegenwoordigheid onder Zijn volk had willen kenbaar maken door in een wolk te verschijnen [1]; zo mocht hij, op grond van wat hij zoëven had zien gebeuren, met zekerheid weten, dat de HERE nu ook in deze wolk was nedergekomen om de nieuwe tempel te aanvaarden en Zijn intrek te nemen in de donkere achterzaal van de tempel, in het Allerheiligste, waar geen licht in doordringt.

Zo sprak hij, met het gelaat naar de tempel gekeerd en denkende aan die donkere achterzaal, die door de nederdaling der wolk nu tot woning des HEREN geworden was, vol heilige eerbied de woorden: „De HERE heeft gezegd, dat Hij in de donkerheid wonen wil".

---

1) Zie Ex. 19 : 9, 20 : 21, Lev. 16 : 2.

2 Tegelijk overweldigde hem de gedachte aan de onmetelijke tegenstelling tussen die grondeloze donkerheid, waarin de HERE gezegd had te willen wonen, en het huis dat hij voor de HERE ter woning gebouwd had.

Daarom gaf hij uiting aan zijn heilige verbazing, dat hij zo iets had durven ondernemen, met de woorden die hij er aan toevoegde:

„En toch heb ik het aangedurfd een woonhuis voor U te bouwen, een vaste plaats tot Uw eeuwig verblijf".

Met dit spreken van „een vaste plaats", zinspeelde hij tegelijk op de tegenstelling tussen de door hem gebouwde tempel en de tabernakel, die telkens weer moest worden verplaatst en die bestemd was te verdwijnen, wanneer de tempel verrezen zou zijn.

Zich herinnerend de belofte van een eeuwig verbond, die de HERE aan David gedaan had[1]), gaf hij met deze woorden tevens te kennen zijn blijde verwachting dat de tempel die hij gebouwd had, een blijvende en duurzame woonplaats voor de HERE mocht wezen, „een eeuwig verblijf".

3 Na deze wijdingswoorden, waarmee hij de tempel als het ware aan de HERE overdroeg, wendde koning Salomo zijn aangezicht naar de op het tempelplein verzamelde menigte van de vertegenwoordigers des volks, en zegende hen, terwijl zij in heilige eerbied stonden op het tempelplein, diep onder de indruk van de heilige tegenwoordigheid Gods, Die in de tempel Zijn intrek genomen had.

4 Daarop hield Salomo een gedachtenis-rede, waarin hij de aanwezigen herinnerde aan de voorgeschiedenis van de tempelbouw, om het nog eens duidelijk voor hen in het licht te stellen, dat hij slechts krachtens een nadrukkelijk bevel des HEREN de tempelbouw ter hand genomen had.

Hij sprak:

„Geloofd zij de HERE, de getrouwe VerbondsGod, de God van Zijn volk Israël, Die op zo kennelijke wijze metterdaad in vervulling heeft doen gaan wat Hij tot mijn vader David gesproken heeft, toen deze het plan had opgevat voor Hem een huis te bouwen.

---

1) Zie II Sam. 7 : 12-16.

5 Dit was het woord dat de HERE toen tot hem sprak:
„Van de dag af dat Ik Mijn volk uit Egypte opvoerde, heb Ik uit alle stammen Israëls geen stad verkoren om daar voor Mijn Naam een huis te bouwen, waar Ik Mijzelf openbaren zou.
Ook heb Ik niemand verkoren om een vorst te zijn over Mijn volk Israël.
6 Nu echter heb Ik Jeruzalem tot tempelstad verkoren, als stad Mijner bijzondere openbaring, terwijl Ik David verkoren heb om vorst over Mijn volk Israël te zijn.
Terwijl er vroeger noch tempelstad noch vorst was, heb Ik het nu door de verkiezing van David daarheen geleid, dat Jeruzalem Mijn tempelstad geworden is, die Ik verkoren heb".
7 Toen mijn vader echter in zijn hart het voornemen koesterde om een huis te bouwen voor de Naam van de HERE, een tempel ter ere van de VerbondsGod van Israël
8 als de God der bijzondere openbaring, heeft de HERE dat aan mijn vader David niet toegestaan, maar tot hem gezegd:
„Dat gij het plan opgevat hebt voor Mijn Naam een huis te bouwen, een tempel ten dienste der openbaring van Mijn Wezen, daar hebt gij goed aan gedaan".
Die goedkeuring des HEREN over dat door mijn vader gekoesterde plan tot tempelbouw is duidelijk dááruit gebleken, dat de HERE hem toestond zo veel ter voorbereiding van de tempelbouw tot stand te brengen [1]).
9 De volvoering van zijn bouwplannen heeft de HERE aan mijn vader David echter niet toegestaan, naar het woord dat de HERE tot hem sprak:
„Al hebt gij er dan ook goed aan gedaan, dat er zulke plannen in uw hart zijn opgekomen, toch zult niet gíj dat huis voor Mij bouwen, maar uw zoon die uit uw lendenen voortkomen zal, díe zal het huis voor Mijn Naam bouwen, waar Ik Mijzelf openbaren zal".
10 En nu heeft de HERE Zijn woord, dat Hij tot mijn vader David gesproken had, op heerlijke wijze gestand gedaan. 't Is daarom alleen aan des HEREN verkiezende

---

[1]) Misschien ook heeft Salomo als persoonlijke leerling van Nathan hiervan meer geweten dan ons in II Sam. 7 is geopenbaard. Niet het plan tot tempelbouw werd door Nathan afgekeurd, maar wel dat David dat plan volvoeren zou.

genade en aan Zijn trouw aan Zijn gegeven woord te danken, dat ik nu de plaats van mijn vader mag innemen en op de troon van Israël heb mogen plaats nemen, zoals de HERE gesproken had, en dat ik nu dit huis voor de Naam des HEREN, deze tempel ter ere van de VerbondsGod van Israël als de God der bijzondere openbaring, heb mogen bou-
11 wen, en dat ik daarin de ark heb mogen plaatsen, waarin zich de tafelen bevinden van het verbond dat de HERE met de kinderen Israëls gesloten heeft".

b. *Salomo's smeekgebed.* 6 : 12-42.

6 : 12 Na het uitspreken van deze woorden, die Salomo tot het volk gericht had, nam hij ten aanschouwe van al de vertegenwoordigers van het volk Israël, die op het tempelplein waren saamgekomen, plaats vóór het brandofferaltaar, waar hij met ten hemel uitgebreide handen zijn gebed tot de HERE opzenden wilde.

13 Opdat zijn stem door de gehele saamgekomen menigte kon worden gehoord, had Salomo een koperen tribune laten maken, van vijf el lang en vijf el breed en drie el hoog [1]), die hij geplaatst had midden in de voorhof, vóór het koperen brandofferaltaar.

Nadat hij op die tribune had plaats genomen, knielde hij neer, ten aanschouwe van al de vertegenwoordigers van het volk, met het gelaat naar hen toegekeerd, en terwijl hij
14 zijn handen uitbreidde naar de hemel, sprak hij:

„HERE, getrouwe VerbondsGod van Uw volk Israël, onder al de natuurgoden, die de heidenen zich denken in de hemel of op de aarde, is er geen VerbondsGod zoals Gij, Die met Uw volk in een verbondsverhouding getreden zijt, en de uit dat verbond voortvloeiende goedertierenheid houdt jegens Uw knechten, wier begeerte het is hun ganse leven te richten tot Uw eer, zonder dat er in hun hart plaats is voor iets dat daarmede in strijd is of dat van U afvoert.

15 Zo hebt Gij ook als de Getrouwe U doen kennen aan Uw knecht, aan mijn vader David, jegens wie Gij gehouden

---

1) 2,62 × 2,62 × 1,57 m.

hebt alwat Gij tot hem gesproken hadt; ja, hetgeen Gij met Uw mond gesproken hadt, hebt Gij metterdaad vervuld, gelijk heden ten dage blijkt.

16 Welnu dan, HERE, getrouwe VerbondsGod van Uw volk Israël, wil aan Uw knecht, aan mijn vader David, dan ook gestand doen het woord dat Gij met betrekking tot de eeuwige duur van zijn koningschap tot hem gesproken hebt, en vervul de belofte die Gij hem geschonken hebt: „Ik zal het u nimmer doen ontbreken aan een man die op Israëls troon zit, en aan de koningsheerlijkheid van uw huis in het midden van Israël zal geen einde komen, zo uw zonen slechts acht geven op hun weg, door naar Mijn onderricht te wandelen, zoals gij voor Mijn aangezicht gewandeld en uw leven tot Mijn eer gericht hebt" [1]).

17 Nu dan, HERE, VerbondsGod van Uw volk Israël, vervul al de beloftenrijkdom, die Gij aan mijn vader David geschonken hebt, en laat Uw woord, dat Gij tot Uw knecht, tot mijn vader David, gesproken hebt, bewaarheid worden, ook dat woord waarin Gij gesproken hebt van vergeving in geval Davids opvolger zich zou komen te misgaan.

18 Maar, nu wij bij dit Godshuis tot U bidden, o HERE, nu mogen wij ons eerst wel eens afvragen: „Zou God waarlijk op aarde bij de mensen wonen? Zou deze tempel, die ik gebouwd heb, waarlijk een plaats ter woning voor U kunnen wezen?"

Zie, zelfs de hemel, het onmetelijke uitspansel, ja zelfs de hemel der hemelen, de bovenste sfeer der onmetelijkwijde hemelruimte, kan U niet bevatten, Die de Oneindig-Verhevene zijt, hoeveel te minder dit huis dat ik gebouwd heb.

19 Uw „wonen" in deze tempel, waarvan die heerlijke wolk ons het zichtbare teken is, geeft ons daarom nog geen waarborg dat Gij ons gebed zult horen, dat wij met het aangezicht naar deze plaats gewend tot U opzenden.

Daarom bidden wij in diepe ootmoed, dat Gij uit vrije gunst U wenden moogt tot het gebed van Uw knecht en tot zijn smeking, HERE mijn God, door Uw oor te neigen tot het geroep en het gebed, die Uw knecht heden voor

---

1) Zie II Sam. 7 : 12-16.

20 Uw aangezicht opzendt, dat namelijk Uw ogen dag en nacht gericht mogen zijn op deze tempel, waar behalve Israëls offeranden ook Israëls gebeden tot U opstijgen; dat Gij in genade altijd moogt neerzien op de bidders, wanneer zij hun gebeden tot U opzenden in deze plaats, waarvan Gij gezegd hebt Uw Naam daar te zullen vestigen en waar Gij nu Uw intrek genomen hebt, en dat Gij moogt vervullen de bede van Uw knecht, zo dikwijls hij zijn gebed tot U opzendt met het aangezicht gewend naar deze plaats Uwer bijzondere openbaring, waar de ark des verbonds haar rustplaats gevonden heeft.

21 Hoor niet alleen naar de smeking van Uw knecht, maar ook naar de smeking van Uw volk Israël, als zij met het aangezicht gewend naar deze plaats, hun gebeden tot U zullen opzenden.

Ja, Gij, Gij zijt de grote Hoorder der gebeden, en daarom zùlt Gij ook horen van uit de plaats Uwer woning, van uit de hemel, alle gebed dat Uw volk tot U opzenden zal. Gij zult horen, omdat Gij zijt de God der genade, Die ons niet doet naar onze zonden, maar groot zijt in 't schuldvergeven. Wie U aanroept in de nood, vindt Uw gunst oneindig groot! Daarom zùlt Gij horen en vergeven!

22 Wanneer zich het geval voordoet, dat iemand tegen zijn naaste zondigt, maar er zijn geen afdoende bewijzen om zijn schuld vast te stellen, en men legt hem een zuiveringseed op, waarbij hij gedwongen wordt vóór Uw altaar in dit huis een vloek over zichzelf in te roepen, die hem
23 treffen moet in geval hij schuldig is — wil Gij dan van uit de hemel horen wat hier betuigd wordt en een Godsoordeel vellen door de vloekeed van kracht te doen zijn, en wil zo richten tussen Uw knechten, door de goddeloze in het ongelijk te stellen en hem de gevolgen van zijn daad te doen dragen, en de rechtvaardige in het gelijk te stellen, doordat Gij hem doet naar zijn gerechtigheid, zodat er geen schaduw van verdenking op een onschuldige blijft rusten en Israël als geheel van de solidariteit met de schuld ontheven worde.

24 Wanneer zich het geval voordoet, dat de schuld niet maar bij een enkeling gevonden wordt, maar bij Uw volk

als geheel, en zij voor het aangezicht van een vijand verslagen worden omdat zij tegen U gezondigd hebben, en er wordt gemoord en geplunderd in het land en een deel van het volk wordt weggevoerd in slavernij — wanneer zij zich dan tot U bekeren en zij komen met belijdenis van hun schuld tot vernieuwde belijdenis van Uw Naam, om Uw Naam te loven, en de overgeblevenen bidden en smeken voor Uw aangezicht in dit huis om Uw ontferming in te roepen over hen, die ten gevolge van de schuld van àllen
25 het zwaarst van de oorlogsrampen te lijden hebben — hoor Gij dan van uit de hemel het gebed dat hier tot U opgezonden wordt, en wil de zonde van Uw volk vergeven en niet enkelen voor de schuld van hen allen in ballingschap laten boeten, maar wil de weggevoerden terugbrengen naar hun erfelijke bezitting, die Gij hun en hun vaderen gegeven hadt.

26 Wanneer door Uw toorn de hemel toegesloten blijft en de voor de vruchtbaarheid van het land zo onmisbare regen niet neerdaalt, omdat zij tegen U zondigden, en zij bidden dan met het aangezicht gewend naar deze plaats, en zij belijden Uw Naam en bekeren zich van hun zonde, omdat Gij door Uw gericht van het inhouden van de regen
27 hen verdeemoedigt — wil Gij dan van uit de hemel horen naar hun gebed en de zonde van Uw knechten, de koningen, die Gij over Uw volk gesteld hebt, en van Uw volk vergeven. Door hun bidden en belijden van Uw Naam en door hun bekering tonen zij immers, dat zij geen eigenwillige weg bewandelen door naar heidense trant te trachten met allerlei toverkunsten de regen af te dwingen, maar dat zij de door U Zelf hun aangewezen weg bewandelen, de weg die zij gaan moeten, van bekering en gebed.

Wil Gij daarom hun gebed dan horen en regen geven over Uw land, dat Gij aan Uw volk tot een erfbezit gegeven hebt.

28 Wanneer er hongersnood is in het land, of er heerst builenpest, de zo gevreesde „zwarte dood"; wanneer er ziekte is onder het koren: brandkoren ten gevolge van de verschroeiende Oostenwind, waardoor de halm ineenschrom-

pelt of honigdauw, waardoor de halm verwelkt nog vóór
het graan tot rijpheid gekomen is; wanneer kevers of
sprinkhanen het land kaal vreten; wanneer een vijand het
volk benauwt in zijn met steden bezaaid land, die met hun
rijkdommen en voorraden een grote aantrekkingskracht
uitoefenen op de rondzwervende bedoeïenen van de Arabi-
sche woestijn; wàt voor plaag en wàt voor ziekte er ook
29 moge wezen — elk gebed en elke smeking, die enig mens
dan op zijn hart hebben moge, of ook geheel Uw volk
Israël, wanneer het tempelgebed namens het gehele volk
tot U opgezonden wordt, omdat het hart door Uw bezoeking
geraakt is en elk zijn plaag en zijn lijden erkent en tot het
inzicht gekomen is dat Gíj het zijt door Wie hij geslagen
wordt, en hij daarom berouwvol zich tot U wendt en in
30 gebed zijn handen naar dit huis uitbreidt — wil Gij van
uit de hemel, de vaste plaats Uwer woning, naar dat gebed
dan horen en hun zonde hun vergeven en in liefde aan hen
gedenken, ook wanneer Gij rechtvaardige kastijding over
hen komen laat, Gij Die weet wat er leeft in elks hart, want
Gij alleen kent het hart van alle mensenkinderen.
31 Schenk Gij hun zo genadige gebedsverhoring, ook
wanneer Gij in liefde hen kastijdt, opdat zij U vrezen, en
diep doordrongen zijn van Uw onweerstandelijk vermogen
en met grote eerbied daarvoor vervuld mogen zijn, zodat
zij in Uw wegen wandelen en begeren in woord en wandel
U welbehagelijk te zijn al de dagen dat zij leven op de
bodem die Gij aan onze vaderen gegeven hebt.

32 Ja, hoor Gij ook naar het gebed van de vreemdeling,
die niet tot Uw volk Israël behoort, maar die bij gelegen-
heid of opzettelijk uit verren lande naar Jeruzalem ge-
komen zal zijn om nadere kennis te verkrijgen van Uw grote
Naam en van Uw sterke hand en Uw uitgestrekte arm,
waarvan hij in zijn eigen land bij geruchte gehoord heeft,
namelijk van Uw heerlijke openbaring aan Israël en van
de wondere betoning van Uw almacht in Uw leiding van
Uw volk Israël; wanneer zo'n vreemdeling komt en vanuit
de tempelvoorhof naar dit huis gewend zijn gebed tot U
33 opzendt — wil Gij dan van uit de hemel, van uit Uw vaste
woonplaats, horen naar zijn gebed en doen naar alles wat

die vreemdeling tot U roepen zal, opdat de kennis van Uw heerlijke Naam steeds verder onder de volkeren der aarde verbreid worde en zij daardoor de ware godsvrucht mogen leren kennen en evenals Uw volk Israël U vrezen en met diepe eerbied voor Uw goddelijke majesteit vervuld mogen zijn, en zij tot de erkentenis komen dat Gij werkelijk in dit huis, dat ik gebouwd heb, met Uw geopenbaarde Wezen tegenwoordig zijt en van hier Uw reddende daden doet uitgaan.

34 Wanneer het tegenovergestelde zich voordoet, dat niet een vreemdeling van verre naar Jeruzalem komt, maar dat Uw volk Israël ver van de tempel vertoeft en in bepaalde omstandigheden geen gelegenheid heeft er heen te gaan, zo bijvoorbeeld wanneer Uw volk Israël ten strijde uittrekt tegen een vijand, overeenkomstig een bevel dat zij van U Zelf daartoe ontvangen hebben, en zij bidden vóór de aanvang van de slag tot U, met het gelaat gewend in de richting van de stad die Gij verkoren hebt en van het huis
35 dat ik voor Uw Naam gebouwd heb — wil Gij dan van uit de hemel hun gebed en hun smeking horen en hun de overwinning schenken en hun aldus recht verschaffen tegenover hun vijanden en daarmede tonen dat de zaak waarvoor zij streden, recht was in Uw ogen.

36 Het zou ook kunnen zijn, dat geheel het volk tegen U zondigt en Gij ten gevolge van die trouweloze bondsbreuk van Uw volk Israël hen verstrooit onder de volken. — Laat de gedachte bij ons toch niet post vatten, dat zo'n vernietiging van Israël niet mogelijk zou wezen, want er is geen mens die niet zondigt en Uw volk Israël, al is het ook het volk des verbonds, is niet beter dan de andere volken. —

Wanneer Gij om die zonde van geheel Uw volk toornig op hen wordt, en Gij geeft hen over in de macht van een vijand, en men voert hen gevankelijk weg naar des vijands land, hetzij ver of nabij, zodat zij verstoten zijn van voor Uw aangezicht en niet meer in staat zijn de door de wet ge-
37 vraagde offeranden U te brengen — en zij nemen het in het vijandelijke land, waarheen zij weggevoerd zijn, ter harte, dat die ballingschap een Godsoordeel is over hun zonde, zodat het schuldbesef bij hen ontwaakt en zij in het

land van wie hen weggevoerd hebben met ootmoedige
schuldbelijdenis hun smeekgebed weer tot U opzenden en
het voor Uw aangezicht belijden: „Wij hebben gezondigd
door af te wijken van wat recht is in Uw heilige ogen, ja
wij hebben ongerechtigheid bedreven door Uw heilig recht
te verdraaien, ja wij hebben goddeloosheid gedaan door ons
te verzetten tegen U en met Uw heilig recht in botsing
te komen" — wanneer zij zo Uw heilig recht erkennen om
tot vernietiging van hun volksbestaan over te gaan, en zij
38 pleiten op Uw ontferming, en zij bekeren zich tot U in
volle oprechtheid met geheel hun hart en met geheel hun
ziel in het land hunner vijanden, die hen weggevoerd heb-
ben, en in verlangen naar het opnieuw genieten van de
gemeenschap met U zenden zij hun gebed tot U op met het
gelaat gewend naar het land dat Gij hun vaderen gegeven
hadt en naar de stad die Gij verkoren hebt en naar het
39 huis dat ik voor Uw Naam gebouwd heb — hoor Gij dan
van uit de hemel, Uw vaste woonplaats, hun gebed en hun
smeking, en doe hun recht door aan hun ballingschap een
einde te maken; laat het daarmee zien dat door hun
bekering het recht hunner vijanden op hen vervallen is, en
vergeef Uw volk wat zij tegen U gezondigd hebben.

40 Nu dan, mijn God, laat toch Uw ogen open zijn over dit
huis en zie in welgevallen neer op de offers die hier ge-
bracht worden; laat Uw oren luisteren naar het gebed, dat
op deze plaats tot U opgezonden wordt en vervul de smeking
van hen die hier komen om tot U te bidden.
41 En nu, HERE God, getrouwe God des verbonds, maak
U op tot Uw rust, Gij en Uw machtige ark, en laat het aan
ons blijken dat Gij hier Uw rustplaats gevonden hebt en
van hier Uw verlossende daden doet uitgaan.
Laten Uw priesters, die hier voor Uw aangezicht staan
wanneer de bidder tot U nadert om hulp van U te vragen
— laten Uw priesters, HERE God, bekleed worden met heil,
zodat de bidder van de verhoring zijner smeking verzekerd
moge zijn, en laten Uw gunstgenoten zich verheugen in het
goede en zich verblijden in de verhoring hunner gebeden.
42 O HERE God, wend niet af het aangezicht van Uw
gezalfde, die Gij Zelf tot koning over Uw volk verkoren

hebt; verhoor zijn smeking, die hij heden tot U opzendt
en wil hem Uw bijstand niet onthouden, maar gedenk
aan Uw gunstbewijzen aan David Uw knecht en schenk
aan zijn zoon de vervulling van wat Gij David toegezegd
hebt".

3. *Des* HEREN *antwoord en de vreugde van het volk.* 7 : 1-10.

7 : 1 Evenals eertijds geschied was bij de inwijding van het
altaar in de tabernakel, toen er vuur uitging van de HERE
om het brandoffer te verteren [1]), zo geschiedde het ook nu
bij de inwijding des tempels. Want toen Salomo zijn gebed
ten einde gebracht had, daalde er vuur van de hemel en
verteerde het brandoffer en de slachtoffers, die koning
Salomo en de vertegenwoordigers des volks bij het binnen-
dragen van de ark in de tempel in gereedheid gebracht
hadden [2]).

Bovendien vervulde de heerlijkheid des HEREN nog
2 steeds de tempel [3]), zodat de priesters het huis des HEREN
niet konden binnengaan om hun dienstwerk te verrichten,
om reukwerk op het gouden altaar te ontsteken en de
toonbroden neer te leggen en de luchters aan te steken;
want de heerlijkheid des HEREN, waarvoor geen onheilig
mens bestaan kan, had het huis des HEREN vervuld.

3 Toen al de verzamelde Israëlieten dat vuur van de
hemel zagen neerdalen als een openbaring van de heerlijk-
heid des HEREN over de tempel, knielden zij in heilig ontzag
op het plaveisel van de tempelvoorhof, met het aangezicht
op de grond; in aanbidding wierpen zij zich neer, terwijl
zij de lofzang aanhieven: „Looft de HERE, want Hij is goed,
want eeuwig duurt Zijn goedertierenheid!"

4 En op het feest van de inwijding des tempels waren
koning Salomo en al het volk voortdurend bezig offeranden
aan te richten voor het aangezicht des HEREN, zo vaak zij
niet door andere heilige handelingen in beslag genomen
werden.

---

1) Zie Lev. 9 : 24.
2) Zie 5 : 6.
3) Zie 5 : 14.

Het waren slachtoffers die zij brachten, waarvan dus alleen de vetdelen op het altaar kwamen om verbrand te worden, terwijl het overige diende tot feestelijke offermaaltijden voor de priesters en de offeraars.

5 Het inwijdingsoffer dat door Salomo en al het volk gebracht werd, bestond uit twee en twintig duizend runderen, en aan kleinvee honderd en twintig duizend schapen en geiten.

Hiermede hebben de koning en het gehele volk het huis Gods ingewijd.

6 En de priesters namen de hun opgedragen dienstplichten waar, in het brengen van de offers en het blazen op de trompetten, terwijl ook de Levieten van het tempelkoor op hun post waren met de muziekinstrumenten des HEREN, die koning David had laten maken om de HERE te loven dat Zijn goedertierenheid tot in eeuwigheid is; zij hieven de dank- en lofliederen voor de HERE aan, zoals David dat verordend had.

En de priesters bliezen tegenover hen op de trompetten, terwijl het gehele volk stond.

7 Om de grote menigte der offers aan de HERE te kunnen brengen, had Salomo het middelste gedeelte van de voorhof, dat zich recht vóór het tempelgebouw bevond, geheiligd. Daar had hij hulp-altaren opgericht om de brandoffers en de vetstukken der dankoffers daarop te offeren. Want ofschoon de vuurhaard van het koperen altaar, dat Salomo gemaakt had, een aanzienlijke oppervlakte had, van ruim zes meter in het vierkant [1]), was het koperen altaar toch niet groot genoeg om de brandoffers en de spijsoffers en de vetstukken der slachtoffers, die bij deze gelegenheid in zo groten getale gebracht werden, daarop te offeren.

8 Zo vierde Salomo het feest van de inwijding des tempels op de blijde feestdagen van het Loofhuttenfeest.

Zeven dagen lang vierde hij het feest, en geheel Israël met hem. Het was een grote menigte die met hem aan het feest deel nam, opgekomen uit alle oorden des lands, van Noord tot Zuid, vanaf de weg naar Hamath in het hoge Noorden tot aan de beek van Egypte in het Zuiden.

---

1) Zie 4 : 1.

9 En na de zeven dagen van het Loofhuttenfeest, die dus samenvielen met het inwijdingsfeest van de tempel, hielden zij op de achtste dag ten besluite een bijzondere feestdag [1], waarop een vuuroffer aan de HERE gebracht werd en geen enkele beroepsarbeid verricht werd. Zeven dagen lang, van de vijftiende tot de één en twintigste van de zevende maand, vierden zij het inwijdingsfeest, terwijl op de twee en twintigste de grote feestdag ten besluite gevierd werd. Het feest duurde zeven dagen.

10 En op de drie en twintigste van de zevende maand liet Salomo het volk weer naar hun haardsteden terugkeren, vrolijk en welgemoed over het goede dat de HERE aan David en aan Salomo en aan Zijn volk Israël gedaan had.

VI. DE TWEEDE VERSCHIJNING DES HEREN AAN SALOMO. 7 : 11-22.

7 : 11 Na deze feestelijke inwijding des tempels verliepen nog omstreeks twaalf jaren, waarin Salomo zich bezig hield met de verdere aankleding van het huis des HEREN en van zijn eigen koninklijk paleis.

Toen hij daarmede gereed was en alles voltooid had wat hij zich voorgenomen had aan die beide bouwwerken te doen, en tempel en paleis dus voorzien waren van alle
12 decorum dat Salomo begeerde aan te brengen, verscheen de HERE weer aan Salomo in de nacht, evenals de HERE ook in het begin zijner regering aan hem verschenen was te Gibeon.

Deze tweede verschijning aan Salomo, in het vier en twintigste jaar zijner regering, waarin de HERE eerst volle nadruk legde op de verhoring van de beden die Salomo bij de inwijding des tempels opgezonden had, was met name bedoeld als een ernstige waarschuwing aan de koning om toch niet de God der vaderen te verlaten en andere goden te dienen.

Daarom sprak de HERE niet alleen van zegen die Hij schenken zou in geval van gehoorzaamheid en trouw, maar

---

[1] Zie Lev. 23 : 36.

werd door de HERE met name ook in den brede gesproken over de vloek waarmede Hij koning en volk treffen zou, wanneer de koning door zijn voorbeeld zijn volk leiden zou op wegen van afval en zonde.

Nu ook zijn eigen koninklijk paleis voltooid was, moesten Salomo's gedachten onwillekeurig teruggaan naar de tijd van de voltooiing des tempels en moest hem wel het gebed in de gedachte komen dat hij bij de inwijding des tempels uitgesproken had. Daarom knoopte de HERE daarbij aan, om zodoende in Salomo's herinnering terug te roepen het geestelijk hoogtepunt waarop hij toen gestaan had, en zo als het ware heimwee in hem te verwekken naar die tijd van het begin zijner regering, toen hij in ware godsvrucht dicht bij de HERE leefde.

De HERE zeide tot hem:

„Uw gebed dat gij opgezonden hebt bij de inwijding des tempels, heb Ik gehoord, en deze plaats, dit heiligdom dat gij gebouwd hebt, heb Ik Mij tot een huis der offeranden uitverkoren, waar Ik Mij door Mijn volk wil laten verbidden.

13 Wanneer Ik tot straf voor hun zonden het volk met plagen bezoek, zo wanneer Ik de hemel toesluit dat er geen regen is, of wanneer Ik de sprinkhanen gebied dat zij het land kaal vreten, of Ik zend de pest onder Mijn volk,
14 en Mijn volk, waarover Mijn Naam uitgeroepen is en dat daardoor Mijn eigendom geworden is, verootmoedigt zich voor Mijn aangezicht, dat zij in hun gebeden Mijn aangezicht zoeken om Mijn hulp in te roepen, en zij bewijzen de oprechtheid van hun gebeden door zich te bekeren van hun boze wegen, dan zal Ik van Mijn kant van uit de hemel horen naar hun gebed en de plagen wegnemen, Ik zal hun zonden vergeven, waardoor zij Mijn zegen hadden verbeurd, en Ik zal hun Heelmeester zijn en aan het land zijn vruchtbaarheid en aan het volk de gezondheid terug schenken.

15 Gelijk gij in uw tempelgebed van Mij gevraagd hebt, zullen Mijn ogen geopend zijn over dit huis om in gunst te aanschouwen de offers die Mij hier gebracht worden, en Mijn oren zullen luisteren naar het gebed dat op deze plaats tot Mij opgezonden wordt.

16 Want dit huis heb Ik verkoren om Mijn huis te zijn, waar Ik Mijn gunst tot Mijn volk wil doen uitgaan; Ik heb het geheiligd, opdat Mijn Naam daar in eeuwigheid zijn zou, en door het te vervullen met het zichtbare teken Mijner tegenwoordigheid heb Ik het gewijd tot de plaats der genade-openbaring aan Mijn volk.

Zo zullen niet slechts, gelijk gij gevraagd hebt, Mijn ogen over dit huis geopend zijn, maar Ik zal nog méér doen dan gij gevraagd hebt, en ook Mijn hàrt zal te allen dage daar zijn. De liefde-volle aandacht van Mijn goddelijk hart zal op dit huis gevestigd zijn om daar te zien en te helpen en Mijn liefde tot Mijn volk te doen uitgaan.

17 En wat u betreft, laat het u duidelijk voor de geest staan dat er twee wegen zijn waarop gij wandelen kunt.

Wanneer gij voor Mijn aangezicht wandelt zoals uw vader David gedaan heeft, dat gij doet naar alles wat Ik u geboden heb en Mijn inzettingen en rechtsnormen onderhoudt, in herderlijke waakzaamheid als een getrouw vorst er voor zorg dragende dat die niet overtreden worden,
18 dan zal Ik uw koninklijke troon bevestigen, naar het verbond dat Ik met uw vader David gesloten heb, waarbij Ik hem toezegde: „Het zal u niet ontbreken aan iemand die over Israël heerst" [1]).

Dan zult gij dus verkrijgen wat gij in uw gebed bij de inwijding des tempels van Mij gevraagd hebt [2]) en van het voortbestaan van uw koningshuis verzekerd mogen zijn.

19 Wanneer gij, en door uw slechte voorbeeld of door gebrek aan herderlijke waakzaamheid uwerzijds, ook het volk, u van Mij afkeert, dat gijlieden Mijn inzettingen, die Ik voor immer onveranderlijk vastgesteld heb, en Mijn bevelen, die Ik u voorgeschreven heb, verlaat, dat gij van Mij afvalt en andere goden dienen gaat en u aanbiddend
20 voor die nederbuigt, dan zal Ik u wegrukken van Mijn grond, die Míj toebehoort en die Ik u gaf, zoals een plant uit de bodem wordt uitgerukt en dan als waardeloos ver-

---

1) Zie II Sam. 7 : 12.
2) Zie 6 : 16.

worpen wordt; en dit huis, dat Ik voor Mijn Naam geheiligd heb, waar Ik Mijn macht en ontferming heb doen blijken, zal u dan voor de in de wet geschreven vloek niet beschermen, maar Ik zal het verwerpen van voor Mijn aangezicht en het grondig vernietigen en tot een puinhoop maken, en Ik zal maken dat het tot een spotlied en schimprede wordt bij alle volken.

21 Zó in-het-oog-lopend zal de verwoesting wezen, dat iedere voorbijganger zich ontzetten zal over dit huis, dat als de woning van de Hoog-Verhevene zo hoogverheven geweest is. Men zal erkennen dat Ik Zelf het was Die Mijn huis tot een puinhoop maakte, en in stomme verbazing zal men vragen: „Waarom heeft de HERE zo gedaan aan dit land en aan dit huis?"

22 Het antwoord op die vraag zal de felste aanklacht zijn die ooit tegen enig volk kan worden ingebracht, omdat het getuigen zal van de snoodste ondank jegens het machtigste verlossingswonder dat ooit enig volk ondervonden heeft, en men zal zeggen: „Omdat zij de HERE, de God des verbonds, de God hunner vaderen, verlaten hebben, Die door Zijn machtige arm hen uit de slavernij van Egypteland had uitgevoerd om hen tot Zijn volk te maken, en zij in voortgaande verdwazing andere goden hebben aangegrepen en zich aan die gehouden hebben, om bij die hun hulp en steun te zoeken, en zich aanbiddend voor die hebben nedergebogen en die gediend hebben — om die snode zonde van bondsbreuk en trouweloze verlating van de God hunner vaderen heeft de HERE, de heilige Verbonds-God, al dit kwaad over hen gebracht"."

VII. ENKELE BIJZONDERHEDEN UIT SALOMO'S REGERINGSJAREN. 8 : 1—9 : 31.

1. *Salomo's stedenbouw.* 8 : 1-6.

8 : 1 Behalve met de bouw van het huis des HEREN en van zijn eigen koninklijk paleis heeft Salomo ook nog met andere bouwwerken, met name met stedenbouw en het versterken van verschillende grensplaatsen zich bezig gehouden, waarvan hier een kort overzicht volgt.

Na verloop van twintig jaar, waarin Salomo met het
2 bouwen van tempel en paleis was bezig geweest, versterkte Salomo de steden die Hiram, de koning van Tyrus, waarschijnlijk met het oog op grenscorrectie, aan Salomo gegeven had. Behalve dat hij ze versterkte, maakte hij er ook Israëlietische plaatsen van door zijn eigen volksgenoten daarheen over te brengen.
3 Ook trok hij naar het Noorden, waar hij van het voormalige Aramese rijk van Hamath-Soba, in de nabijheid van de Hermon, zich meester maakte.
4 In het hoge Noorden van Aram versterkte hij Thadmor, in de woestijn, en verder al de voorraadsteden die hij in het voormalige rijk van Hamath-Soba gebouwd had.
5 Aan de West-grens van Midden-Kanaän versterkte hij Boven-Beth-Horon en Beneden-Beth-Horon, beide van zeer grote strategische betekenis, omdat door deze beide plaatsen de steile bergpas beheerst wordt, die de belangrijke toegangsweg vormt uit de lage kustvlakte naar de hoogvlakte ten Noord-Westen van Jeruzalem. Daarom versterkte Salomo deze beide plaatsen tot vestingen met muren en deuren en grendels.
6 Aan de West-grens van zijn gebied versterkte hij ook Baälath, in het oude stamgebied van Dan; verder bouwde Salomo al de voorraadsteden die hij had, en de wagensteden en de ruitersteden, terwijl hij verder naar de lust van zijn hart bouwwerken uitvoerde in Jeruzalem, en op de Libanon, waar hij metaalmijnen, met name kopermijnen, in ontginning bracht, evenals in zijn gehele rijksgebied.

2. *Salomo's arbeiders.* 8 : 7-10.

8 : 7, 8 Met het oog op zijn vele bouwwerken had Salomo uiteraard veel arbeiders nodig. Daartoe gebruikte hij de nakomelingen van de oorspronkelijke inwoners des lands, die nog in het land waren overgebleven en die de Israëlieten, tegen het bevel des HEREN [1]) in, niet hadden uitgeroeid. Er waren namelijk nakomelingen overgebleven van de Hethieten en de Amorieten en de Ferezieten en

[1]) Zie Deut. 7 : 1-6; 20 : 16-18.

de Hevieten en de Jebusieten, die niet van Israëlietische afkomst waren.

Deze liet Salomo alle opkomen tot het verrichten van herendiensten, tot op deze dag.

9 Van de Israëlieten maakte Salomo echter niemand slaaf ten behoeve van de werken die hij uitvoerde. Zij waren krijgslieden, oversten van zijn garden en oversten van zijn wagens en ruiters.

10 Verder had Salomo twee honderd en vijftig hoofdopzichters, die gezag voerden over het volk dat de herendiensten verrichtte.

3. *Salomo's Egyptische huwelijk.* 8 : 11.

8 : 11 In zijn nieuw-gebouwde paleis had Salomo ook een gedeelte bestemd voor de dochter van Farao, met welke hij gehuwd was.

Als Egyptische had hij haar niet in het paleis van zijn vader David laten wonen, wijl het gebouwen-complex van Davids paleis een bijzondere heiligheid bezat doordat de ark er was binnengevoerd, maar had hij haar een woning in de Davidsstad aangewezen.

Toen zijn paleis gereed was, liet hij haar uit de Davidsstad in het voor haar bestemde gedeelte van zijn nieuwe paleis intrek nemen, want hij zeide: „In het huis van David, de koning van Israël, mag geen vrouw van mij wonen, omdat die plaats, waarheen de ark des HEREN overgebracht is, een bijzondere heiligheid bezit".

4. *Salomo's zorg voor de tempeldienst.* 8 : 12-16.

8 : 12 Nadat de tempel klaar was en de inwijding des tempels had plaats gevonden, offerde Salomo zijn brandoffers aan de HERE op het altaar des HEREN, dat hij vóór de voorhal van de tempel gebouwd had. Sindsdien offerde hij niet meer, zoals in het begin van zijn regering, op het altaar bij de tabernakel op de hoogte te Gibeon [1]).

---

[1]) Zie 1 : 3.

13 Op dat brandofferaltaar van de nieuwe tempel bracht hij de offers, die in de wet van Mozes voor elke dag voorgeschreven waren [1].

Hij offerde daar dus de sabbatsoffers en de offers op de nieuwe maanden en op de drie grote jaarlijkse feesten, namelijk het feest der ongezuurde broden en het feest der weken en het Loofhuttenfeest.

14 Naar de verordening van zijn vader David stelde hij ook de dienst voor de afdelingen der priesters vast, en de ambtsplichten voor de Levieten. Tot de taak der laatsten behoorde het de lofzang aan te heffen en ten overstaan van de priesters dienst te doen bij het verrichten van hun dagtaak.

Ook stelde hij de dienst vast voor de poortwachters, zoals zij naar hun afdelingen bij elke poort dienst moesten doen.

Overeenkomstig het bevel, dat David, de man Gods, betreffende dit alles reeds had uitgevaardigd [2], werden
15 door Salomo nu de practische regelingen getroffen, waar ook stipt de hand aan gehouden werd.

In geen enkel opzicht week men af van het gebod des konings betreffende de priesters en de Levieten, ook niet in zake de schatten, waarvan, overeenkomstig Davids voorschrift [3], de bewaking aan de Levieten opgedragen werd.

16 Zo kwam al het werk van Salomo, dat zijn vader David hem opgedragen had [4], tot stand, vanaf de dag der grondlegging van het huis des HEREN tot aan zijn voltooiing.

Een groots werk was tot stand gekomen: het huis des HEREN was gereed!

5. *Salomo's Ofirvaart.* 8 : 17, 18.

8 : 17 Na de voltooiing van de tempel- en paleisbouw, dat wil dus zeggen in de tweede helft zijner regering, ging Salomo naar Ezeon-Geber en naar Elath, twee havensteden

---

1) Zie Lev. 23 : 37.
2) Vgl. I Kron. 24, 25; 26 : 1-19.
3) Zie I Kron. 26 : 20.
4) Zie I Kron. 18 : 12.

aan de oostelijke hoorn van de Rode Zee, gelegen in het land van Edom, dat reeds onder David aan Israël onderworpen was[1]).

18 Koning Hiram van Tyrus, een stad waar de zeehandel bloeide en waar dus veel scheepvaartdeskundigen gevonden werden, hielp Salomo om in die havensteden aan de oever van de Rode Zee een vloot te bouwen. Hij zond hem het daartoe benodigde hout, dat in vlotten vanuit Tyrus over zee naar het Zuiden vervoerd werd, waarna het verder over land naar Ezeon-Geber en Elath getransporteerd werd. Ook zorgde Hiram voor bekwame scheepsbouwers en voor mannen die verstand hadden van de zeevaart. Deze gingen met de knechten van Salomo naar Ofir[2]). Vandaar haalden ze vier honderd en vijftig talenten[3]) goud en brachten die aan koning Salomo.

6. *Salomo's wijsheid.* 9 : 1-12.

9 : 1 De roep van Salomo's wijsheid en heerlijkheid verbreidde zich tot ver buiten de grenzen van zijn land.

Zo kwam de mare van Salomo ook de koningin van Scheba, in Arabië, ter ore, die daarop begeerde zich persoonlijk te overtuigen van de waarheid van wat haar was meegedeeld.

Daarom kwam zij naar Jeruzalem om Salomo's wijsheid met raadselen en diepzinnige spreuken op de proef te stellen. Zij was daarbij vergezeld van een zeer talrijk en aanzienlijk gevolg, terwijl zij een geschenk voor Salomo meevoerde op kamelen, die beladen waren met specerijen en met zeer veel goud en met kostbaar gesteente.

Nadat zij bij Salomo gekomen was, sprak zij tot hem over alles wat zij op haar hart had, en gaf hem raadselen op om zijn wijsheid op proef te stellen.

2 Hoe hoog haar verwachtingen ook gespannen waren,

---

1) Zie I Kron. 18 : 12.

2) Het is onzeker waar Ofir gezocht moet worden. Prof. v. Gelderen K.V. op I Kon. 9 : 24 zoekt het in Zuid-Arabië.

3) Stellen we 1 talent op 49,11 kg. — zie Bijb. Handb. Kok I, blz. 260 — dan was het dus een totaal-gewicht van ruim 22.000 kg.

zij werd niet teleurgesteld. Salomo's practische wijsheid
was zo groot, dat hij al haar woorden verklaarde. Hij door-
zag aanstonds de diepe zin van de raadselen die zij hem
voorlegde. Niets was te diepzinnig voor hem, dat hij het
haar niet kon verklaren.
3 Toen de koningin der Sabeërs dat alles zag en hoorde,
al die wijsheid van Salomo, en het paleis dat hij gebouwd
4 had, en de keur van kostelijke tafelspijzen, die bij de ter
harer ere aangerichte feestmaaltijd werden opgediend, en
hoe zijn hovelingen en hoogwaardigheidsbeklederS daarbij
mede aanzaten, en hoe een uitgebreid dienstpersoneel in
kostbare gewaden daarbij op de been was, en toen ze zijn
schenkers zag in hun schitterende kledij, en de brandoffers,
die Salomo in de tempel offerde, toen geraakte ze buiten
5 zichzelf, ze kwam in extase van oprechte bewondering. En
ze zeide tot de koning: „De mare, die in mijn land tot mij
doorgedrongen was, over uw aangelegenheden en over uw
6 wijsheid, was waarheid. Het was mij moeilijk om alles te
geloven wat mij meegedeeld werd, maar nu ik zelf na mijn
komst met eigen ogen alles aanschouwd heb, moet ik
getuigen dat zelfs de helft van uw geweldige wijsheid mij
niet was meegedeeld! De mare, die ik van u hoorde, hebt
gij nog overtroffen.
7 Hoe gelukkig te prijzen zijn allen, van laag tot hoog,
die in uw dienst zijn, uw lagere dienstpersoneel, maar vooral
uw hovelingen en hoogwaardigheidsbeklederS, die dagelijks
om u heen staan en uw wijsheid horen mogen.
8 Geprezen zij de HERE uw God, Die zo'n welgevallen in
u had, dat Hij u op Zijn troon zette, om in naam van de
HERE uw God koning te zijn over Israël. Dat is een bewijs
van Zijn grote liefde tot Zijn volk Israël. Want omdat uw
God Israël zo lief heeft, dat Hij het voor immer in stand
houden wil, daarom heeft Hij Israëls staat gebouwd op de
grondslagen van recht en gerechtigheid, en u tot koning
over hen gesteld om recht en gerechtigheid te doen".
9 Voorts gaf de koningin van Scheba aan koning Salomo
honderd en twintig talenten goud en een grote hoeveelheid
specerijen en kostbaar gesteente. Nooit tevoren was er
zoveel kostbare specerij geweest als de koningin van Scheba
aan koning Salomo gaf.

10 Ook bij andere gelegenheden kwamen er wel eens heel merkwaardige dingen naar Jeruzalem.
De knechten van Hiram, die met de knechten van Salomo naar Ofir voeren, brachten behalve het goud dat zij vandaar haalden, ook kostbaar sandelhout en edelgesteente mee.
11 Van dat sandelhout maakte koning Salomo trappen voor het huis des HEREN en voor het koninklijk paleis, ook citers en harpen voor de zangers. Nooit tevoren was zo iets in het land van Juda gezien.
12 Natuurlijk gaf koning Salomo ook tegengeschenken aan zijn koninklijke gast. Hij gaf aan de koningin van Scheba al wat zij begeerde en vroeg; hij gaf haar meer dan de geschenken die zij voor Salomo meegebracht had.
Daarop keerde zij met haar dienaren terug naar haar land.

7. *Salomo's rijkdom.* 9 : 13-21.

9 : 13 Het gewicht aan goud, dat door deze bijzondere gebeurtenissen, door het bezoek van de koningin van Scheba en door de thuiskomst van de Ofir-vloot, in de loop van één jaar voor Salomo binnenkwam, bedroeg zes honderd zes
14 en zestig talenten [1]), waar dan nog bijkwam de schatting, die door Salomo geheven werd van de handelskaravanen, van de groothandelaren en de marskramers.
Bovendien brachten alle koningen der bedoeïenen, die in de Arabische woestijn omzwierven, goud en zilver aan Salomo. Voor de handelsrelaties, die zij met Palestina onderhielden, betaalden zij namelijk aan Salomo een jaarlijks tribuut. Terwijl ten slotte ook nog de stadhouder, de landvoogden die Salomo over Juda en Israël en de geannexeerde gebieden aangesteld had, hem goud en zilver opbrachten.
15 Voor zijn lijfwacht maakte Salomo twee honderd grote

---

1) Stellen we 1 talent op 49,11 kg. — zie Bijb. Handb. Kok I, blz. 260 — dan was het dus een totaal-gewicht van ruim 32.700 kg.

schilden van gedreven goud[1]). Per schild werd daarvoor zes honderd sikkelen gedreven goud gebruikt[2]).

16 Verder maakte Salomo voor zijn lijfwacht ook nog drie honderd kleine schilden van gedreven goud, die elk half zo zwaar wogen als een groot schild. Deze schilden werden alleen bij plechtige gelegenheden gedragen door 's konings lijfwacht, die blijkbaar uit twee honderd zwaar- en drie honderd licht-gewapenden bestond. Salomo plaatste deze schilden in de grote zaal van zijn koninklijk paleis, die door de vele cederen zuilen de indruk maakte van een woud en daarom aangeduid werd als het Libanonwoudhuis[3]).

17 Salomo maakte ook een grote troon, die hij ten dele met ivoor en ten dele met zuiver goud overtrok, zodat hij schitterde van wit en van goud.

18 De troon had zes treden, en een gouden voetbank die aan de troon bevestigd was, en leuningen aan weerszijden van de zitplaats.

Naast de leuningen stonden twee leeuwenfiguren, ter
19 aanduiding van het verenigde koninkrijk Israël-Juda, terwijl aan weerszijden op de zes treden twaalf leeuwenfiguren stonden, als beelden van de verenigde macht van de twaalf stammen Israëls.

Het was een zó prachtige troonzetel, dat iets dergelijks voor geen koninkrijk ooit gemaakt was.

20 Alle drinkgerei van koning Salomo was van goud, niet alleen de bekers, waaruit men dronk, maar ook de kannen en schalen die daarbij gebruikt werden. Ook alle voorwerpen van het Libanonwoudhuis, de pronkstukken die daar waren uitgestald, waren van gedegen goud, dat wil zeggen ze waren met bladgoud overtrokken, misschien enkele ook wel van massief goud. Er was geen zilver bij,

---

1) Noordtzij K.V. Kron. en Van Gelderen K.V. I. Kon. denken beiden aan gelegeerd, dat is met onedel metaal vermengd goud. Keil meent dat Salomo voor deze prachtschilden stellig zuiver goud gebruikte en dat hier derhalve gedreven goud bedoeld is.

2) Hier zal niet de heilige sikkel bedoeld zijn, die 16,37 gram woog — Bijb. Handb. Kok I, blz. 60 — maar de sikkel naar des konings gewicht, die half zo zwaar was. Elk schild woog dus 4900 gram.

3) Zie I Kon. 7 : 2 v.

want dat was in de dagen van Salomo niets waard. Men hechtte er evenveel waarde aan als aan de stenen die in
21 overvloed gevonden werden in het gebergte [1]), dank zij de Tarsis-vaarders, die elke drie jaar binnenkwamen. Want behalve zijn Ofir-vloot had koning Salomo ook schepen, die met de knechten van koning Hiram meevoeren naar Tarsis, de Spaanse stad aan de Atlantische Oceaan. Eens in de drie jaar kwamen de schepen van Tarsis binnen, beladen met goud en met zilver en met ivoor en met apen en pauwen, die zij uit Spanje en uit verschillende Middellandse-zeehavens meebrachten.

8. *Salomo's internationale roem.* 9 : 22-24.

9 : 22 Zo overtrof koning Salomo alle koningen der aarde, waarmede Israël in aanraking kwam, in rijkdom en wijsheid.
23 En alle koningen der aarde verlangden Salomo te zien en poogden met hem op goede voet te komen en begeerden de wijsheid te horen die God in zijn hart gelegd had.
24 Naar Oosters gebruik bracht ieder van hen daarbij een geschenk voor Salomo mede: zilveren en gouden voorwerpen, kostbare gewaden, wapenen, specerijen, paarden en muildieren. Met dergelijke geschenken kwamen zij jaar op jaar Salomo bezoeken.

9. *Slotopmerkingen over Salomo's regering.* 9 : 25-28.

9 : 25 Voorts had Salomo vier duizend stallen voor de paarden en de wagens, en twaalf duizend ruiters; deze legde hij in garnizoen in de wagensteden en in zijn koninklijke residentie in Jeruzalem.
26 Hij heerste over al de koningen van de Eufraat af tot aan het land der Filistijnen en de grens van Egypte. Er was geen verschil tussen zijn regeermacht

---

1) Zie II Kron. 1 : 15.

in het eigenlijke land van Israël en die in de aan Israël toentertijd onderworpen gebieden tussen de Eufraat en Egypte.

27 Aan het zilver werd in de dagen van Salomo niet veel waarde gehecht, want Salomo maakte het zilver in Jeruzalem even overvloedig als de stenen die in het gebergte zijn, terwijl hij door zijn relaties met Hiram er voor zorgde dat het kostbare en duurzame cederhout in Jeruzalem even ruim aanwezig was als het ordinaire timmerhout van de moerbeziebomen. Omdat deze in grote menigte gevonden werden in de koninklijke domeinen [1]) in de Sjefela, het heuvelachtige gebied tussen het gebergte van Juda en de kustvlakte van Filistea, had Salomo de vrije beschikking over dat moerbeziehout.

28 Paarden leverde men aan Salomo uit het Klein-Armenische bergland Mitsraïm en uit alle landen waar paardenhandel gedreven werd, zo uit het in de Cilicische kustvlakte gelegen Kwé [2]).

10. *Salomo's einde.* 9 : 29-31.

9 : 29 Het overige van de geschiedenis van Salomo, uit vroeger en later tijd, staat beschreven in de Geschiedenis van de profeet Nathan, die zo'n belangrijke rol gespeeld heeft bij de troonsverheffing van Salomo [3]), en in de Profetie van de Siloniet Ahia, die de scheuring des rijks voorzegd had aan Jerobeam [4]), en in de Gezichten van de ziener Jedi over Jerobeam, de zoon van Nebat.

30 Veertig jaar regeerde Salomo te Jeruzalem over geheel Israël.

31 Daarna ging Salomo bij zijn vaderen te ruste, en men begroef hem op de koninklijke begraafplaats in de stad van zijn vader David.

Zijn zoon Rehabeam werd koning in zijn plaats.

---

1) Zie I Kron. 27 : 28.
2) Zie II Kron. 1 : 16.
3) Zie I Kon. 1 : 10 v.
4) Zie I Kon. 11 : 29 v.

VIERDE HOOFDDEEL: DE KONINGEN VAN JUDA. 10 : 1—36 : 23

I. DE REGERING VAN REHABEAM. 10 : 1—12 : 16.

1. *De dreigende scheuring.* 10 : 1-11.

10 : 1 Nadat Rehabeam te Jeruzalem door de zuidelijke stammen, dat wil zeggen door Juda en Simeon en Benjamin, als koning was gehuldigd, ging hij naar Sichem, waar de vertegenwoordigers der tien stammen waren saamgekomen om hem ook als koning van de noordelijke stammen te huldigen, als tenminste de onderhandelingen, die zij daaraan wilden laten voorafgaan, tot een bevredigend resultaat zouden leiden.

Die tocht van Rehabeam naar Sichem was wel een duidelijk bewijs van de totaal gewijzigde verhoudingen.

Terwijl vroeger alle stammen van Israël tot David in Hebron gekomen waren om hem koning over geheel Israël te maken, en terwijl bij Davids dood Salomo hem zonder meer als koning opvolgen kon, zonder dat één der stammen er ook maar over dacht om voorwaarden te stellen, was nu Rehabeam genoodzaakt de zware gang naar Sichem te maken, ten einde daar met een deel van zijn onderdanen te gaan onderhandelen.

Blijkbaar waren er reeds onderhandelingen met de Noordelijken te Jeruzalem aan voorafgegaan, waar men echter niet tot overeenstemming gekomen was, waarna men besloot dat de eindbeslissing in zake de troonsopvolging der Davidische dynastie niet in het Judese Jeruzalem genomen zou worden, maar dat de zaak in een volksvergadering in het Israëlietische Sichem tot een beslissing zou worden gebracht.

Er was met name bij de Noordelijken ontevredenheid gerezen over de zware lasten die Salomo's regering aan het volk opgelegd had.

Blijkbaar hadden Salomo's bouwwerken en niet te vergeten zijn hofhouding en harem met zijn vele vorstelijke gemalinnen zulke schatten verslonden, dat het volk het moede werd die lasten nog langer te dragen. Ook de garnizoenen, waarmede Salomo voortdurend het rijk van

Damascus in bedwang moest houden [1]), hadden een zware financiële last op het volk gelegd.

Vóór zij er daarom toe besloten Rehabeam ook als koning van de Noordelijken te erkennen, wilden vertegenwoordigers van de noordelijke stammen eerst over dat alles met hem onderhandelen, om te weten waar zij aan toe waren. En zo was Rehabeam wel genoodzaakt naar Sichem te gaan, waar een volksvergadering van de vertegenwoordigers der noordelijke stammen belegd was.

2 In die vergadering trad Jerobeam, de zoon van Nebat, op als woordvoerder van de ontevredenen.

Deze Jerobeam was een flinke man, die indertijd door koning Salomo bij één van zijn bouwwerken tot opzichter aangesteld was over de gehele herendienst van het huis van Jozef [2]). De profeet Ahia had hem toen voorzegd dat de HERE het koninkrijk van Salomo zou afscheuren, en dat hij, Jerobeam, over tien stammen koning zijn zou. Daarom had Salomo getracht Jerobeam te doden, waarop deze naar Egypte gevlucht was.

Toen hij daar in Egypte hoorde dat Salomo gestorven was [3]), was hij aanstonds uit Egypte teruggekeerd naar zijn geboorteplaats Sereda, op het gebergte van Efraïm.

3 Zodra nu Rehabeam zich bereid verklaard had naar Sichem te komen om daar met de vertegenwoordigers van de noordelijke stammen een samenspreking te hebben, zonden de Noordelijken een boodschap naar Jerobeam in Sereda, om hem ook naar Sichem te ontbieden.

Zo kwam Jerobeam daar met de vertegenwoordigers van geheel Noord-Israël om hun klacht aan Rehabeam voor
4 te leggen, en zij zeiden tot hem: „Uw vader heeft in harde dienst ons zware lasten opgelegd. Maak gij nu de harde dienst van uw vader en het zware juk dat hij ons opgelegd heeft, lichter, dan zullen wij u als koning erkennen en dienen".

---

1) Zie I Kon. 11 : 25.

2) Zie de nadere gegevens over Jerobeam in I Kon. 11 : 26-40.

3) Blijkens de overgeleverde tekst zou hij eerst uit Egypte teruggekeerd zijn toen hij hoorde van de volksvergadering te Sichem. Het is echter meer waarschijnlijk dat hij naar Palestina kwam, zodra hij hoorde van Salomo's dood, zoals in een van de handschriften van de LXX in I Kon. 11 : 43 te lezen staat.

5 Rehabeam, die het gegronde van de geuite klacht blijkbaar niet kon ontkennen, wilde er eerst nog eens over nadenken welk antwoord hij daarop geven zou. Daarom zeide hij tot hen: „Komt overmorgen bij mij terug".

6 Toen het volk daarop was heengegaan, pleegde koning Rehabeam eerst overleg met de oude dienaren van zijn vader Salomo. Misschien waren dat voor een groot deel dezelfde mannen die Salomo als landvoogden in het gebied der tien stammen aangesteld had [1]). Uit dien hoofde konden zij dus geacht worden van de noden des volks volkomen op de hoogte te zijn. Daarom legde hij hun de vraag voor, een vraag waarin zijn minachting voor het volk duidelijk doorklonk en waarin van enige liefde tot het volk niets te bespeuren viel: „Wat raadt gij dit volk te antwoorden?"

7 Die oude dienaren gaven hem daarop een bezadigd antwoord en zeiden tot hem: „Als gij vriendelijk tegenover dit volk zijt en hun nu ter wille zijt en goede woorden tot hen spreekt, dan zult gij deze storm bezweren, zij zullen u als koning erkennen en voor altijd uw knechten zijn en u dienen. Geef dus nu in ieder geval voorlopig toe, dan kunt u later altijd weer zien".

8 Rehabeam luisterde echter niet naar dat bezadigde woord van de oude dienaren zijns vaders. Zelf was hij blijkbaar een geheel andere mening toegedaan.

Daarom raadpleegde hij ook de jonge mannen, die in zijn dienst stonden. Deze waren met hem opgegroeid; zij waren dus van dezelfde jaren als hij en hadden ook reeds de middelbare leeftijd bereikt [2]), maar in staatszaken waren ze onbedreven en in het beoordelen van wat voor het welzijn van het rijk het beste was, geheel onervaren.

9 Tot die mensen uit zijn eigen kring sprak hij op vertrouwelijker toon dan tot die oude dienaren zijns vaders. Feitelijk gaf hij zich bij voorbaat reeds geheel aan hun oordeel gewonnen, door die jonge mannen met zichzelf op één lijn te stellen in de vraag die hij hun stelde: „Wat raadt gij dat wij aan dit volk antwoorden zullen?" Hij

---

1) Zie I Kon. 4 : 7-20.
2) Rehabeam was 41 jaar toen hij koning werd, zie II Kron. 12 : 13.

sprak van „wij" en voelde zich dus geheel één met die jongeren en wilde tesamen met hen het volk van antwoord dienen.

Bovendien herhaalde hij in zijn vraag aan de jongeren het woord dat de volksvertegenwoordigers tot hem gesproken hadden, om daarmee nog eens duidelijk zijn misnoegen kenbaar te maken, dat men het gewaagd had zo iets van hem te eisen. Zó luidde de vraag die hij hun voorlegde: „Wat raadt gij dat wij antwoorden zullen aan dit volk, dat tot mij gesproken heeft: „Verlicht het juk dat uw vader ons heeft opgelegd"?"

10 De jonge mannen, die maar al te graag van de weelde van Rehabeams hof hun deel wilden genieten, aarzelden geen ogenblik welk advies zij aan Rehabeam zouden geven. Alsof zij maar te bevelen hadden, spraken zij in hun advies aan Rehabeam zeer vrijpostig tot twee maal toe van „moeten": „Dit moet gij zeggen", terwijl zij in hun antwoord ook de vraag van het volk nog weer eens herhaalden, als om daardoor Rehabeams gekrenkte eigenwaarde te meer te prikkelen.

Zó luidde hun advies: „Dit moet gij zeggen tot het volk dat tot u gesproken heeft: „Uw vader heeft ons juk zwaar gemaakt, maar geef gij ons verlichting" — dit moet gij tot hen zeggen: „Ik bezit veel groter macht dan mijn vader. Mijn pink is dikker dan mijns vaders lendenen.
11 Denkt dus niet dat gij van mij verlichting van uw zware last, die mijn vader u heeft opgelegd, te wachten hebt. Mijn vader heeft u een zwaar juk opgelegd, maar ik, ik zal uw juk nog zwaarder maken. Mijn vader heeft u met geselen getuchtigd, maar ik zal u met schorpioenen tuchtigen, die door de weerhaken waarvan zij voorzien zijn, nog veel wreder martelwerktuigen zijn en veel striemender pijn veroorzaken"."

2. *De scheuring voltrokken.* 10 : 12—11 : 4.

10 : 12 Na het verstrijken van de termijn van beraad kwam Jerobeam met al de vertegenwoordigers van het volk op de derde dag tot Rehabeam, zoals de koning hun gezegd had: „Komt overmorgen bij mij terug".

13 Toen gaf koning Rehabeam aan het volk een hard antwoord. Hij verliet namelijk de bezonnen raad die de
14 oude dienaren zijns vaders hem gegeven hadden, en sprak tot het volk overeenkomstig de onbesuisde raad der jongeren, die zijn eerzucht geprikkeld hadden, waarbij hij zich zelfs niet ontzag het dreigende woord dat zij hem in de mond gelegd hadden, letterlijk van hen over te nemen.

Zo sprak hij tot hen: „Mijn vader heeft uw juk zwaar gemaakt en u een harde dienst opgelegd, maar ik, ik zal uw dienst nog zwaarder maken. Mijn vader heeft u met geselen getuchtigd, maar ik zal u met schorpioenen tuchtigen".

15 Zo weigerde de koning dus gehoor te geven aan het verzoek van het volk om verlichting van hun dienst.

Hoe onbegrijpelijk — menselijkerwijs gesproken — deze houding van Rehabeam ook wezen mocht, we moeten in het gehele verloop dezer gebeurtenis de hand des HEREN zien, die alles zo bestierde. Welke menselijke oorzaken voor Rehabeams kortzichtigheid ook genoemd kunnen worden — eerzucht en weeldezucht en oude rivaliteit tussen Juda en Efraïm — in feite was dit alles zo door God gewild en moest Gods wijsheid daarin triumferen, omdat de HERE Zijn woord wilde waar maken, dat Hij Zelf door de mond van Ahia, de Siloniet, gesproken had tot Jerobeam, de zoon van Nebat, dat deze over tien stammen van Israël koning worden zou.

16 Toen de vertegenwoordigers van geheel Israël zagen, dat de koning weigerde naar hen te luisteren en hun verzoek in te willigen, gaven zij de koning antwoord met de oproerkreet die reeds een halve eeuw tevoren aangeheven was door Seba, de Benjaminiet [1]), en die blijkbaar in het Noorden was blijven voortleven:

„Wat voor deel hebben wij aan David?
Geen erfdeel immers aan Isaï's zoon!
Davids huis behoort geheel aan de stam van Juda toe,
en het stamgebied van Juda,
wat hebben wij daarmee uit te staan?
Dat is voor ons een gesloten gebied,

---

1) Zie II Sam. 20 : 1.

waar wij geen invloed uitoefenen kunnen! [1])
Ga daarom naar uw eigen haardsteden, o Israël!
in uw eigen stamgebied,
zonder u te bekommeren om het Judese huis van David
en om het Davidische land Juda!
Laat David maar voor zijn eigen huis zorgen,
en in het vervolg zich enkel met Juda bemoeien!"

Zo werd de breuk voltrokken, en keerde geheel Noord-Israël zich af van Davids huis, om zijn eigen weg te gaan, los van David, en naar zijn eigen stamgebied weder te keren.

17 De Israëlieten uit de noordelijke stammen, die in de steden van Juda woonden, werden in de stam Juda echter geheel opgenomen; zij erkenden Rehabeam als koning.

18 In zijn verwatenheid had Rehabeam blijkbaar verwacht, dat de vertegenwoordigers van Noord-Israël zich zonder meer bij zijn beslissing zouden neerleggen.

Toen hij echter zag dat de zaak verkeerd uitpakte, trachtte hij alsnog — echter te laat — de zaak een andere wending te geven. Daarom zond hij Hadoram, de directeur van de herendiensten, tot de oproerlingen. In de dagen van zijn grootvader David en ook tijdens de regering van zijn vader Salomo, had Hadoram deze zelfde functie ook reeds bekleed [2]). Hij was dus een van de oude getrouwen, een van hen die Rehabeam de raad gegeven hadden aan de wens van het volk tegemoet te komen.

Blijkbaar zond Rehabeam hem tot de vertegenwoordigers van Noord-Israël om hun mee te delen dat hij nu toch tot onderhandelen wel bereid was.

Het volk, dat van de beraadslaging van Rehabeam met de oude getrouwen echter niets afwist, zag in Hadoram slechts de directeur van de gehate herendiensten. Misschien hebben zij in de opwinding van het ogenblik wel gedacht dat hij kwam om hun de zwaardere lasten aan te zeggen. Zo werkte zijn komst als olie op het vuur.

Vermoedelijk nog voordat Hadoram ook maar één

---

[1]) In het gebied van Noord-Israël had een sterke penetratie van de kinderen van Jozef plaats gevonden. Van de 12 landvoogdijen, waarin Salomo het gebied van de 10 stammen had verdeeld, behoorden niet minder dan 7 heel of half tot het huis van Jozef. Zie v. Gelderen, K.V. op I Kon. 12 : 16.

[2]) Zie II Sam. 20 : 24, I Kon. 4 : 6, 5 : 14.

woord had kunnen spreken om het misverstand weg te nemen, werd hij door de woedende volksmenigte gestenigd, zodat hij stierf.

Daarop keerde de volkswoede zich ook tegen Rehabeam zelf. Met de grootste moeite gelukte het deze zijn wagen te beklimmen, waarop hij, die in koninklijke trots en verblinde verwaandheid naar Sichem gekomen was, als een erbarmelijk vluchteling naar Jeruzalem terugkeerde.

19 Zo was dan de breuk tussen de noordelijke stammen van Israël en het huis van David voltrokken, een breuk die tot op deze dag bestendigd gebleven is.

11 : 1 Toen Rehabeam in Jeruzalem teruggekeerd was, mobiliseerde hij het huis van Juda en Benjamin; honderd tachtig duizend strijdbare jonge mannen riep hij onder de wapenen, om tegen de afvallige stammen van Noord-Israël ten strijde te trekken, om zich met wapengeweld door hen als koning te doen erkennen.

2 Dit kon de goedkeuring des HEREN echter niet wegdragen. Daarom gaf de HERE aan de Godsman Semaja de volgende opdracht:

3 „Zeg tot Rehabeam, de zoon van Salomo, de koning van Juda, en tot geheel Israël, dat na deze scheuring in feite tot de beide stammen Juda en Benjamin beperkt is:

4 „Zo zegt de HERE: Geen broedertwist! Gij moogt niet optrekken noch krijg voeren tegen uw broeders! Keert terug, ieder naar zijn huis, want Ik heb deze scheuring van het koninkrijk tot stand gebracht”.”

Toen luisterden zij naar de woorden des HEREN. Zij keerden terug naar huis en zagen af van de voorgenomen veldtocht tegen Jerobeam.

3. *Militaire en geestelijke versterking van Rehabeams rijk.* 11 : 5-17.

11 : 5 Rehabeam woonde te Jeruzalem.

Verschillende steden in zijn rijk Juda versterkte hij tot vestingen, met name aan de Zuid- en de Westgrens des lands, nadat de Egyptenaren onder Sisak aan die zijde een inval gedaan hadden in zijn gebied.

6-10 Zo maakte hij van Bethlehem, Etham, Thekoa, Beth-Zoer, Socho, Adoellam, de vroegere Filistijnse koningsstad

Gath, Maresa, Zif, Adoraïm, Lachis, Azeka, Zora, Ajalon
en Hebron, steden die in het zuidelijk rijk van Juda en
Benjamin gelegen waren, vestingsteden.
11 Hij versterkte die steden en bracht ze in goede staat
van verdediging door er bevelhebbers met hun troepen in
garnizoen te leggen; ook sloeg hij er voorraden op van
12 levensmiddelen en van olie en wijn, terwijl hij er ook voor
zorgde dat er in elk dier steden grote schilden en speren
waren. Zo maakte hij ze buitengewoon sterk.
Zijn rijksgebied omvatte Juda en Benjamin.
13 Naast deze militaire versterking ontving zijn rijk ook
een geestelijke versterking door de overkomst van de
priesters en de Levieten en van veel vereerders des HEREN
uit het noordelijk Tienstammenrijk.
Want de priesters en de Levieten uit geheel Israël
voegden zich uit hun gehele gebied bij hem om zich te
zijner beschikking te stellen.
14 Want de Levieten lieten de hun toegewezen woon-
plaatsen met de daarbij behorende weidegronden en hun
bezittingen in het gebied van het Tienstammenrijk in de
steek [1]) en trokken naar Juda en Jeruzalem. Door het op-
treden van Jerobeam werden zij daartoe wel genoodzaakt,
omdat Jerobeam en zijn opvolgers het hun onmogelijk
maakten het priesterambt des HEREN nog langer te bekle-
15 den. Want Jerobeam stelde in zijn dienst priesters aan uit
alle kringen van het volk, die niet tot de Levieten behoor-
den, priesters voor de hoogten te Bethel en Dan, en voor
de veldgeesten, die in de gestalten van een bok vereerd
werden, en voor de stierkalveren, die hij gemaakt had.
16 Dat voorbeeld van de priesters en Levieten werd daar-
na gevolgd door al diegenen uit het gehele stamgebied van
het noordelijk rijk, die hun hart er op gezet hadden de
HERE, de VerbondsGod van het volk Israël, te zoeken. Deze
kwamen zich ook in het rijk Juda vestigen om in de gele-
genheid te zijn de HERE, de God hunner vaderen, te
Jeruzalem te offeren.
17 Zo ontving het koninkrijk Juda door hun overkomst
een aanzienlijke geestelijke versterking.

---

[1]) Van de priesters wordt dit niet gezegd. De hun toegewezen steden lagen uitsluitend in het aan Rehabeam trouw gebleven gebied, zie Joz. 21 : 4.

Drie jaar lang waren zij een krachtige steun voor Rehabeam, de zoon van Salomo. Toen trad er een keer in, wijl het gebeurde te Sichem Rehabeam blijkbaar wel tijdelijk tot bezinning en inkeer gebracht, maar niet tot waarachtige bekering tot de HERE geleid had [1]). Drie jaar lang echter wandelden koning en volk in de weg van David en Salomo.

4. *Rehabeams gezin.* 11 : 18-23.

11 : 18 Rehabeam nam zich tot vrouw Mahalath. Deze was een volle nicht van hem, want zij was een dochter van Davids zoon Jerimoth [2]) en van Abihaïl, de dochter van Isaï's zoon Eliab, Davids oudste broer [3]).

19 Uit dit huwelijk met Mahalath werden hem drie zonen geboren, namelijk Jeoes, Semarja en Zaham.

20 Na zijn huwelijk met Mahalath huwde Rehabeam ook nog met Maächa, de kleindochter van Absalom [4]). Deze baarde hem vier zonen, namelijk Abia, Atthai, Ziza en Selomith.

21 Rehabeam had Maächa, de kleindochter van Absalom, lief boven al zijn vrouwen en bijvrouwen: hij had namelijk achttien vrouwen en zestig bijvrouwen genomen. Zo werden hem acht en twintig zonen en zestig dochters geboren.

22 Gebruikmakend van zijn recht om zelf zijn opvolger aan te wijzen, zoals ook zijn grootvader David gedaan had, stelde hij Abia, de oudste zoon van Maächa, tot hoofd aan, tot vorst onder zijn broeders, want het was zijn bedoeling hem koning te maken.

23 Om de mogelijke naijver van zijn andere zonen te be-

---

1) Zie II Kron. 12 : 1.

2) Onder de zonen van David, I Kron. 3 : 1-8, komt de naam Jerimoth niet voor. Misschien is deze naam een andere vorm voor de naam Jithream, I Kron. 3 : 3; anders moet Jerimoth een zoon geweest zijn van een van Davids bijvrouwen, I Kron. 3 : 9.

3) Ook Jerimoth was dus gehuwd met een volle nicht van hem.

4) Eigenlijk staat er: dochter van Absalom. Blijkens II Sam. 14 : 27 had Absalom maar één dochter, Thamar, terwijl hij blijkens II Sam. 18 : 18 geen zonen naliet. Maächa moet dus een kleindochter van hem geweest zijn, een dochter van Thamar, die blijkens II Kron. 13 : 2 gehuwd was met Oeriël uit Gibea.

zweren — hij zal daarbij gedacht hebben aan de geschiedenis van zijn ooms Absalom en Adonia — ging hij heel tactisch te werk. Hij verdeelde namelijk een aantal van zijn zonen over al de streken van Juda en Benjamin, door hun een post te geven als commandant in de verschillende vestingsteden. Zo waren zij niet slechts van het hof verwijderd, maar ook van elkander gescheiden.

Om te voorkomen dat zij naar het koningschap zouden staan, dat hij aan Abia toegedacht had, zorgde hij er bovendien voor, dat zij op grote voet leven konden; hij gaf hun een rijk levensonderhoud en zocht voor hen een menigte van vrouwen. Door deze verzwagering zijner zonen met de aanzienlijkste families werd tevens de Davidische dynastie te meer bevestigd.

5. *Rehabeam om zijn afval van de* HERE *getuchtigd.* 12 : 1-12.

12 : 1 Toen Rehabeam zijn koninklijke macht stevig gevestigd had en hij sterk geworden was, verliet hij des HEREN wet, en alle bewoners van het zuidelijk rijk, die na de scheuring het eigenlijke Israël uitmaakten, met hem. Want zij bouwden zich hoogten en richtten gewijde stenen op en gewijde palen op elke hoge heuvel en onder elke groene boom, zonder dat Rehabeam zijn koninklijke macht aanwendde om dat te verhinderen en de wet des HEREN te handhaven.

2 Daarom greep de HERE Zelf in om te waken voor Zijn eer, en tuchtigde hen door een inval van Sisak, de koning van Egypte.

Nadat deze eerst in het Tienstammenrijk een plundertocht gehouden had, trok hij in het vijfde jaar van Rehabeam vanuit het Noorden tegen Jeruzalem op, omdat zij
3 ontrouw geworden waren jegens de HERE. Hij kwam met een geweldige legermacht, van twaalf honderd wagens en zestig duizend ruiters, en een ontelbare menigte voetvolk, die met hem uit Egypte kwam en die bestond uit Libyers, en Sukkieten, die aan de Westkust van de Rode Zee in holen woonden, en Ethiopiërs.

4 Hij volgde dezelfde tactiek die ook later wel toegepast

is [1]); hij nam namelijk eerst de vestingsteden in die tot Juda behoorden, waardoor Jeruzalem niet alleen werd geisoleerd, maar ook vol stroomde met vluchtelingen uit het gehele Judese gebied, en drong daarna tot Jeruzalem door.

5 In die grote nood kwam Semaja, de profeet, dezelfde die na het gebeurde te Sichem Rehabeam er van teruggehouden had tegen Jerobeam op te trekken, tot Rehabeam en de vorsten van Juda. Wegens de inval van Sisak waren deze laatsten naar Jeruzalem gevlucht, waar zij dus nu bijeen waren.

En Semaja zeide tot hen: „Zo zegt de HERE: „Omdat gij Mij verlaten hebt, daarom heb Ik van Mijn kant nu ook u verlaten en u overgegeven in de macht van Sisak"."

6 Op dit woord van Semaja, welks dreigende betekenis hun maar al te duidelijk was, verootmoedigden zich de vorsten van Juda en koning Rehabeam; zij erkenden het recht des HEREN om hen te tuchtigen, en zeiden: „De HERE is rechtvaardig".

7 Toen de HERE zag dat zij zich verootmoedigd hadden, kwam het woord des HEREN tot Semaja: „Zij hebben zich verootmoedigd, daarom zal Ik hen niet verdelgen, maar hun binnenkort uitkomst geven, zodat Mijn toorn zich niet over Jeruzalem uitstorten zal door de hand van Sisak en deze de stad niet verwoesten zal.

8 Zij zullen hem echter tot knechten zijn, en zo zullen zij het onderscheid leren kennen tussen Mijn dienst, die zij verworpen hebben en waarvan zij zich hebben willen vrijmaken, en de dienst der heidense koningen, die deze aan hun onderworpenen opleggen".

9 Zo trok dan Sisak, de koning van Egypte, op tegen Jeruzalem, waar hij van alle rijkdommen, die daar in paleis en tempel opgehoopt waren, niets liet overblijven. De schatten van het huis des HEREN en de schatten van het koninklijk paleis, alles nam hij. Ook de gouden schilden die Salomo gemaakt had, alles nam hij weg [2]).

---

[1]) Door Sanherib ten tijde van Hizkia, zie II Kon. 18 : 13.

[2]) Op grond van vs 7 lijkt het niet waarschijnlijk dat Sisak de stad ingenomen en aan de plundering prijs gegeven heeft, zoals Keil meent. Waarschijnlijk heeft hij zich vóór de muren met een oorlogsschatting tevreden gesteld.

10 In zijn behoefte aan koninklijke praal maakte Rehabeam in plaats van die gouden schilden, die in Salomo's Libanonwoudhuis geschitterd hadden, koperen schilden. Deze vertrouwde hij toe aan de oversten der garde, die de wacht hielden aan de ingang van het koninklijk paleis.

11 Zo dikwijls de koning in plechtige optocht op Israëls grote feesten naar het huis des HEREN ging, kwamen de soldaten der garde die koperen schilden halen, om, aldus toegerust, de koning naar de tempel te begeleiden, waarna zij ze weer terugbrachten naar de kamer der garde.

12 Omdat Rehabeam op Semaja's woord zich verootmoedigd had, wendde de toorn des HEREN zich van hem af, zodat Hij hem niet geheel en al te gronde richtte en van zijn rijk niets liet overblijven. Er was trouwens in Juda ook nog wel iets goeds; er werd nog ware godsvrucht gevonden, en dat was mede een reden waarom de HERE Zijn toorn afwendde.

6. *Terugblik op Rehabeams regering. Rehabeams dood.* 12 : 13-16.

12 : 13 Na de inval van Sisak, waardoor het rijk zeer verzwakt en bijna te gronde gericht was, wist Rehabeam zich weer te herstellen. Zijn koningschap over Juda was algemeen erkend en stevig gevestigd.

Waarschijnlijk geleerd door het fatale advies dat hij te Sichem van zijn raadslieden ontvangen had, voerde hij een krachtig persoonlijk bewind.

Hij was een en veertig jaar oud toen hij koning werd, en regeerde zeventien jaar te Jeruzalem, de stad die de HERE uit alle stammen van Israël verkoren had om Zijn Naam daar te vestigen. Want de HERE hield Zijn belofte aan David, zodat de tempeldienst te Jeruzalem in stand bleef.

De naam van zijn moeder was Naäma, een Ammonietische [1]).

14 Hoewel hij voor het uiterlijke de dienst des HEREN in

[1]) Volgens een toevoegsel van de Septuaginta aan I Kon. 12 : 24 was Naäma een dochter van de Ammonietische koning Hanun.

ere hield door zijn regelmatig bezoek aan de tempel [1]), en hij ook onder de tuchtiging des HEREN op het woord van Semaja zich verootmoedigd had, deed hij toch wat kwaad was in de ogen des HEREN, want hij had zich zijn hart er niet op gezet om met standvastige trouw in de wegen des HEREN te wandelen.

15 De geschiedenis van Rehabeam, uit vroeger en later tijd, is beschreven in de Geschiedenis van Semaja, de profeet, en van Iddo, de ziener, waarin met name bijzonderheden te vinden zijn over de geslachtsregisters.

Er was voortdurend een vijandige verhouding tussen Rehabeam en Jerobeam. Al had Rehabeam op Semaja's woord afgezien van een poging om door wapengeweld de afvallige stammen weer te onderwerpen en al kwam het dus niet tot een openlijke oorlog, er bleef toch voortdurend een vijandige verhouding tussen de beide rijken.

16 En Rehabeam legde het hoofd neder om in de doodsslaap tot zijn vaderen heen te gaan, en werd begraven in de stad Davids.

Met de troonsopvolging ging het zoals Rehabeam gewild had, want zijn zoon Abia werd koning in zijn plaats.

II. DE REGERING VAN ABIA EN ZIJN STRIJD TEGEN JEROBEAM. 13 : 1—14 : 1.

13 : 1 In het achttiende regeringsjaar van koning Jerobeam werd Abia, de zoon van Rehabeam, koning over Juda.

2 Hij regeerde slechts kort, nog niet ten volle drie jaar [2]), te Jeruzalem.

De naam van zijn moeder was Maächa[3]), de dochter van Oeriël uit Gibea, die gehuwd was met Absaloms dochter Thamar [4]).

---

1) Zie vers 11.

2) Dat het nog niet ten volle drie jaar was, blijkt hieruit, dat hij zelf aan de regering kwam in het 18e jaar van Jerobeam, terwijl volgens I Kon. 15 : 9 zijn opvolger Asa in Jerobeams 20e jaar aan de regering kwam.

3) In de overgeleverde tekst staat hier Michaja; in 11 : 20 en I Kon. 15 : 2 wordt zij Maächa genoemd; Michaja is dus blijkbaar een schrijffout voor Maächa.

4) Zie de noot bij 11 : 20.

En er was oorlog tussen Abia en Jerobeam.
3 Abia bond de strijd aan met een leger van dappere helden, vier honderd duizend krijgers, terwijl Jerobeam zich tegenover hem in slagorde stelde met een krijgsmacht die dubbel zo groot was, acht honderd duizend krijgers, dappere helden [1]).
4 Abia wist aanstonds een heel eind in het gebied van Jerobeam door te dringen, zó ver, dat hij zelfs het heiligdom van Bethel bedreigde.

Vanaf de berg Zemaraïm, in het gebergte Efraïm, hield hij toen de volgende toespraak tot Jerobeam en zijn mannen:

„Hoort naar mij, Jerobeam en geheel Israël!
5 Is het u niet bekend dat de HERE, de VerbondsGod van Zijn volk Israël, het koningschap over Israël voor altijd aan David gegeven heeft, aan hem en aan zijn zonen? Dat de HERE met David een onverbrekelijk verbond gesloten heeft, en dat de belofte des HEREN aan David en zijn zonen daarom voor altijd van kracht blijft?
6 Desondanks is Jerobeam, de zoon van Nebat, de knecht van Salomo, de zoon van David, in opstand gekomen, en
7 heeft oproer gemaakt tegen zijn wettige heer, met behulp van lichtzinnige mannen, nietswaardige lieden, die zich aan zijn zijde schaarden, en die met kracht optraden tegen Rehabeam, de zoon van Salomo, en de overhand over hem hadden, toen Rehabeam nog onervaren was, en bedeesd en weekhartig, zonder voldoende energie om tegen hen op te treden, zodat hij niet tegen hen opgewassen was".

Al had Abia ook gelijk, toen hij Jerobeam en de zijnen van afval van het door de HERE verkoren Davidische koningshuis beschuldigde, toch gaf hij met deze woorden wel een zeer partijdige voorstelling van het gebeurde te Sichem, waar van de bedeesdheid van Rehabeam nu juist niet zo veel gebleken was, maar waar Rehabeam veeleer hard en trots opgetreden was. Uit Abia's woorden sprak slechts diepe minachting voor Jerobeam, de weggelopen knecht en rebellerende dienaar, en voor allen die zijn zijde gekozen

---

1) Vanwege dit grote aantal meent Noordtzij dat 'èlef niet duizend betekent, maar een ons onbekende numerieke grootheid, zie K.V. II Kron. op 11 : 1 en 13 : 3, 4.

hadden, terwijl hij verder het woord van de profeet Semaja, dat die scheuring van het koninkrijk door de HERE bewerkt was, evenals het woord van de profeet Ahia, dat de HERE aan Jerobeam het koningschap over tien stammen geven zou, geheel buiten beschouwing liet.

Vervolgens zeide Abia tot Jerobeam en zijn mannen:
8 „En nu denkt gij het koningschap, dat de HERE, de VerbondsGod van Zijn volk Israël, aan de zonen van David toevertrouwd heeft, te kunnen trotseren, omdat gij een grote menigte zijt en de gouden kalveren hebt, die Jerobeam u tot goden gemaakt heeft. Maar dat alles is juist het bewijs van uw ontrouw. Want gij hebt u niet alleen losgescheurd van het door de HERE verkoren Davidische koningshuis, maar met die gouden kalveren tot uw goden te maken hebt gij ook de HERE, de VerbondsGod van Israël,
9 verworpen. De priesters des HEREN, die de HERE Zelf tot het priesterambt verkoren heeft, de zonen van Aäron en ook de Levieten, die naar 's HEREN bevel in de dienst van het heiligdom hen zullen ter zijde staan, hebt gij immers verdreven?

In plaats daarvan hebt gij u priesters aangesteld op gelijke wijze als de heidenen doen. Ieder die kwam met een jonge stier en met zeven rammen om zich tot priester te laten wijden [1]), werd bij u tot priester aangesteld om offeranden te brengen aan goden, die geen recht op die naam hebben, omdat zij geen goden zijn.

10 Bij ons daarentegen, de HERE Zelf, de levende VerbondsGod, is onze God, en wij hebben Hem niet verlaten, maar Zijn eredienst wordt bij ons stipt onderhouden. De zonen van Aäron dienen de HERE als priesters, en de
11 Levieten verrichten het hun opgedragen werk: elke morgen en elke avond ontsteken zij brandoffers voor de HERE en reukwerk van welriekende specerijen; zij zorgen ook voor het toonbrood op de reine tafel, en voor de gouden kandelaar en zijn lampen, om die elke avond aan te steken.

---

1) Volgens Ex. 29 moesten bij de priesterwijding op 7 achtereenvolgende dagen een jonge stier ten zoenoffer, een ram ten brandoffer en een ram als wijdingsoffer geofferd worden. Jerobeam had derhalve blijkbaar gemeend dat hij met een (onvolledige) navolging van deze offers ook wel priesters aanstellen mocht.

Want wij houden ons aan de voorschriften van de HERE onze God, en nemen in acht wat ons door de HERE onze God is opgedragen. Maar gij, gij hebt Hem verlaten.

12 En zie, bij ons gaat God Zelf aan de spits, en niet twee stierkalveren van goud, maar de ware God, en Zijn priesters met de alarmtrompetten, om naar het voorschrift dat de HERE Zelf dienaangaande gegeven heeft, tegen u alarm te blazen, opdat de HERE onze VerbondsGod onzer gedachtig moge zijn en wij van onze vijanden verlost mogen worden [1].

Israëlieten, strijdt daarom niet tegen ons, want wel beschouwd is dat niet anders dan strijden tegen de HERE, Die Jeruzalem verkoren heeft!

Strijdt toch niet tegen de HERE, de VerbondsGod van Zijn volk Israël!

Strijdt niet tegen de God uwer vaderen, want gij zult niet voorspoedig zijn!"

Al mocht er in deze laatste woorden van Abia nu ook een kern van waarheid schuilen, toch mag niet worden voorbijgezien, dat zijn roemen in de trouw aan de tempeldienst niet met oprechte en hartelijke vreze des HEREN gepaard ging, omdat zijn hart niet volkomen was met de HERE zijn God en hij in al de zonden zijns vaders wandelde [2], en ook in zijn dagen op uitheemse altaren geofferd werd en de hoogtedienst onderhouden werd en gewijde palen vereerd werden [3]. Bij al zijn roemen in de dienst van de God des verbonds liet hij dus achterwege zijn eigen leven naar de rechten van Gods verbond te richten. Zijn gehele toespraak getuigde meer van geestelijke zelfvoldaanheid, die met het uiterlijke zich tevreden stelde, dan van een ootmoedige wandel voor 's HEREN aangezicht en een in hartelijke liefde met een oprecht gelovig hart aan de HERE verbonden zijn.

13 Jerobeam had intussen zijn achterhoede een omtrekkende beweging laten maken om de troepen van Abia ook in de rug aan te vallen, zodat de troepen van Juda van twee zijden ingesloten waren: de hoofdmacht van Jerobeams

---

1) Zie Num. 10 : 9.
2) Zie I Kon. 15 : 3.
3) Zie II Kron. 14 : 3.

leger vóór hen en de achterhoede in de rug. Vanwege het bergachtige terrein waar zij zich bevonden, bemerkten Abia en zijn mannen eerst wat er geschied was, toen de omtrekkende beweging reeds was ten uitvoer gebracht.

14 Toen zij achterom zagen, kwamen zij tot de ontdekking dat de vijand zich vóór hen en achter hen bevond, en dat zij dus op twee fronten tegelijk zouden moeten strijden. Toen maakte de angst zich van hen meester, en in die gevaarlijke situatie riepen zij tot de HERE; de priesters bliezen alarm
15 op de trompet, terwijl de mannen van Juda met luid geschreeuw de strijdkreet aanhieven, om daarmede als het ware de hemel te bestormen en de HERE te wijzen op het gevaar waarin zij verkeerden.

Toen de mannen van Juda hun krijgsgeschreeuw aanhieven en de priesters op de trompet bliezen, hoorde God hun gebed en gaf hun een wonderlijke overwinning. God deed Jerobeam en geheel Israël tegen Abia en Juda de nederlaag lijden.

16 Zij sloegen voor Juda op de vlucht en God gaf ze in
17 hun macht, zodat Abia en zijn mannen een grote slachting onder hen aanrichtten en hun een verpletterende nederlaag toebrachten, waarbij niet minder dan vijf honderd duizend [1]) Israëlietische mannen, dus meer dan de helft van Jerobeams gehele legermacht, sneuvelden.

18 Zo werden de noordelijke stammen destijds vernederd en werd hun kracht gebroken; de Judeërs hadden de overhand, omdat zij gesteund hadden op de HERE, de Verbonds-God, de God hunner vaderen.

19 En Abia achtervolgde Jerobeam en ontnam hem de steden Bethel met zijn onderhorige plaatsen, drie uur gaans ten Noorden van Jeruzalem, en Jesana met zijn onderhorigheden, en Efron met zijn onderhorige plaatsen, welke beide steden nog meer noordelijk gelegen waren. Zo wist Abia door deze krijg zijn rijksgebied ten koste van het noordelijk rijk aanmerkelijk uit te breiden, een terreinwinst die onder zijn opvolger Asa echter weer is teloor gegaan [2]).

20 In de dagen van Abia gelukte het Jerobeam niet meer

---

1) Vergelijk hierbij de noot bij vs 3.
2) Zie II Kron. 16 : 1.

zijn machtspositie te herstellen [1]). De HERE, Die hij door het dienen van de gouden stierkalveren te Bethel en Dan verworpen had, bracht hem een slag toe, die zijn dood ten gevolge had [2]).

21 Terwijl Jerobeam zich dus van zijn geleden nederlaag niet meer kon herstellen, gelukte het Abia zijn koningschap te bevestigen en zijn macht uit te breiden. Terwijl Jerobeams dynasie spoedig uitgeroeid werd, nam Abia zich veertien vrouwen en verwekte hij twee en twintig zonen en zestien dochters.

22 Het overige van de geschiedenis van Abia, en zijn handel en wandel, staat beschreven in de Historische Uitlegging van de profeet Iddo.

14 : 1 En Abia legde het hoofd neder om in de doodsslaap tot zijn vaderen heen te gaan, en men begroef hem in de stad Davids.

Zijn zoon Asa werd koning in zijn plaats [3]).

De eerste tien jaren zijner regering verliepen rustig. Gedurende die tijd kon koning Asa zich ongestoord wijden aan de versterking van zijn land.

III. DE REGERING VAN ASA. 14 : 2—16 : 14.

1. *Asa's bemoeienissen tot afschaffing van de afgodendienst en versterking des rijks.* 14 : 2-8.

14 : 2 Asa deed wat goed en recht was in de ogen van de HERE zijn God. Hij hield het verbond des HEREN en waakte met

---

1) Van Gelderen, K.V. op I Kon. 15 : 19, brengt dit in verband met het door Abia met Aram gesloten verbond, zie II Kron. 16 : 3.

2) Misschien hebben we bij deze slag te denken aan het sterven van zijn zoon Abia en de daarbij hem aangekondigde ondergang van zijn huis, I Kon. 14 : 1-18, ten gevolge waarvan Jerobeam als een gebroken man van verdriet wegkwijnde. Noordtzij denkt aan iets dergelijks als een beroerte.

3) Omdat in II Kron. 15 : 16 ook de moeder van Asa Maächa genoemd wordt, evenals de moeder van Abia, meent Noordtzij, in navolging van Wellhausen, dat Asa niet de zoon, maar de broeder van Abia geweest is, en dat Asa slechts in de dynastieke zin van het woord Abia's zoon kan worden genoemd, zodat het woord zoon de betekenis zou hebben van opvolger, zie K.V. II Kron.; vergelijk ook de noot bij 15 : 16.

heilige ijver voor de instandhouding van des HEREN dienst.
3 Zo verwijderde hij de uitheemse altaren, die aan de dienst van vreemde, heidense goden gewijd waren. Hij nam ook de offerhoogten weg, die van Kanaänietische oorsprong waren en gebruikt werden voor de verering van Baäl en Astarte. De aan Baäl gewijde stenen zuilen verbrijzelde hij, en de aan de schandelijke dienst van Astarte gewijde palen, waarbij onder het mom van religie de meest schaamteloze
4 ontucht bedreven werd, liet hij omhouwen, terwijl hij zijn koninklijk gezag aanwendde om op het onderhouden van de wet en de geboden des HEREN aan te dringen, en de Judeërs opwekte om de HERE, de VerbondsGod, de God hunner vaderen, te zoeken.
5 Het gehele rijksgebied van Juda werd door hem van alle voorwerpen van heidense afgodendienst gezuiverd; uit alle steden van Juda verwijderde hij de afgodische offerhoogten en de wierookaltaartjes, die in de onzedelijke Astarte-dienst gebruikt werden om reuk- en plengoffers te brengen.

Het koninkrijk genoot onder hem een tijd van rust, waarin Asa zich ongestoord kon wijden aan verschillende maatregelen tot zuivering van het rijk van allerlei heidense afgodische practijken.
6 In die tijd was Asa echter ook bedacht op de militaire versterking van zijn rijk. Zo zorgde hij voor versterking der grenzen door het bouwen van vestingsteden in Juda. Hij had daar de gelegenheid toe, omdat het land rust had en hij in die jaren geen oorlog te voeren had, want de HERE had hem vrede gegeven.
7 Daarom zeide hij tot de oudsten en stamhoofden van Juda, dat zij van die door de HERE hun geschonken zegen nu ook een goed gebruik moesten maken door voor de verdediging van het land zorg te dragen.

Hij zeide: „Laten wij deze steden versterken en ze omringen met muren, voorzien van torens, deuren en grendels; wij hebben daar nu nog de gelegenheid voor, want nog behoort het land ons toe en er zijn geen vijanden die ons op dit ogenblik het bezit van het land betwisten. Wij kunnen ons dus nu nog vrij daarin bewegen en vestingen bouwen naar ons goeddunken. De HERE geeft ons deze

zegen, want wij hebben de HERE onze God gezocht en Zijn dienst onderhouden. Ja, wij hebben Hem gezocht en Hij heeft ons aan alle kanten vrede gegeven".

Zo kwam de vestingbouw voorspoedig tot stand.

8 Asa droeg ook zorg voor een goed-gewapend en sterk leger. Hij had een leger van drie honderd duizend man uit Juda, gewapend met groot schild en speer, en twee honderd tachtig duizend man uit Benjamin, die een klein schild droegen en de boog spanden [1]).

De met de speer toegeruste Judeërs vormden de aanvalstroepen, terwijl de Benjaminieten voor de verdediging bestemd waren.

Al deze mannen waren dappere helden.

2. *De overwinning op Zera, de Koesiet.* 14 : 9-15.

14 : 9 De Koesiet Zera trok tegen hen op ten strijde, met een geweldig leger van een millioen man [2]) en drie honderd strijdwagens [3]). Hij drong door tot Maresa, tussen Hebron en Asdod.

10 Asa trok met zijn troepen uit hem tegemoet, en zij stelden zich in slagorde in het dal Zefatha bij Maresa.

11 Daarbij stelde Asa echter niet zijn vertrouwen op de sterkte van zijn leger, maar hij verwachtte alles alleen van de almachtige hulp des HEREN. Daarom riep hij tot de HERE zijn God, en zeide:

„HERE, getrouwe VerbondsGod van Uw volk Israël, er is niemand die evenals Gij in een ongelijke strijd de machteloze helpen kunt tegen de machtige.

Help ons dan, o HERE, want Gij zijt toch de God des verbonds, Die Uw verbond met ons opgericht hebt. Gij zijt onze God! Op U steunen wij, en in vertrouwen op Uw

---

1) Vergelijk hier de noot bij 13 : 4.

2) Vergelijk ook hier de noot bij 13 : 4.

3) Het is niet met zekerheid te zeggen wie met Zera, de Koesiet, bedoeld is. Sommigen denken aan een Egyptische farao, met name aan Osorkon I, de opvolger van Sisak. Anderen denken aan een bedoeïenen-inval uit Noord-Arabië. Misschien was Zera, de Koesiet, aanvoerder van een door de Egyptische farao gezonden leger, dat hoofdzakelijk uit Koesieten bestond, maar waarin zich ook Libyers bevonden, zie 16 : 8.

bijstand, in het bewustzijn dat we strijden voor Uw zaak en dat Gij daarom met ons zult zijn, zijn wij opgetrokken tegen deze menigte. Een nederlaag van ons zou de heidenen oorzaak geven U te lasteren, omdat zij dan zouden menen dat hun goden sterker zijn dan Gij.

HERE, Gij zijt onze God! Laat toch geen sterveling tegen U iets vermogen, maar toon Uw kracht over de zwakheid en machteloosheid der mensen".

12 En de HERE verhoorde Asa's gebed, en liet de Koesieten voor het aangezicht van Asa en Juda de nederlaag lijden, zodat zij op de vlucht sloegen.

13 En Asa en het volk dat bij hem was, vervolgden hen tot de ongeveer 60 k.m. zuidelijk van het slagveld gelegen Filistijnse stad Gerar. De Koesieten leden zo'n geduchte nederlaag en er sneuvelden er van hen zo velen, dat zij zich niet meer konden herstellen, want zij werden verpletterd voor het aangezicht van de HERE en Zijn leger. Als de in het rond vliegende scherven van een aarden vat dat in stukken geslagen wordt, zo werden zij door de HERE uiteengeslagen, Die Zich daarbij bediende van Asa en zijn leger als instrument in Zijn hand.

Het overwinnende leger behaalde een zeer grote buit.

14 Daarop overweldigde Asa met zijn leger ook alle steden rondom Gerar, welker Filistijnse bewoners met de Koesieten gemene zaak gemaakt hadden. Asa sloeg die steden, want een door de HERE teweeggebrachte verschrikking was op hen gevallen, waardoor hun kracht gebroken was. En Asa's troepen plunderden al die steden, omdat daarin veel krijgsbuit was, die de Koesieten daar voorlopig hadden opgeslagen.

15 Niets werd gespaard. Zelfs de tenten van de in die streek rondzwervende nomadische veehoeders overweldigden zij, en zij maakten een grote menigte kleinvee en kamelen buit, die zij met zich mee voerden. Zo keerden zij in triumf terug naar Jeruzalem.

3. *Het optreden van de profeet Azarja.* 15 : 1-7.

15 : 1 Toen kwam de Geest des HEREN op Azarja, de zoon van Oded.

2 Hij ging de in triumf naar Jeruzalem terugkerende koning Asa tegemoet, en zeide tot hem:

„Hoort naar mij, koning Asa en geheel Juda en Benjamin! De HERE, de God des verbonds van het volk Israël, is met u, zo lang als gij met Hem zijt en Zijn verbond houdt.

Indien gij Hem zoekt en volkomen vertrouwt op Zijn macht, zal Hij Zich door u laten vinden. Dan kunt gij op Zijn zegen rekenen en zal Hij Zijn macht tot uw bescherming u doen ondervinden.

Wanneer gij Hem echter verlaat, en in ongehoorzaamheid aan Zijn verbond Hem in ontrouw de rug toekeert, zal Hij u verlaten. Dan zult gij niet alleen Zijn hulp en zegen moeten missen, maar zal Hij ook met Zijn straffen u kastijden.

3 Israëls historie moge u dienen tot bevestiging van de waarheid van dit woord.

Er is een lange tijd geweest, in de dagen der richteren, dat Israël leefde zonder de ware God, dat zij telkens weer de HERE hun VerbondsGod verlieten en de afgoden der heidenen dienden. Maar dan moesten zij ook steeds weer de zegen des verbonds missen; dan was er geen priester die over de naleving van de wet des HEREN waakte en naar de eis van zijn ambt [1]) hun onderricht gaf in de rechten en inzettingen des HEREN, en het gevolg daarvan was dat het volk de kennis van de wet des HEREN en van de rechten en inzettingen van Gods verbond miste.

4 Wanneer zij dan echter in hun benauwdheid, die het gevolg was van hun afval, tot de HERE hun VerbondsGod, de God hunner vaderen, terugkeerden en Hem zochten en Zijn hulp inriepen, dan ontfermde Hij Zich weer over hen en liet Zich door hen vinden en betoonde weer Zijn macht tot hun verlossing.

5 Die tijden, wanneer zij de HERE de rug toekeerden, waren steeds tijden van grote verwarring, waarin van vreedzaam onderling verkeer of handel-drijven geen sprake was; grote beroering en binnenlandse woelingen verontrustten de bewoners van alle landstreken van Israël.

6 In burgerkrijg botste de ene stam van het volk tegen

---

1) Vgl. Lev. 10 : 11, Deut. 17 : 10.

de andere en de ene stad tegen de andere[1]; want God bracht hen door allerlei benauwdheid in beroering.

7 Laat deze les der historie u dan leren, wat het volk te wachten staat wanneer het de wegen van het verbond des HEREN verlaat.

Wees daarom sterk en breek met alle halfheid!

Laat de behaalde zege u niet doen verslappen in gehoorzaamheid aan de God des verbonds, maar volhardt op de ingeslagen weg om het land te zuiveren van heidense practijken.

Zet in de kracht des HEREN dat werk voort en voltooi het, want uw werk zal door de HERE rijk beloond worden!"

4. *Verder reformatorisch optreden van Asa.* 15 : 8-18.

15 : 8 Zodra koning Asa deze woorden hoorde, de profetie die Azarja, de zoon van Oded, gesproken had, greep hij moed om het reformatorisch optreden, waarmede hij reeds een aanvang gemaakt had, voort te zetten. Zonder bevreesd te zijn voor tegenstand, die hij mogelijk zou ondervinden, wilde hij, aangevuurd door Azarja's woord, de begonnen reformatie ten einde toe doorvoeren.

Daarom deed hij alle gruwelen weg, de afgodsbeelden en heidense altaren en alles wat met het dienen van de heidense afgoden verband hield. Niet alleen zijn eigen rijksgebied, het gehele land Juda en Benjamin, werd door hem daarvan gezuiverd, maar ook de steden van het gebergte van Efraïm, die zijn vader Abia veroverd had[2]) en waarover hij toentertijd de souvereiniteit nog uitoefende.

Verder vernieuwde hij het koperen brandofferaltaar, dat op de tempelvoorhof stond, vóór de voorhal des tempels, en dat nu, zestig jaar na de tempelbouw, enige restauratie van node had.

9 Daarop riep hij de vertegenwoordigers van het burgerlijk en militair gezag, de vorsten en oversten van gans Juda en Benjamin, bijeen tot een plechtige feestvergadering te

---

1) Vgl. Richt. 20 v., de strijd van de stammen tegen Benjamin, en Richt. 12 : 4 v., de strijd van de Gileadieten onder Jefta tegen Efraïm.
2) Zie 13 : 19.

Jeruzalem, evenals ook de vrome Israëlieten uit Efraïm en Manasse en uit Simeon, die zich aan zijn zijde geschaard hadden. Want evenals reeds onder de regering van Rehabeam velen uit het noordelijk rijk tot Juda waren overgegaan [1]), zo geschiedde het ook onder zijn regering. In groten getale hadden veel vrome Israëlieten zich bij hem aangesloten, toen zij zagen dat de HERE zijn God met hem was en hem een grote overwinning op Zera, de Koesiet, geschonken had.

10 Zo kwamen ze uit alle delen van zijn rijk tot een plechtige feestvergadering bijeen te Jeruzalem, in de derde maand, de maand Juni, van het vijftiende regeringsjaar van koning Asa.

11 Het vernieuwde brandofferaltaar werd bij die gelegenheid in gebruik genomen met het brengen van talrijke offers. Van de buit die zij op Zera en de Koesieten veroverd hadden, brachten zij aan de HERE zeven honderd runderen en zeven duizend stuks kleinvee ten offer, terwijl ook grote offermaaltijden gehouden werden.

12 Ook vernieuwden zij het verbond en legden een plechtige gelofte af, dat zij de rechten van het verbond des HEREN zouden naleven en de HERE hun VerbondsGod, de God hunner vaderen, met hun ganse hart en hun ganse
13 ziel zouden zoeken, en dat zij zouden toepassen wat de HERE in de Mozaïsche wet voorgeschreven had [2]), dat de afval van de HERE aan ieder, ongeacht leeftijd of sexe, met de dood zou worden gestraft, dat dus al wie de HERE, de VerbondsGod van Israël, niet zou zoeken om op Hem zijn vertrouwen te stellen, zowel klein als groot, zowel man als vrouw, zou worden ter dood gebracht.

14 Dit zwoeren zij de HERE met luider stem en onder gejuich, en onder trompetgeschal en horengeklank.

15 Deze onder ede bezworen terugkeer tot de HERE en Zijn dienst verwekte grote vreugde in het gehele rijk Juda, want zij hadden gezworen met hun gehele hart, en met hun gehele wil hadden zij de HERE gezocht; daarom liet de HERE Zich van hen vinden; Hij betoonde Zijn macht

---

1) Zie 11 : 16.
2) Zie Deut. 17 : 2-7.

tot hun bescherming en gaf hun rust en vrede aan alle kanten.

16 In zijn reformatorische ijver en om aan de afgodendienst radicaal een einde te maken, zette koning Asa zelfs ook zijn grootmoeder [1]) Maächa af, en beroofde haar van haar invloedrijke positie, die zij als „Gebiedster" innam aan het hoofd van de koninklijke harem, omdat zij die positie misbruikt had tot het begunstigen en invoeren van afgoderij. Want zij had een afschuwelijk, weerzinwekkend beeld gemaakt van Asjèra, waarbij de meest schaamteloze ontucht bedreven werd. Asa hieuw dat afschuwelijke beeld van haar in stukken en verpulverde en verbrandde het in het dal van de beek Kidron, welker wateren de overgebleven as wegvoerden naar de Dode Zee.

17 Hoewel Asa dus met grote energie de door hem aangevangen reformatie doorvoerde, werden evenwel de aan de dienst des HEREN gewijde hoogten, gelijk die er vroeger in het land geweest waren [2]), maar die na de tempelbouw onwettig waren en dus hadden moeten verdwijnen, door hem niet verwijderd.

Zelf zal hij echter ongetwijfeld uitsluitend in de tempel geofferd hebben, want zo lang hij leefde was zijn hart de HERE volkomen toegewijd. Hierin onderscheidde hij zich dus gunstig van Salomo, wiens hart in zijn ouderdom van de HERE afgeweken was. Onder Davids opvolgers was koning Asa de eerste, van wie dit gunstig getuigenis gegeven kon worden, en die in dit opzicht de vergelijking met zijn grote voorvader doorstaan kon.

18 Dat het hem in oprechtheid en met alle ernst om het herstel van de dienst des HEREN te doen was, blijkt ook daaruit, dat hij de tempelschat, die Sisak op zijn plundertocht uit Jeruzalem meegenomen had, weer begon aan te vullen. De wijgeschenken van zijn vader, die deze buit ge-

---

1) Letterlijk staat er: Maächa, de moeder des konings. Zij zal echter zijn grootmoeder geweest zijn, zie de noot bij 14 : 1. Dat zij onder de regering van haar kleinzoon nog een invloedrijke positie bekleedde aan het hof, behoeft bij de vroegtijdige dood van Abia, na een bijna 3-jarige regering, 13 : 2, niet al te zeer te verwonderen. Zij was blijkbaar „een energieke dame, zo iemand als later Izebel en Athalja" (Van Gelderen).

2) Vgl. I Sam. 9 : 13, I Kon. 3 : 2, 3.

maakt had bij zijn overwinning op Jerobeam [1]), en zijn eigen wijgeschenken, als buit veroverd bij zijn overwinning op de Koesieten, bestaande uit zilver en goud en allerlei kostbare voorwerpen, bracht hij naar het huis Gods.

5. *Asa's strijd met Israël.* 15 : 19—16 : 10.

15 : 19 Hoewel gedurende al de jaren waarin Baësa over het Tienstammenrijk regeerde, de verhouding tussen Juda en Israël uiterst gespannen was [2]), duurde het toch tot het vijftiende regeringsjaar van koning Asa, vóór het tot een openlijke oorlog kwam tussen beide rijken [3]).

16 : 1 In het zestiende jaar van Asa's regering, een jaar na het hoogtepunt van diens reformatorische actie, trok Baësa, de koning van Israël, tegen Juda ten strijde. Blijkbaar gelukte het hem niet alleen de door Abia aan Israël ontnomen steden [4]) te heroveren, maar wist hij ook met één forse stoot een heel eind door te dringen naar het Zuiden, en zich meester te maken van Rama, midden in het land Benjamin, tussen Bethel en Jeruzalem, op slechts twee uur afstand van laatstgenoemde plaats, aan de weg die van Jeruzalem naar Sichem voert.

Om dit behaalde succes volkomen uit te buiten en daar tegenover Juda blijvend profijt van te trekken, ging hij er toe over Rama te versterken en daar een vesting van te maken, om zodoende Juda te blokkéren en van het vrije wereldverkeer af te sluiten. Alle handelsverkeer met Jeruzalem kwam hiermede onder zijn contrôle en kon door hem met zware tollen worden belast. Bovendien kon hij hierdoor voorkomen dat nog meer vrome Israëlieten uit het Tienstammenrijk zich bij koning Asa aansloten, zoals

---

1) Vgl. 13 : 17-19.

2) In I Kon. 15 : 16 staat dat er oorlog was tussen Asa en Baësa, de koning van Israël, al hun dagen.

3) In de overgeleverde tekst staat het 35e jaar. Omdat blijkens I Kon. 15 : 33, 16 : 8, Baësa regeerde van het 3e tot het 26e regeringsjaar van Asa, d.w.z. van 910 tot 887 v. Chr., kan het genoemde 35e jaar niet juist zijn en is dat vermoedelijk een schrijffout voor het 15e jaar; evenzo zal in II Kron. 16 : 1 in plaats van het 36e jaar gelezen moeten worden het 16e jaar.

4) Zie II Kron. 13 : 19.

het jaar te voren velen gedaan hadden, toen in het vijftiende regeringsjaar van Asa de plechtige feestvergadering te Jeruzalem gehouden was [1]).

2 In die nood kwam Asa, wiens leger in de strijd met de Koesiet Zera waarschijnlijk zware verliezen geleden had, tot een geheel verkeerde stap. In plaats van ook nu, evenals bij de dreigende inval van de Koesieten [2]), op de HERE te vertrouwen en bij Israëls God hulp te zoeken, vestigde hij zijn vertrouwen op mensen.

Hij nam al het zilver en al het goud, dat in de schatkamers van het huis des HEREN en van het koninklijk paleis overgebleven was, en zond dat door de hand van zijn hovelingen aan Benhadad, de koning van Aram, die te Damascus woonde, met de volgende boodschap:

3 „Er bestaat een verbond tussen mij en u, en tussen mijn vader en uw vader. Hierbij zend ik u zilver en goud, om u aan dat verbond te herinneren en dat nieuw leven in te blazen.

Welnu, verbreek dan uw verbond met Baësa, de koning van Israël, opdat hij, door u in de rug bedreigd, van tegen mij wegtrekke".

4 Benhadad zag hier zijn kans schoon om zijn grondgebied ten koste van Israël uit te breiden. Hij wilde wel graag van het noordelijk gebied van het rijk Israël zich meester maken, ten einde een betere handelsweg te verkrijgen van Damascus naar de Phoenicische steden.

Daarom luisterde hij naar Asa en zond zijn legeraanvoerders tegen de steden van Israël. Zij rukten Baësa's gebied binnen en overweldigden Ijon en Dan, in het Noorden, en Abel-Maïm en al de voorraadsteden van Naphtali.

5 Zodra Baësa dit hoorde, staakte hij de versterking van Rama; hij liet de vestingwerken half voltooid achter en keerde terug naar zijn residentie Tirza.

6 Toen riep koning Asa alle mannen van Juda op om de bouwmaterialen, die Baësa bij Rama achtergelaten had, vandaar weg te slepen. Die stenen en dat hout gebruikte hij, om daarmede Geba en Mizpa, ten Oosten en ten Zuid-Westen van Rama, te versterken, zodat nu Rama als in

---

1) Zie II Kron. 15 : 9, 10.
2) Zie II Kron. 14 : 11.

een tang tussen twee Judese vestingen ingesloten was.
Bovendien maakte Asa van de gelegenheid, die Benhadads inval in Israël hem bood, gebruik om zijn rijksgebied ten koste van Israël uit te breiden en de grens meer naar het Noorden te verschuiven [1]).

7 In die tijd, toen er voor koning Asa alle reden scheen om te juichen, wijl de macht van Baësa gebroken en het rijksgebied van Israël aan twee zijden ingekort was, kwam de ziener Chanani tot Asa, de koning van Juda, om over het door hem gevoerde politieke beleid hem ernstig te bestraffen, en hij zeide tot hem:
„Omdat gij gesteund hebt op de koning van Aram, en daarmede dus op mensen vertrouwd hebt, en niet gesteund hebt op de HERE uw God, de getrouwe VerbondsGod, daarom is de gelegenheid u ontgaan om de beide legers van Israël en Aram tegelijkertijd te verslaan. Wanneer gij op de HERE vertrouwd hadt, zoudt gij niet alleen het leger van Baësa, de koning van Israël, verslagen hebben, maar ook het leger van de koning van Aram, wanneer deze, op grond van zijn bondgenootschap met Baësa, gezamenlijk met Israël tegen u opgetrokken was.
8 Of meent gij soms, dat gij tegen twee tegenstanders tegelijk het onderspit hadt moeten delven?
Herinner u dan wat er geschiedde bij de dreigende inval der Koesieten. Waren de Koesieten en de Libyers niet een groot leger, met zeer veel strijdwagens en ruiters? Toch heeft de HERE hen in uw macht gegeven, omdat gij op Hem gesteund hebt.
9 Datzelfde zou zich nu herhaald hebben. Want de ogen des HEREN gaan zoekend en speurend over de gehele aarde, om krachtige bijstand te verlenen aan allen, wier hart volkomen naar Hem uitgaat.
Met in deze strijd niet op de HERE te vertrouwen, maar de hulp in te roepen van de vijanden van Gods volk, hebt gij dwaas gehandeld, in strijd met des HEREN wil, want gij hebt hiermede de beide rijken Israël en Juda betrokken in het spel der wereldmachten, waarvan zij op de duur beide de dupe zullen worden.

---

[1]) Dit blijkt uit 17 : 2.

Gij hebt gemeend wijs te handelen door de oorlog buiten uw gebied te houden; het gevolg van deze door u gevoerde ongoddelijke politiek zal echter zijn, dat gij van nu af steeds weer in oorlogen betrokken zult zijn".

10 In plaats van zich, evenals zijn vrome voorvader David gedaan had [1]), over deze bestraffing van de profeet des HEREN te verootmoedigen, werd Asa vertoornd op de ziener Chanani, en meende hij het woord des HEREN krachteloos te kunnen maken door hem in de gevangenis te sluiten, waar hij, aan handen en voeten gebonden, kromgesloten werd; want hij was hierover verbolgen op hem.

Toen dit optreden van Asa tegen de ziener blijkbaar grote ontevredenheid verwekte onder het volk, vond koning Asa daarin aanleiding met geweld tegen die ontevredenen op te treden en mishandelde hij enigen uit het volk.

6. *Het levenseinde van Asa.* 16 : 11-14.

16 : 11 De geschiedenis van Asa, uit vroeger en later tijd, is beschreven in het Boek der koningen van Juda en Israël [2]).

12 In het negen en dertigste jaar zijner regering werd Asa ziek aan zijn voeten, een ziekte waar hij ongeveer twee jaar aan geleden heeft; en zijn ziekte werd hoogst ernstig.

Evenals in zijn oorlog met Baësa zocht hij ook in zijn ziekte geen hulp bij de HERE, maar bij de geneesheren, om in afgodisch vertrouwen van hun bezweringen beterschap te verwachten.

13 Asa ging bij zijn vaderen te ruste, en stierf in het een en veertigste jaar zijner regering.

14 Men begroef hem in zijn praalgraf, dat hij voor zich had laten uithouwen in de Davidsstad, het sterkste punt van Jeruzalem, waar ook de andere koningsgraven zich bevonden. Men legde hem op een rustbed, dat men gevuld had met balsem en andere welriekende stoffen, die zeer zorgvuldig naar de kunst der zalfbereiders gemengd waren. Ook ontstak men te zijner ere een buitengewoon grote

---

1) Zie I Kron. 21 : 8.

2) Hiermede is niet bedoeld het Bijbelboek „Koningen", maar een verloren gegaan niet-kanoniek geschrift.

branding van welriekende specerijen, zoals ook bij andere volken bij de begrafenis van vorstelijke personen gebruikelijk was.

IV. DE REGERING VAN JOSAFAT. 17 : 1—21 : 1.

1. *Josafats maatregelen tot versterking van het rijk.* 17 : 1-9.

17 : 1 Na Asa's dood werd zijn zoon Josafat op vijf-en-dertigjarige leeftijd koning in zijn plaats [1]).

Had zijn vader Asa zich zwak betoond tegenover Israël, door bij Baësa's inval in Juda de hulp in te roepen van koning Benhadad van Aram, Josafat was anders. Deze trad, althans in de eerste tijd zijner regering, krachtig op tegen Israël, dat zich onder de regering van Omri snel van de geleden nederlagen had weten te herstellen.

Daarom nam hij militaire maatregelen om een herhaalde inval van Israëlietische troepen in het rijksgebied van Juda te voorkomen.

In later tijd trad er echter een wijziging in in zijn verhouding tot het Tienstammenrijk, die hierin tot uiting kwam, dat Josafats zoon Joram huwde met Achabs dochter Athalia [2]), terwijl nog later Josafat zelfs gezamenlijk met Achab ten strijde trok tegen de koning van Aram om Ramoth in Gilead te veroveren [3]).

2 De militaire maatregelen, die hij in het begin zijner regering nam ter versterking van zijn rijk tegen Israël, bestonden hierin, dat hij krijgsvolk legerde in al de versterkte steden van Juda, en dat hij militaire posten en bezettingen legde in het land van Juda en in de steden van Efraïm, die zijn vader Asa tijdens Benhadads inval in Israël, op het Tienstammenrijk veroverd had [4]).

---

1) Zie I Kon. 22 : 42.
2) Zie II Kron. 18 : 1.
3) Zie II Kron. 18 : 2 vv.
4) Zie II Kron. 16 : 6.

3 En de HERE was met hem en zegende hem, want hij
bewandelde de oude paden van zijn vader David; hij zocht
het niet bij de afgoden en Baäls, maar hij zocht het bij
4 de God zijns vaders; hij wandelde naar Diens geboden
en deed niet zoals Israël, waar niet alleen de gouden
kalveren gediend werden te Bethel en Dan, maar waar
onder de regering van de goddeloze Achab en zijn heidense
vrouw Izebel ook de dienst der Baäls steeds meer ingang
vond.
5 En de HERE gaf hem de koninklijke macht vast in
handen, zodat hij waarlijk wist te regeren en leiding te
geven, en als heer werd erkend, wat onder meer tot uiting
kwam in de geschenken, die hij van zijn onderdanen uit
geheel Juda als teken van verering en liefde ontvangen
mocht.
Zo verkreeg hij grote rijkdom en was zeer geëerd.
6 Met een moedig hart, zonder zich te storen aan wat
anderen daarvan zeiden of dachten, wandelde hij in de
wegen des HEREN, terwijl hij bovendien de afgodische offer-
hoogten en de gewijde palen uit Juda verwijderde.
7 Niet alleen op de uitwendige militaire versterking,
ook op de geestelijke consolidering van zijn rijk en de
geestelijke welstand van zijn volk was hij dus bedacht.
Dat kwam ook hierin tot uiting, dat hij in het derde
jaar zijner regering zijn oversten Benchaïl, Obadja, Ze-
charja, Nethaneël en Michaja uitzond om in de steden van
Juda onderricht te geven.
8 Bij deze vijf oversten, die de koning vertegenwoordig-
den en er voor moesten zorgen dat het volk naar het onder-
wijs luisterde, bevonden zich negen Levieten, te weten
Semaja, Nethanja, Zebadja, Asaël, Semiramoth, Jonathan,
Adonia, Tobia en Tob-Adonia, en verder twee priesters,
namelijk Elisama en Joram.
9 Deze mannen maakten een rondreis door alle steden
van Juda, terwijl zij het wetboek des HEREN, de vijf
boeken van Mozes, bij zich hadden, waaruit zij, naar het
voorschrift dat de HERE gegeven had [1]), het volk onder-
wezen.

---

1) Zie Deut. 33 : 10.

2. *Josafats toenemende macht.* 17 : 10-19.

17 : 10 Dit optreden van Josafat mocht de goedkeuring des HEREN wegdragen. Daarom zegende de HERE hem en gaf dat de omringende koninkrijken der heidenen de schrik des HEREN ondergingen, waardoor zij met machteloosheid geslagen waren. Zodoende waagde geen der naburige volken het, Juda aan te vallen, omdat zij wisten dat Josafat onder bescherming stond van de macht des HEREN en zij daarom niets tegen hem zouden vermogen.

11 In plaats van rooftochten binnen Josafats gebied te ondernemen, brachten zij hem geschenken. Zo waren er onder de Filistijnen, die Josafat geschenken brachten en een schatting in zilver. Zelfs de in het Zuiderland rondzwervende Arabische bedoeïenen waagden het niet Juda binnen te vallen, maar brachten aan Josafat een geschenk van kleinvee, bestaande uit zeven duizend zeven honderd rammen en even zoveel bokken.

12 Zo breidde Josafats macht zich voortdurend uit en steeg zijn aanzien bij de naburige volken, tot hij het toppunt van zijn macht bereikte, die hij door het bouwen van burchten en voorraadsteden in Juda consolideerde.

13 Ook had hij veel voorraden van oorlogsmateriaal en levensmiddelen in de steden van Juda, terwijl in Jeruzalem
14 veel krijgslieden gelegerd waren, dappere helden, die naar hun families op monsterrollen ingeschreven en in legerafdelingen ingedeeld waren.

Van Juda waren er drie oversten van duizend met hun mannen, namelijk de overste Adna, met drie honderd
15 duizend dappere helden; naast hem stond de overste Jocha-
16 nan met twee honderd tachtig duizend man; naast deze stond Amasia, de zoon van Zikri, die zich onderscheidde door zijn godsvrucht en zijn ijver voor de zaak des HEREN, want hij had zich vrijwillig aan de HERE overgegeven. Hij voerde het bevel over twee honderd duizend dappere helden.

17 Van Benjamin waren er twee oversten over duizend, namelijk de kloeke held Eljada, met twee honderd duizend
18 man, die met boog en klein schild waren uitgerust, en naast hem Jozabad, met honderd tachtig duizend ten strijde

toegeruste manschappen, voorzien van de gewone wapenen: zwaard, speer en schild [1]).

19 Deze vijf bevelhebbers, die met hun manschappen te Jeruzalem gelegerd waren, stonden in dienst des konings, behalve de bevelhebbers die de koning in de vestingsteden in geheel Juda had gelegd.

3. *Josafats bondgenootschap met Achab.* 18 : 1-34.

a. *Koninklijk bezoek en oorlogsplannen.* 18 : 1-3.

18 : 1 Toen Josafat zeer rijk geworden en zijn aanzien gestegen was, beging hij de fout een bondgenootschap te sluiten met het rijk Israël. Hoewel godsdienstige overwegingen hem hadden moeten weerhouden van het sluiten van een bondgenootschap met het rijk, waar de stierkalveren waren opgericht en de Baäls gediend werden, gaven staatkundige overwegingen bij hem de doorslag en wilde hij in dit verbond beveiliging zoeken tegen de gevaren waardoor de beide rijken bedreigd werden van de zijde van de opdringende macht van het Assyrische wereldrijk.

Gelijk wel meer gebruikelijk was, werd het politieke verbond tussen Josafat en Achab bevestigd door een huwelijk: Josafats zoon Joram huwde met Athalia, de dochter van de goddeloze Achab en de heidense Izebel.

2 Na verloop van ongeveer dertien jaar ging Josafat een bezoek brengen aan Achab in Samaria.

Vermoedelijk was het daarbij zijn bedoeling uit Achabs eigen mond iets naders te vernemen over de slag bij Karkar, waarin Achab in bondgenootschap met tal van andere vorsten (o.a. van Damascus, Hamath en Ammon) gestreden had tegen Salmanassar van Assur, aan welke strijd misschien ook wel Judese hulptroepen hadden deelgenomen.

---

[1]) In totaal zou hier dus sprake zijn van 780.000 man van Juda en 380.000 van Benjamin, dus 1.160.000 man (één millioen honderd zestig duizend), die alle in Jeruzalem gelegerd zouden moeten zijn, wat een onmogelijkheid is. Gezien deze hoge getallen meent Keil dat deze hoge opgaven door schrijffouten ontstaan zijn. Vermoedelijk zal echter het door „duizend" vertaalde woord de betekenis hebben van een onbekende numerieke grootheid, zie noot 1 bij 13 : 3.

Josafat zal Achab met zijn behouden terugkeer uit die strijd hebben willen gelukwensen, en tegelijk van hem hebben willen vernemen hoe zijn kijk was op de verdere politieke verhoudingen.

Te Samaria werd Josafat als een zeer gewenste gast ontvangen en met zijn gevolg zeer gastvrij onthaald. Achab richtte grote maaltijden aan voor hem en zijn gevolg, waarvoor hij veel kleinvee en runderen slachten liet.

Tegelijk maakte Achab van die gelegenheid gebruik om te trachten Josafat over te halen om met hem op te trekken tegen Ramoth, in het Over-Jordaanse, in het Noorden van Gilead. Vermoedelijk was dit een van de steden die de vader van Benhadad II, de koning van Aram, tijdens de regering van Omri aan Israël had ontnomen, en die Benhadad II na de voor hem zo ongelukkige afloop van de slag bij Afek beloofd had aan Israël terug te geven [1]), een belofte die tot dusver echter nog niet was ingelost.

Achab had zich daar eerst bij neergelegd en was meegetrokken om in coalitie met de Arameërs te strijden tegen Salmanassar, de koning van Assur. Nu het Assyrische gevaar echter voorlopig afgewend was en de kans zich voordeed Juda als bondgenoot te winnen, wilde Achab zich van Ramoth meester maken en dat terugbrengen tot het rijk
3 Israël. Daarom vroeg hij Josafat, de koning van Juda, hem daarbij behulpzaam te zijn, en hij zeide tot hem: „Gaat gij met mij naar Ramoth in Gilead?"

Dat verzoek viel in goede aarde bij Josafat, wien het niet onverschillig was wie de overhand had in Gilead, dat toch behoorde tot het gebied, dat de HERE eenmaal aan Zijn volk Israël gegeven had.

Daarom zegde koning Josafat onvoorwaardelijk hulp toe aan Achab, en hij zeide: „Ik denk er net zo over als gij. Zonder enig onderscheid te maken tussen de troepen van Israël en Juda zal ik aan die tocht deelnemen. Onze troepen zullen gezamenlijk strijden. Ik ga met u ten strijde".

b. *Het advies van Achabs profeten.* 18 : 4-11.

18 : 4 Toen Achab na dit gunstig antwoord van Josafat blijk-

[1]) Zie I Kon. 20 : 34.

baar aanstonds tot nadere bespreking en uitwerking van de krijgsplannen met zijn ministers wilde overgaan, kwam Josafat tussenbeide, omdat hij er zich eerst van wilde verzekeren of dit plan de goedkeuring des HEREN kon wegdragen.

Daarom zeide hij tot Achab: „Laten wij deze tocht niet zo maar ondernemen, maar raadpleeg toch eerst het woord des HEREN!"

5 Toen verzamelde de koning van Israël de profeten, ongeveer vier honderd man, die vermoedelijk verbonden waren aan de koninklijke heiligdommen te Bethel en Dan en die dus ten onrechte voor ware profeten des HEREN zich uitgaven, en hij legde hun de vraag voor: „Zullen wij ten strijde trekken tegen Ramoth in Gilead, of zal ik het nalaten?"

Zonder de verbondsnaam van de HERE, de God van Israël, te noemen, gaven daarop de profeten, wier grootste zorg het was de koning te behagen en die hem dus in geen geval in zijn plannen wilden tegenwerken, het eenparig advies: „Trek op, en God zal het in de hand des konings geven".

6 Met dit antwoord was Josafat echter niet bevredigd. Hij begreep wel wat voor profeten het waren aan wie Achab advies gevraagd had. Zonder er zich over uit te laten of deze profeten waarlijk als dragers van het woord des HEREN beschouwd konden worden, vroeg hij daarom aan Achab: „Is er niet nòg een profeet des HEREN? Laten wij het dan door hem vragen".

Ook zó was Josafats woord voor Achab duidelijk genoeg. Hij kon uit deze vraag Josafats gedachte over het advies der vier honderd profeten wel afleiden, en begreep dat het Josafats nadrukkelijke bedoeling was inderdaad een woord des HEREN te mogen horen, uit de mond van een profeet die waarlijk stond in dienst van de HERE, de VerbondsGod van Israël.

7 Daarom zeide hij tot Josafat: „Er is nog één man om door hem de HERE, de God van Israël, te vragen, maar ik heb een hekel aan die man, ik haat hem, omdat hij over mij nooit iets goeds, maar altijd alleen maar onheil profeteert; dat is Micha, de zoon van Jimla".

Achab ging blijkbaar uit van de heidense gedachte, dat een profeet met zijn woord de godheid kon dwingen en dat het daarom uit persoonlijke vijandschap voortkwam wanneer een profeet een ongunstige voorspelling deed.

Hoezeer Josafat nu ook uit politieke overwegingen geneigd mocht zijn Achab zoveel mogelijk ter wille te wezen, hij kon met deze beschouwing van Achab over een profeet des HEREN toch allerminst instemmen. Daarom protesteerde hij daartegen door te zeggen: „Zo moet de koning toch niet spreken!"

Achab begreep nu wel dat hij aan Josafats verzoek moest voldoen en ook Micha moest laten halen, wijl anders Josafat stellig weigeren zou met hem naar Ramoth op te trekken.

8 Daarom riep Achab een hoveling, en met nauwelijks verborgen weerzin, ook om het zijns inziens onnodige tijdverlies dat hierdoor veroorzaakt werd, zeide hij: „Haal dadelijk Micha, de zoon van Jimla!"

9 Nu zaten de koning van Israël en Josafat, de koning van Juda, ieder op een troon, gekleed in staatsiegewaad, op de gemeenschappelijke dorsvloer die zich bevond bij de ingang van de stadspoort van Samaria.

Blijkbaar had Achab de tijd die nodig geweest was voor het samenroepen van de vier honderd profeten tevens gebruikt om van hun optreden een indrukwekkende plechtigheid te maken. Daarom had hij voor zich en voor Josafat op de uitgestrekte dorsvloer bij de ingang van de stadspoort twee koninklijke troonzetels laten oprichten. Behalve de beide koningen bevonden zich daar ook de ministers van Achab en zijn militaire bevelhebbers, en het gevolg van Josafat, een luisterrijk gezelschap met veel vertoon van uniformen en staatsiegewaden.

Terwijl de hoveling die door koning Achab uitgezonden was om Micha te halen, zich van zijn opdracht kweet, deden de vier honderd profeten al hun best om vóór Micha's komst een beslissing te forceren. Onder het uitvoeren van kultische dansen en het verrichten van allerlei lichaamsbewegingen, om daarmede de indruk van hun woord toch maar te verhogen, herhaalden zij daarom hun profetisch advies voor Achab en Josafat.

10 Eén van hen, namelijk Zedekia, de zoon van Kenaäna, legde daarbij een bijzondere ijver aan de dag. Hij had zich namelijk met twee ijzeren horens toegerust, een symboliek die elk der aanwezigen wel moest toespreken, wijl in het Oosten de horen steeds het symbool is van kracht. Aldus toegerust sprak hij tot Achab, misschien wel met een zinspeling op de zegen van Mozes over de stam Jozef, waarin Mozes de kracht van Jozefs stam vergeleek met de horens van een wilde stier, waarmede hij de volken stoten zou [1]: „Zo zegt de HERE, de God van Israël: Hiermede zult gij Aram stoten, totdat gij hem geheel verdelgd zult hebben".

In afwijking van het eerste door de profeten gegeven advies, nam hij dus nu de verbondsnaam van de HERE, de VerbondsGod van Israël, op de lippen, om toch maar in geen geval de mindere te zijn van Micha, van wie hij wel wist dat deze in de naam des HEREN spreken zou.

11 En in gelijke zin profeteerden ook al de andere profeten: „Trek op naar Ramoth in Gilead en gij zult voorspoed hebben, want de HERE, Israëls VerbondsGod, zal het in de macht des konings geven".

c. *Het optreden van de profeet Micha.* 18 : 12-27.

18 : 12 De bode die door koning Achab gezonden was om Micha te gaan roepen, zeide tot hem: „Zie, de vier honderd profeten hebben eenstemmig gunstig voor de koning gesproken. Als ik u een goede raad geven mag, volg dan hun voorbeeld en maak Achabs toorn niet gaande door zijn plannen met een onheilsprofetie te dwarsbomen, maar laat uw woord eensluidend zijn met dat van hen en spreek naar de wens des konings!"

Blijkbaar ging deze hoveling dus uit van de veronderstelling dat profeten slechts zwendelaars waren, wier enige toeleg was, in kruiperige onderdanigheid de koning naar de mond te praten. De gedachte zelfs dat een profeet slechts de hem opgedragen boodschap zou kunnen vertolken, kwam blijkbaar niet bij hem boven.

13 Ten diepste verontwaardigd dat deze hoveling hem met

---

[1]) Zie Deut. 33 : 17.

de vier honderd profeten van Achab op één lijn durfde stellen en derhalve van hem verwachtte dat hij zijn boodschap door vrees voor mensen zou laten beïnvloeden, wees Micha met een plechtige eed die insinuatie af, en zeide: „Zo waar de HERE leeft, voorzeker, wat mijn God mij zal voorzeggen, dat zal ik nazeggen, onverschillig of het Achab welgevallig is of niet".

14 Toen Micha tot de koning gekomen was op de dorsvloer bij de ingang van de stadspoort, waar de profeten nog druk bezig waren met hun profeteren, en het hysterisch gekrijs van hun in spreekkoor aangeheven advies hem in de oren klonk, zeide Achab tot hem: „Micha, zullen wij tegen Ramoth in Gilead ten strijde trekken, of zal ik het nalaten?"

Al had Achab dan ook met tegenzin Micha ontboden, hij had voor die éne profeet, van wie hij bij ervaring wist, dat deze hem niet naar de mond praatte, blijkbaar méér respect dan voor die vier honderd mooipraters.

Op ironische toon gaf daarop Micha hem ten antwoord: „Trekt op en gij zult voorspoed hebben; de Arameërs zullen in uw hand gegeven worden".

Hij bedoelde daarmede: „Wanneer ik mij in mijn antwoord niet anders dan door menselijke overwegingen laat leiden en alleen op mijn persoonlijk voordeel bedacht ben, dan kan ik niet anders dan het advies van uw eigen profeten overnemen: „Trekt op!", want dat is toch wat gij horen wilt".

15 Het moet Achab echter wel getroffen hebben dat Micha níet zeide dat dit het woord des HEREN was dat hij aan Achab doorgaf. Waarschijnlijk voelde hij wel dat Micha de spot met hem dreef, daarom zeide hij tot hem: „Hoe dikwijls zal ik u bezweren dat gij de waarheid, en niets dan de waarheid, tot mij spreekt in de naam des HEREN?"

Achab wilde absolute zekerheid hebben. Hoezeer hij ook de dienst des HEREN had verzaakt, toch leefde diep in zijn ziel het bewustzijn, dat het woord des HEREN niet met dat der vier honderd profeten op één lijn gesteld kon worden, en dat dàt toch alleen betrouwbaar was. Daarom wilde hij met een eed, als het moest met vele eden, dat woord van Micha afdwingen.

16 Na die bezwering door Achab liet Micha zijn ironie varen en zeide tot Achab: „In een visioen zag ik geheel Israël verstrooid op de bergen als schapen die geen herder hebben, en zo, zonder de minste weerstand of bescherming, aan alle zijden van gevaren omringd. Daarbij sprak de HERE, Wiens woord gij zelf zo even als de hoogste waarheid gehuldigd hebt, tot mij: Dezen hebben geen heer, ieder van hen kere in vrede naar huis terug!"

Zonder dat hij er zich over uitliet of hij bedoelde dat Achab in de strijd zou sneuvelen of dat hij in gevangenschap zou geraken, was het voor ieder duidelijk dat Micha wilde zeggen: „De expeditie tegen Ramoth zal mislukken, doordat gij, Achab, buiten gevecht gesteld zult worden. Dan zal het leger, als het zijn aanvoerder kwijt is, zich verstrooien. De HERE zal er echter voor zorgen, dat de vijand dat verstrooide leger niet meer achtervolgen zal; zij kunnen in vrede naar hun woningen weerkeren".

17 Ten koste van alles wilde Achab na dit woord van Micha voorkomen dat Josafat niet aan de expeditie zou deelnemen. Daarom zeide hij tot Josafat: „Heb ik het u niet gezegd? Wist ik het niet, dat die man over mij geen goed, maar enkel onheil profeteren zou?"

Zo wilde hij Josafat er van overtuigen dat Micha van kwaden wille was en dat dit slechts aan persoonlijke vijandschap te wijten was.

18 Op deze wijze wilde Micha de kracht van zijn woord echter niet laten ontzenuwen. Daarom zeide hij tot Achab:

„Omdat gij van mening zijt dat ik door persoonlijke vijandschap gedreven word om u deze onheilsprofetie te verkondigen, daarom moet gij nu maar ten volle horen wat de HERE mij heeft geopenbaard. Hoe pijnlijk en beschamend het voor u ook moge wezen, ik zal u thans de volle inhoud van het Godswoord onthullen, en u ook verklaren de oorsprong van dat eenstemmig advies van uw vier honderd profeten.

In een visioen heb ik de HERE zien zitten op Zijn troon, te midden van het ganse heir des hemels, de dienende geesten, die rechts en links van Hem gereed stonden om Zijn bevelen te volvoeren.

19 Toen hoorde ik de HERE vragen: „Wie zal Achab, de koning van Israël, verleiden, dat hij optrekt ten strijde en

sneuvelt te Ramoth in Gilead? Uit eigen vrije wil moet hij zich zelf in dit avontuur storten. Wie weet echter een doeltreffend middel om hem tot die dwaasheid te verlokken?"

Toen kwam de een met het ene voorstel en de ander weer met een ander voorstel, zonder dat de ene voorslag aannemelijker was dan de andere.

20 Nadat verschillenden hun mening ten beste gegeven hadden, trad er uit de menigte van het hemelse heir een geest naar voren, die zich stelde voor de HERE, en zeide: „Dat zal ìk doen. Ik zal Achab verlokken en zo bepraten, dat hij tot die dwaasheid komt om op te trekken tegen Ramoth in Gilead, waar hij de dood zal vinden".

Het was de personificatie van de leugengeest, die zo gesproken had. Op de vraag des HEREN: „Waarmede zult
21 gij dat doen?", gaf hij daarom ten antwoord: „Ik zal heengaan en tot een leugengeest worden in de mond van Achabs profeten".

Daarop zeide de HERE tot hem: „Gij moet hem verleiden en gij zult er ook toe in staat zijn. Dat is juist wat Achab en zijn profeten moeten hebben: een leugengeest. Ga heen en breng dat plan ten uitvoer"."

22 Zonder bevreesd te zijn voor de toorn van Achab of de woede van zijn vier honderd profeten, vervolgde Micha onverschrokken, omdat hij met een rotsvast geloof overtuigd was van de waarheid van zijn boodschap:

„Nu weet gij, koning Achab, van waar dat eenstemmig advies van uw profeten zijn oorsprong heeft. Vóórdat gij met uw vorsten en bondgenoten beraadslaagdet over de tocht naar Ramoth, had God in de hemel beraadslaagd, en was in die hemelse krijgsraad besloten tot uw ondergang. Daarom heeft de HERE een leugengeest gegeven in de mond van deze profeten van u. Mèt uw profeten hebt gij de leugen verkozen, daarom heeft de HERE naar Zijn rechtvaardig oordeel mèt uw profeten u overgegeven aan de macht van de leugen. De HERE heeft onheil over u besloten".

23 Na dit fiere woord van Micha, waarmede hij Zedekia en de zijnen openlijk als tolken van een leugengeest had aan de kaak gesteld, trad Zedekia, de zoon van Kenaäna, naar voren om zich daarover op Micha te wreken.

Overtuigd dat Achab die grove belediging zeker onge-

straft zou laten passéren, gaf hij Micha een slag in het gelaat, terwijl hij vol zelfingenomenheid tot hem zeide: „Hoe zou dat ooit mogelijk zijn dat de Geest des HEREN van mij geweken zou zijn om nu door uw mond te spreken?"

24 Zonder op de hem aangedane krenking in te gaan, wetende dat de HERE de waarheid van zijn woord aan het licht zou doen treden en hem daarmede als profeet zou rechtvaardigen, gaf Micha daarop ten antwoord: „De uitkomst zal de waarheid van mijn woord aan het licht brengen. Dat de Geest des HEREN door mij en niet door u gesproken heeft, en dat gij door een leugengeest bezield zijt, daar zult gij zelf van overtuigd worden als er straks voor u een ongeluksdag aanbreken zal waarop gij van kamer tot kamer zult gaan om u te verbergen en tevergeefs zult trachten het dreigend verderf te ontgaan".

25 Hierop greep Achab in om aan die discussie tussen Micha en Zedekia een einde te maken. Hij wilde per se optrekken naar Ramoth in Gilead, daarom wilde hij de waarheid van Micha's woord niet erkennen.

Om nu te voorkomen dat Josafat daarvan onder de indruk zou komen, en voor allen duidelijk te demonstreren dat hij zich van de onheilsprofetie van Micha niets aantrok, zeide hij: „Neem Micha, en breng hem weer weg — naar Amon, de stadsoverste, en naar prins Joas, en zegt tot hen:

26 „Zo zegt de koning: Zet deze man in de gevangenis en stel hem op rantsoen met een kleine portie brood en een klein beetje water, totdat ik van de tocht naar Ramoth behouden weer in Samaria terugkeer". Vóór hij door dat kleine rantsoen doodgehongerd is, ben ik al lang terug!"

27 In de rotsvaste overtuiging dat de HERE waarlijk tot hem gesproken had, zeide Micha daarop: „Het is uitgesloten dat gij behouden terugkeert. Indien gij inderdaad behouden terugkomt, heeft de HERE door mij niet gesproken. De uitkomst zal leren dat ik het woord des HEREN tot u gesproken heb".

Omdat de veldtocht tegen Ramoth niet maar iets was dat alleen Israël en Damascus aanging, maar ook van belang was voor al Israëls naburen, riep Micha, nog vóór men hem als gevangene wegleidde, met luider stem: „Hoort, gij volken altemaal!"

Alle omwonende volken moesten het weten, dat de HERE Achabs ondergang had aangezegd, opdat zij zouden worden gedrongen de HERE als de enige ware God te erkennen, Die over alle volken regeert en ook van de Arameërs Zich bedient om Zijn Raad te volvoeren en het over Achab gesproken vonnis ten uitvoer te brengen.

d. *Achab en Josafat in de strijd. Achabs einde.* 18:28-34.

18 : 28 Gelijk te verwachten was, trok daarna Achab, de koning van Israël, ten strijde tegen Ramoth in Gilead. En Josafat, de koning van Juda, ging met hem mede. Blijkbaar wilde deze zijn eenmaal aan Achab gegeven belofte niet breken, ook al kon dit bondgenootschap met Achab de goedkeuring des HEREN niet wegdragen [1].

29 Toen de strijd echter beginnen zou en daarmede het beslissende moment naderde, maakte toch de vrees, dat Micha's profetie in vervulling zou gaan, zich van Achab meester. Terugkeer was op dit moment, nu de slagorden tegenover elkander stonden, niet meer mogelijk, en dat wilde hij ook niet.

In zijn verblindheid meende hij echter het door Micha hem aangezegde oordeel te kunnen ontlopen. Hij zeide tot Josafat: „Ik weet wat ik doen zal: 'k zal mij onkenbaar maken en als gewoon soldaat vermomd in de strijd gaan; houdt gij echter uw staatsiegewaad aan". Hij dacht dat op deze wijze de godheid hem niet zou kunnen vinden en dus ook zijn vonnis niet aan hem zou kunnen voltrekken. Dus vermomde zich de koning van Israël, terwijl Josafat het opperbevel voeren zou, en zo begaven zij zich in de strijd.

30 Nu had de koning van Aram, wien het blijkbaar ter ore gekomen was dat Achab de eigenlijke aanstichter van deze krijgstocht was, aan zijn wagenoversten bevel gegeven: „Gij zult niet strijden tegen aanvoerders van lager en hoger rang, maar alleen tegen de koning van Israël". Hij was overtuigd, als díe maar onschadelijk was gemaakt, hetzij gevangen genomen of gedood, dat de strijd dan onmiddellijk

---

1) Zie 19 : 2.

ten einde zou zijn. Daarom wilde hij dat de andere aanvoerders zouden worden ontzien, met name Josafat, die misschien in een latere strijd tegen Assur nog wel eens zijn bondgenoot zou kunnen zijn.

31 Toen de Aramese wagenoversten Josafat ontdekten in zijn staatsiegewaad, meenden zij dat hij Achab was, daarom riepen zij: „Dat is de koning van Israël". Daarop maakten zij een omtrekkende beweging — als opperbevelhebber bevond Josafat zich blijkbaar achter de frontlinie — waardoor zij hem van alle zijden insloten om hem aan te vallen.

32 Toen Josafat het gevaar zag waarin hij verkeerde, hief hij luid de Judese oorlogskreet aan om zijn mannen te hulp te roepen. Daaraan bemerkten de Arameërs dat zij niet de koning van Israël voor zich hadden. Zo hielp de HERE Josafat, en God lokte de Arameërs van hem weg, die zich van hem afwendden om Achab te zoeken.

33 Een Aramese boogschutter spande echter de boog, en zonder te weten wie het was op wie hij aanlegde, trof hij koning Achab tussen de schouderstukken, die voor- en achterzijde van het pantser aan elkaar verbonden, en het pantser. Mogelijk trof hij hem onder de oksel, juist op het moment dat Achab zijn arm ophief om een vijand te treffen.

Toen Achab gevoelde dat hij gewond was, en dat het gevaar niet uitgesloten was dat hij zonder spoedige hulp zou doodbloeden, zeide hij tot zijn wagenmenner: „Wend de teugel en breng mij uit het leger, want ik ben gewond".

34 Door de hevigheid waarmede die dag gestreden werd, was het echter niet mogelijk dit voornemen ten uitvoer te brengen. Het strijdgewoel belette Achab eenvoudig weg te komen. Zo bleef hij in de strijd tegen de Arameërs, zich vastklampende aan zijn wagen. Tegen zonsondergang echter stierf hij; hij was in zijn wagen doodgebloed.

Zo bleek dat de HERE waarlijk door Micha gesproken had.

4. *Josafats terugkeer naar Jeruzalem. Profetie van Jehu.* 19 : 1-3.

19 : 1 Josafat, de koning van Juda, keerde behouden naar

zijn huis te Jeruzalem terug, zodat ook ten opzichte van hem de profetie van Micha in vervulling ging [1]).

2 Toen hij Jeruzalem naderde, ging de ziener Jehu hem tegemoet. Deze had vroeger ook aan Baësa, de koning van Israël, het oordeel aangezegd [2]). Hoewel zijn vader Chanani door koning Asa in de gevangenis geworpen was, toen hij deze bestraft had om zijn hulp zoeken bij de koning van Aram [3]), trad Jehu toch Asa's opvolger onverschrokken tegemoet met een dergelijke boodschap, en hij zeide tot koning Josafat: „Moogt gij de goddeloze helpen, en koning Achab, die van God niet weten wil, hulp verlenen in zijn strijd tegen Aram? Moogt gij vriendschapsbanden aanknopen met hen die de HERE haten, zodat er zelfs familiebetrekkingen ontstaan zijn tussen het gezin van Achab en van u? Omdat gij dit gedaan hebt, rust er toorn op u van de zijde des HEREN. In het staatkundige leven zult gij daar de droeve gevolgen van ondervinden door vijandelijke invallen in uw gebied [4]), terwijl ook in uw familieleven die verwantschap met het huis van Achab bittere ellende na zich slepen zal [5]).

3 Toch is er ook wel iets goeds bij u gevonden, want de gewijde palen, waarbij de meest schandelijke en schaamteloze ontucht bedreven wordt, hebt gij uit het land weggedaan en met vuur verbrand, terwijl het uw diepste begeerte was God te dienen en Hem gehoorzaam te zijn".

5. *Josafats zorg voor het rechtswezen.* 19 : 4-11.

19 : 4 Na deze ongelukkige tocht tegen Ramoth liet koning Josafat zich niet meer in met de internationale politiek, maar hij bleef te Jeruzalem, waar hij zijn aandacht wijdde aan de binnenlandse aangelegenheden, met name aan de reorganisatie van de rechtspraak.

Evenals hij reeds in het derde jaar zijner regering gedaan had, toen hij oversten en Levieten en priesters uit-

---

1) Zie 18 : 16b.
2) Zie I Kon. 16 : 1 v.
3) Zie II Kron. 16 : 7.
4) Zie II Kron. 20.
5) Zie II Kron. 21 en 22.

gezonden had om in de steden van Juda onderricht te geven [1]), zo nam hij nu opnieuw maatregelen om het volk te doen weerkeren tot de HERE, de God hunner vaderen. Ditmaal nam hij echter zelf deel aan het werk en trok het land door van Zuid tot Noord, van Berseba tot het gebergte van Efraïm.

5 Overeenkomstig het door de HERE reeds door de dienst van Mozes gegeven voorschrift [2]), stelde hij van stad tot stad rechters aan, die hun vaste standplaats kregen in de versterkte steden van Juda.

6 Hij bond hun op het hart dat zij de rechtspleging nauwgezet zouden waarnemen, en zeide tot hen: „Ziet toe wat gij doet, want gij oefent de rechtspraak niet uit voor mensen, maar voor de HERE.

Bij de rechtspraak gaat het niet om de belangen van wie dan ook, het gaat alleen om het handhaven van de wet en het recht des HEREN.

Bedenkt steeds dat de HERE bij u is, zo dikwijls gij recht spreekt; gij verricht uw arbeid in Zijn heilige tegenwoordigheid.

7 Weest er u bij de uitoefening van uw hoge ambt dus steeds van bewust dat de HERE u gadeslaat en dat schending van het recht door Hem zal worden gestraft. Weest daarom nauwgezet in uw rechtspraak, en wacht er u wel voor dat gij het recht niet buigt door het kwaad ongestraft te laten, dat gij u niet aan partijdigheid schuldig maakt en door aanzien des persoons bij uw beslissingen u laat leiden, en dat gij u niet door geschenken laat omkopen om een vrijsprekend vonnis te vellen of een lichtere straf op te leggen. Want dit alles wordt bij de HERE onze God niet gevonden, en mag dus niet plaats vinden zo dikwijls in Zijn naam recht gesproken wordt" [3]).

8 Toen Josafat en de mannen die met hem van stad tot stad het land waren doorgetrokken, te Jeruzalem waren teruggekeerd, stelde Josafat te Jeruzalem een soort „Hoge Raad" in, samengesteld uit enkele Levieten en priesters en familiehoofden van Israël, om uitspraak te doen in

---

1) Zie 17 : 7-9.
2) Zie Deut. 16 : 18.
3) Vergelijk Deut. 16 : 19 en 1 : 17.

zaken betreffende de dienst des HEREN en in burgerlijke twistgedingen.

9 In overeenstemming met zijn vermaning aan de rechters, die zetelden in de steden van Juda, bond koning Josafat ook aan deze leden van het hoogste rechtscollege op het hart, dat zij nauwgezet en in oprechtheid hun ambt zouden uitoefenen. Hij gebood hun: „In de vreze des HEREN, u geheel aan Zijn heilige wil onderwerpend, en in getrouwheid en met een volkomen hart, dat slechts één begeerte kent: de HERE te dienen en in Zijn wegen te wandelen, zult gij bij uw rechtspraak aldus te werk gaan:
10 bij elk twistgeding, dat u door uw broeders, door de rechters die in de steden van Juda hun zetel hebben, voorgelegd wordt — over criminele gevallen van moord en doodslag, en over verschil van opvatting van wet en gebod en van inzettingen en verordeningen — zult gij de betrokken partijen vermanen dat zij tevoren nog eenmaal ernstig hun rechtsgronden zullen onderzoeken, opdat zij zo nodig hun ongelijk zullen erkennen, voordat gij als Hoge Raad in dat bepaalde geding een uitspraak doet. Gij zult hen waarschuwen geen rechtzaak tegen eigen overtuiging en geweten in tot in hoogster instantie door te voeren en zich op die wijze te bezondigen tegen de HERE, waardoor Zijn toorn op u en uw broeders zou neerkomen.

Als gij u hieraan houdt, zult gij in dit opzicht vrij uitgaan en niet schuldig staan.

11 Wat het voorzitterschap van uw college betreft, de hogepriester Amarja zal uw Raad presideren wanneer er een zaak behandeld moet worden, die betrekking heeft op de dienst des HEREN, op het godsdienstig leven van Juda en de eredienst, en Zebadja, de zoon van Ismaël, de vorst van het huis van Juda, zal het praesidium waarnemen bij de behandeling van geschillen op burgerlijk of militair gebied. Als griffiers en ordebewaarders zullen de Levieten te uwer beschikking staan.

Handelt vastberaden, zonder u van welke zijde of door welke invloed dan ook van de nauwgezette en eerlijke vervulling van uw plicht te laten weerhouden.

De HERE, onze getrouwe VerbondsGod, zij met hem die getrouw en oprecht zijn ambt vervult".

6. *Een wondere uitredding van Josafat.* 20 : 1-30.

a. *De vijandelijke inval.* 20 : 1, 2.

20 : 1 Na Josafats terugkeer uit de strijd tegen Aram en de daarop gevolgde reorganisatie van de rechtspraak trokken de Moabieten en de Ammonieten, versterkt door een deel der Meoenieten, die op de hoogvlakte van het gebergte van Seïr woonden, tegen Josafat ten strijde. Vanuit het Zuid-Oosten, oprukkend van de Zuidpunt van de Dode Zee, deden zij een inval in Juda.

2 Toen kwamen er vluchtelingen te Jeruzalem, die aan Josafat boodschapten: „Een grote menigte is tegen u opgetrokken van de overkant van de Dode Zee, uit Edom [1]. Zie, zij bevinden zich aan de Westkust van de Dode Zee, te Hazezon-Tamar, dat is Engédi, op een afstand van ongeveer vijftien uur van hier".

b. *Josafat schrijft een vasten uit en bidt om hulp.* 20 : 3-13.

20 : 3 Toen werd Josafat bevreesd. In die vrees, die zich ook aan het gehele volk meedeelde, besloot hij de HERE te raadplegen wat in dit dreigende gevaar moest worden gedaan.

Ter inleiding van zijn publieke smeekgebed riep hij voor geheel Juda een vasten uit, opdat het volk daarmede uitdrukking zou geven aan de rouw, die door die vijandelijke inval over hen gekomen was, en het zich voor God zou verootmoedigen.

4 De vertegenwoordigers van het volk kwamen te Jeruzalem bijeen om bij de HERE hulp te zoeken, en met hen kwamen velen mede, uit alle steden van Juda, die er behoefte aan gevoelden te Jeruzalem de HERE om hulp te bidden.

5 Toen ging Josafat met hen die naar Jeruzalem gekomen waren, naar het huis des HEREN, waar hij te midden van de gemeente van Juda en Jeruzalem plaats nam vóór

---

[1]) De overgeleverde tekst heeft hier: uit Aram, wat hier echter niet past. Met verandering van één letter zullen we met een handschrift te lezen hebben: uit Edom.

de buitenste voorhof, ook wel nieuwe voorhof genoemd, waarschijnlijk omdat hij ten tijde van Asa of Josafat was gerestaureerd en uitgebreid. Terwijl de saamgestroomde menigte zich in die grote ruimte van de buitenste voorhof had opgesteld, waarin tempel en paleis zich bevonden, nam Josafat te midden van hen plaats, bij de ingang van de priesterhof, om vandaar een dringend smeekgebed op te zenden om de hulp des HEREN in te roepen.

6 Aldus bad Josafat:

„HERE, getrouwe VerbondsGod, God onzer vaderen, zijt Gij niet de Almachtige, God in de hemel, Die ook heerst op aarde over alle koninkrijken der volken? In Uw hand is kracht en sterkte, zodat niemand tegen U kan standhouden.

7 Tot U, de Almachtige, wenden wij ons in onze nood, vol vertrouwen, want Gij zijt toch onze God, Die de inwoners van dit land voor het aangezicht van Uw volk Israël verdreven hebt, en dit land voor altijd tot een erfelijke bezitting gegeven hebt aan het nakroost van Abraham, Uw vriend.

8 Uw belofte, aan zijn nakroost dit land te zullen geven, hebt Gij vervuld, en zij hebben daarin gewoond, en U daar voor Uw Naam een heiligdom gebouwd, waar Gij Uw heerlijkheid geopenbaard hebt.

Bij de inwijding van dat huis hebben zij, in het gebed dat Uw knecht Salomo toen heeft opgezonden, aan hun
9 vertrouwen op U uiting gegeven met deze woorden: „Indien ons een onheil overkomt: zwaard, gericht, pest of honger, dan zullen wij ons vóór dit huis en vóór Uw aangezicht stellen, want Uw Naam is in dit huis en van hier doet Gij Uw machtsopenbaring uitgaan. Wanneer wij in onze benauwdheid tot U roepen, zult Gij horen en helpen".

De verhoring van de gebeden die hier tot U zouden worden opgezonden, hebt Gij toch ook beloofd, doordat Gij deze tempel met Uw heerlijkheid vervuld hebt.

10 En nu, zie, nu zijn wij in de benauwdheid, want de Ammonieten en de Moabieten en de bedoeïenen van het gebergte Seïr zijn tegen ons opgetrokken ten strijde, hoewel wij, ook in het verleden, hun geen aanleiding gegeven hebben tot zo'n vijandelijke inval. Want toen Israël uit

Egypte kwam, hebt Gij het niet toegestaan tegen die volken op te rukken om de strijd tegen hen aan te binden [1]), en gehoorzaam aan Uw goddelijk bevel is Israël toen langs hun gebied heen getrokken en het verdelgde hen niet, zoals het met andere volken gedaan heeft.

11 En nu vergelden zij ons dat door tegen ons op te trekken ten strijde om ons te verdrijven uit de bezitting, die Gij Zelf ons tot een erfelijke bezitting gegeven hebt, zodoende inbreuk makende op de beschikking die Gij Zelf getroffen hebt.

12 O onze God, zult Gij dan nu over hen niet gericht houden? Want wij zijn niet opgewassen tegen deze grote menigte die tegen ons opgerukt is, maar in Uw hand is kracht en sterkte. Wij weten niet wat wij tegen zo veel vijanden beginnen moeten, maar op U zijn onze ogen gevestigd, op U alleen, en van niemand anders dan van U alleen is nu onze verwachting".

13 Zo bad Josafat, staande te midden van de gemeente van Juda en Jeruzalem. En geheel Juda stond met hem in heilige eerbied voor het aangezicht des HEREN, zelfs hun kleine kinderen, hun vrouwen en hun zonen, om met de koning mee te bidden.

c. *De profetie van Jahaziël.* 20 : 14-19.

20 : 14 De HERE hoorde het gebed van Josafat en zijn volk. Opdat allen onmiddellijk weten zouden dat de HERE hun gebed had verhoord, kwam in het midden der gemeente, terwijl zij er allen getuige van waren, de Geest des HEREN op een der tempelzangers, op de Leviet Jahaziël, de zoon van Zecharja, de zoon van Benaja, de zoon van Jehiël, de zoon van Matthanja, uit de zonen van Asaf.

15 Gedreven door de Geest des HEREN, zelf zich ook ten volle bewust dat het des HEREN woord was dat hij vertolkte, sprak hij tot koning en volk:

„Luistert, geheel Juda en inwoners van Jeruzalem en koning Josafat!

Zo zegt de HERE tot u: Weest niet bevreesd en wordt

---

1) Zie Deut. 2 : 4, 9, 19, vgl. Num. 20 : 14 vv, Richt. 11 : 5 vv.

niet verschrikt voor deze grote menigte, want het is niet
een strijd van u, maar van God; de HERE Zelf zal tegen
deze vijanden uittrekken, en tegen Zijn macht zullen zij
altesamen niets vermogen.
16 Gij hebt niet anders te doen dan morgen tot hen af
te dalen. Wanneer zij de bergpas van Ziz bestegen hebben,
zult gij hen aantreffen aan het einde van het beekdal vóór
de woestijn Jeruël, tussen Thekoa en de Dode Zee.
17 Bij dat saamtreffen zult gij zelf niet behoeven te
strijden; gij hebt u slechts op te stellen en te blijven staan,
dan zult gij zien dat de HERE u de overwinning geeft. Weest
niet bevreesd, Juda en Jeruzalem, en wordt niet verschrikt,
maar vertrouwt op het woord des HEREN, en trekt in dat
vertrouwen morgen zonder te strijden de vijanden tegemoet.
De HERE, onze getrouwe VerbondsGod, is met u, en Hij zal
voor u strijden!"
18 In blijde dank voor deze toegezegde hulp, zonk Josafat
aanbiddend op de knieën, met het aangezicht ter aarde,
terwijl geheel Juda en de inwoners van Jeruzalem zich
languit ter aarde wierpen voor het aangezicht des HEREN,
om de HERE, Die hun gebed zo heerlijk verhoorde, te
aanbidden.
19 En de Levieten, behorende tot de Kehathieten, te
weten tot de Korachieten, die van Kehath afstamden [1]),
stonden op om de HERE, de getrouwe VerbondsGod, de God
van Zijn volk Israël, met luider stem te loven en te prijzen.

d. *De vervulling van de goddelijke belofte.* 20 : 20-30.

20 : 20 Overeenkomstig het woord van de profeet Jahaziël
trokken de mannen van Juda de volgende morgen vroeg
uit Jeruzalem naar de woestijn van Thekoa. Toen zij uittrok-
ken, stond Josafat in de stadspoort, waar zij zich verza-
melden. Ten volle overtuigd dat de HERE Zijn woord be-
vestigen zou, wilde hij ook zijn volk in dat geloof ver-
sterken. Daarom zeide hij tot hen:
„Luistert naar mij, mannen van Juda en inwoners van
Jeruzalem.

---

1) Zie I Kron. 6 : 22.

Gelooft in de HERE uw God, want dat is de voorwaarde waarvan de vervulling van des HEREN belofte afhankelijk is.

Gelooft daarom dat de HERE Zijn woord bevestigen zal, dan zult gij zelf bevestigd worden [1]) en niet door de aanrukkende vijand vernietigd worden. En al was de Leviet Jahaziël u tevoren als profeet niet bekend, gelooft toch dat hij een van de profeten des HEREN is. Vertrouwt op zijn woord, dat gij niet behoeft te strijden, doch alleen behoeft uit te trekken om te zien de verlossing die de HERE u geven zal. Gelooft onvoorwaardelijk het woord van Jahaziël, dan zult gij voorspoedig zijn en zult gij van deze vijanden niets te duchten hebben".

21 Na met het volk te hebben beraadslaagd op welke wijze zij het best tot uiting konden brengen dat zij het woord des HEREN in geloof aanvaardden, stelde Josafat de stoet samen, die niet uittrok ten strijde, maar slechts om de wondere hulp des HEREN te aanschouwen. Daarom liet hij de zangers voorop gaan, die de HERE een lied moesten zingen. In heilige feestdos uitgerust, moesten zij vóór de gewapenden uittrekken en in hun lied de HERE loven om Zijn machtige daden:

„Looft de HERE,
want Zijn goedertierenheid is tot in eeuwigheid!"

22 Op hetzelfde ogenblik waarop zij die vreugdevolle jubel en lofzang aanhieven om daarmede de vijand tegemoet te gaan, en aldus toonden dat zij aan de vervulling van Gods beloften niet twijfelden, toonde de HERE Zich een Waarmaker van Zijn woord.

De HERE liet de Ammonieten en de Moabieten en de lieden van het gebergte Seïr, die tegen Juda uitgetrokken waren, door belagers overvallen, die zo'n panische schrik en verwarring onder hen teweeg brachten, dat zij verslagen werden.

23 Eerst keerden de Ammonieten en Moabieten zich tegen de bewoners van het gebergte Seïr, tegen de Meünieten, in de waan dat zij door hen verraden waren. Zij versloegen en verdelgden hen zonder iemand van hen over te laten.

---

[1]) In een woordspeling gebruikt Josafat hier twee woorden, die beide afgeleid zijn van het woord amen: vast, zeker, betrouwbaar.

Toen zij met de Meünieten afgerekend hadden, hielpen zij elkander in het verderf. De verwarring was zo groot, dat zij vriend en vijand niet meer konden onderscheiden, maar in den wilde weg elkaar neersloegen.

24 Toen het optrekkende Judese leger gekomen was bij de wachttoren in de woestijn, vanwaar men de woestijn Jeruël geheel overzien kon, en zich naar de vijandelijke menigte toewendde, zagen zij slechts lijken op de grond liggen. Geen levende vijand was meer te bespeuren, zodat het de schijn had alsof niemand ontkomen was, maar zij elkaar tot de laatste man toe hadden neergeslagen.

25 Toen kwamen Josafat en zijn volk hun buit roven. Zij vonden bij hen have en klederen en kostbaarheden, gouden en zilveren versierselen, in overvloed. Want het was niet maar een gewone strooptocht, die de Ammonieten en Moabieten en Meünieten van het gebergte Seïr ondernomen hadden, maar met al hun levende en dode have waren zij opgetrokken om de mannen van Juda te verdrijven uit de bezitting die de HERE hun gegeven had, en zich zelf daar blijvend te vestigen. Daarom was de HERE Zijn volk ook te hulp gekomen en had Hij de vijanden vernietigd.

En Josafat en zijn mannen plunderden zo veel, dat het niet te dragen was. De buit die hun in handen viel, was zo groot, dat zij drie dagen lang bezig waren met roven om de buit in te zamelen.

26 Daags na de inzameling van de buit kwamen zij samen in het Dal der Lofprijzing, in de nabijheid van de plaats waar de HERE Zijn wondere verlossingsmacht geopenbaard had. Daar prezen zij de HERE en zongen de eer Zijns Naams, waarom die plaats tot op heden het Dal der Lofprijzing genoemd wordt.

27 Daarop keerden alle mannen van Juda en Jeruzalem, zonder dat er één gemist werd, met Josafat aan het hoofd naar Jeruzalem terug, en gedurende de gehele feestelijke terugtocht naar Jeruzalem werd het vreugdebetoon voortgezet, om de HERE de eer voor de geschonken verlossing toe
28 te brengen, want de HERE had hen verblijd over hun vijanden. Met harpen, citers en trompetten trokken zij Jeruzalem binnen; daar vond hun vreugde zijn hoogtepunt bij

de tempel, waar zij den HERE lof- en dankoffers brachten.
29 En de schrik Gods viel op alle volken van de heidenwereld rondom, toen zij hoorden hoe de HERE, de Verbonds-God van Israël, Zijn volk had verlost en Israëls vijanden had vernietigd; zij waagden het niet iets tegen Israël te
30 ondernemen. Zo had het koninkrijk van Josafat rust, want zijn God gaf hem vrede aan alle kanten.

7. *Slotopmerkingen over de regering van Josafat.* 20 : 31—21 : 1.

20 : 31 Zo regeerde Josafat over Juda. Hij was vijf en dertig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde vijf en twintig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Azoeba, en was een dochter van Silchi.
32 Hij wandelde in de voetstappen van zijn vader Asa, die deed wat goed en recht was in de ogen van de HERE zijn God [1]). Josafat week daarvan niet af; naar het voorbeeld van zijn vader deed ook hij wat recht is in de ogen des HEREN.
33 Ondanks alle door hem genomen maatregelen om het volk van Juda te onderwijzen in de dienst des HEREN [2]), wist Josafat zijn reformatorische arbeid toch niet zo ver door te voeren, dat ook de offerhoogten uit het land werden weggedaan. Wel had hij de heidense offerhoogten, die van Kanaänietische oorsprong waren, en de gewijde palen, uit het land verwijderd [3]), maar overigens liet hij het volk nog zijn gang gaan met te offeren op de hoogten zoals die sinds Samuëls dagen in gebruik waren [4]), maar die na de voltooiing van de tempel te Jeruzalem geen recht van bestaan meer hadden en een gevaar opleverden voor het zuiver-houden van de dienst des HEREN. Hoewel Josafat, evenals zijn vader Asa, daar zelf niet aan deel nam, liet hij het volk hierin toch begaan, want het volk had zijn hart nog niet gericht op de God hunner vaderen.
34 Het overige van de geschiedenis van Josafat, uit vroeger

1) Zie 14 : 2.
2) Zie 17 : 7 v., 19 : 4.
3) Zie 17 : 6.
4) Zie I Sam. 9 : 12, 19, II Kron. 1 : 3.

en later tijd, zie, dat is beschreven in de Geschiedenis van Jehu, de zoon van Chanani, dezelfde die Josafat na zijn terugkeer van de tocht naar Ramoth in Gilead vermaand had om zijn bondgenootschap met koning Achab van Israël. Die Geschiedenis van Jehu is opgenomen in het Boek der koningen van Israël [1]).

35 Helaas heeft de ernstige vermaning van Jehu over het bondgenootschap met Achab blijkbaar niet een diepe indruk gemaakt op Josafat. Immers, na zijn wondere overwinning op de Ammonieten en Moabieten en Meünieten, verbond Josafat, de koning van Juda, zich met Ahazia, de koning van Israël, die zijn vader Achab opgevolgd was en die in alle opzichten in de voetstappen van zijn vader Achab wandelde en evenals deze goddeloos handelde.

36 Hij sloot een overeenkomst met Josafat om gezamenlijk schepen te bouwen voor de grote vaart, zogenaamde Tarsis-vaarders, om goud uit Ofir te halen, zoals ook koning Salomo gedaan had. Zij bouwden de schepen te Ezeon-Geber, aan de Noordpunt van de Rode Zee.

37 Voordat de schepen nog uitgevaren waren, profeteerde Eliëzer, de zoon van Dodava uit Maresa echter tegen Josafat: „Omdat gij u verbonden hebt met de goddeloze Ahazia, daarom verbreekt de HERE wat gij gemaakt hebt". En de schepen werden te pletter geslagen nog vóór zij de haven verlaten hadden, zodat zij niet op de grote vaart konden gaan.

Toen koning Ahazia van Israël hem daarna voorstelde de scheepsbouw toch voort te zetten, wilde Josafat daarvan niet weten [2]). De storm die de schepen had vernield, had blijkbaar duidelijk genoeg tot hem gesproken.

21 : 1 En Josafat ging te ruste bij zijn vaderen en werd bij zijn vaderen begraven in de voormalige Jeboesieten-burcht, in de stad Davids, en zijn zoon Joram, die tijdens het leven van zijn vader reeds als mede-regent opgetreden was [3]), werd koning in zijn plaats.

---

1) Hierbij hebben we niet te denken aan de kanonieke boeken der Koningen.
2) Zie I Kon. 22 : 50.
3) Zie v. Gelderen K.V. op I Kon. 22 : 51 en II Kon. 8 : 16. De gezamenlijke regering Josafat-Joram kan gesteld worden van 849 tot 846 v. Chr. Vergelijk ook de brede noot bij de Paraphrase van II Kon. 1 : 17.

V. DE REGERING VAN DE GODDELOZE JORAM. 21 : 2-20.

1. *Jorams goddeloosheid en tegenspoed.* 21 : 2-11.

21 : 2 Joram had zes broeders, zonen van zijn vader Josafat, namelijk Azaria, Jechiël, Zecharja, Azarjahoe, Michaël en Sefatja. Deze waren allen zonen van Josafat, de koning van Israël, dat wil zeggen: van de koning van het volk des HEREN, zoals dat na de scheuring des rijks feitelijk in Juda voortbestond. Zij hadden echter vermoedelijk een andere moeder dan Joram.

3 Hun vader had hun veel geschenken gegeven, bestaande uit zilver en goud en kostbaarheden, en had hen aangesteld als commandant over verschillende vestingsteden in Juda; het koningschap had hij echter aan Joram gegeven, omdat deze de eerstgeborene was.

4 Toen Joram bij zijns vaders dood het koningschap had aanvaard en hij de regering vast in handen had, doodde hij al zijn broeders met het zwaard, benevens enige vorsten van Juda.

Vermoedelijk deed hij dat niet, omdat hij in de toewijzing van die vestingsteden een gevaar zag voor de rijkseenheid, maar omdat zijn broeders zich tegen de door hem ingevoerde Baälsdienst verzetten [1]) en zijn troonsbestijging geen instemming vond bij die vorsten van Juda. Daarom liet hij hen met het zwaard ter dood brengen, waarin op ontzettende wijze het woord van de ziener Jehu tot Josafat in vervulling ging, dat zijn verzwagering met het huis van Achab des HEREN gramschap ten gevolge zou hebben [2]).

Toen zijn vader met koning Achab optrok tegen Ramoth in Gilead, had deze hem tot mede-regent benoemd en hem het bestuur over Juda opgedragen, welk mede-
5 regentschap twee jaar heeft geduurd. Toen Joram bij zijns vaders dood het koningschap aanvaardde, was hij twee en dertig jaar; hij regeerde daarna nog acht jaar te Jeruzalem.

6 Hij wandelde op de weg der koningen van Israël,

---

[1]) Vgl. vs 13, waar gezegd wordt dat zijn broeders beter waren dan hij.
[2]) Zie 19 : 2.

zoals het huis van Achab gedaan had, en voerde in het rijk Juda de Baälsdienst in. Hij was trouwens gehuwd met Athalia, een dochter van Achab en Izebel; zoals haar moeder haar invloed aanwendde om Achab tot het kwade over te halen, zo had zij een ongunstige invloed op Joram. Zo moeder, zo dochter! Het gevolg was dat Joram deed wat kwaad was in de ogen des HEREN.

7 Hoewel Joram door deze zondige levenswandel zeker hetzelfde oordeel zich had waardig gemaakt als het huis van Achab, dat de HERE geheel uitgeroeid heeft, wilde de HERE toch Davids huis niet verdelgen, ter wille van het verbond dat de HERE met David gesloten had, waarbij de HERE had toegezegd dat Hij hem voortdurend nazaten schenken zou die op zijn troon zouden zitten, en dat zijn geslacht niet door het ontbreken van nakomelingen in vergetelheid zou wegzinken, maar dat eenmaal de Messias daaruit zou voortkomen.

8 Al mocht Juda ter wille van het door de HERE met David gesloten verbond niet ondergaan [1]), toch moest het voor zijn afval van de HERE zwaar boeten. Juda's kracht werd gebroken en ook het laatste stuk van Davids imperium ging verloren.

Terwijl in de dagen van Josafat Edom aan Juda onderworpen was, zodat Juda de beschikking had over de havens aan de Rode Zee, waar Josafat in samenwerking met Ahazia van Israël schepen gebouwd had, in de dagen van Joram onttrokken de Edomieten zich aan de macht van Juda; waarschijnlijk geschiedde dit juist in die dagen toen Joram zijn handen vol had om het verzet van zijn broers tegen de invoering van de Baälsdienst te breken. Zo zou dan Edoms afval van Juda een rechtstreeks gevolg zijn van Jorams afgoderij. In elk geval herwonnen de Edomieten hun zelfstandigheid en stelden zij een eigen koning over zich aan, die niet als koning-landvoogd van de koning van Juda afhankelijk was [2]).

9 Joram wilde echter in die afval van Edom niet berusten

---

1) In de par. tekst II Kon. 8 : 19 staat niet dat de HERE het huis Davids, maar dat de HERE Juda niet wilde verdelgen ter wille van het met David gesloten verbond; rijk en dynastie waren in Juda onafscheidelijk aan elkander verbonden.
2) Vgl. I Kon. 22 : 48.

zonder een poging te wagen het afvallige Edom weer aan zich te onderwerpen. Met zijn oversten en al zijn krijgswagens trok hij daarom tegen Edom ten strijde, waarbij hij echter met zijn wagenoversten door de Edomieten omsingeld werd. Wel wist hij door een nachtelijke uitval zich uit de greep der Edomieten te bevrijden, maar zijn expeditie liep op een volslagen fiasco uit, waarbij zijn troepen heil zochten in een wilde vlucht [1]).

10 Zo onttrok Edom zich aan de macht van Juda, tot op deze dag.

In het Westen van zijn rijk ging het hem al niet beter. Ook daar brokkelde het rijksgebied af. Want daar onttrok zich de versterkte stad Libna aan zijn macht, die een ver vooruitgeschoven Judese post was in het Filistijnse land. Dat gebeurde in die zelfde tijd, waarschijnlijk bij gelegenheid van de inval der Filistijnen in Juda, die Joram een zware nederlaag toebrachten en al zijn zonen behalve Joahaz, gevankelijk wegvoerden [2]).

Zo moest Joram boeten voor zijn afval van de HERE, want hij had de HERE, de VerbondsGod van Israël, de God zijner vaderen, verlaten.

11 Bovendien maakte hij, die de God zijner vaderen verlaten had, offerhoogten op de bergen van Juda [3]). Terwijl zijn vader en grootvader zich beijverd hadden de heidense offerhoogten uit het land te verwijderen, spoorde hij het volk juist aan tot de hoogtedienst. Zo bracht hij zelfs de inwoners van Jeruzalem, waar toch de heilige tempel des HEREN zich bevond, tot afgoderij, dat zij de Baäls gingen dienen en daardoor trouwbreuk pleegden tegenover de HERE hun VerbondsGod, en verleidde hij Juda en deed het afdwalen van de rechte weg.

2. *De brief van de profeet Elia.* 21 : 12-15.

21 : 12 Toen kwam er een schrijven tot hem van de profeet

---

1) Vgl. II Kon. 8 : 21.
2) Zie vs 16 v.
3) Letterlijk staat er: in de bergen van Juda; misschien zullen we met meerdere handschriften en met de Septuaginta en de Vulgata met een kleine wijziging moeten lezen: in de steden van Juda, zie Noordtzij K.V.

Elia, waarin deze hem zijn gruwelen verweet en het oordeel des HEREN hem aankondigde. Zoals Elisa in een profetisch visioen de ellende aanschouwd had die Hazaël over Israël brengen zou [1]), zo had vermoedelijk ook Elia in een visioen de toekomstige gruwelen gezien van Joram.

Zelf van nabij met de boze invloed van Izebel bekend, zal hij met zorg gedacht hebben aan de rol die haar dochter Athalia spelen zou, wanneer zij eenmaal koningin van Juda geworden zou zijn, en aan de invloed die zij dan op Joram uitoefenen zou.

Zo zal hij Jorams toekomstige gruwelen in een visioen hebben aanschouwd, en, gelijk hij wat de HERE hem opgedragen had inzake Hazaël en Jehu aan Elisa moet hebben overgedragen [2]), zo zal hij aan Elisa ook opdracht gegeven hebben om te zijner tijd deze brief uit zijn naam aan Joram te doen toekomen [3]).

Tè meer was deze brief van Elia, nu hij zelf niet meer op aarde was, geschikt indruk te maken op Joram en Athalia, wijl zij beiden door de geschiedenis van de grote droogte heel goed wisten wie Elia was, en niet onbekend konden zijn met het feit dat de HERE tot twee maal toe, onder de regering van Achab en Ahazia, door vuur van de hemel bevestigd had dat Elia Zijn profeet was [4]).

Aldus luidde de brief van Elia:

„Zo zegt de HERE, de God van uw vader David, Die uw voorvader David rijk gezegend heeft, maar Die gij de rug hebt toegekeerd:

Omdat gij niet gewandeld hebt in de voetstappen van uw vader Josafat en van uw grootvader Asa, de koningen van Juda, die deden wat recht was in de ogen des HEREN,
13 maar gewandeld hebt in de weg der koningen van Israël, die de Baäls dienen, en gij Juda en de inwoners van Jeruzalem tot afgoderij gebracht hebt, waardoor zij trouwbreuk pleegden jegens de HERE hun VerbondsGod, naar het voorbeeld

---

1) Zie II Kon. 8 : 11, 12.
2) Zie I Kon. 19 : 15, 16, en de Korte Verklaring t.p.
3) Dit is de voorstelling die in navolging van Keil door van Gelderen voorgedragen wordt, K.V. op II Kon. 8 : 23. Noordtzij meent dat ten tijde van deze brief Elia nog op aarde was.
4) Zie I Kon. 19 : 38, II Kon. 1 : 10, 12.

van de goddeloze Achab, ja zelfs ook deze gruwel bedreven
hebt dat gij uw broeders, de zonen van uw vader, met het
zwaard hebt gedood, terwijl zij beter waren dan gij —
14 omdat gij dit alles gedaan hebt, daarom zal de HERE u
zwaar treffen. Eerst zal de HERE een zware slag toebrengen
aan al wat gij hebt; niet alleen in uw volk, maar ook in
het liefste wat gij bezit, in uw zonen, uw vrouwen en in al
15 uw have, zult gij zeer zwaar getroffen worden. Daarna zult
gij zelf met een vreselijke ziekte in uw ingewanden geslagen worden, een ontzettend lijden, dat na verloop van tijd
uw ingewanden naar buiten zal doen komen en u ten grave
slepen zal".

3. *De vervulling van Elia's profetie. Jorams dood.* 21 : 16-20.

21 : 16 Niet lang na het ontvangen van deze brief ging het
woord des HEREN in vervulling.
De HERE wekte tegen Joram de strijdlust op van de
Filistijnen, de oude erfvijanden van het volk Israël, en van
de plunderzieke horden der Arabieren, die naast de Koesieten in de eindeloze steppen van Noord-Arabië woonden.
17 Gezamenlijk trokken zij tegen Juda ten strijde en dron-
gen veroverend het land binnen, waarbij zij zich meester
maakten van alle bezittingen van het huis des konings [1].

[1]) Noordtzij meent dat zij ook Jeruzalem tot overgave dwongen en dat een plundering volgde, waarvan niet de tempel, maar wel het paleis te lijden had. Van deze gedachte gaat blijkbaar ook de Nieuwe Vertaling uit, die zegt dat zij al de have die zich „in het koninklijk paleis" bevond, wegvoerden (zo ook de Stat. Vert.). Letterlijk vertaald staat er echter: „alle bezit dat van het huis des konings gevonden werd". We zullen daaronder niet de schatten van het koninklijk paleis hebben te verstaan, maar alle bezit dat aan het huis des konings, d.w.z. aan de koninklijke familie, toebehoorde. We kunnen hierbij denken aan de uit zilver, goud en kostbaarheden bestaande geschenken, die Josafat aan zijn zonen gegeven had, die zich bevonden in de vestingsteden van Juda, vs 3, en na de dood zijner broers in Jorams bezit waren overgegaan. In 22 :1 staat dat de vijanden „in de legerplaats" gekomen waren. Noordtzij vindt dat verrassend en vraagt of de Davidsstad misschien zo sterk was gemaakt, dat zij op een legerplaats geleek. Het ligt veel meer voor de hand te denken aan een legerplaats buiten Jeruzalem. Met Keil meen ik dat we moeten aannemen dat Jeruzalem niet ingenomen en geplunderd is, vgl. ook Zöckler. Dan is ook verklaarbaar dat de schatten van de tempel niet werden weggevoerd. Ware ook Jeruzalem ingenomen, dan zou het als hoofdstad naast Juda zeker afzonderlijk zijn genoemd.

Ook Jorams zonen en zijn vrouwen voerden zij weg en brachten zij om het leven, zodat geen van zijn zonen gespaard bleef dan alleen Joahaz, zijn jongste zoon, die met omzetting van de beide helften van zijn naam ook wel genoemd wordt Ahazia [1]). Dat deze gespaard bleef, was alleen om Davids wil, omdat de HERE Zijn aan David gegeven belofte vervullen wilde.

18 Daarna sloeg de HERE ook Joram zelf met een onge-
19 neeslijke ziekte in zijn ingewanden. Na verloop van tijd, toen ongeveer twee jaren van vreselijk lijden waren voorbij gegaan, kwamen — gelijk in de brief van Elia was voorzegd — ten gevolge van zijn ziekte zijn ingewanden naar buiten, zodat hij, na veel pijnen geleden te hebben, aan die kwaadaardige en walgelijke ziekte stierf.

Blijkbaar werd die weerzinwekkende ziekte door het volk als een straf des HEREN beschouwd, zodat zij, ook uit ontevredenheid over zijn voor Juda zo rampspoedige regering, hem geen eer bewezen in zijn sterven, en geen welriekende specerijen voor hem brandden zoals zij voor zijn vaderen gedaan hadden.

20 Hij was twee en dertig jaar oud toen hij koning werd, en regeerde acht jaar te Jeruzalem. Bij zijn heengaan droeg niemand leed om hem. De afkeer die men van hem had, kwam ook hierin tot uiting, dat men zijn lijk geen plaats in de koningsgraven waardig keurde. Al werd hij dan niet buiten de Davidsstad begraven, hij werd toch niet in de koningsgraven bijgezet, maar afzonderlijk begraven.

VI. DE EEN-JARIGE REGERING VAN AHAZIA. 22 : 1-9.

22 : 1 Na Jorams dood maakten de inwoners van Jeruzalem zijn jongste zoon Ahazia koning in zijn plaats. Misschien waren zij bevreesd dat Athalia — gelijk zij later ook gedaan heeft — alle macht aan zich trekken zou, waardoor haar verderfelijke invloed nog groter worden zou, misschien ook waren zij bevreesd dat Jorams oudste kleinzoon hem zou opvolgen, waardoor Athalia's invloed eveneens

[1]) Zie 22 : 1.

zeer zou toenemen. Daarom kwamen zij tussenbeide en maakten Jorams jongste zoon Ahazia koning in zijns vaders plaats. Van Jorams oudere zonen immers was er geen meer in leven. Want een roversbende, die met de Arabieren in de koninklijke legerplaats was binnengedrongen, had al de oudere zoons van Joram gevangen genomen en daarna gewelddadig ter dood gebracht. Zo werd Ahazia, de zoon van Joram, de koning van Juda, koning in zijns vaders plaats.

2 Hij was twee en twintig [1]) jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde één jaar te Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Athalia, een kleindochter van Omri, de stichter der toenmalige dynastie van het Tienstammenrijk, die door de invoering van de Baälsdienst zoveel onheil over beide rijken gebracht heeft.

3 Ahazia wandelde in alle opzichten in de voetstappen zijns vaders. Evenals deze wandelde ook hij in de wegen van het huis van Achab. Dat was ook eigenlijk niet te verwonderen, want zijn moeder, de dochter van de goddeloze Achab en Izebel, was zijn raadgeefster, die door haar verkeerde adviezen hem verleidde tot goddeloze daden.

4 Zo deed hij wat kwaad was in de ogen des HEREN, evenals de leden van het huis van Achab, zijn Noord-Israëlietische verwanten, met wier politieke en godsdienstige opvattingen hij het volkomen eens was. Want na de dood zijns vaders waren naast zijn moeder Athalia ook zij zijn raadgevers, die hem tot goddeloze daden aanzetten, waardoor hij zichzelf in het verderf stortte.

5 Zo was het ook op hun raad, dat hij zijn troepen liet deelnemen aan de strijd van zijn neef Joram, de zoon van Achab, de koning van Israël, om Ramoth in Gilead te verdedigen tegen Hazaël, de koning van Aram [2]). Hij volgde hierin dus dezelfde politiek, waarover zijn grootvader Josafat door de profeet Jehu zo ernstig was vermaand [3]). De Arameërs verwondden Joram in die strijd.

---

[1]) In de overgeleverde tekst staat 42; omdat zijn vader stierf op 40-jarige leeftijd, kan dit cijfer niet juist zijn. Met II Kon. 8 : 26 zal 22 gelezen moeten worden.

[2]) Ten onrechte zegt Noordtzij dat het was om de Arameërs uit Ramoth te verdrijven. Blijkens II Kon. 9 : 14 was Ramoth toen in het bezit van Israël.

[3]) Zie 19 : 2.

6 Zo keerde Joram terug naar zijn lustslot te Jizreël, om daar genezing te zoeken voor de wonden die de Arameërs hem bij Rama hadden toegebracht in zijn strijd tegen Hazaël.

En Ahazia, de zoon van Joram, de koning van Juda, kwam naar Jizreël om zijn oom Joram, de zoon van Achab, een bezoek te brengen en met hem de verder te volgen gemeenschappelijke politiek te bespreken. Want Joram lag ziek te Jizreël ten gevolge van zijn wonden en de doorgestane ontberingen.

7 Naar Gods beschikking werd deze tocht van Ahazia naar zijn oom Joram te Jizreël echter zijn ondergang. Daardoor immers werd hij betrokken in de opstand van Jehu, de kleinzoon van Nimsi, die door een profeet des HEREN te Ramoth gezalfd was tot koning over het Noord-Israëlietische rijk, om het huis van Achab uit te roeien.

In wilde draf spoedde deze zich na zijn zalving van Ramoth naar Jizreël. Joram en Ahazia reden hem tegemoet, waarbij Joram gedood werd op het stuk grond dat vroeger de wijngaard geweest was van Naboth, de Jizreëliet. Ahazia, hoewel gewond, wist echter te ontkomen.

8 Toen Jehu allen die tot het huis van Achab behoorden, had laten ombrengen, en daarmede het strafgericht over het huis van Achab voltrokken had, trok hij van Jizreël naar Samaria.

Onderweg trof hij de vorsten van Juda aan, belast met de opvoeding der koninklijke prinsen. Zij waren in gezelschap van de zonen van de broers van Ahazia, die Ahazia dienden. Op zijn vraag wie zij waren, gaven zij, nog onkundig van hetgeen geschied was, ten antwoord dat zij bloedverwanten waren van Ahazia en dat zij op weg waren naar Jizreël om een familie- en vriendschapsbezoek te brengen aan de koningszonen en aan de prinsen van den bloede van het Noord-Israëlietische rijk.

Daarop doodde Jehu hen, bij het schaapscheerdershuis der herders bij Beth-Eked, twee en veertig man in 't geheel.

9 Daarna zochten zijn mannen ook naar Ahazia, die bij de ontmoeting met Jehu bij Jizreël in zuidelijke richting had weten te ontkomen. Zij vonden hem en namen hem gevangen, toen hij zich schuil hield in de vestingstad

Megiddo, in het landschap Samaria. Men voerde hem naar Jehu, die hem liet ter dood brengen.

Zo was het einde van Ahazia, die van moederszijde verbonden was aan het huis van Achab, en nu mee getroffen werd door het oordeel over dat koningshuis, omdat hij in dezelfde wegen wandelde.

Zijn knechten voerden zijn lijk echter naar Jeruzalem, waar zij hem begroeven bij zijn vaderen, op de koninklijke begraafplaats in de Davidsstad. Want zij zeiden: Hij is een kleinzoon van Josafat, die de HERE zocht met zijn ganse hart.

Met zijn dood was de manlijke lijn van het Davidische koningshuis bijna uitgestorven. Het huis van Ahazia had geen troonopvolger die in staat was te regeren.

VII. DE REGERING VAN ATHALIA EN JOAS. 22 : 10—24 : 27.

1. *Het schrikbewind van Athalia.* 22 : 10-12.

22 : 10 Toen Athalia, de moeder van Ahazia, die gedurende de korte tijd van zijn regering de invloedrijke positie van koningin-moeder bekleed had, zag dat haar zoon Ahazia, de koning van Juda, dood was, was zij aanstonds op versterking van haar eigen machtspositie bedacht.

Ten koste van alles wilde zij zich van de macht in het koninkrijk Juda meester maken, waarschijnlijk met de bedoeling straks Juda tegen Jehu te mobiliseren en zo de ondergang van Achabs huis te wreken. Ter bereiking daarvan deinsde zij zelfs voor de meest gruwzame maatregelen niet terug. Zo liet zij alle prinsen uit het Davidische koningshuis, die na de reeds aangerichte bloedbaden nog waren overgebleven, en die te eniger tijd aanspraken op de Jeruzalemse troon zouden kunnen doen gelden, ter dood brengen [1]).

[1]) In korte tijd was dit dus het vierde bloedbad dat aangericht werd onder Davids nakomelingen: eerst had haar man Joram onder zijn (stief)broers een bloedbad aangericht, II Kron. 21 : 1-4. De broers van haar zoon Ahazia waren door de roversbende der Arabieren gedood, II Kron. 22 : 1. Daarna had Jehu 42 prinsen van Juda ter dood gebracht, II Kon. 10 : 12-15. Nu richtte Athalia een bloedbad aan. Hoofdzakelijk zullen het dus wel onvolwassen prinsen geweest zijn die zij liet ombrengen, kinderen van haar zoon Ahazia.

11 Maar prinses Josabath, een dochter van koning Joram en dus een zuster van Ahazia — vermoedelijk echter van een andere moeder, en dus geen eigen dochter van Athalia — die gehuwd was met de hogepriester Jojada, wist één der kleine prinsjes aan Athalia's moorddadige greep te ontrukken. Haar neefje Joas, het één-jarig zoontje van haar overleden broer Ahazia, voerde zij heimelijk weg uit de kring der prinsen die gedood werden, en bracht hem met zijn voedster in een kamer van het paleis, die als bergplaats voor beddegoed gebruikt werd, waar hij vooreerst veilig was. Zo wist zij hem te verbergen voor Athalia, zodat deze hem niet doodde.

12 Daarna bracht zij hem in haar eigen woning, de hogepriesterlijke woning van Jojada, op het tempelplateau bij de tempel des HEREN. Daar bleef hij zes jaar bij hen verborgen, gedurende welke tijd Athalia regeerde over het land.

2. *Joas tot koning uitgeroepen.* 23 : 1-11.

23 : 1 In het zevende jaar van Athalia's regering achtte de hogepriester Jojada echter de tijd gekomen om de jonge Joas tot koning over Juda uit te roepen. Hij vatte moed om als het ware onder het oog van Athalia een breedvertakte samenzwering, die haar ten val moest brengen, op touw te zetten.

Hij sloot daartoe een verbond met de oversten over honderd en de bevelhebbers der koninklijke lijfwacht, allen Judeërs, te weten Azarja, de zoon van Jeroham, Ismaël, de zoon van Johanan, Azarja, de zoon van Obed, Maäseja, de zoon van Adaja, en Elisafat, de zoon van Zichri.

Hij zette hun zijn plannen uiteen, waarbij hij hun de jonge Joas toonde, waarop zij zich vast aaneensloten om de door Jojada hun voorgelegde plannen ten uitvoer te brengen.

2 Allereerst moesten zij daartoe bedacht zijn op uitbreiding van de kring van medestanders. Daartoe trokken de oversten over honderd en de bevelhebbers in Juda rond om de Levieten uit alle steden van Juda te verzamelen, benevens de familiehoofden van Israël; deze kwamen daarop naar Jeruzalem.

Uiteraard was van de Levieten, die van de door Athalia begunstigde Baälsdienst afkerig waren, volle medewerking te verwachten, evenals trouwens ook van de Judese familiehoofden, voor wie Athalia een vreemde indringster was, niet anders te verwachten was dan dat zij een mogelijk herstel van het Davidische huis met alle kracht zouden steunen.

3 Daarop werd — vermoedelijk ter gelegenheid van een van de grote feesten, om geen argwaan te wekken — een grote bijeenkomst gehouden op het tempelplein te Jeruzalem. Bij deze gelegenheid toonde Jojada aan de vergaderde Israëlieten de jonge koning, waarop zij hem als koning erkenden en een verbond met hem sloten in het huis Gods en hem trouw zwoeren.

Scherp stelde Jojada, die in deze vergadering de leiding had, daarbij in het licht dat deze hele zaak een daad van gehoorzaamheid was jegens de HERE, want hij zeide: „Zie, de zoon des konings zal regeren, want dat is overeenkomstig de belofte, die de HERE aangaande de zonen van David gesproken heeft. Niet minder dan de waarachtigheid van de belofte des HEREN aan Davids huis staat dus op het spel. Daarom móet de vreemde indringster Athalia verwijderd worden en Davids nakomeling op de troon zijner vaderen worden geplaatst.

4 Natuurlijk moeten we bij de uitvoering van de zaak op alle gebeurlijkheden voorbereid zijn, en daarom de nodige voorzorgsmaatregelen treffen.

Daarom moet gij op de volgende wijze te werk gaan:

Een derde deel van u, dat op de sabbat opkomt om dienst te doen, zowel priesters als Levieten, moet de wacht betrekken bij de poorten van het tempelplein, om te verhinderen dat aanhangers van Athalia het tempelplateau
5 betreden; verder moet een derde deel van u zich opstellen bij de woning van de jonge koning in het tempelgebouw [1]),

---

[1]) Met het huis des konings is hier niet het koninklijk paleis bedoeld, zoals Noordtzij meent, die dan echter niet weet wat de bewakingsmanschappen daar zouden moeten doen en voor deze moeilijkheid geen oplossing heeft. Uit vs 12 blijkt, dat er van een bewaking van het koninklijk paleis geen sprake was; Athalia kon ongehinderd het paleis verlaten om zich naar de tempelvoorhof te begeven. Alle beschikbare manschappen werden blijkbaar op het tempelplein samengetrokken.

om voor zijn onmiddellijke bescherming zorg te dragen, terwijl het laatste derde deel speciaal belast zal zijn met de bewaking van de Fundamentpoort.

Behalve deze drie groepen van hen die op de sabbat opkomen om dienst te doen, aan wie dus een speciale taak opgedragen is, moeten verder alle manschappen die op de sabbat vrijaf zouden hebben, in de voorhoven van de tempel blijven met al het overige volk dat naar de tempel saamgekomen is.

6 Niemand mag het huis des HEREN binnengaan, behalve de priesters en de dienstdoende Levieten; die mogen het voor hen toegankelijke deel van de tempel betreden, want zij zijn heilig. Maar het volk zal zich houden aan het voorschrift dat de HERE aangaande het betreden van de tempel gegeven heeft. Zij moeten in de voorhof blijven en mogen de tempel niet binnengaan.

7 De Levieten die zich bij de woning van de koning opgesteld hebben, moeten zich rondom de koning scharen, ieder met zijn wapens in zijn hand, en er voor zorgen dat ieder die de tempel wil binnengaan, gedood wordt. Zij moeten de koning als een lijfwacht omringen. Onder geen beding mogen zij van zijn zijde wijken, zij moeten steeds bij hem blijven, als hij naar binnen komt en als hij naar buiten gaat".

8 De Levieten en de familiehoofden uit geheel Juda, die Jojada ook in deze zaak betrokken had, deden alles wat de hogepriester Jojada geboden had; ieder was met zijn mannen op het tempelplein aanwezig, terwijl ook alle priesteren Levietenafdelingen present waren, niet alleen zij die op de sabbat dienst moesten doen, maar ook zij die op de sabbat vrijaf zouden hebben, want Jojada had de priesteren Levietenafdelingen, die afgelost hadden moeten worden, geen vrij gegeven, maar bepaald dat zij in de tempel en op het tempelplein ter beschikking moesten blijven. Bovendien bleef ook de gehele koninklijke lijfwacht in dienst.

9 Opdat allen afdoende gewapend zouden zijn, gaf de hogepriester Jojada aan de oversten over honderd, de bevelhebbers van het leger, de speren en de kleine zowel als de grote schilden die David had buit gemaakt en die hij als

wijgeschenk aan de te bouwen tempel vermaakt had, die in een van de nevenvertrekken van de tempel bewaard werden.

Hiermede wilde hij tevens in het licht stellen dat de inhuldiging van de nieuwe koning in feite niets anders was dan het herstel van de aloude Davidische dynastie.

10 Vervolgens liet hij alle op het tempelplein aanwezigen, ieder met zijn werpspies in de hand, in een wijde boog zich opstellen van de rechtervleugel tot de linkervleugel van de tempel, zodat zij een gesloten carré vormden rondom het gedeelte van het tempelplein dat zich bevond tussen tempel en brandofferaltaar; zo zouden zij de jonge koning aan alle kanten kunnen beschermen.

11 Nadat hiermede alle nodige voorzorgsmaatregelen ter beveiliging van de koning getroffen waren, was het grote ogenblik van de inhuldiging des konings aangebroken.

Jojada en zijn zonen brachten de zoon des konings naar buiten, op de door de troepen afgesloten ruimte van het tempelplein. Daar tooiden zij hem met de koninklijke kroon en het koninklijk staatsiegewaad, terwijl ze hem ook de Getuigenis gaven, dat wil zeggen dat zij hem een sjerp om de hals hingen, waarop de tien geboden waren geborduurd, als symbool van de voortaan op de koning rustende verplichting om voor de getrouwe nakoming daarvan zorg te dragen.

Zo proclameerden zij hem tot koning, als opvolger van zijn vader Ahazia. Jojada en zijn zonen zalfden hem en hieven de kreet aan, die door alle aanwezigen werd overgenomen: „Leve de koning!"

3. *Athalia ter dood gebracht.* 23 : 12-15.

23 : 12 Op dat gejuich kwamen van alle zijden mensen toestromen, die aanstonds de partij van Joas kozen en met het geroep instemden en de koning toejuichten.

Toen Athalia het steeds aanzwellend gejuich van die menigte hoorde, spoedde zij zich terstond naar de volksmenigte in het huis des HEREN.

13 Met één oogopslag zag zij wat er gebeurd was. Daar

zag zij de koning staan op een verhoogd platform [1]) bij de ingang van de Oostpoort van de binnenste voorhof, vanwaar hij goed kon worden gezien door het op de buitenste voorhof saamgestroomde volk. Daar stond hij, omringd door tempeldienaren, bevelhebbers van het leger en lijfwacht, die op trompetten bliezen, terwijl al het saamgestroomde volk ook aan zijn vreugde uiting gaf en op trompetten blies, terwijl de tempelzangers met de muziekinstrumenten leiding gaven bij de lofzang.

Aanstonds begreep Athalia wat dit voor haar te betekenen had, dat het einde van haar bloedige heerschappij aangebroken was. Daarom verscheurde zij haar klederen, onder het geroep: „Verraad! Verraad!"

14 Daarop gaf de hogepriester Jojada aan de oversten over honderd, de bevelhebbers van het leger, bevel zich naar de buitenste voorhof te begeven, waar Athalia was, en zeide tot hen: „Brengt haar buiten de voorhoven van de tempel. Wie haar volgt om haar partij te kiezen, moet met het zwaard gedood worden". Want Jojada had tevoren al gezegd: „Gij zult haar niet ter dood brengen op het heilige tempelterrein, opdat het huis des HEREN niet verontreinigd worde door het bloed van die goddeloze vrouw, die zich door moord van de troon heeft meester gemaakt en haar leven lang de afgoden gediend heeft".

15 Daarop grepen zij haar, en toen zij bij de ingang van de Paardenpoort van het koninklijk paleis gekomen was, doodden zij haar daar.

4. *Bondsvernieuwing. Uitroeiing van de Baälsdienst. Joas' intocht in het koninklijk paleis.* 23 : 16-21.

23 : 16 Nadat met Athalia's dood aan het heersen van Achabs huis over Juda een einde gekomen was, was Jojada er aanstonds op bedacht het gehele volk weer tot de dienst des HEREN terug te roepen en die dienst weer in ere te herstellen.

---

[1]) Met een andere vocalisatie vertaalt Noordtzij hier: op zijn standplaats. Zie de uitvoerige noot bij de Paraphrase van II Kon. 11 : 14. Wanneer we bedenken dat de koning een kereltje was van 7 jaar, 24 : 1, springt te meer de noodzakelijkheid in het oog dat hij op een verhevenheid, een platform, geplaatst werd, opdat het volk hem zou kunnen zien.

Daarom sloot hij een verbond tussen zich als hogepriester, die de HERE vertegenwoordigde, en het gehele volk en de koning; koning en volk legden de plechtige gelofte af als volk des HEREN te zullen leven en de wet te zullen onderhouden, één in het dienen van de HERE en in de trouw aan de God des verbonds.

17 Nu aldus het verbond met de HERE was vernieuwd, kon vanzelfsprekend de Baälsdienst binnen Jeruzalem niet meer worden geduld. Daarom trok al het volk naar de tempel van Baäl, en maakte die met de grond gelijk, terwijl zij de altaren en beelden van de Baälstempel, de symbolen van de manlijke en vrouwelijke natuurgod, in gruzelementen sloegen, en Mattan, de hoofdpriester van Baäl, zonder vorm van proces, vlak vóór de Baälsaltaren doodden.

18 Bovendien nam Jojada maatregelen voor het herstel van de dienst des HEREN in de tempel, die onder de regering van de goddeloze Joram en van zijn zoon Ahazia en zijn goddeloze vrouw Athalia geheel was verwaarloosd, zodat er van al de door David gemaakte ordeningen en regelingen niets meer was overgebleven.

De gehele zorg voor het huis des HEREN droeg Jojada op aan de Levietische priesters, die David voor de tempeldienst ingedeeld had[1]), om de brandoffers des HEREN te offeren, zoals in de wet van Mozes voorgeschreven is, met vreugde en gezang, naar de regeling die David daarvoor getroffen had.

19 Verder zorgde hij er voor dat de poortwachters weer, gelijk als voorheen, de wacht betrokken bij de poorten van het huis des HEREN, om toezicht te houden dat het heiligdom niet betreden zou worden door iemand die in enig opzicht naar de voorschriften der wet onrein was.

20 Ook voerde hij in een indrukwekkende kroningsstoet Jojada uit de tempel naar het koninklijk paleis.

Onder Jojada's leiding werd een plechtige stoet gevormd, bestaande uit de oversten over honderd, de legerbevelhebbers, en de aanzienlijken en die over het volk

---

[1]) Zie I Kron. 23—26.

heersten, dat wil zeggen de familiehoofden van wie ook reeds eerder sprake is geweest[1]), en vertegenwoordigers van de gehele bevolking.

Aldus door militaire en burgerlijke autoriteiten geëscorteerd, voerde men de koning uit het huis des HEREN. Door de Bovenpoort, aan de Noordzijde van de binnenste tempelvoorhof, begaf men zich over de buitenste voorhof Zuidwaarts naar het koninklijk paleis. Daar geleidde men de jonge koning de troonzaal binnen, waar men hem op de troon zijner vaderen liet plaats nemen, de prachtige elpenbenen troon, die koning Salomo eertijds had laten maken.

21 Het ganse volk des lands verheugde zich over de kroning van Joas, dat nu weer een Davidische koning de troon beklommen had, terwijl de inwoners van Jeruzalem, waaronder zich met name de aanhangers van Athalia bevonden, het feit van de troonswisseling eenvoudig aanvaardden, en er niet aan dachten verzet te plegen toen Athalia bij de Paardenpoort met het zwaard was gedood.

5. *Joas' regering gedurende Jojada's leven.* 24 : 1-14a.

24 : 1 Joas was zeven jaar oud toen hij tot koning uitgeroepen werd, en hij regeerde veertig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Sibja; zij was uit Berseba.

2 Gedurende de jaren waarin zijn oom, de hogepriester Jojada, hem onderwees en als vaderlijk vriend hem leidde, deed Joas wat recht was in de ogen des HEREN.

3 De invloed die zijn oom, de hogepriester Jojada, op hem had, was zó groot, dat hij zelfs in de keus van zijn vrouwen niet zelfstandig handelde, maar door zijn oom zich liet leiden. Deze nam voor hem twee vrouwen, waarvan de ene Joaddan heette en uit Jeruzalem afkomstig was. Uit deze huwelijken van Joas werden zonen en dochters geboren, waardoor het voortbestaan der bijna geheel uitgeroeide Davidische dynastie weer verzekerd was.

4 Waar er gedurende de regeringsjaren van zijn goddeloze grootmoeder Athalia, en vermoedelijk ook gedurende

---

1) Zie vs 2 en vs 8.

de daaraan voorafgaande regeringsjaren van koning Joram, aan het onderhoud van de tempel niets was ten koste gelegd, wijl de voor de tempel bestemde inkomsten door Athalia besteed werden voor de Baälsdienst, vatte koning Joas het plan op de tempel des HEREN, die nu ongeveer honderd vijftig jaar oud was en blijkbaar veel tekenen van verval begon te vertonen, te restaureren.

5 Omdat voor de uitvoering van dit plan uiteraard veel geld nodig was, nam Joas ook maatregelen het benodigde bedrag bijeen te brengen. Hij riep daartoe de priesters en de Levieten bijeen en zeide tot hen: „Trekt het hele land door, naar alle steden van Juda, en verzamelt van heel Israël geld om het huis van uw God te herstellen".

Hij dacht hierbij aan de jaarlijks terugkerende bijdragen, die elk jaar voor de tempelrestauratie gebruikt zouden kunnen worden. Verder had hij ook het oog op het zoengeld van de gemonsterden, een halve zilveren sikkel per hoofd [1]), die ieder getelde naar het voorschrift van de Mozaïsche wet voor de tempeldienst opbrengen moest [2]), en het geld dat bij lossing betaald moest worden, zoals het geval was bij lossing van manlijke eerstgeborenen [3]), of ook wanneer iemand gelost werd die krachtens een bepaalde gelofte als tempelslaaf of -slavin den HERE gewijd was, voor welk geval de regeling van het daarbij te betalen losgeld nauwkeurig in de Mozaïsche wet bepaald was [4]).

Hij droeg aan de priesters en Levieten op al die verplichte bijdragen in de steden van Juda te gaan inzamelen, en zeide dat zij spoed achter deze zaak moesten zetten, omdat de restauratie van de tempel dringend nodig was.

De Levieten maakten echter geen haast met deze zaak.

6 Toen koning Joas bemerkte dat aan zijn opdracht geen gevolg gegeven was, was hij ontstemd. Hij ontbood de hoofdpriester Jojada en zeide tot hem: „Waarom hebt gij er niet op gelet, dat de Levieten de heffing en de verplichte bijdragen, die toch in de wet van Mozes, de knecht des

---

1) 1 sikkel = 16,37 gram, zie Bijb. Handb. Kok I, blz. 260; ½ zilveren sikkel weegt dus iets meer dan 3 nu gangbare Nederlandse kwartjes.
2) Zie Ex. 30 : 13.
3) Zie Num. 18 : 15 v.
4) Zie Lev. 27 : 2-8.

HEREN, voorgeschreven zijn, in Juda en Jeruzalem inzamelden, zoals die vroeger door de gemeente van Israël ten behoeve van de tent der getuigenis werden opgebracht?
7 Nu ontbreken de middelen om de tempel en de dienst des HEREN te herstellen, want de zonen van de goddeloze Athalia [1]) hebben in het huis Gods ingebroken en de heilige tempelgereedschappen van het huis des HEREN geroofd om die te gebruiken voor de Baälsdienst".
8 Nu de priesters en de Levieten de tempelrestauratie niet ter harte namen, nam koning Joas de regeling van de restauratie van de tempel zelf in handen.
Op zijn bevel maakte men een houten offerkist, die geplaatst werd aan de Noordzijde bij de ingang van de binnenste voorhof.
9 Daarna liet de koning in Juda en Jeruzalem alom bekend maken, dat men voor de restauratie van de tempel de heffing brengen moest die Mozes, de knecht Gods, aan het volk Israël in de woestijn opgelegd had.
10 En al de oversten en het gehele volk verheugden zich over deze maatregel van de koning, waardoor de tempelrestauratie voortgang zou kunnen hebben, en met blijdschap en gewilligheid brachten zij geld bijeen en wierpen het in de kist tot deze vol was.
11 Telkens als men zag dat er veel geld in de kist was, werd hij door de Levieten naar de door de koning daartoe aangestelde opzieners gebracht. Dan kwamen de schrijver des konings en de gevolmachtigde van de hogepriester om de kist te ledigen. Daarna nam men de kist weer op en zette die weer op zijn plaats, bij de ingang van de binnenste voorhof. Zo deden zij telkens als er veel geld in de kist was. Op deze wijze verzamelde men geld in overvloed.
12 Het aldus door het volk bijeengebrachte geld gaven de koning en de hogepriester Jojada aan de opzichters, die belast waren met het toezicht op de restauratie van het huis des HEREN. Deze huurden daarvoor steenhouwers en timmerlieden om het huis des HEREN te vernieuwen, en ook ijzer- en kopersmeden om verschillende herstelwerk-

---

1) Vergelijk wat er van Ahazia gezegd wordt, hoe zijn moeder Athalia door haar raadgevingen hem verleidde tot goddeloze daden, 22 : 3.

zaamheden aan het huis des HEREN te verrichten. Daaruit blijkt dat het herstel van de tempel dus wel dringend nodig was.

13 Toen gingen de werklieden aan de arbeid. Onder hun handen maakte het herstellingswerk goede vorderingen. Zij gingen daarbij niet naar eigen inzichten te werk, maar vernieuwden het huis Gods naar het oorspronkelijke bouwplan en brachten het in goede staat, zodat alle sporen van bouwvalligheid werden uitgewist.

14a Toen zij met de restauratie van de tempel gereed waren, brachten zij de rest van het geld naar de koning en naar Jojada. Deze maakte daarvan allerlei voorwerpen voor het huis des HEREN: gereedschappen die voor de tempeldienst en voor het offeren benodigd waren, ook schalen en ander gouden en zilveren tempelgerei, dat na de door de zonen van Athalia gepleegde roof ook aanvulling van node had.

6. *Joas' regering na Jojada's dood.* 24 : 14b-27.

a. *Dood van Jojada. Afval van Joas.* 24 : 14b-19.

24 : 14b Zo lang Jojada leefde, bracht men voortdurend brandoffers in het huis des HEREN en werd de geregelde offerdienst naar de voorschriften der wet in ere gehouden.

15 Jojada's dood betekende echter een keerpunt in de regering van koning Joas. Jojada bereikte een hoge ouderdom en werd van het leven verzadigd, toen stierf hij, op honderddertig-jarige leeftijd.

16 Uit dank voor wat hij als redder der dynastie en behouder van het rijk voor koningshuis en volk gedaan had, begroef men hem op de koninklijke begraafplaats in de stad Davids, bij de koningen. Want door Joas te redden voor het moordende zwaard van Athalia's beulen had hij de Davidische dynastie, waaraan de belofte des HEREN verbonden was, voor uitroeiing bewaard, en daarna aan de overheersing van Achabs huis in Juda een einde gemaakt. Daarom werd hij in zijn dood geëerd door bijzetting in de graven der koningen, want hij had gedaan wat goed was in Israël en geijverd voor God en Zijn tempel.

17 Zijn dood had echter een nieuwe koers in de regering van Juda ten gevolge. Want na zijn sterven kwamen de oversten van Juda tot koning Joas in een plechtige audiëntie, zij bogen zich voor de koning neer en verzochten hem de met grove onzedelijkheid gepaard gaande dienst van Baäl en Astarte weer toe te laten. En de koning luisterde naar hen.

18 Zo verlieten zij het huis van de HERE, Israëls VerbondsGod, de God hunner vaderen, en zij dienden de gewijde palen en afgodsbeelden, waarbij de meest schaamteloze ontucht bedreven werd.

Daarom ontstak des HEREN toorn over Juda en Jeruzalem om deze schuld der vorsten.

19 De HERE deed echter Zijn toorn nog niet aanstonds tegen hen losbranden. In Zijn lankmoedigheid zond de HERE profeten onder hen om hen op hun zonde te wijzen en hen te waarschuwen en terug te roepen tot de HERE en Zijn dienst. Hoewel deze profeten hen ernstig waarschuwden, en verkondigden dat de straf des HEREN om dit dienen van de gewijde palen en de afgodsbeelden niet zou uitblijven, luisterden zij niet, maar bleven in hun zonde voortgaan.

b. *Profetie en dood van Zacharia.* 24 : 20-22.

24 : 20 Eén dier profeten, door de HERE tot Zijn volk gezonden om het terug te roepen van zijn zondige paden, was Zacharia, een kleinzoon van de hogepriester Jojada [1]). De Geest Gods greep hem aan. Hij nam plaats op de binnenste voorhof, waardoor hij iets hoger stond dan het in de buitenste voorhof verzamelde volk, en gedreven door Gods Geest, sprak hij als een boetgezant tot hen het woord van verwijt en dreiging: „Waarom overtreedt gij de geboden van de HERE, uw VerbondsGod, en wilt gij uzelf daardoor in het ongeluk storten? Omdat gij de HERE verlaten hebt, en Zijn geboden niet hebt geacht, heeft Hij ook u verlaten en aan rampspoed u overgegeven".

---

1) Letterlijk staat er: zoon van Jojada. Blijkens Matth. 23 : 35, Luc. 11 : 51, was hij een zoon van Berechja. Hij zal dus een kleinzoon van Jojada geweest zijn, wat gezien diens hoge leeftijd ook zeer begrijpelijk is.

21 Zij weigerden echter naar zijn woord te luisteren. De vorsten en het volk maakten een samenzwering tegen hem, en op bevel des konings stenigden zij hem in de binnenste voorhof van het huis des HEREN, tussen de tempel en het altaar. Zó groot was de woede en de vijandschap die zich tegen hem keerde, dat zelfs zijn priesterlijke afkomst hem geen veiligheid bood en zij zich niet ontzagen met schending van het asylrecht des tempels hem te vermoorden in de voorhof van het huis des HEREN.

22 Zo gedacht koning Joas niet aan de trouwe hulp, die zijn grootvader Jojada hem bewezen had, aan wie hij niet alleen zijn kroon, maar ook zijn leven te danken had, die hem als zuigeling gered had uit de bloeddorstige handen van Athalia's beulen. Nu liet hij de kleinzoon van zijn weldoener ter dood brengen. In zijn sterven gaf deze zijn zaak in des HEREN hand, in Wiens naam hij tot koning en volk en vorsten gesproken had, en zeide: „De HERE zie het en moge hierover wraak nemen!"

c. *Zacharia's profetie vervuld. Dood van Joas.* 24 : 23-27.

24 : 23 Zacharia's profetie en zijn woord dat de HERE zijn onschuldig vergoten bloed zou wreken, ging spoedig in vervulling.

In het eerste voorjaar na de moord op Zacharia ondernam Hazaël, de koning van Aram, een expeditie naar het Zuiden. Terwijl zijn hoofdmacht in de Filistijnse kustvlakte bleef, drong een kleine door hem afgezonden legermacht in Juda en tot Jeruzalem door. Deze bracht een verpletterende nederlaag toe aan de veel sterkere Judese krijgsmacht, waarbij alle volksoversten, die op Joas zo'n verkeerde invloed hadden uitgeoefend en hem tot het toelaten van de afgodendienst hadden overgehaald, werden omgebracht. Daarbij viel ook een rijke buit hun in handen. Want beducht dat ook Jeruzalem zelf door de Aramese krijgsmacht zou worden ingenomen, had Joas al de schatten uit de schatkamers van de tempel en van het koninklijk paleis uitgeleverd, om de aftocht der Arameërs daarmede te kopen. Die gehele buit zonden de Arameërs aan de koning van Damascus.

24 Hoewel het maar een geringe Aramese legermacht was die in Juda was doorgedrongen, gaf de HERE toch het zeer talrijke leger der Judeërs in hun macht, omdat de mannen van Juda de HERE, de God hunner vaderen, verlaten en de afgoden gediend hadden.

Zo voltrokken zij des HEREN strafgerichten aan Joas, terwijl zij hem zelf ook zware verwondingen toebrachten in de strijd.

25 Toen de Arameërs van hem weggetrokken waren en Joas ten gevolge van zijn in de strijd opgelopen verwondingen ernstig ziek was, maakten zijn dienaren een samenzwering tegen hem om wraak te nemen over het vergoten bloed van de kleinzoon van de priester Jojada, dat zij zagen als de oorzaak van de rampspoed die Israël getroffen had.

In de Millo-burcht, die ligt op de helling naar Silla, sloegen ze hem op zijn bed dood, zodat hij stierf [1]).

Men begroef hem wel in de Davidsstad, maar uit misnoegen over zijn voor Juda nu juist niet zegenrijke regering werd hem de ere onthouden van bijgezet te worden in de graven der koningen, waar men Jojada wel begraven had.

26 De mannen die een samenzwering tegen hem maakten en hem doodden, waren Zabad, de zoon van Simeath, een Ammonietische, en Jozabad, de zoon van Simrith, een Moabietische. Door hun buitenlandse moeders behoorden zij dus tot de vereerders der afgoden ter wille van wie Joas de HERE verlaten had.

27 Meer uitgebreide berichten over zijn zonen, en over de talrijke Godsspraken tegen hem, door de profeten die de HERE gezonden had om het volk van zijn zonde terug te roepen, en over de restauratie van het huis Gods, staan opgetekend in de Uitlegging van het boek der koningen [2]).

Wijl de samenzwering waaraan hij ten offer viel, tegen hem persoonlijk en niet tegen het regerende koningshuis gericht was, werd hij opgevolgd door zijn zoon Amazia, die koning werd in zijn plaats.

---

[1]) De hier geboden paraphrase sluit zich aan bij de Nieuwe Vertaling van II Kon. 12 : 20, in afwijking van de van die tekst geboden paraphrase.

[2]) Hiermede is niet bedoeld het Bijbelboek van die naam, maar een niet-kanoniek geschrift.

VIII. DE REGERING VAN AMAZIA. 25 : 1-28.

1. *Amazia's eerste optreden.* 25 : 1-4.

25 : 1 Amazia was vijf en twintig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde negen en twintig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Joaddan; zij was uit Jeruzalem.

2 Hij deed wat recht is in de ogen des HEREN, hoewel hij de HERE niet diende met een volkomen toegewijd hart, zoals zijn voorvader David. Enerzijds hield hij zich, bij het straffen van de moordenaars zijns vaders, aan het voorschrift der Mozaïsche wet, en luisterde hij naar het profetische woord [1]), anderzijds ging ook hij, evenals zijn vader Joas na Jojada's dood, er toe over de afgoden te dienen [2]).

3 In het begin zijner regering gevoelde Amazia zich nog niet sterk genoeg de moordenaars zijns vaders te straffen, en moest hij hen nog als zijn dienaren in zijn onmiddellijke omgeving aan zijn hof dulden.

Zodra hij zich echter eenmaal zeker voelde op de troon van Juda en hij het koningschap vast in handen had, en hij ook zekerheid bekomen had wie de schuldigen waren aan de dood van zijn vader, de koning van Juda, ging hij er toe over de hovelingen, die de aanslag op zijn vader beraamd hadden, en hun handlangers, die de moord ten uitvoer gebracht hadden, om te brengen.

4 In afwijking van de in die tijd veel gevolgde gewoonte [3]), liet Amazia echter niet de kinderen ter dood brengen van hen die schuldig stonden aan de moord op zijn vader. Hij hield zich aan het voorschrift in de wet van Mozes, waar de HERE geboden heeft: „Vaders zullen niet ter dood gebracht worden om de zonden hunner kinderen, en kinderen mogen niet ter dood gebracht worden om de zonden hunner vaders, maar ieder zal slechts om zijn eigen zonde gedood worden" [4]).

---

1) Zie vs 5-10.
2) Zie vs 14-16.
3) Zie b.v. II Kon. 9 : 26, waar vermeld wordt dat ook de zonen van Naboth gestenigd werden.
4) Zie Deut. 24 : 16.

2. *Amazia's overwinning op Edom.* 25 : 5-13.

25 : 5 Daarna riep Amazia de strijdbare mannen van Juda onder de wapenen, om een krijgstocht te gaan ondernemen tegen Edom, dat onder koning Joram van Juda afgevallen was [1].

Hij ordende hen naar familieverband, onder de oversten van duizend en de oversten van honderd van geheel Juda en Benjamin.

Vervolgens liet hij een telling houden van de dienstplichtige manschappen, van twintig jaar oud en daarboven. De uitslag daarvan was dat er drie honderd duizend krijgers waren, die in het leger konden uitrukken, die speer en schild hanteerden.

Vergeleken met het grote leger van Josafat [2] en met het leger van koning Asa [3], was het dus slechts een betrekkelijk kleine legermacht die hij op de been kon brengen. Door de ongelukkige oorlogen van Joram [4] en van Ahazia [5], en vooral ook door de nederlaag die Joas tegen de Arameërs geleden had [6], was de Judese krijgsmacht dus blijkbaar aanzienlijk geslonken.

6 Waarschijnlijk bracht deze gedachte Amazia er toe ook nog honderd duizend krijgsknechten uit Noord-Israël te huren, waarvoor hij bij vooruitbetaling een bedrag voldeed van honderd talenten zilver [7].

7 Toen kwam er een man Gods tot hem, die tot hem zeide:

„O koning, laat het leger van Noord-Israël niet met u ten strijde trekken, want wegens zijn afval van de HERE door de invoering van de kalverdienst is de HERE niet met
8 het Noord-Israëlietische rijk, met al die Efraïmieten. Als u echter naar mijn raad niet luistert, ga dan uw gang maar, trek met die Noord-Israëlietische troepen ten strijde en wees sterk tot de strijd, maar weet dat de HERE u dan tegenover

---

1) Zie II Kon. 8 : 22.
2) Zie 17 : 14-19, met de daarbij gevoegde noot.
3) Zie 14 : 8.
4) Zie 21 : 17.
5) Zie 22 : 5.
6) Zie 24 : 23 v.
7) 1 talent = 58,944 kg. of 49,11 kg., zie Bijb. Handb. Kok I, blz. 260.

de vijand de nederlaag zal doen lijden. Want God heeft macht u de overwinning te schenken als u op Hem vertrouwt en met een gering leger ten strijde trekt, maar God heeft óók macht u ten val te brengen, al zou het leger waar u mee uittrekt, ook nog zo talrijk zijn. De overwinning ligt alleen in Zijn hand".

9 Dit woord sloeg in bij Amazia, en hij was bereid daaraan gehoor te geven. Alleen speet het hem van dat grote bedrag van honderd talenten zilver, dat hij reeds bij vooruitbetaling voldaan had. Hij vond het jammer daar afstand van te doen zonder dat hij er iets voor terug ontvangen had. Daarom vroeg hij aan de man Gods: „Maar hoe moet het dan met die honderd talenten zilver, die ik al betaald heb aan de troepen van Noord-Israël?"

De man Gods stelde hem echter in het vooruitzicht dat hij op Edom een rijke buit behalen zou, en zeide daarom tot hem: „De HERE kan u meer geven dan die honderd talenten zilver".

10 Gehoorzaam aan dit woord van de man Gods zonderde Amazia daarop de huurtroepen af die uit Efraïm tot hem gekomen waren, en zeide hun dat zij weer naar huis moesten terugkeren.

Daarover werden deze echter zeer toornig tegen Juda. Al hadden zij de overeengekomen beloning ontvangen, nu zij niet mochten deelnemen aan de tocht tegen Edom, zagen zij zich de kans ontnomen in Edom buit te behalen. Ziedend van toorn keerden zij daarom naar hun woonplaats terug.

11 Hoewel hij met een kleine legermacht ten strijde trok, voerde Amazia, in gelovig vertrouwen op het woord van de profeet, zijn troepen moedig naar het Zoutdal, ten Zuiden van de Dode Zee. Ook in vroeger dagen was dat zelfde Zoutdal eens het toneel geweest van een bloedige strijd tussen Israël en Edom, toen Abisaï, een van Davids legeroversten, daar van de Edomieten achttien duizend man verslagen had [1]). Ook Amazia behaalde daar nu een grote overwinning, en versloeg van de Seïrieten tien duizend man.

---

[1]) Zie I Kron. 18 : 12.

12 Bovendien namen de Judeërs nog tien duizend man gevangen, die zij naar de top van een rots voerden, vanwaar zij hen van de steilte neerwierpen, zodat zij allen te pletter vielen.

13 De Noord-Israëlietische troepen echter, die Amazia had doen terugkeren, dat zij met hem niet ten strijde trokken tegen Edom, maakten van de gelegenheid dat Amazia met zijn legermacht tegen Edom opereerde, gebruik, om een plunderende inval te doen in Juda, om zich zodoende schadeloos te stellen voor de buit die hun in Edom ontgaan was. Van Samaria uit deden zij een overval op de noordelijke grenssteden van Juda. Zij drongen echter niet verder Zuidwaarts door dan tot Beth-Horon, een der meest noordelijke punten van het rijk Juda; vermoedelijk werden ze door de snelle terugkeer van Amazia uit Edom genoodzaakt hun plundertocht af te breken. Van de inwoners der door hen overvallen steden doodden zij drie duizend man, terwijl zij een grote buit roofden.

3. *Amazia's afgoderij.* 25 : 14-16.

25 : 14 Toen Amazia van het verslaan der Edomieten terugkeerde, nam hij de goden van de door hem overwonnen bewoners van het gebergte Seïr mee naar Jeruzalem. Inplaats van die echter te verbranden, zoals zijn voorvader David eenmaal gedaan had met de goden die de Filistijnen op het slagveld hadden achtergelaten [1]), stelde hij ze voor zich als goden op, boog zich aanbiddend voor hen neer en ontstak offers voor hen. Misschien was hij van mening dat die goden om de een of andere oorzaak op hun eigen volk vertoornd waren geweest en daarom door een welwillende neutraliteit de wapens van Juda begunstigd hadden. Nu wilde hij dan die goden in Juda gaan vereren, om ze zodoende voor 't vervolg aan zijn eigen belangen te binden. Daarom ging hij hen in 't openbaar vereren, zodat zijn volk hem daarin volgde [2]).

---

1) Zie I Kron. 14 : 13.
2) Zie vs 20.

15 Toen ontbrandde de toorn des HEREN tegen Amazia, en de HERE zond tot hem een profeet die hem tot verantwoording riep en de dwaasheid van zijn handelwijze in het licht stelde. „Waarom", zo sprak die profeet, „waarom zijt gij zo dwaas om nu uw vertrouwen te gaan stellen op de goden van het volk dat gij overwonnen hebt, en u voor die verachtelijke goden neer te buigen? Zij zijn immers niet eens bij machte geweest hun eigen volk uit uw macht te redden."

16 Evenals eertijds zijn vader Joas[1]) wilde echter ook Amazia zich door geen profeet laten gezeggen. In zijn verblinding wees hij de ernstige waarschuwing van de profeet af met de hooghartige woorden: „Wie heeft u gevraagd om mij advies te komen geven? Hebben wij u soms tot raadgever des konings aangesteld?"

Zo verloor Amazia de rechte verhoudingen geheel uit het oog en had hij er blijkbaar geen besef van dat hij slechts bij de gratie van God als koning van Juda regeerde, en dat daarom de HERE als Israëls hemelse Souverein het volle recht had door één Zijner profeten hem te waarschuwen, wanneer hij niet naar de inzettingen des HEREN handelde. Amazia rekende op dat ogenblik alleen maar met menselijke verhoudingen, en zo ontzag hij zich niet, met een duidelijke zinspeling op het levenseinde van de profeet Zacharia, die door zijn vader was ter dood gebracht, de profeet het zwijgen op te leggen met de woorden: „Houd op! Waarom zou men u doodslaan?"

Toen hield de profeet op, echter niet zonder nog met een laatste woord de koning te hebben gewaarschuwd: „Ik bemerk dat God besloten heeft u in het verderf te storten, omdat gij dit doet en niet naar mijn raad luistert. Nu zult gij de toorn des HEREN aan den lijve ondervinden".

4. *Amazia's oorlog met Joas van Israël.* 25 : 17-24.

25 : 17 In plaats van naar de raad van de profeet te luisteren, beraadslaagde Amazia, de koning van Juda, met zijn rijksraad en hovelingen.

---

[1]) Zie 24 : 19 v.

Overmoedig geworden door zijn tegenover Edom behaald succes, wilde Amazia nu ook zijn krachten meten met Joas, de koning van Israël, die tot drie malen toe een overwinning behaald had op Benhadad van Aram [1]). Tevens wilde hij zich op deze wijze genoegdoening verschaffen voor de plundertocht, die de Noord-Israëlietische huurtroepen in het Noorden van Juda ondernomen hadden.

In de roes van zijn overwinning op Edom daagde hij daarom Joas, de zoon van Joahaz, de kleinzoon van Jehu, de koning van Israël, uit tot de oorlog, met de volgende boodschap: „Kom aan, laten wij onze krachten met elkaar meten en onze troepen tegen elkaar in het veld brengen".

18 Maar Joas, de koning van Israël, wien zijn overwinningen op Aram blijkbaar naar het hoofd gestegen waren, liet aan Amazia, de koning van Juda, het volgende snoevende antwoord brengen:

„De distel op de Libanon zond eens boden naar de ceder op de Libanon, de vorst onder de bomen des wouds, om hem te vragen: „Geef uw dochter aan mijn zoon tot vrouw". Die doornige, schadelijke distel, die nergens anders toe deugt dan om verbrand te worden, beeldde zich blijkbaar in de gelijke te zijn van de majestueuze ceder, wiens kruin zich ten hemel verheft en wiens waardevol hout gevonden wordt in de paleizen der koningen! Daarom meende hij met de ceder familierelatie te kunnen aangaan. Maar het veldgedierte van de Libanon kwam voorbij en vertrapte de distel. Zo zoudt gij u willen inbeelden u met mij op één lijn te kunnen stellen?"

19 In hoogmoedig zelfbewustzijn gaf hij zijn souvereine minachting voor Amazia te kennen en dreef de spot met diens uitdaging, waar hij ten overvloede de door hem gebruikte beeldspraak verduidelijkte en in ondubbelzinnige woorden zijn mening te kennen gaf:

„Gij denkt zeker bij u zelf: De Edomieten heb ik verslagen. Maar nu is die overwinning u blijkbaar naar het hoofd gestegen, nu zijt gij overmoedig geworden en aan blinde zelfverheerlijking ten prooi gevallen. Wees nu maar tevreden met de eer die gij behaald hebt door uw successen

---

1) Zie II Kon. 13 : 19, 25.

tegenover Edom. Blijf verder rustig thuis en begeef u niet weer op het oorlogspad, opdat uw roem niet smadelijk onderga. Waarom zoudt gij het ongeluk tarten en u een gewisse nederlaag op de hals halen? Ik geef u de verzekering, als gij met mij uw krachten meten wilt, dat de afloop alleen maar ondergang zal kunnen betekenen voor u en voor geheel Juda met u".

20 Amazia wilde zich echter niet laten gezeggen, want God had dit alles zo beschikt om Amazia en zijn volk te straffen voor hun afgoderij met de goden der Edomieten. Daarom wilde God hen in de hand van Joas overgeven.

21 In snelle ijlmarsen trok Joas, de koning van Israël, daarop langs de kustvlakte naar het Zuiden, en wist daarbij zo ver in Juda door te dringen, dat de legers der beide koningen, van hem en van Amazia, de koning van Juda, op Judees grondgebied tegenover elkaar kwamen te staan, bij Beth-Semes, dat in Juda ligt, in het dal van de beek Sorek.

22 De strijd eindigde met zo'n vernietigende nederlaag voor Juda, dat het gehele leger uiteengeslagen werd en ieder naar eigen huis en haard vluchtte.

23 Bovendien nam Joas, de koning van Israël, zijn tegenstander, Amazia, de koning van Juda, de zoon van Joas, bij Beth-Semes gevangen, wat nog aan geen der vorsten uit het huis van David tot dusver overkomen was.

In plaats van als overwinnaar Samaria binnen te rukken, werd Amazia nu als gevangene naar zijn eigen residentie teruggebracht [1]). Joas, de koning van Israël, hield zijn intocht in Jeruzalem en maakte een grote bres in de Noordmuur, van ongeveer twee honderd meter, van de Efraïmpoort tot aan de Hoekpoort, in het Noord-Westen van de stad. Het vroeger zo zwaar versterkte Jeruzalem was daarmede weerloos gemaakt en in feite tot een open stad geworden.

---

[1]) Josephus verhaalt dat Joas de gevangen Amazia met de dood dreigde, wanneer hij de inwoners van Jeruzalem niet bewoog de poorten voor hem te openen en hem met zijn troepen de stad binnen te laten. Uit angst voor zijn leven zou Amazia daaraan hebben voldaan. Al wordt dit bericht niet door andere schrijvers bevestigd, het staat toch niet in tegenspraak met wat in Kronieken en in II Kon. 14 ons wordt meegedeeld.

24 Verder maakte Joas zich meester van al het goud en van al het zilver en van alle voorwerpen van waarde, die zich bevonden in het huis Gods bij Obed-Edom, en van de schatten die zich bevonden in de schatkamers van het koninklijk paleis.

Bij zijn terugkeer naar Samaria nam hij ook leden van het koninklijk huis en van andere vooraanstaande families als gijzelaars mede, die met hun leven moesten borg staan voor de nakoming van de aan Juda opgelegde vredesvoorwaarden, en om voor herhaling van vijandelijkheden van Juda's zijde gewaarborgd te zijn.

5. *Amazia's droevig einde.* 25 : 25-28.

25 : 25 Na de dood van Joas, de zoon van Joahas, de koning van Israël, tegenover wie hij zo'n smadelijke nederlaag geleden had, maar die hem daarna toch de vrijheid hergeven en hem op de troon van Juda gelaten had, leefde Amazia, de zoon van Joas, de koning van Juda, nog vijftien jaar. Daar kwam de genade des HEREN in tot openbaring, Die hem ondanks zijn hoogmoed niet in het verderf wilde storten, maar hem door de dood van zijn tegenstander voor verder onheil van die zijde wilde vrijwaren.

26 Het overige van de geschiedenis van Amazia, uit vroeger en later tijd, zie, dat is beschreven in het Boek der koningen van Juda en van Israël [1]), waarheen de belangstellende lezer dus verwezen zij.

27 Sedert de dagen van zijn afwijken van de HERE, toen Amazia de goden der door hem overwonnen Edomieten ging vereren, heerste er een geest van ontevredenheid, die er ten slotte toe leidde dat er te Jeruzalem een samenzwering tegen hem gesmeed werd. Amazia vluchtte daarop naar de versterkte grensvesting Lachis, in het Zuiden van Juda, hetzij omdat hij de commandant van deze vesting vertrouwde en dus bij hem bescherming tegenover de samenzweerders hoopte te vinden, hetzij omdat hij meende vanuit die grensvesting in geval van nood over de grens te

---

[1]) Hiermede is niet bedoeld het Bijbelboek Koningen, maar een blijkbaar toen algemeen bekend niet-kanoniek geschrift.

kunnen ontkomen. Zijn vlucht mocht hem echter niet baten; de samenzweerders stuurden hun handlangers achter hem aan naar Lachis, waar zij hem doodden.

Evenals zijn vader, wiens voorbeeld hij gevolgd was [1], viel ook hij dus als slachtoffer van een samenzwering.

28 Daarna voerde men zijn lijk op de met paarden bespannen koninklijke lijkwagen naar Jeruzalem, waar hij in de Davidsstad bij zijn vaderen begraven werd.

IX. DE REGERING VAN UZZIA. 26 : 1-23.

1. *Uzzia's voorspoedige jaren.* 26 : 1-15.

26 : 1 Toen koning Amazia door Joas van Israël bij Beth-Semes gevangen genomen was, en daarmede dus in feite opgehouden had over Juda te regeren, had het gehele volk van Juda zijn zoon Uzzia [2] genomen [3], die toen zestien jaar oud was, en hem koning gemaakt in de plaats van zijn vader Amazia.

2 Hij zette de Edomietische politiek van zijn vader voort. Deze had de Edomietische rotsvesting Sela veroverd [4]. Na de dood zijns vaders slaagde Uzzia er in nog verder Zuidwaarts door te dringen tot aan de oostelijke hoorn van de Rode Zee, waar hij de zeehaven Elath veroverde, die onder Joram voor Juda verloren was gegaan, waarmede aan de Judese koopvaardij op de Rode Zee een einde gekomen was. Uzzia slaagde er nu in die havenstad te heroveren, waarna hij haar herbouwde en versterkte en haar geheel onder Judese heerschappij terugbracht.

---

1) Zie II Kon. 14 : 3.

2) In II Kon. 15 : 1-6 en in I Kron. 3 : 12 wordt hij Azarja genoemd. Beide namen hebben nagenoeg dezelfde betekenis. Azarja betekent: wien de HERE tot hulp is, Uzzia betekent: wiens sterkte de HERE is.

3) De slotwoorden van vs 2 wijzen er op, dat Uzzia reeds gelijktijdig met zijn vader de koninklijke macht uitoefende. Op grond hiervan wordt in II Kon. 14 : 21 in de Nieuwe Vertaling dan ook niet vertaald: het volk van Juda *nam*, maar: het volk van Juda *had* genomen.... Vergelijk van Gelderen K.V. op II Kon. 14 : 21. In I Kron. 26 : 1 staat in de Nieuwe Vertaling echter: het volk van Juda nam.

4) Zie II Kon. 14 : 7, vergel. II Kron. 25 : 11, 12.

3 Hij was zestien jaar oud toen hij in een officiële vergadering van vertegenwoordigers van het gehele volk van Juda tot koning uitgeroepen werd. Hij regeerde twee en vijftig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Jecholia; zij was uit Jeruzalem.

4 Hij deed wat recht was in de ogen des HEREN, en volgde in alles het voorbeeld van zijn vader Amazia, evenals deze gewandeld had in de voetstappen van zijn vader Joas [1]. Zijn regering vertoonde dan ook in grote trekken hetzelfde beeld als die van zijn vader en grootvader. Ook bij hem was het zo, dat hij in de eerste jaren van zijn regering in de wegen des HEREN wandelde, maar in de latere jaren daarvan afweek.

5 In die eerste periode van zijn regering zocht hij God en vroeg naar de wil des HEREN. Dat was zolang als Zacharia leefde, die hem onderrichtte in de vreze Gods, evenals ook zijn grootvader Joas in de eerste jaren van zijn regering gestaan had onder leiding van zijn oom, de hogepriester Jojada [2].

Zolang Uzzia de HERE zocht en handelde naar de rechten en inzettingen van Israëls VerbondsGod, maakte God hem voorspoedig.

6 Nadat hij in het begin zijner regering de onderwerping der Edomieten door de verovering en versterking van de havenstad Elath voltooid had, trok hij ook uit om de Filistijnen, Israëls oude erfvijanden, en de Arabieren, die tijdens de regering van Joram in Juda waren binnengevallen en daar geplunderd hadden [3], te tuchtigen.

In de strijd tegen de Filistijnen slechtte hij de muren van de Filistijnse steden Gath, van Jabne (op één uur afstand van de Middellandse Zee), en zelfs van het een heel eind ten Zuiden daarvan gelegen Asdod. Daarna bouwde hij versterkingen bij Asdod en in andere gebiedsdelen der Filistijnen, om aan eventuele invallen der Filistijnen het hoofd te kunnen bieden.

7 Evenals tegen de Filistijnen hielp God hem ook tegen de Arabieren die in Goer-Baäl woonden, rondzwervende

---

1) Zie II Kon. 14 : 3.
2) Zie II Kron. 24 : 2.
3) Zie 21 : 16 vv.

bedoeïenen, die telkens invallen deden in Juda, en tegen de Meoenieten, de inwoners van de ten Oosten van Edoms hoofdstad gelegen stad Maon.

Uzzia's optreden maakte aan de rooftochten van die plunderzieke stammen voor lange tijd een einde.

8 De Ammonieten, die over de Jordaan woonden, maakte hij schatplichtig. Zelfs tot in Egypte verbreidde zich zijn roem; zijn macht strekte zich uit tot aan de grenzen van Egypte, want hij klom tot een toppunt van macht.

9 Om de macht van zijn rijk duurzaam te bevestigen, zorgde hij ook voor versterking van zijn hoofdstad Jeruzalem, waar Joas van Israël tijdens de regering van zijn vader Amazia een grote bres in de Noordmuur gemaakt had.

Uzzia bouwde torens aan de Hoekpoort, in de noordwestelijke hoek van de stad, en aan de Dalpoort, aan de Westzijde der stad, en aan de Punt, aan de Oostzijde, om de Sion en de tempelberg tegen aanvallen uit het Zuid-Oosten te beschermen. Hij versterkte die poorten, zodat Jeruzalem tot een onneembare vesting werd.

10 Bovendien zorgde Uzzia voor de bescherming van zijn kudden, die een voornaam bestanddeel van zijn inkomsten en van zijn rijkdom uitmaakten. Hij bouwde daartoe wachttorens in de woestijn van Judea, het voor veeteelt bij uitstek geschikte steppengebied ten Westen van de Dode Zee, en hij legde bezettingen daarin om de kudden tegen aanvallen van de roofzuchtige stammen uit Edom en Arabië te beschermen.

Verder hieuw hij veel waterbakken uit om zijn kudden te drenken, want hij bezat veel vee, zowel in de Laagte, het gebied tussen het gebergte van Juda en de Middellandse Zee, als ook op de Hoogvlakte, het gebied ten Oosten van de Jordaan, tussen de Arnon en de Noordpunt van de Dode Zee.

Verder zorgde hij er ook voor dat zijn landbouwers en wijngaardeniers hun arbeid veilig en ongestoord konden verrichten op het gebergte van Judea en in het vruchtbare steppengebied ten Zuiden van Hebron; hij was namelijk een liefhebber van de landbouw.

11 Voorts had Uzzia een leger, dat ten strijde geoefend was. Wanneer het te velde trok, was het naar de verschil-

lende families in afdelingen ingedeeld. Deze monstering van het leger in afdelingen was tot stand gebracht door de schrijver Jeïël en de beambte Maäseja, die bedreven waren in het opstellen van lijsten en die voor die arbeid ter beschikking waren gesteld aan Hananja, een van de oversten des konings, die van de koning opdracht tot monstering van het leger ontvangen had.

12 Het gehele getal van de familiehoofden, die elk met de onder hun bevelen staande mannen dienstplichtig waren,
13 bedroeg twee duizend zes honderd; het totaal aantal mannen waarover zij het bevel voerden, bedroeg driehonderd zeven duizend vijfhonderd man, allen tot de krijg geoefende strijdbare mannen, om de koning tegen de vijand te helpen.
14 Ook aan de uitrusting van zijn leger schonk Uzzia de nodige aandacht. Hij verschafte aan het gehele leger kleine schilden, speren, helmen (die vroeger alleen door de aanvoerders gedragen werden), pantsers, bogen en slingerstenen.
15 Ook voor de verdediging van Jeruzalem trof hij bijzondere maatregelen. Hij vervaardigde daarvoor kunstig bedachte oorlogswerktuigen, om op de door hem gebouwde torens en op de hoeken der muren geplaatst te worden voor het afschieten van zware pijlen en grote stenen.

Wijd en zijd verbreidde zich zijn roem [1]), want hij werd wonderbaar geholpen, totdat hij machtig geworden was.

2. *Uzzia om zijn zonde met melaatsheid gestraft.* 26 : 16-20.

26 : 16 Toen Uzzia machtig geworden was, steeg zijn roem hem naar het hoofd. De grenzenloze hoogmoed, die zich van zijn hart meester maakte, dreef hem tot een zondige daad, waardoor hij het verderf zich waardig maakte. Door eigenwaan verblind, wilde hij, in ontrouw jegens de HERE zijn God, als opperpriester des rijks optreden, zoals ook de

[1]) Een bewijs hiervan vinden we in de Annalen van Tiglath-Pileser IV van Assyrië, die vermeldt dat niet minder dan 19 districten van het Aramese rijkje Hamath steun zochten bij Uzzia, en dat het hem niet gelukte ook Uzzia schatplichtig te maken, zoals b.v. met Rezin van Damascus en Menahem van Israël het geval was, zie Noordtzij K.V. II Kron., blz. 299.

koningen van Egypte en van andere Oosterse volken als opperpriester fungeerden.

Zo trad hij de tempel des HEREN binnen om in het Heilige, waar het reukofferaltaar stond en waar alleen de priesters mochten binnentreden, reukwerk te ontsteken op het reukofferaltaar.

17 Met ontzetting zag de hogepriester Azarja wat de koning voornemens was te doen. Vast besloten dit ongeoorloofde optreden des konings niet toe te laten, ging de hogepriester de koning in het Heilige achterna, en met hem tachtig priesters des HEREN, flinke mannen, die de moed hadden de koning te weerstaan, nu deze zijn bevoegdheid zo zeer te buiten ging, en desnoods met daadwerkelijk verzet zijn snode daad te verhinderen.

18 Zij stelden zich tegenover Uzzia, en zeiden tot hem: „Het komt u niet toe, Uzzia, reukwerk te ontsteken voor de HERE. Dat is een recht dat uitdrukkelijk aan de priesters voorbehouden is, de zonen van Aäron, die geheiligd zijn en door de HERE Zelf geroepen en afgezonderd tot de priesterdienst om reukwerk voor Hem te ontsteken op het reukaltaar [1]). Maak daarom dat gij wegkomt uit het heiligdom, dat gij niet betreden moogt, want gij hebt u vergrepen aan de HERE door te handelen in strijd met de orde die de HERE voor Zijn huis gesteld heeft. Daarom hebt gij hiervoor geen eer, doch alleen straf van de HERE God te verwachten".

19 Toen werd Uzzia woedend. Ondanks het protest der priesters bleef hij bij zijn voornemen om reukwerk te ontsteken op het reukofferaltaar. Terwijl hij tegen de priesters uitvoer, greep de HERE Zelf in om de heiligheid van Zijn huis te handhaven, en sloeg hem op staande voet met melaatsheid aan zijn voorhoofd, ten aanschouwe van de priesters, in het huis des HEREN bij het reukofferaltaar.

Hij, die zichzelf de heiligheid van het priesterschap wilde aanmatigen, werd op de meest ontzettende wijze als een onreine door God getekend.

Daar stond hij, in het Heilige van de tempel, met het wierookvat nog in zijn hand, als een melaatse, die om zijn

---

[1]) Zie Exod. 30 : 7 v., Num. 16 : 6 v.

onreinheid niet slechts uit het heiligdom, maar ook uit de samenleving der mensen gebannen moest zijn.

20 Toen de hogepriester Azarja en al de priesters zich naar hem toekeerden, zagen zij met ontzetting de melaatsheid aan zijn voorhoofd. De HERE had gesproken!

Vervuld van afgrijzen, dreven zij hem in aller ijl weg uit het Heilige, en ook Uzzia zelf was over dit Godsoordeel zo ontsteld, dat hij zich haastte uit de tempel weg te komen, want de HERE had hem geslagen.

3. *Uzzia's laatste regeringsjaren en dood.* 26 : 21-23.

26 : 21 Tot de dag van zijn dood toe is Uzzia melaats gebleven. Daarom woonde hij als melaatse in een afgezonderd huis, zonder dat hij zijn koninklijke rechten en plichten kon uitoefenen of waarnemen, terwijl de toegang tot het huis des HEREN hem vanzelfsprekend ook ontzegd was.

Al die tijd van zijn melaatsheid was zijn zoon Jotham zijn plaatsvervanger, die het paleis des konings beheerde en als rijksbestuurder de volledige regeermacht uitoefende en als zodanig ook belast was met de hoogste rechtspraak over al het volk des lands.

22 Het overige van de geschiedenis van Uzzia, uit de eerste, voorspoedige periode van zijn regering en ook uit de latere tijd, is te boek gesteld door de profeet Jesaja, de zoon van Amoz.

23 En Uzzia legde het hoofd neder om in de doodsslaap tot zijn vaderen heen te gaan. Men begroef hem bij zijn vaderen in de Davidsstad, echter — omdat hij melaats was — niet in de koninklijke grafkelder, maar in het veld naast de koninklijke begraafplaats. Zo werd de afzondering vanwege zijn melaatsheid tot in zijn dood doorgevoerd.

Zijn zoon Jotham, die gedurende de melaatsheid van zijn vader in feite het koninklijk bewind reeds had uitgeoefend, werd koning in zijns vaders plaats.

X. DE REGERING VAN JOTHAM. 27 : 1-9.

27 : 1 Jotham was vijf en twintig jaar, toen hij bij de dood

van zijn vader Uzzia deze ten volle opvolgde, en — met inbegrip van de jaren van zijn regentschap tijdens de melaatsheid van zijn vader — regeerde hij in 't geheel zestien jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Jerusa; zij was de dochter van Sadok.

2 Evenals van zijn grootvader Amazia en van zijn vader Uzzia [1]), kan ook van hem getuigd worden, dat hij deed wat recht was in de ogen des HEREN. Hij volgde in alles het voorbeeld van zijn vader Uzzia na, behalve dat hij zich niet schuldig maakte aan de zonde zijns vaders om eigenhandig reukwerk te willen offeren in de tempel des HEREN.

Evenals onder de regering van zijn vader en grootvader [2]) de offerhoogten niet uit het land werden weggedaan, zo geschiedde dat ook onder zijn regering niet. Het volk bleef er nog steeds mee doorgaan, zijn slachtoffers te brengen op de offerhoogten, terwijl er ook veel sociale ongerechtigheid onder het volk gevonden werd [3]), zodat de geestelijke bloei geen gelijke tred hield met de uiterlijke welvaart, die het volk in zijn dagen genieten mocht.

3 Ook wat het uitvoeren van bouwwerken betreft, wandelde Jotham in de voetstappen van zijn vader.

Hij bouwde de Bovenpoort van de tempel des HEREN, die toegang verleende van de buitenste naar de binnenvoorhof [4]), terwijl hij de door zijn vader reeds begonnen versterking van de stad Jeruzalem voortzette doordat hij veel bouwde aan de Ofelmuur.

4 Ook bouwde hij versterkingen in het gebergte van Juda, ter beveiliging van de Westgrens van zijn rijk tegen de Filistijnen, en in de bossen in het Zuiden van Juda bouwde hij burchten en torens tot bescherming van zijn kudden en herders tegen bedoeïenen.

5 Hij streed met de koning der Ammonieten. Ten tijde van zijn vader Uzzia waren dezen reeds schatplichtig geweest, maar in de dood van Uzzia hadden zij blijkbaar aan-

---

1) Zie II Kron. 25 : 2 en 26 : 4.
2) Zie II Kon. 15 : 4 en 14 : 4.
3) Vergelijk Jes. 2 : 6 v.; 5 : 7 v.; Micha 1 : 5; 2 : 1 v.
4) Noordtzij K.V. op II Kron. 27 : 3 meent dat de Bovenpoort aan de noordelijke ingang van de buitenste tempelvoorhof lag, waar de tempelmuur tevens stadsmuur was. Zie echter v. Gelderen, K.V. op II Kon. 15 : 35.

leiding gezien de verdere opbrengst van de schatting te weigeren. Daarom voerde Jotham oorlog tegen de koning der Ammonieten. Hij behaalde in die krijg de overwinning, zodat de Ammonieten hem in dat jaar een schatting opbrachten van honderd talenten zilver en van tien duizend kor tarwe en even zoveel gerst.

Ook de beide volgende jaren brachten zij die zelfde schatting op aan koning Jotham; daarna kwam er echter een einde aan, vermoedelijk ten gevolge van de moeilijkheden die Juda ondervond door de invallen van Rezin, de koning van Aram, en Pekah, de zoon van Remaljah, de koning van Noord-Israël, kort voor Jothams dood [1]).

6 Jotham betoonde zich een krachtig man, wiens macht en aanzien door al die ondernemingen door de gunst des HEREN zeer toenam, want hij was standvastig in zijn wandel voor het aangezicht van de HERE zijn God, zonder zich tot de afgoden te neigen, zoals zijn grootvader gedaan had [2]), of zich de rechten der priesters te willen toeëigenen, zoals zijn vader gedaan had.

7 Het overige van de geschiedenis van Jotham, al zijn oorlogen die hij gevoerd heeft en alles wat hij gedurende zijn regering heeft verricht, dat alles is beschreven in het Boek der koningen van Israël en Juda [3]).

8 Vijf en twintig jaar was hij, toen hij begon de koninklijke functie uit te oefenen, en met inbegrip van de jaren van zijn regentschap gedurende de melaatsheid van zijn vader Uzzia, regeerde hij zestien jaar te Jeruzalem.

9 Jotham legde het hoofd neder om in de doodsslaap tot zijn vaderen heen te gaan, en — anders dan met zijn vader Uzzia geschied was — werd hij met volle koninklijke eer begraven bij zijn vaderen, bij de koningen van Juda, in de Davidsstad.

Hij ging heen toen door de invallen van Rezin van Aram en van Pekah van Noord-Israël Juda grote gevaren bedreigden en het land juist aan de krachtige leiding van

---

1) Zie II Kon. 15 : 37.
2) Zie II Kron. 25 : 14.
3) Hiermede is niet het Bijbelboek Koningen bedoeld, maar een niet-kanoniek geschrift, dat ons niet bekend is, maar dat de schrijver van Kronieken ten dienste stond.

een godvrezend vorst dringend behoefte had, die het evenwel van zijn zoon Achaz, die hem als koning opvolgde, helaas niet ontvangen mocht.

XI. DE GODDELOZE REGERING VAN ACHAZ. 28:1-27.

1. *Het begin van Achaz' regering.* 28 : 1-4.

28 : 1 Achaz was vijf en twintig jaar [1]) toen hij koning werd; hij regeerde zes jaar en tien maanden [2]) te Jeruzalem.

Hij deed niet wat recht was in de ogen des HEREN, Die toch ook zijn God was, de VerbondsGod van het volk waarover hij koning was, zoals zijn voorvader David gedaan had, maar hij vormde in alle opzichten het tegenbeeld van zijn doorluchte voorvader.

2 Hij was een van de meest goddeloze vorsten die over Juda geregeerd hebben, want hij maakte zich niet alleen schuldig aan de zonde van afgoderij en Baälsdienst, zoals die ook door de koningen van het Tienstammenrijk van Israël bedreven werd, maar hij maakte zelfs ook gegoten
3 beelden voor de Baäls, ja, hij bracht zelfs offers aan de Moloch in het Hinnom-dal, ten Zuiden van Jeruzalem.

Zelfs heeft hij, toen de oorlogsnood ten top gestegen was en Jeruzalem door de verbonden legers van Rezin van Aram en Pekah van Israël met inname bedreigd werd, de gruwelijke gewoonte gevolgd van de heidense volken, die de HERE voor het aangezicht der Israëlieten uit het land Kanaän verdreven had.

Evenals Mesa van Moab eertijds deed [3]), heeft hij zijn

---

1) In de overgeleverde tekst staat: 20 jaar. In Griekse, Syrische en Arabische vertalingen, en in één Hebr. handschrift, waaraan Noordtzij echter niet veel waarde toekent, staat dat hij 25 jaar was. Dit zal vermoedelijk juist zijn. Hij was dan 31 (32) jaar toen hij stierf. Hizkia, die vermoedelijk eerst 12 jaar onder voogdij stond (van Gelderen, Bijb. Handb. I, blz. 191), was 25 jaar toen hij zelf aan het bewind kwam, II Kon. 18 : 2, II Kron. 29 : 1; bij de dood van zijn vader was hij dus 13 jaar, en derhalve geboren toen Achaz 18 (19) jaar was.

2) In de overgeleverde tekst staat: 16 jaar. Hier zal gelezen moeten worden 6 jaar en 10 maanden, zie van Gelderen, Bijb. Handb. I, blz. 191 en Noordtzij K.V. II Kron., blz. 397.

3) Zie II Kon. 3 : 27.

zonen, nadat hij hen geslacht had[1]), in het Hinnom-dal met vuur verbrand om hen aan de Moloch te wijden, om door dat kinderoffer de toorn der goden van zich af te wenden.

Zo zocht hij in zijn dwaasheid hulp bij de goden die eertijds hun aanbidders niet uit de hand des HEREN hadden kunnen verlossen, en bedreef hij de gruwel die de HERE nadrukkelijk aan Zijn bondsvolk, waarvan de eerstgeborenen Hèm gewijd moesten zijn, verboden had[2]).

4 Behalve deze gruwelijke zonde bedreef hij ook nog dit, dat hij zelf ook mee deed aan de hoogtedienst die door het volk van Juda bedreven werd. Hij liet het volk daarin niet maar begaan, zoals vele koningen vóór hem gedaan hadden, maar hij nam zelf actief aan die hoogtedienst deel door het slachten en aansteken van offers op allerlei plaatsen in het land, op de offerhoogten en op de heuvels en onder elke in volle bladertooi prijkende boom, waar tegelijk de met de meest schaamteloze ontucht gepaard gaande verering van Astarte plaats vond.

Dit alles bedreef hij ondanks de waarschuwing van de profeet Jesaja[3]).

2. *Achaz' nederlagen tegen Aram en Israël.* 28 : 5-8.

28 : 5 Om al deze snode goddeloosheid van Achaz tuchtigde de HERE hem en gaf de HERE, Die toch Achaz' God bleef en ondanks zijn afval en overtreding Zijn recht op Achaz handhaafde, hem over in de macht van de koning van Aram. En de Arameërs versloegen hem en maakten veel krijgsgevangenen, die zij wegvoerden naar Damascus.

Ook werd Achaz overgegeven in de macht van Pekah, de koning van Israël, die hem eveneens een zware nederlaag toebracht.

---

1) Zie Ezech. 16 : 21 en 23 : 37-39.

2) Zie Lev. 18 : 21. Noordtzij meent dat het „wijden door vuur" zeer duidelijk wijst op een symbolische handeling. Het woord „verbranden" wordt daartoe echter door hem uit de tekst geëlimineerd.

3) Zie Jesaja 7—9.

De achtergrond van deze Syro-Efraïmietische oorlog was een anti-Assyrische beweging onder leiding van koning Rezin van Aram. Omdat Achaz weigerde daaraan deel te nemen, poogden Rezin van Aram en Pekah van Israël hem ten val te brengen, en een zoon van Tabeal als vazal-koning op de troon van Juda te plaatsen [1]).

Zo gebruikte de HERE Rezin en Pekah om Achaz en Juda om hun verlaten van de HERE en hun dienen van de afgoden te tuchtigen.

6 En Pekah, de zoon van Remaljah, bracht een verpletterende nederlaag aan Achaz toe, waarbij hij zonder pardon te verlenen in grote verbittering op één dag honderd twintig duizend man van Juda neersabelde, allen krijgslieden. Zo deed de HERE bezoeking aan Achaz en Juda, omdat zij de HERE hun VerbondsGod, de God hunner vaderen, verlaten hadden.

7 Hoe groot Achaz' nederlaag was, blijkt ook wel hieruit, dat Zichri, een held van Efraïm, drie mannen doodde uit Achaz' naaste omgeving, namelijk Maäseja, een prins van den bloede [2]), en Azrikam, de paleisoverste, en Elkana, die de eerste was na de koning, die dus de functie vervulde van rijksbestuurder of eerste minister.

8 Na deze nederlaag van Achaz' leger hadden de Noord-Israëlieten in het gehele land vrij spel, zodat zij hun haat naar hartelust konden botvieren. Zij ontzagen zich daarbij niet van het volk van Juda, dat toch hun broedervolk was, twee honderd duizend weerloze vrouwen, zonen en dochters als gevangenen weg te voeren, om hen tot slaven en slavinnen te maken of hen naar de gewoonte der heidense volken als slaven te verkopen [3]). Bovendien roofden zij uit het land Juda een grote buit, die zij naar Samaria brachten.

---

1) Zie Jes. 7 : 6. Sommigen vermoeden, dat deze „zoon van Tabeal" een Arameër was, maar even goed mogelijk is dat hij een Judeër was, die met Achaz' vijanden samenspande om zelf de troon te bemachtigen. Zie Ridderbos K.V. op Jes. 7 : 6. Tabeal = deugniet. „Zoon van Tabeal" wil dus uitdrukking geven aan het begrip „niets-nut" (Noordtzij).

2) Letterlijk staat er: de zoon des konings. Daarmede kan niet bedoeld zijn een zoon van koning Achaz, omdat deze in die tijd nog geen zoon had die mee uittrok ten strijde. Waarschijnlijk was hij een oom of broeder van Achaz.

3) Vergel. Amos 1 : 6, 9.

3. *De Judese gevangenen door Odeds optreden weer in vrijheid.* 28 : 9-15.

28 : 9 Daar was echter een profeet des HEREN, wiens naam was Oded. Deze ging het zegevierende Israëlietische leger, toen het met gevangenen en buit naar Samaria weerkeerde, tegemoet, en zeide tot hen:

„Denkt niet, dat de overwinning die gij op Juda behaald hebt, het gevolg was van uw macht en dapperheid. Dat gij zo'n volkomen overwinning op Juda hebt kunnen behalen, was alleen te danken aan een beschikking van de HERE, de God uwer vaderen, Die om hun afval van Hem in gramschap over Juda vertoornd was en hen daarom overgegeven heeft in uw macht.

Gij hebt daar echter misbruik van gemaakt en met zo'n meedogenloze wreedheid een bloedbad onder hen aangericht, dat het tot God ten hemel schreit om wraak.

10 En nu wilt gij die misdaad nog groter maken door de mensen uit Juda en uit Jeruzalem, de stad waar de HERE woont te midden van Zijn volk, als slaven en slavinnen aan u te onderwerpen, en die leden van uw broedervolk in slavernij te kwellen door hen te maken tot een speelbal van uw lusten?

Zoudt ge u niet liever spiegelen aan het lot dat Juda getroffen heeft, en bedenken dat een soortgelijk lot u treffen kan?

Of is er soms bij u geen grote schuld tegen de HERE, Die ondanks uw afwijken van Hem toch nog altijd uw God is, Die recht op u heeft? En zou Hij dan niet alle reden hebben Zijn oordeel over u te doen komen?

11 Luistert daarom naar mij, en laat de gevangenen, die gij van uw broedervolk weggevoerd hebt, naar hun woonsteden terugkeren, want door het genadeloos afslachten uwer broederen hebt gij een ten hemel schreiende zonde bedreven, waarom de brandende toorn des HEREN op u rust".

12 Dit woord van de profeet Oded maakte indruk, vooral op enkele geslachtshoofden der Efraïmieten, namelijk Azarja, de zoon van Johanan, Berechja, de zoon van Mesillemoth, Jehizkia, de zoon van Salloem, en Amasa, de zoon van

Hadlai, die zelf blijkbaar aan de expeditie tegen Juda niet hadden deel genomen.

13 Zij traden op tegen het uit de strijd terugkerende leger, en op bevelende toon zeiden zij tot hen: „De krijgsgevangenen die gij uit Juda meegevoerd hebt, zult gij hier niet brengen, zoals uw bedoeling is. Het gevolg geven aan dat voornemen zou ons schuldig stellen tegenover de HERE, de VerbondsGod van Zijn volk, en zou onze zonden en schulden nog groter maken dan ze al zijn. Want wij hebben toch al grote schuld, en de brandende toorn des HEREN rust op het rijk van Noord-Israël".

14 Het weerkerende leger durfde dit bevel van de geslachtshoofden niet weerstaan. De gewapenden, die de gevangenen naar Samaria escorteerden, lieten de gevangenen en de buit, die zij uit Juda meegevoerd hadden, bij de oversten en de gehele menigte die saamgestroomd was, achter.

15 Daarop togen de genoemde geslachtshoofden — door velen daarbij geholpen — aanstonds aan het werk om de gevangenen te helpen en hun leed te verzachten: de naakten onder hen, die door de mannen van het Noord-Israëlietische leger in de letterlijke zin des woords naakt uitgeschud waren, voorzagen zij van kleding en schoeisel uit de buit die het leger meegenomen had; zij gaven hun te eten en te drinken om hun honger en dorst te stillen, zelfs gaven ze hun ook olie om daar hun pijnlijke huid mee in te wrijven, en de uitgeputten onder hen, die zo verzwakt waren dat ze slechts moeizaam strompelend konden voortgaan, zetten zij op ezels, en zo brachten zij de gevangen Judeërs naar Jericho, de Palmstad, bij hun broeders.

Daarop keerden zij naar Samaria terug.

4. *Verdere tuchtiging van Achaz en Juda.* 28 : 16-21.

28 : 16 In plaats van in die tijd van grote benauwdheid, toen Juda zulke zware nederlagen geleden had tegen Aram en Noord-Israël, te vertrouwen op de HERE zijn God, zocht Achaz hulp bij de koningen der Gode-vijandige wereldmacht, en ondanks Jesaja's waarschuwing [1]), zond hij tot

[1]) Zie Jes. 7 : 2 vv.

de koning van Assur het verzoek om hem te hulp te komen.

17 Behalve die reeds genoemde invallen van Rezin en Pekah werd Juda ook nog van andere zijden in het nauw gebracht.

Ook de Edomieten, die door Amazia en Uzzia onderworpen waren [1]), waren tegen Juda opgetrokken. Van de moeilijkheden, waarmede Juda te kampen had, hadden zij gebruik gemaakt om een inval in Juda te doen. Daarbij hadden zij aan Juda een nederlaag toegebracht en gevangenen weggevoerd.

18 Ook de Filistijnen, Israëls oude erfvijanden, die eveneens door Uzzia onderworpen waren [2]), hadden van de gelegenheid dat Juda door vijanden benauwd werd, gebruik gemaakt, niet slechts om het Judese juk van zich af te schudden, maar ook om een plunderende inval in Juda te doen, waarbij zij van verschillende steden in de Laagte, de vlakte tussen de kust en het Judese bergland, en in Zuid-Juda zich meester maakten. Zo hadden zij Beth-Semes ingenomen, op de zuidelijke helling van het dal van de beek Sorek, en het vlak daarbij gelegen Timna met zijn onderhorige plaatsen, verder Ajalon, Gederòth, Socho met zijn onderhorige plaatsen en Gimzo met zijn onderhorige plaatsen, en zij hadden zich daarin gevestigd.

19 Al deze rampspoed, waardoor Juda getroffen werd, was een tuchtiging des HEREN, want de HERE vernederde Juda om Achaz, de koning van het bondsvolk des HEREN, van Israël, die in alle opzichten gehandeld had in strijd met wat als theocratisch koning van hem verwacht mocht worden, want hij had de tuchteloosheid in Juda bevorderd door de verering der Kanaänietische afgoden te bevorderen, en was zeer ontrouw geworden jegens de HERE door zijn wetsverkrachting.

20 Toen Juda aldus van alle zijden in het nauw gebracht werd, had Achaz, ondanks de waarschuwingen van de profeet Jesaja, geen andere uitweg gezien dan de hulp in te roepen van Tiglath-Pileser, de koning van Assur. Deze rukte

---

1) Zie 25 : 11 vv. en 26 : 2.
2) Zie 26 : 6.

naar hem op, en bracht wel aan Aram en aan het Noord-Israëlietische rijk geduchte nederlagen toe [1]), maar daarbij was het hem niet om de bevrijding van Juda te doen. Integendeel, in plaats van de gevraagde hulp van de koning van Assur te ondervinden, werd ook Achaz zelf door Tiglath-Pileser in het nauw gebracht.

21 Al had Achaz het huis des HEREN en het huis des konings en der vorsten leeggehaald en al die schatten gegeven aan de koning van Assur om zijn hulp te kopen, het hielp hem niets. Juda, dat onder de regering van zijn grootvader Uzzia tot zo grote macht gekomen was [2]), werd in feite niet anders dan een onbetekenend vazal-staatje van Assur.

5. *Achaz' voortgaande verharding in de zonde en zijn dood.* 28 : 22-27.

28 : 22 In plaats van door die tuchtiging des HEREN zich tot bekering te laten leiden en naar Jesaja's profetisch vermaan te luisteren [3]), ging diezelfde koning Achaz óók in die tijd toen hij zo zeer in het nauw gebracht werd, halsstarrig op de ingeslagen weg voort met ontrouw te zijn jegens de HERE, en maakte hij zijn goddeloosheid nog erger.

23 Want hij bracht offeranden aan de goden van Damascus, die hem verslagen hadden. In plaats van te erkennen dat de HERE hem in de macht van de koning van Aram overgegeven had, meende hij dat aan de macht van de goden van Damascus toe te moeten schrijven.

Daarom offerde hij aan die goden, want hij dacht: „De goden der koningen van Aram helpen hun vereerders tenminste; daarom zal ik hun offeren om hun gunst te winnen, opdat zij ook mij helpen en de koning van Aram met zijn leger tot de aftocht dwingen".

Zo waren die goden van Damascus hem ten val, en geheel Israël, het gehele bondsvolk des HEREN, gelijk dat in Juda en Benjamin voortbestond, mèt hem, omdat hij

---

1) Zie II Kon. 15 : 29, 16 : 9.
2) Zie 26 : 15.
3) Zie Jes. 7—9.

door hen te gaan dienen nog te meer in de afgoderij verstrikt raakte.

24 Behalve dat al meer zich schuldig maken aan de afgoderij, pleegde Achaz ook heiligschennis aan de tempel des HEREN te Jeruzalem. Het heilige vaatwerk en tempelgereedschap van het huis Gods liet hij bijeenbrengen en stukslaan, waardoor voortzetting van de dienst des HEREN in de tempel onmogelijk werd. Achaz sloot dan ook de deuren van het huis des HEREN, om daarmede te tonen dat aan de tempeldienst en de verering des HEREN een einde gekomen, en de band tussen de HERE en Zijn volk verbroken was.

In plaats van die afgeschafte tempeldienst liet hij op alle hoeken te Jeruzalem altaren voor zich oprichten, waarop hij aan de heidense afgoden offerde.

25 Die afgoderij bleef niet tot Jeruzalem beperkt, maar in alle steden van Juda maakte hij offerhoogten om voor andere goden offers te ontsteken.

Zo wekte hij de toorn op van de HERE, de VerbondsGod van het volk Israël, de God zijner vaderen.

26 Het overige van de geschiedenis van Achab, zowel uit vroeger als uit later tijd, dat is beschreven in het Boek der koningen van Juda en Israël [1]).

27 En Achaz legde het hoofd neder om in de doodsslaap tot zijn vaderen heen te gaan, en men begroef hem te Jeruzalem, binnen de muren van de Davidsstad [2]), maar onthield hem de eer van begraven te worden in de koningsgraven van de koningen van Israël.

Zijn zoon Hizkia werd koning in zijn plaats.

XII. DE REGERING VAN HIZKIA. 29 : 1—32 : 33.

1. *Hizkia herstelt de dienst des* HEREN *in de tempel te Jeruzalem.* 29 : 1-36.

a. *De reiniging van de tempel.* 29 : 1-19.

29 : 1 Hizkia, die bij de dood zijns vaders nog heel jong was en daarom gedurende de eerste jaren van zijn koningschap

---

1) Zie de noot bij 27 : 7.
2) Zie II Kon. 16 : 20.

onder voogdij stond [1]), was vijf en twintig jaar, toen hij ten volle het koninklijk bewind aanvaardde, dat hij gedurende negen en twintig jaar te Jeruzalem uitgeoefend heeft. De naam van zijn moeder was Abia, een dochter van Zacharia.

2 Hij vormde een grote tegenstelling met zijn goddeloze vader Achaz, want hij deed wat recht was in de ogen des HEREN en volgde in alles het voorbeeld van zijn grote voorvader David.

3 Zijn eerste regeringsdaad was het treffen van maatregelen om de door zijn vader afgeschafte tempeldienst weer in ere te herstellen.

In het eerste jaar van zijn regering, in de eerste kalendermaand, de maand Nisan, ontsloot hij weer de deuren van het huis des HEREN, en liet hij de nodige herstelwerkzaamheden daaraan verrichten.

4 Om tot herstel van de tempeldienst te geraken, liet hij de priesters en Levieten samenkomen op het Oostplein
5 vóór de tempel, en zeide tot hen:

„Hoort naar mij, mannen van Levi, leden van de stam die de HERE voor de dienst des heiligdoms aangewezen heeft.

Zorgt door het wassen uwer klederen en het u onthouden van de huwelijksgemeenschap, dat gij levietisch rein zijt, en heiligt dan het huis van de HERE, de God uwer vaderen, door het te ontdoen van alles wat aan de inwoning des HEREN in de weg zou staan, en verwijdert al het onreine, wat aan de afgodendienst herinnert, uit het heiligdom.

6 Deze arbeid is noodzakelijk, want onze vaders, koning Achaz en zijn tijdgenoten, waartoe ook uw vaderen behoorden, die zich tegen de maatregelen van Achaz niet hebben verzet, zij zijn ontrouw geweest jegens de HERE onze VerbondsGod. Zij hebben Hem verlaten, en ten bewijze dat zij van Zijn dienst niet meer wilden weten, hebben zij zich afgewend van de woning des HEREN en haar de rug toege-
7 keerd. Zelfs hebben zij aan de tempeldienst geheel een einde gemaakt, door de deuren van de voorhal te sluiten, en de lampen te doven, als van een onbewoond huis. En de heilige offerdienst hebben zij doen ophouden, door geen reukwerk meer te ontsteken, noch brandoffers te brengen

[1]) Zie van Gelderen, Bijb. Handb. I, blz. 191.

in het heiligdom aan de God van Israël.
8 Het gevolg van dit verlaten van de dienst des HEREN
is echter geweest dat de toorn des HEREN rustte op Juda
en Jeruzalem, en dat Hij door de smadelijke nederlagen
die Juda geleden heeft, hen overgegeven heeft aan mis-
handeling, die de vijanden het schuldige volk hebben
aangedaan, zó ontzettend, dat zelfs de toeschouwers er ont-
steld van zijn. Zo heeft de HERE Juda en Jeruzalem gemaakt
tot een aanfluiting, dat er gespot wordt met het volk van
Juda en zijn God, zoals gij met uw ogen kunt aanschouwen
dat nu het geval is.
9 Ten gevolge van die toorn des HEREN over Juda en
Jeruzalem zijn onze vaders in de strijd tegen de vijanden
door het zwaard gevallen, en zijn onze zonen, onze dochters
en onze vrouwen in ballingschap gevoerd.
10 Nu is het echter mijn voornemen het verbond dat de
HERE, de God van Israël, met Zijn volk gesloten had, te
vernieuwen en te bekrachtigen, opdat Hij weer in waarheid
de God van Israël zijn moge, Die door Zijn volk gediend
wordt, en Zijn brandende toorn zich van ons afwende en er
een einde kome aan onze smaad.
11 Maar daarvoor roep ik uw medewerking in. Mijn
zonen, weest thans niet nalatig en onttrekt u niet aan uw
ambtelijke roeping, zoals gij in de afgelopen jaren gedaan
hebt. Want u heeft de HERE verkoren om de heilige tempel-
dienst waar te nemen, om Zijn dienaren te zijn en Hem te
offeren".
12 Dit woord des konings vond gehoor. De volgende
mannen, behorende tot de drie hoofdafdelingen der Levie-
ten en tot de tempelzangers, meldden zich aan om het
woord des konings ten uitvoer te brengen en de tempel-
reiniging ter hand te nemen: Mahath, de zoon van Amasai,
en Joël, de zoon van Azarja, van de Kehathieten; van de
Merarieten: Kis, de zoon van Abdi, en Azarja, de zoon
van Jehallelel; van de Gersonieten: Joah, de zoon van
13 Zimma, en Eden, de zoon van Joah; van de Elizafanieten:
14 Simri en Jeïël; van de Asafieten: Zacharia en Mattanja;
van de Hemanieten: Jehiël en Simeï; van de Jedoethoe-
nieten: Semaja en Oezziël.
15 Deze riepen hun broeders, die de oproep des konings

niet gehoord hadden, bijeen, heiligden zich, door het wassen
hunner klederen en door zich te onthouden van de huwe-
lijksgemeenschap, zodat zij levietisch rein waren, en kwa-
men, om naar het gebod des konings, dat op de voorschrif-
ten van de Mozaïsche wet gegrond was, het huis des HEREN
te reinigen.
16 Overeenkomstig het voorschrift in de wet gingen de
Levieten de tempel niet binnen. De priesters echter gingen
het huis des HEREN binnen, om het te reinigen van de
besmetting van Achaz' afgoderij. Al het onreine dat tot
Achaz' afgodendienst behoorde, offerschalen en dergelijke,
dat zij in de tempel des HEREN vonden, brachten zij buiten
de tempel naar de voorhof van het huis des HEREN. Zodra
het daar was, namen de Levieten het over om het buiten
het bereik van de tempel naar het dal van de beek Kidron
te brengen, tussen de berg Sion en de Olijfberg, waar het
vernietigd werd.
17 Op de eerste dag van de eerste kalendermaand, de
maand Nisan, begonnen zij met de heiliging van het huis
des HEREN. Hoe zeer de tempel door de afgodendienst van
Achaz verontreinigd was, blijkt wel uit de tijd die de prie-
sters en Levieten voor de reiniging van de tempel nodig
hadden. Op de achtste dag van de eerste maand waren zij
toegekomen aan de voorhal van de tempel, de zuivering
van het eigenlijke huis des HEREN nam toen nòg eens acht
dagen in beslag. Op de zestiende van de eerste maand
waren ze met hun arbeid gereed.
18 Na voleinding van hun arbeid, traden zij koning
Hizkia's paleis binnen om hem rapport uit te brengen. Zij
traden daarbij niet in bijzonderheden, maar in verband
met Hizkia's voornemen om door het brengen van een offer
het verbond te vernieuwen, noemden zij slechts enkele
bijzonderheden; zij zeiden tot de koning: „Wij hebben het
gehele huis des HEREN gereinigd, het brandofferaltaar met
de daarbij behorende gereedschappen, die voor het offeren
nodig zijn, en de tafel der toonbroden met al haar toe-
19 behoren. Verder hebben wij alle voorwerpen die Achaz
tijdens zijn regering ontwijd heeft door ze te gebruiken
voor zijn afgodendienst, in gereedheid gebracht en gehei-
ligd; zie, ze zijn vóór het altaar des HEREN".

b. *De plechtige her-inwijding des tempels.* 29 : 20-30.

29 : 20 Toen koning Hizkia dit bericht ontvangen had, riep hij de volgende morgen vroeg de oversten der stad als vertegenwoordigers van het volk samen en ging met hen naar het huis des HEREN.

21 Daar brachten zij zeven stieren, zeven rammen, zeven schapen en zeven gietebokken tot een zondoffer voor de koning, voor de tempeldienaren en voor het volk, die allen voor hun deel verantwoordelijk waren voor de afval en verwording ten tijde van koning Achaz.

Met dat offeren van die vier zeven-tallen wilden zij aan hun diepgaand schuldbewustzijn en hun volkomen zelfovergave uiting geven, dat zij volkomen belijdenis deden van hun zonde en hun gehele hart aan God wijdden.

Koning Hizkia beval aan de priesters, de zonen van Aäron, om die offerdieren op het altaar des HEREN te offeren.

22 Eerst werden de brandoffers in gereedheid gebracht. Toen de runderen, die ten brandoffer bestemd waren, geslacht waren, namen de priesters het bloed der runderen in ontvangst en sprengden dat op het altaar.

Vervolgens werd met de rammen en schapen, die eveneens ten brandoffer geofferd zouden worden, evenzo gehandeld. Zij werden geslacht, en het bloed werd gesprengd op het altaar.

23 Daarna bracht men de geitebokken, die ten zondoffer bestemd waren, tot de koning en de oversten der stad, die het volk vertegenwoordigden.

Naar de in de wet voorgeschreven ceremonie der zondoffers [1]) legden deze hun handen op de offerdieren, om daarmede op zinnebeeldige wijze het overdragen der schuld tot uitdrukking te brengen.

24 Daarna slachtten de priesters de zeven bokken van het zondoffer, zij namen het bloed, en naar het voorschrift der wet streken zij een deel daarvan aan de hoornen van het brandofferaltaar, terwijl zij het overige bloed van de zondoffers op de grond uitgoten aan de voet van het altaar [2]).

---

[1]) Zie Lev. 4 : 15.
[2]) Zie Lev. 4 : 18, 30, 34.

Zo werden voor koning, priesterschap en volk de offers gebracht, want de koning had bevolen dat het een brandoffer en een zondoffer voor geheel Israël zijn zou. Blijkens zijn latere nodiging die hij ook tot in Noord-Israël deed uitgaan, om aan de viering van het Pascha te Jeruzalem deel te nemen [1]), had hij daarbij blijkbaar niet alleen Juda op het oog, maar het gehele volk der twaalf stammen.

25 Koning Hizkia zorgde ook voor het herstel van de liturgische dienst van de tempelkoren. De Levieten stelde hij op bij het huis des HEREN, met cimbalen, harpen en citers, zoals David de dienst van de tempelmuziek ingesteld had [2]), naar de aanwijzing van Gad, de ziener des konings, en van de profeet Nathan, de profeten die in de naam des HEREN hem daartoe bevel gegeven hadden.

26 Zo stonden de Levieten opgesteld bij het huis des HEREN, met de reeds genoemde instrumenten: cimbalen, harpen en citers, die David voor de muzikale dienst in de tempel ingevoerd had, terwijl de priesters toegerust waren met trompetten.

27 Daarop beval Hizkia het brandoffer van de zeven runderen en de zeven rammen en de zeven schapen te ontsteken op het brandofferaltaar. Zodra het brandoffer aanving, werd een lied aangeheven om de lof des HEREN te zingen, onder begeleiding van de snaarinstrumenten die David, de koning van Israël, voor de tempeldienst ingevoerd had, terwijl het trompetgeschal der priesters zich daarbij aansloot.

28 Terwijl de brandoffers in rook opgingen, boog de gehele gemeente, koning Hizkia en de oversten der stad, zich aanbiddend neer met het aangezicht ter aarde, men zong het loflied en de priesters bliezen op de trompet, totdat het brandoffer voleindigd was.

29 Toen de priesters met het offeren gereed waren, knielden de koning en allen die zich bij hem bevonden, opnieuw, en bogen zich in diepe eerbied aanbiddend neder.

30 Daarop gaven koning Hizkia en de oversten der stad aan de Levieten bevel om de HERE te loven met lofliederen die van David en van de ziener Asaf afkomstig waren. En

---

1) Zie hoofdstuk 30.
2) Zie I Kron. 15 : 16 vv.

met vreugde en van harte zongen de tempelzangers de lofzang, terwijl de koning en de oversten nogmaals knielden en zich aanbiddend nederbogen met het aangezicht ter aarde.

c. *Vrijwillige offers van het volk.* 29 : 31-36.

29 : 31 Daarop nam Hizkia het woord, en zeide: „Door deel te nemen aan deze offerplechtigheid hebt gij u opnieuw plechtig aan de dienst des HEREN verbonden. Treedt dan nu toe en brengt slachtoffers, met name lof- en dankoffers voor het huis des HEREN, waarbij ook offermaaltijden worden aangericht om de vernieuwde verbondsverhouding tot de HERE tot uitdrukking te brengen".

Toen bracht de gemeente slachtoffers om de HERE lof en dank toe te brengen, terwijl ieder wiens hart hem daartoe dreef, ook brandoffers bracht.

32 Het aantal brandoffers dat de gemeente bracht, was niet minder dan zeventig runderen, honderd rammen en twee honderd schapen. Deze allen dienden tot brandoffer
33 voor de HERE, terwijl de lof- en dankoffers, waarvan de priesters een deel ontvingen, bestonden uit niet minder dan zes honderd runderen en drie duizend stuks kleinvee.

34 Wijl Hizkia's oproep tot reformatie echter hoofdzakelijk bij de Levieten weerklank gevonden had, en tal van priesters zich afzijdig gehouden hadden, waren er geen priesters genoeg om al het werk te doen dat aan de offeranden verbonden was. Zo konden zij al de brandoffers niet villen; daarom boden hun broeders, de Levieten, hun daarbij de helpende hand, totdat het werk gereed was en een voldoend aantal priesters zich geheiligd had. Want de Levieten hadden met hun heiliging meer ernst gemaakt dan de priesters, die blijkbaar eerst eens wilden afwachten of Hizkia's reformatie ook bij het volk zou inslaan [1]).

35 Bovendien hadden de aanwezige priesters de handen ook vol met de eigenlijke altaardienst, om het bloed te sprengen en de offerstukken op het altaar te ontsteken,

---

1) Zie 30 : 3, 15, 24.

want het aantal brandoffers met de vetstukken der dankoffers en de bij de brandoffers behorende plengoffers was zeer groot.

36 Zo werd de dienst van het huis des HEREN hersteld. En Hizkia en het gehele volk verheugden zich over deze omkeer die God gegeven had. Deze snelle verandering, die zo onverwacht gekomen was en zich zo snel voltrokken had, zagen zij als een wonder van 's HEREN genade, die Hij aan Zijn volk bewees, waarvoor zij Hem de ere gaven.

2. *Hizkia's viering van het Paasfeest.* 30 : 1—31 : 1.

a. *De oproep aan geheel Israël om het Paasfeest te vieren.* 30 : 1-12.

30 : 1 Nadat de dienst des HEREN in de tempel te Jeruzalem hersteld was, wilde Hizkia ook met het gehele volk Israël als van ouds het Paasfeest vieren. Daarom zond hij een boodschap tot geheel Israël en Juda en schreef hij zelfs brieven naar Efraïm en Manasse, om hen uit te nodigen naar het huis des HEREN te Jeruzalem te komen, om ter ere van de HERE, de VerbondsGod van Israël, het Pascha te vieren [1]).

2 Met zijn oversten en rijksgroten en de naar Jeruzalem ontboden vooraanstaande familiehoofden als vertegenwoordigers van het volk overlegde Hizkia, dat zij gebruik zouden maken van de bepaling uit de Mozaïsche wet [2]), waarin toegestaan wordt in uitzonderingsgevallen het Pascha niet op de veertiende van de eerste maand, maar op de veer-
3 tiende van de tweede maand te vieren, want zij konden het

---

1) Vermoedelijk heeft dit niet plaats gehad onmiddellijk na de in het vorige hoofdstuk vermelde gebeurtenissen, in het eerste regeringsjaar van Hizkia, zoals Noordtzij meent. In vs 6, waar sprake is van koningen van Assur, in het meervoud, wordt blijkbaar gedoeld op de wegvoering door Tiglath-Pileser en Salmanasser, zodat de uitnodiging tot viering van het Pascha plaats had ná de ondergang van het Tienstammenrijk, toen dus Hosea niet meer regeerde. Daarom kon Hizkia ongehinderd de overgebleven Israëlieten van het Tienstammenrijk tot het Pascha uitnodigen. Zie verder de uitvoerige argumentatie o.a. bij Keil.

2) Zie Num. 9 : 6-14.

op de gewone tijd, in de eerste maand, niet vieren, omdat zich niet voldoende priesters geheiligd hadden en het volk niet in Jeruzalem saamgekomen was.

Al was de dienst des HEREN in de tempel te Jeruzalem dan ook hersteld, blijkbaar waren nog veel priesters aan de onwettige offerdienst op de hoogten blijven vasthouden; die konden nu niet zo maar aan de viering van het Paasfeest deelnemen, maar moesten zich daartoe eerst heiligen door met de hoogtedienst te breken en zich in oprechtheid tot de HERE en Zijn dienst te bekeren.

Om de viering van het Paasfeest zo algemeen mogelijk te doen zijn, besloot men voor deze keer van de uitzonderingsbepaling uit de Mozaïsche wet gebruik te maken en de viering van het Pascha naar de tweede maand te verschuiven.

4 Zowel de koning als ook de gehele te Jeruzalem saamgekomen vergadering, waar over deze zaak beraadslaagd werd, betuigden hiermede hun instemming, zodat het besluit daartoe met algemene stemmen genomen werd.

5 Daarna besloten zij niet alleen in het gebied van Juda, maar in het gehele gebied van het oorspronkelijke ongedeelde rijk Israël, van Berseba in het Zuiden tot Dan in het uiterste Noorden toe, een oproep te laten uitgaan, om allen op te wekken om in Jeruzalem den HERE, den God van Israël, het Pascha te komen vieren. Na Salomo's dagen had zo'n algemene viering van het Paasfeest, zoals in de wet was voorgeschreven, door het volk als religieuze eenheid niet meer plaats gevonden.

6 Voorzien van brieven van koning Hizkia en van zijn oversten, trokken de koninklijke koeriers, leden van de koninklijke lijfwacht, door het gehele gebied van Israël en Juda. Overeenkomstig het gebod des konings lieten zij de schriftelijke uitnodiging vergezeld gaan van de mondelinge opwekking en vermaning zich tot de HERE te bekeren: „Israëlieten, keert weder tot de HERE, onze VerbondsGod, de God van Abraham, Izaäk en Israël. Wanneer gij u van harte tot Hem bekeert, dan zal de HERE wederkeren tot de ontkomenen, die u overgebleven zijn uit de macht van de koningen van Assur, en in gunst en ontferming Zich wenden tot hen, die na de wegvoeringen door Tiglath-Pileser en Salmanasser in het land zijn achtergebleven.

7 Weest dan niet als uw vaderen en als uw broeders, die ontrouw geweest zijn jegens de HERE, de God hunner vaderen, en Zijn verbond moedwillig hebben geschonden. Daardoor hebben zij de straf des HEREN zich op de hals gehaald, zodat Hij hen overgaf in de macht der koningen van Assur, die hen wegvoerden in ballingschap, waardoor zij geworden zijn tot een voorwerp van ontzetting, zoals gij met uw eigen ogen gezien hebt.

8 Laat het oordeel dat over hen gekomen is, u ter waarschuwing zijn. Weest gij thans niet hardnekkig zoals uw vaderen, maar vernieuwt het verbond met de HERE, belooft Hem trouw en verbindt u tot Zijn dienst, en komt tot Zijn heilige tempel te Jeruzalem, die Hij voor altijd heeft geheiligd en bestemd tot de plaats waar Hij wil worden gediend en aangebeden, en dient de HERE uw God, opdat Zijn brandende toorn zich van u afkere en Hij Zijn gunst en ontferming weer tot u doe uitgaan.

9 Want wanneer gij zo met boetvaardigheid en in oprechtheid des harten tot de HERE wederkeert en het verbond met Hem vernieuwt, zal de HERE Zijn gunst u weer doen ondervinden. Uw broeders en zonen, die in ballingschap zijn weggevoerd, zullen dan erbarming vinden bij degenen die hen als gevangenen hebben weggevoerd, en zij zullen naar dit land wederkeren. Zo heeft koning Salomo bij de inwijding van de tempel te Jeruzalem reeds gebeden voor ballingen, die ten gevolge van Gods toorn over de zonde des volks door de vijanden zouden worden weggevoerd [1]), waarop de HERE hem de verzekering gegeven heeft dat de verhoring van zijn gebed zeker zou zijn voor zijn volk, als zij zich voor Hem zouden verootmoedigen en zich van hun boze wegen bekeren zouden [2]). Want genadig en barmhartig is de HERE uw God, zodat gij er zeker van moogt zijn, als gij tot Hem wederkeert, dat Hij het aangezicht niet van u zal afkeren, maar in gunst en ontferming Zich tot u wenden zal".

10 Zo trokken de koninklijke koeriers van stad tot stad door het gehele land, en brachten in elke stad de boodschap des konings over.

---

1) Zie II Kron. 6 : 36-39.
2) Zie II Kron. 7 : 12 vv.

Toen zij echter door het gebied van Efraïm en Manasse trokken, tot Zebulon toe, werden zij daar met spot en hoongelach ontvangen. Blijkbaar hadden die spotters, die over Hizkia's boodschap zich vrolijk maakten, van Gods oordelen nog niets geleerd.

11 Er waren echter enige mannen — en hun aantal was nog niet eens zo heel gering [1]) — uit de stammen Aser, Manasse en Zeboelon, die gehoor gaven aan de koninklijke boodschap. Zij verootmoedigden zich voor de HERE, en kwamen naar Jeruzalem om daar den HERE, den God Israëls, het Pascha te vieren.

12 In Juda werd de oproep des konings met algemene instemming ontvangen. God werkte in de harten der mannen van Juda grote eenstemmigheid om het gebod des konings en der oversten te volbrengen en, gelijk in de wet des HEREN voorgeschreven was, het Pascha den HERE te vieren.

b. *De viering van het Paasfeest.* 30 : 13-22.

30 : 13 Zo verzamelde zich op die oproep van koning Hizkia en zijn oversten veel volk in Jeruzalem, een zeer talrijke gemeente, om niet alleen het Paasfeest, maar daarna ook zeven dagen lang met grote vreugde het feest der ongezuurde broden te vieren.

14 Men begreep echter dat vooraf geheel Jeruzalem grondig van alle overblijfselen van de heidense afgodendienst uit de tijd van koning Achaz gereinigd moest worden. Daarom maakten zij zich op om de altaren, ook de reukofferaltaren met het daarbij behorende gereedschap, uit Jeruzalem te verwijderen. Het werd alles vernietigd, en, evenals de priesters bij de reiniging van de tempel gedaan hadden, werd het puin van de vernietigde altaren gestort in het Kidrondal, tussen de Sion en de Olijfberg.

15 Daarna werden, op de veertiende van de tweede maand, de Paaslammeren geslacht en de Paasmaaltijden gehouden. De priesters en Levieten die zich eerst nog afzijdig ge-

---

[1]) Zie vs 18, waar sprake is van „velen", en vs 25, waar sprake is van „de gehele gemeente die uit Israël gekomen was".

houden hadden, schaamden zich over de tot hiertoe door hen aangenomen houding, zij heiligden zich en brachten de brandoffers, die mede tot de plechtige viering van het Paasfeest behoorden, in het huis des HEREN.

16 Zij stonden daarbij op de hun aangewezen plaats, zoals dat in de verordening, in de wet van Mozes, de man Gods, voorgeschreven was.

De priesters sprengden het bloed van de Paaslammeren, dat hun door de Levieten toegereikt werd, rondom het altaar.

Men week dus af van de gewone regel, volgens welke de Paaslammeren door de huisvaders werden geslacht en het bloed ook door de huisvaders werd opgevangen en aan de priester overgereikt. Daar had men een zeer gewichtige
17 reden voor. Er waren er namelijk velen onder de saamgekomen gemeente, die zich niet geheiligd hadden. Waarschijnlijk waren zij, zonder het bepaalde voornemen aan de Paasfeestviering deel te nemen, mee opgetrokken naar Jeruzalem, waar zij door de Paas-stemming werden aangegrepen en besloten toch aan het feest deel te nemen. Omdat zij zich niet geheiligd hadden, zouden zij krachtens de bepaling der wet [1]) om hun levietische onreinheid echter van het Paasfeest moeten worden uitgesloten. Zouden zij de Paaslammeren hebben geslacht en het bloed hebben opgevangen om het aan de priester over te reiken, dan zou het verzoenende offerbloed daardoor verontreinigd zijn. Daarom wilde men dit bezwaar ondervangen door het slachten van de Paasoffers door de Levieten te laten geschieden voor ieder die het Paasoffer niet zelf den HERE kon heiligen, omdat hij niet levietisch rein was. Hierdoor zou dan het bloed dat gesprengd moest worden, niet door oureine handen gaan.

18 Want het grootste gedeelte van het volk — met name uit de noordelijke stammen, velen uit Efraïm en Manasse, Issaschar en Zeboelon — had zich niet gereinigd. Volgens de bepaling der wet hadden zij nu evenmin aan de Paasmaaltijd mogen deelnemen. Toch aten zij het Pascha, in strijd met het voorschrift der wet.

---

1) Zie Num. 9 : 6 vv.

Wijl het echter hun hartelijke begeerte was de HERE te zoeken, en zij zich dus eigenlijk innerlijk wel gereinigd hadden, ook al hadden zij dan niet alle voorschriften der
19 wet in acht genomen, bad Hizkia voor hen: „De HERE, Die goed is, doe verzoening over ieder die zijn hart er op gericht heeft God, de HERE, de God zijner vaderen, te zoeken, al was het dan ook niet naar de reinheid die bij het heilige past, en doe geen straf komen over hen, die, hoewel levietisch niet rein, toch het Pascha gegeten hebben".
20 En de HERE verhoorde Hizkia en wendde de gevaren af die anders voor hen daaruit hadden moeten voortvloeien [1].
21 Zo vierden de Israëlieten die te Jeruzalem saamgekomen waren, het Paasfeest, en daarna zeven dagen lang met grote vreugde het feest der ongezuurde broden, waarop de bij die dagen behorende feestoffers den HERE gebracht werden. Dag op dag loofden de Levieten en de priesters de HERE, onder begeleiding der instrumenten die zij tot lof des HEREN bespeelden.
22 En koning Hizkia prees inzonderheid de Levieten, die grote kundigheid getoond hadden in de dienst des HEREN, en door hun ijver anderen ten voorbeeld waren geweest [2].

Zeven dagen lang werden de offermaaltijden van het feest der ongezuurde broden met grote vreugde gehouden, men slachtte dankoffers en loofde de HERE, de God hunner vaderen.

c. *Verlenging en einde van het feest.* 30 : 23—31 : 1.

30 : 23 Aan het einde van die feestweek kwam de gehele feesthoudende gemeente overeen om, evenals bij de inwijding van de tempel geschied was, het feest met nog zeven dagen te verlengen.

Zo vierden zij nòg zeven dagen feest onder grote
24 vreugde met feestelijke offermaaltijden. Want Hizkia, de

---

1) Zie Lev. 15 : 31, 22 : 3.
2) Zie 29 : 34.

koning van Juda, had als offergave aan de feesthoudende menigte duizend stieren geschonken en zeven duizend stuks kleinvee, en de oversten hadden aan de feestgangers eveneens duizend stieren geschonken en tien duizend stuks kleinvee; dat alles tesamen was meer dan in de ene week van het feest der ongezuurde broden verwerkt kon worden, zodat men besloot er een tweede feestweek aan toe te voegen.

Gelukkig waren er voldoende priesters om al die offeranden te brengen, want, aangestoken door de heilige feestvreugde van het volk, had een grote menigte priesters zich geheiligd.

25 De gehele gemeente van Juda, de priesters en de Levieten, en de gehele gemeente die uit Noord-Israël gekomen was, en de vreemdelingen, die krachtens hun afstamming niet tot Israël behoorden, zowel die uit Noord-Israël gekomen waren als die zich metterwoon in Juda gevestigd hadden, verheugden zich.

26 Er was grote vreugde in Jeruzalem, want sinds de dagen van Salomo, de zoon van David, de koning van Israël, die met grote pracht en praal het feest van de tempelinwijding gevierd had, was zo'n luisterrijk feest in Jeruzalem niet gevierd.

27 Aan het einde van de tweede feestweek stonden de Levietische priesters op en zegenden het volk met de hogepriesterlijke zegen uit Numeri 6. Hun gebed kwam tot de HERE in Zijn heilige woning, tot in de hemel; wat zij in de priesterlijke zegen biddend voor het volk begeerden, werd door de HERE genadig geschonken, gelijk in het vervolg bleek in de ijver die het volk voor de tempeldienst aan de dag legde [1]) en in de wonderbare redding van Jeruzalem uit de macht van Sanherib [2]).

31 : 1 Toen met het uitspreken van de zegen het feest geëindigd was, trokken alle Israëlieten die te Jeruzalem saamgekomen waren, uit naar de steden van Juda, om het werk der reiniging, dat zij vóór het feest reeds te Jeruzalem begonnen waren, nu ook in het gehele land voort te

---

1) Zie hoofdstuk 31.
2) Zie hoofdstuk 32.

zetten. Zij verbrijzelden de gewijde stenen, die dienst deden als symbool van de Baäl; de heilige palen, gewijd aan de gemalin van de Baäl, de godin van de vleselijke lusten, hieuwen zij om, en de offerhoogten en altaren niet alleen in geheel Juda en Benjamin, maar ook in het gebied van Noord-Israël, in Efraïm en Manasse, werden grondig door hen vernield.

Nadat deze zuivering van het land van de overblijfselen van de afgoderij ten einde gebracht was, keerden de feestgangers naar hun steden terug, ieder naar zijn eigen bezitting.

3. *Hizkia's regeling van de bijdragen voor de tempeldienst.* 31 : 2-21.

31 : 2 Omdat de door koning David indertijd vastgestelde indeling der priesters en Levieten in verschillende afdelingen en de door hem vastgestelde dienstregeling van hun werkzaamheden tijdens de goddeloze regering van Achaz blijkbaar geheel was te niet gegaan, ging Hizkia, om een regelmatige uitoefening van de eredienst in de tempel te Jeruzalem te waarborgen, er vervolgens toe over de onderscheidene afdelingen van de priesters en Levieten opnieuw te ordenen, en daarbij een nauwkeurige aanwijzing te geven van de dienst die zij, als priester of als Leviet, te vervullen hadden bij het brengen van de brandoffers en de dankoffers, en van de taak die zij in het muzikale gedeelte van de eredienst te vervullen hadden, bij het loven en prijzen van de HERE met gezang en muziekinstrumenten in de tempel en voorhof der priesters.

3 Verder nam hij maatregelen om te voorzien in wat nodig was voor de in de wet voorgeschreven offerdienst en voor het onderhoud der priesters en Levieten.

In het hoge besef van zijn ambt als theocratisch koning, gaf hij zelf daarbij aan het volk een grootmoedig voorbeeld.

Voor de brandoffers die dagelijks als morgen- en avondbrandoffer gebracht moesten worden, en voor de brandoffers op de sabbatten en de nieuwe maanden en op de drie grote feesten, het Paas-, Pinkster- en Loofhuttenfeest,

zoals die offers in de wet des HEREN voorgeschreven waren
en die naar de bedoeling van de wet op algemene kosten
in stand gehouden moesten worden, stelde koning Hizkia
uit zijn eigen kudden [1]) de nodige offerdieren beschikbaar.
4 Verder beval hij aan het volk, aan de inwoners van
Jeruzalem, een bijdrage te geven voor het levensonderhoud
van de priesters en Levieten, opdat dezen al hun krachten
zouden kunnen wijden aan het vervullen van de hun door
de wet des HEREN voorgeschreven verplichtingen ten op-
zichte van de eredienst, zonder door de zorg voor hun
dagelijks levensonderhoud daarin belemmerd te worden of
in de verleiding te komen op andere wijze in hun levens-
onderhoud te gaan voorzien.
5 Toen dit bevel des konings algemeen bekend werd,
brachten de inwoners van Jeruzalem in grote hoeveelheid
de eerstelingen van koren, most, olie, honig en van alles
wat het veld opleverde, welke eerstelingen volgens de wet
aan de priesters toekwamen [2]); ook gaven zij in overvloed
de tienden van alles voor de gehele stam van Levi [3]).
6 De uit het noordelijk rijk gekomen Israëlieten, die
zich in Juda gevestigd hadden, en de inwoners van de
steden van Juda bleven evenmin achter. Zij brachten de
tienden van runderen en van kleinvee, terwijl bovendien
voor de priesters bestemd was dat deel van hun offergaven,
die zij den HERE hun God heiligden, dat niet op het altaar
aangestoken werd, dat wil dus zeggen het grootste gedeelte
van het meel, de olie en het vlees van hun spijs-, schuld- en
zondoffers en verder alles wat als beweegoffer den HERE
geofferd werd [4]). Zij legden dat op stapels.
7 In de derde maand, bij het eindigen van de tarwe-oogst,
begonnen zij die stapels aan te leggen, en in de zevende
maand, bij het eindigen van de fruit- en wijnoogst, was de
inzameling gereed.
8 Toen Hizkia en de vorsten kwamen en die stapels
zagen, prezen zij de HERE, Die Zijn volk gewillig gemaakt

---

1) Zie 32 : 27-29.
2) Zie Num. 18 : 12 v.
3) Zie Num. 18 : 21 v.
4) Zie Num. 18 : 8 v.

had om te geven, en zij prezen het volk, dat aan het bevel
des konings gehoor had gegeven en overeenkomstig het
gebod des HEREN de eerstelingen en de tienden en de be-
weegoffers voor het onderhoud van de priesters en Levieten
gebracht had.
9 En Hizkia deed bij de priesters en Levieten navraag
hoe het mogelijk was dat een zo rijke verzameling van
gaven kon worden opgestapeld.
10 Toen gaf de hogepriester Azarja [1]), uit het huis van
Sadok, de koning ten antwoord: „Sinds men een begin
maakte met de gaven te brengen naar het huis des HEREN,
hebben wij daarvan volop gegeten, tot verzadiging toe;
bovendien hebben wij deze grote voorraad daarvan over-
gehouden. Want de HERE heeft Zijn volk, dat in gehoor-
zaamheid Zijn inzettingen onderhield, met zó'n rijke oogst
11 gezegend, dat deze grote voorraad overgebleven is". Daarop
gaf Hizkia bevel, voor het bewaren van al die gaven ver-
trekken in het huis des HEREN in te richten. En men bracht
die voorraadkamers in gereedheid.
12 Met getrouwheid bracht men de heffingen, de tienden
en de heilige gaven. Het oppertoezicht over dat alles was
opgedragen aan de Leviet Chonanja, die daarin werd bijge-
13 gestaan door zijn broeder Simeï, terwijl overeenkomstig het
bevel van koning Hizkia en van de hogepriester Azarja, de
overste van het huis Gods, onder deze beiden tien Levieten
werden aangesteld als onderopzichters, namelijk Jehiël,
Azazja, Nahath, Asahel, Jerimoth, Jozabath, Eliël, Jismachja,
Mahath en Benaja.
14 Verder waren er ook, die belast waren met de verdeling
van wat voor de priesters en de Levieten bestemd was.
De Leviet Koré, de zoon van Jimna, de poortwachter
aan de Oostpoort des tempels, was belast met het toezicht
op de verdeling van de vrijwillige gaven aan God, dat wil
zeggen van alles wat uit vrije aandrift door de Israëlieten
werd aangeboden, zonder dat zij door een of ander voor-
schrift uit de wet daartoe verplicht waren. Hij moest zor-
gen voor de verdeling van de aan de HERE gebrachte hef-

[1]) Wijl het gebeurde met Uzzia 40 jaar geleden plaats greep, is met deze hogepriester Azarja waarschijnlijk niet dezelfde bedoeld als de in 26 : 17 genoemde.

offers, dat is dat deel van de dankoffers dat aan de priesters toegewezen werd [1]), en voor de verdeling van het allerheiligste, dat deel van de zond-, schuld- en spijsoffers, dat door de priesters uitsluitend in de tempel gegeten mocht worden [2]).

15 In de priestersteden werden zij getrouw ter zijde gestaan door Eden, Minjamin, Jesoea, Semaja, Amarja en Sechanja. Dezen zorgden voor het uitdelen van wat aan hun broeders die in de priestersteden woonden, toekwam, naar hun afdelingen, zodat groot en klein, oud en jong, hun deel kreeg.

16 Uitgezonderd van deze in de priestersteden wonenden waren zij, die voor het vervullen van hun dienst afdelingsgewijs naar de tempel te Jeruzalem kwamen, waar zij het hun dagelijks toekomende deel van de heilige gaven ontvingen. Deze uitzondering betrof niet alleen de dienstdoende priesters zelf, die naar Jeruzalem kwamen, maar ook hun zonen van drie jaar oud en daarboven, die als zoon van een priester en een vrouw van Israëlietischen bloede in de registers waren ingeschreven, die met hun vaders mee naar Jeruzalem gingen en in de tempel mede aten van wat aan hun vaders daar werd toegewezen.

17 — Wat de priesters betreft, die waren gerangschikt naar hun families, in de registers ingeschreven, maar de Levieten van twintig jaar oud en daarboven waren afdelingsgewijs gerangschikt naar de dienst die zij in de tempel te verrichten hadden. —

18 De mannen die met de uitdeling in de priestersteden belast waren, deelden niet alleen uit aan de priesters, maar ook aan alle familieleden van de priesters, die in de registers ingeschreven waren, aan de vrouwen, zonen en dochters der priesters, zo veel als er waren, zonder iemand over te slaan. Want met getrouwheid wijdden zij zich aan de hun opgedragen taak om de heilige gaven naar recht en billijkheid te verdelen.

19 Ook voor de zonen van Aäron, de priesters die in het weidegebied van de hun toegewezen steden woonden, waren

---

1) Zie Lev. 7 : 14, 32, 10 : 14, 15, Num. 5 : 9.
2) Zie Lev. 6 : 29, 7 : 6, 2 : 3, 10.

er in elke stad met name genoemde mannen die aan alle manlijke leden van de priesterfamilies en aan ieder van de in de registers ingeschreven Levieten het hun toekomende deel moesten uitdelen.

20 Met dezelfde liefde en getrouwheid voor de dienst des HEREN handelde Hizkia in geheel Juda. Hij deed wat goed en recht en trouw [1]) was voor het aangezicht van de HERE zijn God.

21 In alles wat hij ondernam met betrekking tot de dienst des HEREN in het huis Gods, en om de wet en het gebod des HEREN bij het volk weer tot gelding te brengen, om zijn God daarin te zoeken en te dienen, handelde hij met volle toewijding van zijn ganse hart, waarom de HERE hem zegende met voorspoed.

4. *Hizkia door Sanherib benauwd en door de* HERE *wonderlijk gered.* 32 : 1-23.

32 : 1 Na deze gebeurtenissen, waarin de trouw van Hizkia aan de HERE duidelijk bleek, trok Sanherib, de koning van Assur, op.

Vanaf het begin van Achaz' regering was Juda vazal geweest van Assur en had het ieder jaar schatting moeten opbrengen aan Assurs koning. Nadat Hizkia deze schatting ook jaren lang betaald had, deden zich troebelen voor in het verre Oosten, in Babel, waardoor Assurs macht bedreigd werd. Van deze gelegenheid meende Hizkia, in samenwerking met naburige volken, gebruik te moeten maken om zich aan Assurs macht te ontworstelen.

Nadat Sanherib, de koning van Assur, in Babel orde op zaken gesteld en de opstandeling verslagen had, trok hij tegen de Syro-Palestijnse vorsten op met de bedoeling Juda, welks koning Hizkia in de anti-Assyrische beweging een voorname rol gespeeld had, voor goed onder zijn heerschappij te brengen.

Na eerst Tyrus onderworpen te hebben, trok Sanherib

---

1) Deze verbinding van „goed, recht en trouw" vinden we alleen hier in het gehele O.T.

met zijn hoofdmacht door de kustvlakte naar Filistea en legerde zich bij Lachis, ten Zuid-Westen van Jeruzalem. Vandaar zond hij een deel van zijn troepen in het gebied van Juda tegen Jeruzalem; hij belegerde de versterkte steden in Juda en dacht die te veroveren.

2 Toen Hizkia zag dat Sanherib een deel van zijn legermacht tegen Jeruzalem gezonden had om dat te belegeren
3 en zo mogelijk in te nemen, overlegde hij met zijn oversten en zijn helden om alles in het werk te stellen wat in hun vermogen was om de stad in zo sterk mogelijke staat van verdediging te brengen, omdat hij wel wist dat het lot van Jeruzalem voor het gehele rijk Juda beslissend zou zijn.

Daarom overlegde hij met de politieke en militaire leiders om de waterbronnen, met name de bron Gihon aan de Oostzijde van de Sion en de bron Rogel ten Zuid-Oosten van Jeruzalem, dicht te stoppen.

Zijn oversten en helden zegden hem daarbij hun hulp toe.

4 Door hun medewerking kwam er veel volk samen, dat al de bronnen en de beek die midden door het land stroomde, dicht stopte, om zodoende de watervoorziening van de vijand te bemoeilijken. Want zij zeiden: „Waarom zouden de koningen van Assur bij hun komst zo veel water vinden?"

5 Met man en macht toog Hizkia aan het werk om de gehele afgebroken stadsmuur van Jeruzalem te herstellen en de bressen in de muur te dichten. Verder bouwde hij verdedigingstorens op de stadsmuur, en daarbuiten nog een tweede muur, ter bescherming van de Beneden-stad. Ook versterkte hij de citadel aan de Noord-Westzijde van de Davidsstad, het zogenaamde Millo, en zorgde er voor dat er voldoende wapenen in de verdedigingswerken aanwezig waren, door werpspiesen en schilden in menigte te vervaardigen.

6 Bovendien stelde hij krijgsoversten aan over de bevolking van Jeruzalem, die hij liet samenkomen op het plein van de stadspoort, waar hij in rotsvast geloofsvertrouwen op de hulp des HEREN de volgende bemoedigende
7 woorden tot hen sprak: „Weest sterk en hebt goede moed! Vreest niet en wordt niet verschrikt voor de koning van

Assur en voor de hele menigte die met hem is, want met
8 òns is meer dan met hèm. Al is zijn militaire macht ook
groot en zijn leger gehard in de strijd, het is toch niet meer
dan menselijke macht, een vleselijke arm die verbroken
kan worden, maar met ons is de HERE onze VerbondsGod,
Die Zich legert rondom degenen die Hem vrezen en Wiens
rechterhand hoog verheven is en krachtige daden doet.
Met òns is onze God om ons te helpen en onze oorlogen
te voeren".

En het volk verliet zich op deze bemoedigende woorden van Hizkia, de koning van Juda.

9 Hierna zond Sanherib, de koning van Assur, terwijl
hij zelf met zijn gehele krijgsmacht voor Lachis gelegerd
was, zijn veldheren met een deel van zijn legermacht naar
Jeruzalem, tot Hizkia, de koning van Juda, en tot alle
Judeërs die naar Jeruzalem gevlucht waren om binnen
zijn muren een schuilplaats te zoeken tegen de vijandelijke
troepen.

Voor de muren van Jeruzalem spraken toen die officieren van Sanherib, zó, dat al het volk dat op de stads-
10 muur saamgestroomd was, het horen kon: „Zo zegt Sanhe-
rib, de grote koning van Assur: Waarop vertrouwt gij?
Meent ge soms dat er nog enige hoop op redding voor u is,
dat gij u binnen de muren van Jeruzalem teruggetrokken
11 hebt? Luistert toch niet naar de woorden van Hizkia, want
hij misleidt u als hij u wil wijsmaken dat uw God u redden
zal uit mijn macht, door tot u te zeggen: De HERE onze
God zal ons redden uit de macht van de koning van Assur.

In plaats van die door Hizkia u in het vooruitzicht gestelde redding, zal de afloop voor u geen andere wezen dan dat gij een ellendige hongerdood sterven en van dorst omkomen zult.

12 Denkt toch niet dat uw God u helpen zal. Of heeft soms
niet diezelfde Hizkia, die u nu op uw God wil doen ver-
trouwen — heeft hij soms niet Zijn hoogten en altaren ver-
wijderd en afgebroken en tot Juda en Jeruzalem gezegd:
Alleen voor het éne altaar te Jeruzalem zult gij u neder-
buigen en daarop uw offers ontsteken?

13 Is het u soms niet bekend, wat ik, ik en mijn vaderen,
gedaan hebben aan al de volken van de andere landen?

14 Hebben de goden van de volken van die landen hun land
soms uit mijn macht kunnen redden? Is er onder al de
goden van die volken, die mijn vaderen met de ban ge-
troffen hebben, soms één geweest die zijn volk uit mijn
macht heeft kunnen redden, dat gij nu enig recht zoudt
hebben om te menen dat úw God ú uit mijn macht zou
15 kunnen redden? Laat Hizkia u met zulke praatjes toch niet
bedriegen! Laat hij u daardoor toch niet misleiden!
Luistert niet naar zijn woorden en gelooft hem niet, want
geen enkele god van enige natie of koninkrijk heeft zijn
volk uit mijn macht en uit de macht van mijn vaderen
kunnen redden. En dat waren nog wel volkeren die mach-
tiger en groter waren dan gij! Hoeveel te minder zal uw
God, Die met die andere goden niet eens op één lijn gesteld
kan worden, u dan uit mijn macht kunnen redden!"
16 Nog meer dergelijke honende smaadredenen spraken
de dienaren van koning Sanherib tegen de HERE God en
tegen Zijn gezalfde, Zijn knecht Hizkia.
17 Toen het gerucht tot Sanherib doorgedrongen was dat
een Egyptisch leger onder Tirhaka tegen hem uittrok ten
strijde, had Sanherib ook een brief geschreven, die hij door
zijn dienaren aan Hizkia liet overbrengen, om de HERE,
de God van Israël, te honen, en de snoevende taal tegen
Hem te uiten: „Evenmin als de goden van de volken der
andere landen hun volk uit mijn macht gered hebben, zal
de God van Hizkia Zijn volk redden uit mijn macht" [1]).
18 En de dienaren van Sanherib riepen met luider stem
in het Judees tot het volk van Jeruzalem dat zich op de
stadsmuur had opgesteld, om hen bevreesd te maken en te
verschrikken, om door hun woorden het moreel der be-
volking te breken en hen tegen Hizkia op te hitsen, opdat
19 zij de stad zouden kunnen innemen. In al hun woorden
hoonden zij de God van Jeruzalem, door Hem op één lijn
te stellen met de goden van de volken der aarde, die door
mensenhanden gemaakt zijn.
20 Tegenover deze snoevende en dreigende taal van de die-
naren van Sanherib stelden koning Hizkia en de profeet

---

1) Vergelijk over de gebeurtenissen tijdens het beleg van Jeruzalem en de volgorde waarin een en ander plaats had, nauwkeuriger het bericht in II Kon. 18 en 19.

Jesaja, de zoon van Amoz, geen ander wapen dan het gebed tot de levende God. Zij hieven een angstgeschrei aan tot de HERE in de hemel, om Zijn hulp, waarop zij vertrouwden, in deze nood in te roepen.

21 Dat gebed van koning Hizkia en de profeet Jesaja werd door de HERE op treffende wijze verhoord. De HERE zond een engel, die de ganse krijgsmacht van de koning van Assur, zijn strijdbare helden, vorsten en oversten, in de legerplaats van de koning van Assur, vóór Jeruzalems muur verdelgde. Hij die zo gepocht had op de overmacht van zijn goden, werd door één enkele afgezant van de God van Israël, Die hij gehoond had, vernietigd.

Zo keerde hij met beschaamde kaken en met schande overladen naar zijn land terug, waarna hij geen poging meer ondernam om Juda nog te overweldigen.

Ook na de terugkeer in zijn land bleef de toorn des HEREN hem nog achtervolgen. Eens, toen hij in de tempel van zijn god was binnengegaan, hebben enige van zijn eigen zonen hem met het zwaard geveld. De god, voor wie hij zich neerboog, bleek niet bij machte zijn dienaar in zijn eigen huis te beschermen!

22 Zo verloste de HERE op wonderbare wijze Hizkia en de inwoners van Jeruzalem uit de macht van Sanherib, de koning van Assur, en uit de macht van alle anderen, en Hij gaf hem rust aan alle zijden, zodat hij geen vijanden meer had.

23 En velen, niet alleen Israëlieten, maar ook van de naburige volken, die door de vernietiging van het Assyrische leger van deze geduchte vijand waren verlost, gevoelden zich gedrongen aan de God Israëls, Die Zijn volk zo wonderbaar gered had, door gaven hun verering te tonen. Zij brachten geschenken naar Jeruzalem voor de HERE en kostbaarheden voor Hizkia, de koning van Juda.

Van toen af stond Hizkia bij alle volken in hoog aanzien.

5. *Hizkia's hoogmoed, rijkdom en levenseinde.* 32 : 24-33.

32 : 24 In diezelfde dagen van Sanheribs inval in Juda [1]) werd

---

[1]) Zie noot 2 bij de Paraphrase van II Kon. 20 : 1.

Hizkia ten dode toe ziek, zodat er gevreesd werd voor zijn leven.

Toen bad Hizkia tot de HERE. En de HERE sprak tot hem door de mond van de profeet Jesaja, en zegde hem toe, dat Hij zijn leven nog met vijftien jaar verlengen zou. Ter bevestiging van dit woord gaf de HERE hem een wonderteken, dat de schaduw tien graden terugliep op de schaalverdeling van de Babylonische zonnewijzer, die Achaz in navolging van de Assyriërs gemaakt had [1]).

25 Hizkia schoot echter te kort in dankbaarheid voor de genezing die hij ontving en voor alle weldaden die hem bewezen waren, want na zijn genezing werd hij hoogmoedig. Zijn trots kwam vooral tot uiting bij het bezoek van de Babylonische gezanten, over wier komst hij zich gevleid gevoelde, en aan wie hij al zijn schatten en zijn gehele arsenaal toonde, om de koning van Babel, Berodach-Baladan, maar onder de indruk te brengen van zijn rijkdom en macht.

Hierover ontbrandde de toorn des HEREN tegen Hizkia en tegen Juda en Jeruzalem; want ook aan het volk had Hizkia's hovaardij zich meegedeeld; zij hadden hun trots voelen groeien bij de komst van Babels gezanten en in het vertoon van Hizkia's rijkdom.

Die toorn des HEREN werd Hizkia aangekondigd door de profeet Jesaja, in de voorzegging dat al zijn rijkdommen naar Babel zouden worden weggevoerd, en dat enkele van zijn zonen als hovelingen dienst zouden doen in het paleis van de koning van Babel.

26 Toen verootmoedigde Hizkia zich over zijn hoogmoed, wat allereerst hierin tot uiting kwam, dat hij de bestraffing van de profeet Jesaja zonder tegenspreken aanvaardde en zich aan het oordeel des HEREN onderwierp; ook de inwoners van Jeruzalem verootmoedigden zich.

Daarop ontfermde de HERE Zich en gaf uitstel van de straf, zodat Zijn toorn niet over hen kwam in de dagen van koning Hizkia.

27 Evenals zijn voorvaders David, Salomo en Josafat, bezat ook Hizkia zeer veel rijkdom en grote luister. Hij

---

[1]) **Zie noot 1 bij de Paraphrase van II Kon. 20 : 11.**

maakte zich schatkamers voor zilver, goud en edelgesteente, voor specerijen, benodigd voor de vervaardiging van zalfolie, en voor de schilden [1]) die hij had, en voor allerlei kostbaar gerei.

28 Hij bouwde ook opslagplaatsen voor de opbrengst van koren, most en olie, en stallen voor allerlei vee en kooien voor de kudden.

29 Verder maakte hij ook versterkingen, van wachttorens voorziene ruimten ter bescherming van zijn vee, en verwierf zich een zeer groot bezit aan kleinvee en aan runderen, want God gaf hem zeer grote have.

30 Hizkia was het ook, die een waterbouwkundig werk liet uitvoeren dat van zeer grote betekenis was voor de watervoorziening van de stad in tijd van belegering. De bovenste uitgang van het water van Gihon liet hij namelijk dichtstoppen om door een ondergronds kanaal, de Siloahtunnel, het water in westelijke richting benedenwaarts af te leiden dat het in een vijver in de stad kwam. In alles wat hij ondernam was Hizkia voorspoedig.

31 Ter gelegenheid van de komst van het gezantschap dat de vorsten van Babel tot hem gezonden hadden om nauwkeurig navraag te doen naar het wonderteken dat in het land geschied was met Achaz' zonnewijzer, verliet God hem, niet om hem te verderven, maar om hem op de proef te stellen, ten einde alles te weten wat in zijn hart was, om hem te louteren en te verootmoedigen.

32 Het overige van de geschiedenis van Hizkia, en zijn vrome daden, waardoor hij zich onder de koningen van Juda onderscheidde, zie, die zijn beschreven in het Gezicht van de profeet Jesaja, de zoon van Amoz, die hem het woord des HEREN in voor- en tegenspoed getrouw had bekend gemaakt en bij uitstek bevoegd was om het leven van deze vrome koning van Juda te beschrijven, dat verder ook beschreven is in het Boek der koningen van Juda en van Israël.

33 Hizkia legde het hoofd neder om in de doodsslaap tot zijn vaderen heen te gaan; men begroef hem niet in de

---

[1]) Dit waren misschien schilden van goud, zie II Kron. 9 : 16 en 12 : 9.

eigenlijke koninklijke erfbegraafplaats, waar vermoedelijk geen plaats meer was, maar op de helling, waar de graven der zonen van David liggen. En geheel Juda en de inwoners van Jeruzalem droegen zware rouw over hem en bewezen hem eer bij zijn dood door het verbranden van welriekende specerijen, zoals men ook bij de dood van koning Asa gedaan had [1]).

Zijn zoon Manasse werd koning in zijn plaats.

XIII. DE REGERING VAN MANASSE. 33 : 1-20.

1. *Manasse's afgoderij.* 33 : 1-10.

33 : 1 Manasse was twaalf jaar oud toen hij koning werd; hij was dus geboren drie jaar na de ernstige ziekte van zijn vader Hizkia, waaruit deze door de genade des HEREN weer hersteld was. Hij regeerde vijf en veertig jaar te Jeruzalem [2]).

2 Zijn regering — althans vóór hij in de kerker te Babel tot verootmoediging kwam voor het aangezicht des HEREN — vormde een schrille tegenstelling met die van zijn vrome vader Hizkia. Terwijl deze alle offerhoogten uit het land had laten wegnemen en alles verwijderd had wat aan de afgodendienst herinnerde, richtte Manasse zich veeleer naar het voorbeeld van zijn grootvader Achaz. Hij deed wat kwaad was in de ogen des HEREN, en voerde de verfoeilijke Kanaänietische afgodendienst weer in, en deed naar de gruwel der volken die de HERE voor het aangezicht der
3 Israëlieten uit het land verdreven had. Hij bouwde de offerhoogten weer op, die zijn vader Hizkia afgebroken had, en richtte altaren op voor de Baëls; hij maakte ook, evenals koning Achab van Israël gedaan had, gewijde palen ter verering van de Kanaänietische natuurgodin Asjèra, en boog zich, in navolging van de Assyrische sterrendienst, aanbiddend neer voor het ganse heir des hemels, de zon, de maan en de andere planeten, die door hem vereerd werden, wat de HERE in Zijn heilige wet aan Zijn volk Israël nadrukkelijk verboden had [3]).

---

1) Zie II Kron. 16 : 14.
2) Zie noot 1 bij de Paraphrase van II Kon. 21 : 1.
3) Zie Deut. 4 : 19, 17 : 3.

4 Terwijl zijn grootvader Achaz die hemellichamen vereerd had op het dak van zijn paleis [1]), ging Manasse nog een stap verder en bracht de verering van die hemellichamen over naar de tempel des HEREN. Ten behoeve van die astraal-religie bouwde hij altaren in het huis des HEREN, waarvan de HERE gezegd had dat dat huis tot in eeuwigheid Zijn Naam ter ere zou zijn, en dat Hij Zich die plaats verkoren had tot een huis der aanbidding [2]).

5 Dié tempel, die slechts voor de dienst en de aanbidding van de HERE, de VerbondsGod van het volk Israël, mocht worden gebruikt, waagde Manasse te ontheiligen door daar altaren op te richten voor de dienst en aanbidding van het ganse heir des hemels. Hoewel de HERE nadrukkelijk gezegd had dat Zijn volk geen andere goden voor Zijn aangezicht hebben mocht, stelde Manasse de HERE op één lijn met het ganse heir des hemels, door het oprichten van die altaren in de tempel des HEREN, niet slechts in de buitenste voorhof, maar zelfs ook in de binnenste voorhof, die slechts door de priesters betreden mocht worden.

6 Ja, evenals zijn grootvader Achaz in de tijd der benauwing van Jeruzalem door de legers van Rezin van Aram en Pekah van Israël gedaan had [3]), wijdde ook hij zijn zonen door vuur aan de Moloch in het dal Ben-Hinnom, ten Zuiden van Jeruzalem, een gruwel die de HERE aan Zijn bondsvolk verboden had, wijl alle eerstgeborenen Hèm gewijd moesten zijn [4]).

Verder liet hij zich in met toekomstvoorspellingen, door het nauwkeurig acht geven op de kleur en de grillige gestalten der wolken, en met waarzeggerij, om uit de vorm die op het water uitgestorte olie aanneemt, de toekomst te leren kennen, en met toverij, door het verrichten van allerlei geheimzinnig aandoende manipulaties. Wijl hij naar de openbaring van Israëls God niet wilde luisteren, verviel hij tot al zulke duistere practijken der heidenen. Hij stelde dodenbezweerders aan, die voorgaven dat zij met de geesten

---

1) Zie II Kon. 23 : 12.
2) Zie 7 : 12.
3) Zie 28 : 3.
4) Zie Lev. 18 : 21.

der afgestorvenen in verbinding stonden, en waarzeggers, die zeiden dat zij de toekomst konden ontsluieren, altemaal practijken waarvan de HERE gezegd had dat ze bij Zijn volk niet gevonden mochten worden [1]).

Zo deed Manasse zeer veel dat kwaad was in de ogen des HEREN en met Zijn heilige wil in flagrante strijd, waarmede hij de toorn des HEREN gaande maakte.

7 Ja, het schandelijke en aanstootgevende beeld van de Kanaänietische natuurgodin Asjèra, dat hij gemaakt had, plaatste hij zelfs in het Heilige van de tempel des HEREN, waarvan God tot David en tot zijn zoon Salomo gezegd had: „In dit huis, hier in Jeruzalem, dat Ik uit alle stammen Israëls verkoren heb, daar zal Ik tot in eeuwigheid Mijn
8 heerlijke daden en heilige Naam openbaren, en wanneer Mijn huis eenmaal in het midden van hen gebouwd is als een blijvende woning, zal Ik Israël niet meer verdrijven uit het land dat Ik hun vaderen gegeven heb, dat ze weer zouden moeten omzwerven, indien zij er slechts voor zorg dragen dat zij naarstig onderhouden alles wat Ik hun geboden heb, en zich houden aan de ganse wet en aan de inzettingen en verordeningen, die Mijn knecht Mozes in Mijn naam gegeven heeft" [2]).

9 Maar zij hoorden niet naar dit woord des HEREN, en waren niet gehoorzaam, want in plaats van als een getrouw koning hen voor te gaan in de dienst des HEREN, verleidde Manasse Juda en de inwoners van Jeruzalem dat zij afdwaalden van de HERE, zodat zij het nòg erger maakten dan de volken die de HERE voor het aangezicht der Israëlieten verdelgd had. Terwijl die heidense Kanaänieten hun eigen goden vereerden, aanbaden en vereerden zij de goden van allerlei verschillende volken, terwijl zij hun eígen God, de HERE, de VerbondsGod van Zijn volk Israël, de rug toekeerden. Zo werden zij door deze gruwelijke goddeloosheid, waartoe zij door Manasse verleid werden, rijp voor het gericht dat de HERE over hen zou doen komen.

10 Daarom liet de HERE door de dienst van Zijn knechten,

---

1) Zie Lev. 19 : 26, 31, Deut. 18 : 10, 11.
2) Zie II Sam. 7 : 10.

de profeten [1]), koning Manasse en het door hem tot afgoderij verleide volk van Juda waarschuwen en hun de verwoesting van Jeruzalem en de overgave van Juda in de hand zijner vijanden aankondigen, òf zij door dat woord der profeten misschien nog tot inkeer zouden komen. Maar zij gaven ook aan dat woord der profeten geen gehoor.

2. *Manasse's ballingschap en bekering.* 33 : 11-17.

33 : 11 Daar Manasse naar het woord des HEREN, door de profeten hem verkondigd, niet had willen luisteren, bracht de HERE over hem de legeroversten van Assurbanipal, de koning van Assur. Nadat zij hem gevangen genomen hadden, maakten zij hem als een wild dier met haken in de neus onschadelijk, ze boeiden hem met twee koperen ketenen en voerden hem naar Babel, waar de koning van Assur, die zich ook als „koning van Babel" had laten huldigen, gedurende een gedeelte van het jaar verblijf hield.

12 In die grote benauwdheid gedacht Manasse aan het woord der profeten, die hem in 's HEREN naam dit oordeel hadden aangezegd, en nam hij de toevlucht tot de HERE zijn God om Zijn gunst af te smeken. Hij verootmoedigde zich diep voor het aangezicht van de God zijner vaderen, hij deed belijdenis van zijn zonden en erkende Gods straf als rechtvaardig en bad tot Hem om uitkomst.

13 En de HERE liet Zich door hem verbidden en hoorde naar zijn smeking; Hij bracht hem in Jeruzalem terug en herstelde hem in zijn koningschap.

Zo kwam Manasse door deze zware beproeving, waarin hij de straf des HEREN aan den lijve ondervond, tot de erkentenis dat de HERE God is.

14 Hierna heeft Manasse de buitenmuur van de Davidsstad, met de bouw waarvan zijn vader Hizkia reeds begonnen was [2]), voltooid.

Die muur liep ten Westen van Gihon, in het dal ten Oosten van de Davidsstad; Manasse trok hem door in de

---

1) Zie noot 4 bij de Paraphrase van II Kon. 21 : 10.
2) Zie 32 : 5.

richting van de Vispoort, aan de noord-westelijke punt van de tempelberg, zodat niet alleen de Davidsstad, maar ook de heuvel Ofel door de muur was ingesloten. Manasse maakte de muur zeer hoog.

Hij stelde ook legeroversten aan in alle versterkte steden van Juda.

15 Ook reinigde hij Jeruzalem en de tempel van de afgoderij die hij daar vroeger, vóór zijn wegvoering naar Babel, had ingevoerd. Hij verwijderde de vreemde goden en het schandelijke en aanstootgevende stenen beeld van Asjèra uit de tempel, benevens al de altaren die hij op de tempelberg en in Jeruzalem gebouwd had, en wierp ze buiten de stad [1]).

16 Verder richtte hij het altaar des HEREN weer op en offerde daarop dank- en lofoffers, met het oog op de verlossing uit zijn gevangenschap, en beval aan het volk van Juda de HERE, de God van Israël, te dienen.

17 Het volk bleef echter voortgaan met offeren op de hoogten, die naast de tempel niet bestaan mochten. Op die hoogten werd door hen evenwel niet geofferd aan de Kanaanietische afgoden, maar alleen aan de HERE hun God.

3. *Manasse's dood.* 33 : 18-20.

33 : 18 Het overige van de geschiedenis van Manasse, het gebed dat hij opzond tot zijn God, en de woorden die de zieners in de naam van de HERE, de VerbondsGod van Israël, tot hem gesproken hebben, zie, dat staat opgetekend in de Geschiedenis der koningen van Israël.

19 Zijn gebed, en dat de HERE Zich door hem liet verbidden, ook al zijn zonden en zijn ontrouw, en de plaatsen waar hij offerhoogten gebouwd en gewijde palen en gesneden beelden opgericht heeft vóórdat hij zich verootmoedigde, dat is beschreven in de Woorden der Zieners.

---

1) Van Amon wordt gezegd dat hij offerde aan al de beelden die zijn vader gemaakt had, 33 : 22, terwijl Josia het Asjèra-beeld uit de tempel verwijderde en in het Kidron-dal verbrandde, en de altaren, die Manasse gemaakt had, verbrijzelde. Vermoedelijk heeft dus Manasse dat beeld en die altaren wel uit Jeruzalem verwijderd, maar niet vernietigd.

20 En Manasse legde het hoofd neder om in de doodsslaap tot zijn vaderen heen te gaan. Men begroef hem in de tuin van zijn paleis, vermoedelijk omdat in de koningsgraven geen ruimte meer beschikbaar was [1]).
Zijn zoon Amon werd koning in zijn plaats.

XIV. DE REGERING VAN AMON. 33 : 21-25.

33 : 21 Amon was twee en twintig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde twee jaar te Jeruzalem.
22 Hij deed wat kwaad was in de ogen des HEREN, naar het voorbeeld dat zijn vader Manasse hem gegeven had. Het latere werk van zijn vader Manasse, die na zijn bekering Jeruzalem en de tempel gezuiverd had, deed hij te niet door de afgoderij in volle omvang te herstellen. Hij offerde aan al de beelden, die zijn vader Manasse gemaakt had, en diende de daardoor afgebeelde goden.
23 Zo wandelde hij in al de voetstappen van zijn vader Manasse vóór diens bekering, zonder dat hij zich evenwel onder Gods straffende hand voor de HERE verootmoedigde, zoals zijn vader Manasse gedaan had. In plaats van zich te verootmoedigen, maakte hij zijn schuld steeds groter.
24 En zijn dienaren smeedden een samenzwering tegen
25 hem en doodden hem in zijn paleis. De bevolking van het platteland sloeg echter allen die aan die samenzwering tegen koning Amon hadden deelgenomen, dood, en maakte zijn zoon Josia koning in zijn plaats.

XV. DE REGERING VAN JOSIA. 34 : 1—35 : 27.

1. *Algemeen overzicht der regering van Josia.* 34 : 1, 2.

34 : 1 Josia, wiens optreden reeds voorzegd was door de Godsman uit Juda, die te Bethel getuigd had tegen het altaar waarop Jerobeam rookte [2]), was acht jaar oud toen

---

1) Zie noot 2 bij de Paraphrase van II Kon. 21 : 18.
2) Zie I Kon. 13 : 2.

hij koning werd, en hij regeerde een en dertig jaar te Jeruzalem.

2 Hij deed wat recht was in de ogen des HEREN, en wandelde in alle opzichten in de voetstappen van zijn vrome voorvader David, zonder daarvan af te wijken naar rechts noch naar links.

2. *Uitroeiing van de afgoderij.* 34 : 3-7.

34 : 3 In het achtste jaar van zijn regering, toen hij nog maar zestien jaar oud was, begon hij de God van zijn vader David te zoeken, begerig zich door de HERE te laten leiden en Hem te dienen. In het twaalfde jaar van zijn regering, op twintigjarige leeftijd, maakte hij een begin met de reiniging van Juda en Jeruzalem van alles wat met de afgodendienst verband hield; de offerhoogten liet hij afbreken en de aan de Kanaänietische natuurgodin Asjèra gewijde palen en gesneden en gegoten beelden vernietigen.

4 In zijn tegenwoordigheid, terwijl hij er persoonlijk toezicht op hield, brak men de altaren van de Baäls af, en de wierookbranders die daarop stonden, hieuw hij om; de gewijde palen, de gesneden en gegoten beelden verbrijzelde en verpulverde hij, en het stof strooide hij op de graven van hen die daaraan geofferd hadden, om zijn diepe minachting te kennen te geven zowel voor die verbrijzelde goden als voor hun vereerders, die op hen vertrouwd hadden.

5 Bovendien liet hij de doodsbeenderen van de afgodspriesters opgraven en op de plaats dier verwoeste altaren, waarop zij vroeger geofferd hadden, verbranden, om hen ook na hun dood nog openlijk te schande te maken en de door hen gebruikte offerplaatsen door het verbranden dier mensenbeenderen grondig te verontreinigen.

6 Zo reinigde hij het land van Juda en daarna ook Jeruzalem, ja, zelfs ook tot het gebied van het vroegere Noord-Israëlietische rijk strekten zijn bemoeienissen zich uit. Ook in de steden van Manasse en Efraïm en van Simeon, dat geographisch tot Juda behoorde, maar waar dezelfde afgodische practijken als in het voormalige noordelijke rijk gevonden werden, zelfs tot in het uiterste Noorden, tot in de steden van Naphtali, welke steden na de ondergang van

het Noord-Israëlietische rijk en de wegvoering in ballingschap door Salmanasser, allerwege in puin lagen — ook in
7 dat gehele gebied van Noord-Israël brak hij de altaren en de aan Asjèra gewijde palen af, en sloeg hij de afgodsbeelden tot gruis, en alle wierookaltaren in het gehele land van Israël hieuw hij om.
Daarna keerde hij naar Jeruzalem terug.

3. *De tempelrestauratie.* 34 : 8-13.

34 : 8 In het achttiende jaar van zijn regering, toen Josia nog steeds bezig was het land en de tempel van de overblijfselen van de afgodendienst te reinigen — het was dus een werk dat vele jaren in beslag nam en dat langzaam en voorzichtig door hem moest worden doorgezet — zond hij de Staatsschrijver Safan, de zoon van Azalja, en de Stadsoverste Maäseja, en de Kanselier Joah, de zoon van Joahaz, naar de hogepriester Hilkia, om met hem maatregelen te treffen tot restauratie van het huis van de HERE zijn God. Na de laatste tempelrestauratie onder Joas, ongeveer twee eeuwen geleden [1]), was een nieuwe restauratie van de tempel dringend nodig.
9 Toen Safan en Maäseja en Joah bij de hogepriester Hilkia gekomen waren, spraken ze met hem over de besteding van het geld dat voor de tempelrestauratie in het huis Gods gebracht was, dat de als poortwachters fungerende Levieten ingezameld hadden uit Manasse en Efraïm, en uit het gehele overblijfsel van Noord-Israël, en uit Juda en Benjamin, en van de inwoners van Jeruzalem. Het plan van Josia, om de restauratie des tempels ter hand te nemen, had blijkbaar in brede kring weerklank gevonden, zodat van alle zijden giften voor dit doel waren binnengekomen.
10 Met de hogepriester Hilkia stelden de door Josia gezondenen het bijeengebrachte geld ter hand aan de uitvoerders van het werk, die aangesteld waren om voor de restauratie van het huis des HEREN zorg te dragen, en die betaalden het op hun beurt weer uit aan de werklieden die aan het

---

1) Zie II Kon. 12 : 5 v.

verbeteren en herstellen van het huis des HEREN werkzaam
waren, om daar de nodige materialen voor te kopen en als
11 werkloon. Zij betaalden het dus uit aan de werklieden en
aan de bouwlieden, om gehouwen stenen te kopen en hout
voor de binten, om daarmede die gedeelten van het tempel-
complex, die de koningen van Juda hadden laten vervallen
en verwaarloosd, van zolders te voorzien.
12 De uitvoerders van het werk waren trouw in het ver-
richten van de hun opgedragen taak. Zij behoefden geen
rekening en verantwoording af te leggen van het geld dat
hun werd afgedragen, omdat zij volkomen betrouwbaar
waren.
Om leiding te geven aan de herstelwerkzaamheden,
waren over hen enkele Levieten aangesteld, namelijk uit
het geslacht van Merari Jahath en Obadja, en uit het
geslacht van Kehath Zacharia en Mesullam. Alle Levieten
13 die muziekinstrumenten konden bespelen, stonden aan het
hoofd van de lastdragers, om door hun muziek de gang
te regelen waarin de lastdragers hun werk hadden te doen,
en hadden de leiding over alle werklieden, bij welke arbeid
ook. Ook waren sommige Levieten schrijvers, opzieners en
poortwachters.

4. *Het vinden van het wetboek.* 34 : 14-21.

34 : 14 Toen zij het geld dat in het huis des HEREN gebracht
was, te voorschijn haalden, vond de priester Hilkia het
boek van de wet des HEREN, gegeven door de dienst van
Mozes. Van dat wetboek moest steeds een exemplaar ter
zijde van de ark in het heiligdom bewaard worden [1]. Onder
de regering der goddeloze koningen was het echter zoek
geraakt [2].
15 En Hilkia nam het woord en zeide tot de Staatsschrijver
Safan: „Het wetboek, dat hier in de tempel moest zijn,

---

[1]) Zie Deut. 31 : 24, 26. Dit wetboek komt waarschijnlijk overeen met ons Deuteronomium, zie Noordtzij in Chr. Enc. III, blz. 220.

[2]) Volgens de rabbijnse traditie werd het boek gevonden onder een hoop stenen, waaronder het verborgen was toen Achaz (of Manasse) de wetboeken had laten verbranden.

maar dat zoek geraakt was, heb ik gevonden in het huis
16 des HEREN". Daarop gaf Hilkia het boek aan Safan, en
Safan bracht het naar de koning.

Bovendien bracht Safan aan de koning verslag uit
over de volvoering van de hun opgedragen taak, en hij
zeide tot de koning: „Al wat aan uw dienaren die met
de zorg voor de tempelrestauratie belast zijn, opgedragen
17 is, doen zij; het geld dat zij in het huis des HEREN gevonden
hebben, hebben ze gewogen en in buidels gebonden en het
ter hand gesteld aan de uitvoerders van het werk, die met
het opzicht over het werk belast zijn, die het op hun beurt
weer uitbetaald hebben aan de werklieden die in het huis
des HEREN bezig zijn om de breuken van het huis te her-
stellen, aan de timmerlieden en de bouwarbeiders".

18 Ook deelde de Staatsschrijver Safan de koning mede:
„De priester Hilkia heeft mij een boek gegeven dat hij in
de tempel gevonden heeft". Op 's konings bevel las Safan
de koning daaruit voor.

19 Toen de koning de woorden van het wetboek hoorde,
met name de ernstige dreigingen en vloekspreuken tegen
de overtreders der wet, die in dat boek stonden [1]), maakte
dat op hem zo'n verpletterende indruk, dat hij zijn klederen
scheurde.

20 Toen gebood de koning enkele hoogwaardigheidsbekle-
ders, namelijk Hilkia, de hogepriester, en Ahikam, de zoon
van Safan [2]), en Abdon, de zoon van Micha, en de Staats-
schrijver Safan, en Asaja, een hoge beambte die in bijzon-
21 dere dienst des konings stond: „Gaat heen om ten behoeve
van mij en van hen die in Juda en Israël zijn overgebleven,
de HERE te raadplegen over de woorden van het boek dat
gevonden is, wat Hij over koning en volk besloten heeft.
Gaat vragen òf en op welke wijze de in dit gevonden
wetboek gedreigde straffen nog afgewend kunnen worden;

---

1) Wij kunnen hierbij met name denken aan Deut. 28. Ook het voorlezen van dit gedeelte stond onder de bestiering van Gods voorzienigheid, vgl. Ester 6 : 1, 2. Misschien kwamen bij het ontrollen van de boekrol de laatste hoofdstukken het eerst onder de aandacht.

2) Deze Ahikam is later opgetreden als beschermer van Jeremia, Jer. 26 : 24, en was de vader van de na de verwoesting van Jeruzalem door de Babyloniërs aangestelde stadhouder Gedalja, II Kon. 25 : 22.

want de toorn des HEREN, die tegen ons ontbrand is, is groot, omdat onze vaderen het woord des HEREN niet in acht genomen hebben en niet gehandeld hebben naar al wat in dit boek geschreven staat".

5. *De profetie van Hulda.* 34 : 22-28.

34 : 22 Toen ging de hogepriester Hilkia met hen die de koning gezonden had, naar de profetes Hulda, de vrouw van de klederbewaarder Sallum, de zoon van Tokhath, de zoon van Hasra, die belast was met het toezicht op de priesterlijke garderobe in de tempel [1]) — zij konden haar gemakkelijk bereiken, want zij woonde te Jeruzalem in het nieuwe gedeelte — en zij brachten haar de boodschap over die de koning hun opgedragen had [2]).

23 Ten antwoord bracht Hulda hun daarop de woorden des HEREN over, waarin zij bevestigde de door Josia uitgesproken vrees dat de toorn des HEREN tegen Jeruzalem en zijn inwoners om hun afgodendienst ontbrand was, en zij zeide:

„Zo zegt de HERE, de VerbondsGod van Israël: Zegt tot de man die u tot Mij gezonden heeft:

24 Zo zegt de HERE: Zie, de vloekspreuken die vervat zijn in het wetboek dat gevonden is, zijn nog steeds van kracht; daarom zal Ik kwaad brengen over deze plaats, over Jeruzalem, en over haar inwoners: al de vervloekingen die geschreven staan in het boek dat men de koning van Juda voorgelezen heeft.

25 Omdat zij Mij verlaten hebben en offers ontstoken hebben voor andere goden, om Mij te krenken en tot toorn te verwekken met al de maaksels van hun handen, daarom zal Mijn gramschap zich uitstorten over deze plaats, over Jeruzalem, zonder geblust te worden".

26 Na dit woord des HEREN, dat voor Jeruzalem en gans Juda bestemd was, had de profetes Hulda echter ook nog

---

1) Vgl. II Kon. 10 : 22.

2) Dat zij naar Hulda gingen, zal vermoedelijk geweest zijn, omdat de beide onder Josia optredende profeten, Jeremia en Zefanja, zich niet te Jeruzalem bevonden.

een woord voor de koning persoonlijk. Daarom ging zij aldus verder:

„Tot de koning van Juda, die u gezonden heeft om naar de wil des HEREN te vragen, tot hem persoonlijk zult gij aldus spreken:

Zo zegt de HERE, de VerbondsGod van Israël: Wat die woorden betreft die gij gehoord hebt uit het wetboek waaruit men u voorgelezen heeft:

27 Omdat gij u niet verhard hebt, maar uw hart week geworden is en gij ontzet geworden zijt over de aangekondigde gerichten, en gij u voor het aangezicht van God verootmoedigd hebt toen gij hoorde wat Hij in het wetboek tegen deze plaats en haar inwoners gesproken heeft, en omdat gij, ten teken uwer verootmoediging uw klederen gescheurd en in zak en as boete gedaan hebt en voor Mijn aangezicht geweend hebt, omdat gij aldus naar Mij gehoord hebt en de door Mij in het wetboek gesproken dreigingen ter harte genomen hebt, daarom wil Ik ook naar u horen, zegt de HERE, en ofschoon in het gevonden wetboek geschreven staat dat het strafgericht ook de koning treffen zal[1],
28 zullen deze dreigingen nochtans aan u niet in vervulling gaan, maar Ik zal u tot uw vaderen verzamelen en gij zult in vrede in uw graf bijgezet worden zonder de verwoesting van Jeruzalem te beleven, en uw ogen zullen niets zien van al het onheil dat Ik over Jeruzalem en haar inwoners brengen zal".

Daarop bracht de door de koning gezonden deputatie hem het antwoord weder.

6. *Voorlezing van het wetboek in de tempel en bondsvernieuwing.* 34 : 29-33.

34 : 29 Ofschoon de koning alleen voor zich persoonlijk een gunstig antwoord van de profetes Hulda ontvangen had, was het toch zijn eerste taak het gehele volk saam te roepen om hen met de inhoud van het gevonden wetboek bekend te maken, opdat het tot een verbondsvernieuwing tussen

---

1) Zie Deut. 28 : 36.

de HERE en het volk komen mocht, en misschien in de weg van bekering en berouw de gedreigde strafgerichten nog mochten worden afgewend. Daartoe zond de koning boden uit om al de oudsten, de leidende personen van Juda en Jeruzalem, in de tempel saam te roepen.

30 De koning ging zelf ook naar het huis des HEREN, en met hem de representatieve figuren uit de gehele bevolking van Juda en Jeruzalem, en de priesters en Levieten, op wier schouders de taak rustte om de wet te verkondigen en uit te leggen, en vertegenwoordigers van geheel het volk, van hoog tot laag. Hij liet hun door een der priesters al de woorden voorlezen van het boek des verbonds, het wetboek dat in het huis des HEREN gevonden was, waarin de wet des verbonds beschreven was.

31 De koning had daarbij de voor hem als koning gereserveerde plaats ingenomen op het verhoogde platvorm bij de ingang van de Oostpoort van de binnenste voorhof [1]), vanwaar hij door het op de buitenste voorhof saamgestroomde volk goed kon worden gezien en gehoord.

Namens het gehele volk sloot de koning toen op plechtige wijze een verbond voor het aangezicht des HEREN, waarbij zij zich verplichtten om de HERE te volgen en in Zijn wegen te wandelen, en om Zijn geboden, Zijn getuigenissen en Zijn inzettingen van ganser harte en van ganser ziele te bewaren en te onderhouden, en de eisen des verbonds, zoals die in het wetboek beschreven waren, getrouw te volbrengen.

32 Ook deed koning Josia allen die zich in Jeruzalem en Benjamin bevonden, het gehele volk van het rijk Juda, tot het verbond des HEREN toetreden, door hen dat verbond met plechtige eedzwering te laten bekrachtigen.

De inwoners van Jeruzalem, de mannen van Juda, handelden overeenkomstig het met God, de God hunner vaderen, gesloten verbond.

33 En wat Noord-Israël betreft, ook daar wendde Josia zijn invloed aan om het volk terug te roepen tot de dienst van de HERE, hun VerbondsGod.

Uit alle landstreken die aan de Israëlieten toebehoor-

---

[1]) Zie noot 3 bij de Paraphrase van II Kon. 11 : 14.

den, verwijderde hij alle gruwelen, de afgodsbeelden en afschuwelijke voorwerpen, die aan de afgodendienst herinnerden, en hij bracht allen die zich in Noord-Israël bevonden, tot de dienst van de HERE hun VerbondsGod.

Zo lang hij leefde wist hij het volk tot de dienst des HEREN te dwingen, dat zij, althans voor het uiterlijke, niet afweken van de HERE, de God hunner vaderen.

7. *De viering van het Pascha.* 35 : 1-19.

35 : 1 Ter bevestiging van de verbondsvernieuwing wilde Josia nu ook op luistervolle wijze den HERE het Pascha vieren te Jeruzalem, waarbij nauwkeurig alle voorschriften in acht genomen werden die in het weergevonden verbondsboek geschreven waren.

Dat Pascha werd gevierd in het achttiende regeringsjaar van koning Josia, op de in de wet daarvoor aangegeven datum, de veertiende van de eerste maand.

2 Josia wees de priesters op hun taak en spoorde hen aan hun plicht in de tempeldienst des HEREN getrouw en op heilige wijze te volbrengen.

3 Tot de Levieten, wier taak het was geheel Israël in de wet te onderwijzen, en die de HERE Zelf tot Zijn dienst geheiligd en afgezonderd had, zeide hij: „Nu de ark eenmaal haar plaats gevonden heeft in de tempel, die Salomo, de zoon van David, de koning van Israël, gebouwd heeft, is uw taak een andere geworden dan in het wetboek omschreven is. Gij behoeft die ark nu niet meer op uw schouder te dragen, zoals dat eertijds bij het reizen van het volk Israël door de woestijn tot de taak der Levieten behoorde. Denkt daarom niet meer aan wat vroeger, voordat de tempel gebouwd was, tot uw dienst behoorde; laat de ark maar rustig op haar plaats in de tempel, en dient thans uw God en Zijn volk Israël door behulpzaam te zijn
4 bij het brengen van de offeranden: maakt u gereed naar uw families, overeenkomstig de afdelingen, onder inachtneming van de regelingen die David, de koning van Israël, gemaakt en die zijn zoon Salomo nader bevestigd heeft.

5 Stelt u op in het heiligdom om daar uw broeders, het gewone volk, bij het slachten van het Paasoffer behulpzaam

te zijn. Bij uw opstelling in het heiligdom moet gij er mede rekenen, dat iedere Levieten-familie in verschillende onderafdelingen gesplitst wordt, opdat er voor iedere familiegroep van uw broeders uit het gewone volk een afdeling Levieten beschikbaar zij.

6 Dan moet gij het Paaslam voor hen slachten; gij moet dat niet, zoals oorspronkelijk gebruikelijk was[1]), aan de gezinshoofden overlaten, om te voorkomen dat die heilige handeling misschien op onwaardige wijze door hen verricht zou worden, of zonder dat zij levietisch rein zijn.

Betoont u heilig en zorgt er voor dat de Paaslammeren het karakter dragen dat door het heilige feest vereist wordt, en maakt zo het Pascha gereed voor uw broeders uit het gewone volk, en handelt overeenkomstig het woord dat de HERE door de dienst van Mozes gesproken heeft".

7 Voor het gewone volk, dat aan de feestviering deelnam doch geen Paaslammeren had, stelde koning Josia uit zijn eigen bezit kleinvee, lammeren en geitebokken ter beschikking, ten getale van dertig duizend stuks, om als Paasoffer dienst te doen voor iedere aanwezige feestganger; verder nog drie duizend runderen, die gedurende de gehele volgende feestweek van het feest der ongezuurde broden als feestoffers geslacht en voor de offermaaltijden gebruikt werden.

Dit alles stelde hij beschikbaar uit zijn particuliere bezit.

8 De rijksvorsten stelden eveneens een vrijwillige gave van offerdieren ter beschikking van het volk en van de priesters en de Levieten.

Hilkia, de hogepriester, Zacharia en Jehiël, de oversten van het huis Gods, de priestervorsten, gaven aan de priesters voor de Paasoffers twee duizend zes honderd stuks kleinvee, benevens drie honderd runderen voor de feestoffers en de offermaaltijden gedurende de feestweek van het feest der ongezuurde broden.

9 Chonanja, die tijdens de regering van Hizkia belast

---

1) Zie Ex. 12 : 6.

was met het oppertoezicht op de tempelinkomsten [1]), en zijn broeders Semaja en Nethaneël, benevens Hasabja, Jeïël en Jozabad, de oversten der Levieten, stelden voor de Paasoffers ter beschikking van de Levieten vijf duizend stuks kleinvee, en verder nog vijf honderd runderen voor de feestweek van het feest der ongezuurde broden.

10 Toen werd de dienst geregeld: de priesters gingen op de voor hen bestemde plaats staan, en ook de Levieten stelden zich op in verschillende groepen, naar hun afdelingen, overeenkomstig het gebod des konings, zodat er voor iedere familiegroep uit het gewone volk een afdeling Levieten beschikbaar was.

11 De Levieten slachtten de Paaslammeren, terwijl de priesters het bloed daarvan sprengden, dat de Levieten hun toereikten. De Levieten zorgden ook voor het afstropen van de huid van de Paaslammeren.

12 Wanneer een stuk kleinvee ten dankoffer gebracht werd, mochten de beste stukken daarvan, de vetdelen, niet door de offeraar gegeten worden; die behoorden de HERE toe en moesten als brandoffer op het altaar verbrand worden [2]). Van de Paaslammeren werden deze zelfde stukken nu ook ten brandoffer bestemd, om op het altaar te worden verbrand. De Levieten zonderden deze delen van de Paaslammeren af en gaven die aan de familiegroepen van het gewone volk, die er dan mee naar de priesters gingen, die die vetstukken op het altaar den HERE ten offer brachten, zoals in de wet van Mozes geschreven staat. Op dezelfde wijze handelde men met de runderen, die in de loop van de feestweek van het feest der ongezuurde broden als dankoffers gebracht werden: de vetdelen werden op het altaar aangestoken, terwijl het vlees voor de offermaaltijden gebruikt werd.

13 Nadat de delen van de Paaslammeren op het altaar waren verbrand, werd het vlees van de Paaslammeren door de Levieten in het vuur gebraden en geroosterd, zoals in de wet voorgeschreven was [3]), opdat de gewone Israëlieten

---

1) Zie 31 : 12.
2) Zie Lev. 3 : 6 vv.
3) Zie Ex. 12 : 9.

daar hun Paasmaaltijd van konden houden. Het vlees van de runderen, die in de feestweek van de ongezuurde broden als dankoffer gebracht werden, kookten zij in potten, ketels en pannen, en brachten het dan met spoed naar de gewone Israëlieten om er hun offermaaltijden van te houden.

14 Nadat zij de offers voor de leken bereid hadden, maakten de Levieten die ook gereed voor zichzelf en voor de priesters. Want de priesters, de zonen van Aäron, waren tot in de nacht bezig met het offeren van de brandoffers, van de ten brandoffer aangeboden vetstukken. Daarom maakten de Levieten de offers niet alleen voor zich zelf gereed, maar ook voor de priesters, de zonen van Aäron.

15 En de zangers, de Asafieten, waren op dit Paasfeest en in de daarop volgende feestweek van het feest der ongezuurde broden op hun post, om het gezang in het huis des Heren met cimbalen, harpen en citers te begeleiden, overeenkomstig de aanwijzingen voor de muzikale dienst, zoals die door koning David met de zangmeesters Asaf, Heman en Jedoethoen, de ziener des konings, waren vastgesteld. Ook de poortwachters waren op hun post, bij elke poort, om toezicht te houden dat het heilige tempelterrein door geen onbevoegde, die niet levietisch rein was of niet tot het volk des Heren behoorde, betreden zou worden. Evenmin als de priesters behoefden de zangers en de poortwachters hun dienst te onderbreken om voor het gereed maken van hun offers te zorgen; zij konden ononderbroken dienst doen, omdat hun broeders, de andere Levieten, die niet tot de zangers en de poortwachters behoorden, de offers voor hen gereed maakten.

16 Zo was overeenkomstig het gebod van koning Josia de gehele dienst voor dit Paasfeest en voor de gehele daarop volgende feestweek van het feest der ongezuurde broden tot in bijzonderheden geregeld en nauwkeurig vastgesteld, ook voor het offeren van de ten brandoffer aangeboden vetdelen op het altaar des Heren.

17 De Israëlieten die zich daar bevonden, vierden het Pascha op de in de wet daarvoor vastgestelde datum, de veertiende van de eerste maand, en daarna het feest der ongezuurde broden, zeven dagen lang.

18 Zo'n groot en luisterrijk Paasfeest, waaraan zo algemeen door het volk werd deelgenomen en waarbij zo nauwkeurig en stipt de voorschriften der Mozaïsche wet werden in acht genomen, was in Israël niet gevierd sinds de dagen van de profeet Samuël. Ook met het Paasfeest van koning Hizkia was dit niet het geval geweest, omdat daarbij niet alleen wat de tijd van het Pascha betreft, maar ook nog in een ander opzicht van de wet was afgeweken, doordat vele feestgangers zich toen niet geheiligd hadden [1]). Geen der koningen van Israël, vóór noch na de scheuring, heeft het Pascha gevierd zoals Josia het vierde met de priesters en de Levieten, en met geheel Juda en met de mannen van Noord-Israël die er aan deelnamen en met de inwoners van Jeruzalem.

19 In het achttiende jaar van de regering van Josia werd dit Pascha gevierd.

8. *Josia's levenseinde.* 35 : 20-27.

35 : 20 Nadat Josia de tempel gerestaureerd en de dienst des HEREN weer in ere hersteld had, trok Farao Necho II, koning van Egypte, op naar de Eufraat, om te strijden tegen de Chaldeën, en Karkemis, een der weinige plaatsen waar een leger over de Eufraat kon trekken, te bezetten.

En koning Josia trok uit, Farao Necho tegemoet. Bij Megiddo, waar een pas uit de vlakte van Saron over de Karmel naar de vlakte van Jizreël voert, wachtte hij het Egyptische leger af. Hij nam daar niet alleen een sterke strategische positie in, maar wilde hiermede tegelijk aan de bewoners van het Noord-Israëlietische gebied het duidelijke bewijs geven, dat Juda bereid was ook voor hun vrijheid te strijden, wat weer aan zijn reformatorisch streven daar ten goede zou komen.

21 Farao Necho zond echter boden tot hem, die zeiden: „Wat heb ik met u te maken, koning van Juda? Niet tegen ú gaat het thans; neen, niet tegen u ben ik ten strijde uitgetrokken, maar tegen mijn erfvijanden, tegen het huis

---

1) Zie 30 : 2, 3, 17 v.

waarmee ik in oorlog ben, en de godheid heeft mij gezegd dat ik mij haasten moet [1]). Staak dus uw verzet tegen de godheid, die met mij is, opdat deze u niet verdelge".

22 Josia, die in een sterk Egypte, welks macht zich naar het Noorden uitbreidde, blijkbaar een gevaar zag voor de onafhankelijkheid van Juda, luisterde niet naar Necho. Vermoedelijk zag hij in de woorden van Necho propaganda of grootspraak, zoals indertijd het geval was geweest met de woorden van Rabsaké in de dagen van Jeruzalems belegering onder de regering van koning Hizkia. Zonder dus opzettelijk Gods Woord te willen verwerpen of tegen de HERE in te gaan, kwam de vrome koning, die in zijn gehele leven in de weg des HEREN gewandeld had, nu tot de hem vreemde levenshouding van tegen Gods wil in te gaan door tegen Farao Necho uit te trekken ten strijde. Want hij luisterde niet naar de woorden van Necho, die inderdaad uit de mond Gods kwamen om hem te waarschuwen, en bond de strijd aan met het Egyptische leger in de vlakte van Megiddo.

23 Reeds bij het allereerste treffen werd Josia door de Egyptische boogschutters echter dodelijk getroffen. Toen zeide de gewonde koning tot zijn dienaren: „Brengt mij weg, uit de strijd, want ik ben zwaar gewond".

24 En zijn dienaren haalden de door de Egyptische pijlen dodelijk gewonde koning uit zijn strijdwagen, en in een andere koninklijke wagen, vermoedelijk een reiswagen die de gewonde koning meer gerief bood dan zijn krijgswagen, voerden ze hem naar Jeruzalem.

Nog vóór ze daar gekomen waren, was de koning onderweg echter reeds gestorven, te Hadad-Rimmon [2]) in de nabijheid van Megiddo [3]).

Zo werd de vrome koning weggenomen nog vóór het gericht der verwoesting van het rijk Juda over het zondige volk losbrak.

Te Jeruzalem werd hij bijgezet in de koningsgraven.

---

1) Necho gebruikt de naam Elohim zonder lidwoord; hij spreekt dus van de godheid in het algemeen.
2) Zie Zach. 12 : 11.
3) Zie II Kon. 23 : 29.

Uit liefde en achting ruimde men daar een plaats voor hem in, hoewel zijn beide onmiddellijke voorgangers, zijn grootvader Manasse en zijn vader Amon, wegens plaatsgebrek daar niet meer begraven waren en ook geen der na hem komende koningen van Juda daar meer begraven is. En geheel Juda en Jeruzalem bedreven rouw over Josia.

25 En Jeremia zong een klaaglied op Josia, waarin hij de gevoelens van het volk van Juda tot uitdrukking bracht. En alle zangers en zangeressen, tot nu toe, gewaagden in hun klaagzangen van het tragisch levenseinde van de vrome en geliefde vorst, die in de bloei zijner jaren werd weggerukt. En dat werd tot een vaste gewoonte in Israël, dat het droeve lot van de vrome Josia het onderwerp was voor de klaagzangen van Israëls zangers en zangeressen, die gebundeld zijn in de „Klaagzangen" [1]).

26 Het overige van de geschiedenis van Josia, zijn vrome daden die hij gedaan heeft in overeenstemming met wat
27 in de wet des HEREN geschreven staat, zijn geschiedenis uit vroeger en later tijd, dat staat alles beschreven in het Boek der koningen van Israël en Juda [2]).

XVI. DE REGERING VAN JOAHAZ, JOJAKIM EN JOJACHIN. 36 : 1-10.

1. *De kortstondige regering van Joahaz.* 36 : 1-4.

36 : 1 Na Josia's dood maakte de bevolking van het platteland, die een en dertig jaar geleden ook in de troonverheffing van Josia zelf de hand gehad had [3]), een van de zoons van Josia koning in zijns vaders plaats. Zij namen echter niet Josia's oudste zoon, maar met voorbijgang van diens oudere broers namen zij Josia's jongste zoon Sallum, die bij zijn troonsbestijging de naam Joahaz aannam [4]). Ver-

---

1) Hiermede is niet bedoeld het kanonieke boek Klaagliederen (van Jeremia).
2) Hiermede is niet bedoeld het kanonieke boek der Koningen.
3) Zie 33 : 25.
4) Uit I Kron. 3 : 15 blijkt dat Josia's oudste zoon Johanan heette; deze was waarschijnlijk gestorven. Sallum-Joahaz was Josia's vierde zoon, zie I Kron. 3 : 15 en Jer. 22 : 11.

moedelijk verwachtten ze van hem dat hij de anti-Egyptische politiek van zijn vader, wiens geesteskind hij overigens niet was, zou voortzetten [1]).

2 Joahaz was drie en twintig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde slechts drie maanden te Jeruzalem.

3 Farao Necho, die na de slag bij Megiddo zijn tocht naar het Noorden had voortgezet, liet Joahaz te Ribla, aan de Orontes, met ketenen binden — waarschijnlijk toen Joahaz daar gekomen was om Necho als zijn suzerein te huldigen — en legde het land Juda een zeer zware boete op, van niet minder dan honderd talenten zilver en één talent goud [2]).

4 Daarop maakte Farao Necho een andere zoon van Josia, die twee jaar ouder was, namelijk Eljakim, koning over Juda en Jeruzalem. Ten teken van zijn afhankelijkheid van Farao liet hij hem een andere naam aannemen, zodat zijn naam als vazal-koning van Necho niet Eljakim was, maar Jojakim [3]). Zijn broeder Joahaz nam Necho mee naar Egypte, waar hij in ballingschap gestorven is [4]).

2. *De regering van Jojakim.* 36 : 5-8.

36 : 5 Jojakim was vijf en twintig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde elf jaar in Jeruzalem. Hij deed wat kwaad was in de ogen van de HERE, Die als de Ver-

---

1) Misschien is bij deze koningskeuze ook te denken aan persoonlijke invloed van Joahaz' moeder Hamutal, door Ezechiël (19 : 2) „een leeuwin" genoemd.

2) 1 talent = 58,944 kg. of 49,11 kg., zie Bijb. Handb. Kok I, blz. 260. Noordtzij K.V. II Kron. (1938!) berekent 1 talent zilver op f 4500.— en 1 talent goud op f 82.570.—.

3) Eljakim = God zal oprichten; Jojakim = de HERE zal oprichten. Op grond van de echt Israëlietische vorm van deze naam zou men kunnen vermoeden, dat Necho aan Eljakim toestond zelf een andere naam te kiezen, waaraan hij toen zijn goedkeuring hechtte. Keil meent dat Eljakim met zijn nieuwe naam, dat de HERE (het zaad Davids weer) zou oprichten, openlijk protesteren wilde tegen de door Jeremia en andere profeten gedreigde en aangekondigde vernedering van het Davidische koningshuis. Het is echter ook mogelijk dat Farao zelf die nieuwe naam vaststelde, om daarmede in Juda de indruk te wekken dat hij als instrument van de HERE, de „nationale God" van Juda, handelde.

4) Zie Jer. 22 : 11, 12.

bondsGod van het volk toch ook zijn God was. Met name maakte hij zich schuldig aan onderdrukking van het volk en aan gierigheid en het vergieten van onschuldig bloed en aan knevelarij en afpersing om zichzelf te verrijken [1]).

6 Nebukadnezar, de koning van Babel, maakte een krijgstocht naar het Westen, belegerde Jeruzalem en nam het in.

Hij nam daarbij koning Jojakim gevangen en bond hem met twee koperen ketenen, met de bedoeling hem naar Babel te voeren. Jojakim werd echter door hem begenadigd, waarna hij, nu niet meer als vazal van Farao Necho, maar nu als vazal van Nebukadnezar, te Jeruzalem verder koning mocht blijven.

7 Een deel van het tempelgerei nam Nebukadnezar bij die gelegenheid mede naar Babel, waar hij het bracht in zijn paleis.

Nadat Jojakim drie jaar als vazal van Nebukadnezar te Jeruzalem geregeerd had, wist de pro-Egyptische partij, ondanks de waarschuwingen van Jeremia, hem echter tot afval te bewegen.

In de strijd die daarop ontbrandde, sneuvelde Jojakim, ver van de poorten van Jeruzalem, zodat geen eerbare begrafenis hem ten deel viel, maar het woord van Jeremia aan hem in vervulling ging, dat hij als een ezel begraven zou worden, dat wil zeggen dat zijn lijk onbegraven op het veld zou blijven liggen, blootgesteld aan alle weersgesteldheid [2]).

8 Het overige van de geschiedenis van Jojakim, de gruwelen die deze goddeloze vorst bedreven heeft, en het kwaad dat in hem gevonden werd, zie, dat is beschreven in het Boek der koningen van Israël en Juda. Zijn zoon Jojachin werd koning in zijn plaats [3]).

---

1) Zie Jer. 22 : 13-17; 26 : 22, 23 en II Kon. 24 : 4.

2) Zie Jer. 22 : 19; 36 : 30.

3) Dit is niet in strijd met Jer. 36 : 30, dat geen zoon na hem op Davids troon zitten zou. Jojachins kortstondige regering van drie maanden kan eigenlijk niet als een zitten op de troon van David beschouwd worden. Feitelijk eindigt met Jojakim het koningschap van Davids huis.

3. *De kortstondige regering van Jojachin.* 36 : 9, 10.

36 : 9 Jojachin was achttien jaar toen hij koning werd; hij regeerde drie maanden en tien dagen te Jeruzalem. Hij deed wat kwaad was in de ogen des HEREN; hij drukte in alles de voetstappen van zijn vader Jojakim.

10 Toen hij aan de regering gekomen was, zond Nebukadnezar, de koning van Babel, in het voorjaar zijn veldheren met zijn troepen naar Jeruzalem, die het beleg sloegen voor de stad. Tijdens het beleg kwam Nebukadnezar ook zelf naar Jeruzalem.

Toen Jojachin zag dat hij de stad niet langer zou kunnen houden, gaf hij zich over aan de genade van Nebukadnezar. Naar het woord dat Jeremia aan Jojachin voorzegd had [1]), liet Nebukadnezar Jojachin met de koninginmoeder, en de vrouwen des konings en zijn hovelingen gevankelijk naar Babel brengen, evenals ook alle voornaamsten uit het land, en de timmerlieden en handwerkslieden en smeden. Het totaal aantal van alle gedeporteerden bedroeg tienduizend [2]). Ook van alle schatten die nog in de tempel des HEREN gevonden werden, maakte hij zich meester, al het kostbare tempelgerei en het gouden beslag van de grote tempelvoorwerpen, en liet dat alles naar Babel brengen.

Hij maakte zijn oom Mattanja, de derde zoon van wijlen koning Josia [3]), koning over Juda en Jeruzalem [4]), en veranderde zijn naam in Zedekia, wat betekent: gerechtigheid des HEREN, om tot uitdrukking te brengen dat hij in de naam van de HERE, de nationale God van het volk van Juda, gerechtigheid over hen geoefend had.

---

1) Zie Jer. 22 : 24 v.
2) Zie II Kon. 24 : 14.
3) Zie I Kron. 3 : 15.
4) In Ez. 19 : 5 staat dat Hamutal, nadat het met haar eerste zoon Joahaz op een mislukking uitgelopen was, een van haar andere zonen maakte „tot een jonge leeuw". Volgens Noordtzij K.V. op Ezechiël t.p. betekent dit dat deze krachtige vrouw al haar invloed bij Nebnkadnezar heeft doen gelden, dat deze na Jojachins wegvoering uit de vele prinsen van het Davidische huis (zie o.a. Jer. 41 : 1) juist haar zoon Mattanja koos.

XVII. DE REGERING VAN ZEDEKIA. DE ONDERGANG DES RIJKS. 36 : 11-21.

36 : 11 Zedekia, die bij de dood van zijn vader Josia pas tien jaar oud was, was één en twintig jaar toen hij koning werd, en regeerde elf jaar te Jeruzalem.

12 Hij deed wat kwaad was in de ogen des HEREN, Die als de VerbondsGod van het volk Israël toch ook zijn God was. Hij volgde in alles het voorbeeld van zijn halfbroer Jojakim, hoewel hij in tegenstelling met deze veeleer een zwak vorst was, een slappeling, en een speelbal in de hand zijner rijksgroten [1]), zonder kracht en moed zich tegen hen te verzetten. Hij verootmoedigde zich niet voor de profeet Jeremia, en weigerde te luisteren naar de woorden die

13 Jeremia in opdracht van de HERE tot hem sprak. Ook brak Zedekia, die onder ede trouw beloofd had aan koning Nebukadnezar, zijn eed van trouw, die hij onder aanroeping van Gods naam had afgelegd, en kwam tegen Nebukadnezar in opstand, daartoe aangespoord door gezantschappen van de koningen van Edom en van Moab en van de Ammonieten en van Tyrus en Sidon [2]), waarbij hij zich ook met een verzoek om militaire steun wendde tot Egypte [3]). Hij verhardde zich ten zeerste en verstokte zijn hart, zodat hij zich niet bekeerde tot de HERE, de God van Israël.

14 Niet beter dan de koning waren ook alle voornaamste priesters en het gehele volk. Niet slechts eenmaal, maar voortdurend maakten zij zich aan ontrouw schuldig, en bedreven trouwbreuk jegens de HERE, door te handelen naar al de gruwelen der heidenen, die de weerzin des HEREN opwekten. Zelfs ontzagen zij zich niet de verfoeilijke afgoden der heidenen te vereren en te aanbidden in de heilige tempel des HEREN, en daarmede het huis des HEREN, dat Hij in Jeruzalem geheiligd had om Zijn Naam daar te doen wonen, te verontreinigen [4]).

15 Bij dat alles liet de HERE, de VerbondsGod van Zijn volk, de God hunner vaderen, het aan waarschuwingen en

---

1) Zie Jer. 38 : 5, 19, 24.
2) Zie Jer. 27 : 3.
3) Zie Ez. 17 : 5.
4) Nadere bijzonderheden daarover worden beschreven in Ez. 8.

vermaningen niet ontbreken. Telkens weer zond de HERE Zijn boden tot hen, vroeg en laat, omdat Hij Zich over Zijn volk en woning ontfermde. Daarom liet Hij in lankmoedigheid door Zijn profeten hen telkens weer tot bekering roepen, want Hij wilde Zijn volk en heiligdom niet aanstonds verdelgen.

16 Zij dreven echter steeds weer de spot met de boden die God hun zond, en trokken zich van hun bedreigingen niets aan, omdat zij meenden dat die toch niet in vervulling zouden gaan. Zij minachtten de woorden des HEREN, alsof dat maar lege klanken waren, ijdele klanken zonder inhoud, en zij hoonden Zijn profeten, als mannen die het slachtoffer waren van hun eigen inbeelding.

Met dat alles hebben zij de maat hunner zonden zo vol gemaakt, dat de gramschap des HEREN zich niet meer liet afwenden. Zijn toorn verhief zich tegen Zijn volk en sloeg hen zó, dat er geen redden en genezen meer aan was, maar het volk gebroken werd en ten onder ging.

17 Om Zijn strafgericht aan het trouweloze en afgodische volk te voltrekken, deed de HERE de koning der Chaldeën tegen hen optrekken, die hun rechtvaardige vergelding deed naar al hun gruwelen. Omdat zij de heilige tempel des HEREN met hun afschuwelijke afgodendienst verontreinigd hadden, werden nu hun jongelingen in dezelfde tempel, waar zij hun verfoeilijke practijken hadden uitgeoefend, met het zwaard gedood.

De koning van Babel ontzag niemand, hij spaarde jongeling noch maagd, en had zelfs geen erbarmen met ouden noch met stokoude grijsaards. Alles en allen gaf de HERE over in zijn hand.

18 Alle tempelgerei van het huis Gods, de grote en kleine tempelvoorwerpen, de schatten van het huis des HEREN en de schatten van de koning en van zijn vorsten, alles bracht hij naar Babel, overeenkomstig het woord dat Jesaja tot koning Hizkia gesproken had [1]).

19 Terwijl bij vroegere vijandelijke invallen stad en tempel wel waren geplunderd en beroofd, maar toch nog steeds waren blijven staan, werd nu door de Chaldeën alles

---

1) Zie II Kon. 20 : 17.

aan het vuur der vernietiging prijs gegeven. Zij verbrandden het huis Gods, en de muren van Jeruzalem braken zij af. Alle paleizen van Jeruzalem verbrandden ze met vuur en alle kostbaarheden vernietigden ze, zodat slechts zwartgeblakerde puinhopen en troosteloze ruïnes overbleven als sombere getuigen van het rechtvaardige oordeel des HEREN, Wiens verbond zij hadden verbroken en Die zij met hun afgoderij hadden gehoond.

20 Wie aan de scherpte des zwaards ontkomen waren, voerde de koning der Chaldeën voor het overgrote deel naar Babel, zodat er slechts een armzalig overschot van de bevolking in Juda achterbleef [1]).

Die naar Babel gedeporteerden werden hem en zijn zonen tot slaven, naar het woord dat Jeremia gesproken had [2]). Dit duurde tot aan de opkomst van het koninkrijk van Perzië, dat aan Babels macht een einde maakte en welks koning Cyrus aan de weggevoerde ballingen verlof gaf naar het land hunner vaderen weer te keren.

21 Zo ging in het strafgericht, dat de koning der Chaldeën als instrument in de hand des HEREN over het volk van Juda ten uitvoer bracht, het woord des HEREN in vervulling, dat Jeremia gesproken had, dat het land de rust genieten zou die men het door het verwaarlozen der sabbatsjaren onthouden had. Door de dienst van Mozes had de HERE daar reeds van gesproken, als het volk des HEREN zich afgoden maakte en des HEREN sabbatten niet hield en geen eerbied had voor des HEREN heiligdom, dat het volk dan zou worden verstrooid onder de heidenen en het land zou worden verwoest, opdat het land gedurende al die tijd der verwoesting de rusttijden vergoed zou krijgen, die het niet genoten had toen het volk de sabbatten niet hield [3]).

In aansluiting aan dat woord had Jeremia geprofeteerd, als het volk de sabbatdagen niet zou heiligen, maar op de sabbatdag lasten zou dragen door de poorten van Jeruzalem, dat de HERE in die poorten dan een vuur ontsteken zou,

---

1) Zie II Kon. 25 : 12, 22-26 en Jer. 40 : 1—43 : 7.
2) Zie Jer. 27 : 7.
3) Zie Lev. 26 : 33-35.

dat de paleizen van Jeruzalem verteren zou zonder te worden uitgeblust [1]).

Zo ontving het land nu gedurende al de dagen waarin het woest lag, de rust, die door het verwaarlozen der sabbatten daaraan onthouden was, totdat de zeventig jaren van Babels heerschappij, waar Jeremia van gesproken had [2]), ten einde waren.

XVIII. CYRUS' VERLOF OM TERUG TE KEREN. 36 : 22, 23.

36 : 22 Onmiddellijk nadat de termijn van de zeventig jaren van Babels heerschappij, waar Jeremia van gesproken had, verstreken was, gedacht de HERE aan Zijn belofte, waarin Hij de terugkeer der weggevoerde ballingen voorzegd had [3]).

Reeds in het eerste jaar, waarin de heerschappij van Cyrus, de koning van het Perzische wereldrijk, zich ook over het machtige Babel uitstrekte [4]), gaf de HERE het aan Cyrus in het hart een edict uit te vaardigen, dat hij door herauten, die ook van gewaarmerkte afschriften van het oorspronkelijke besluit voorzien waren, in zijn ganse rijk liet afkondigen, waarbij het de Joden toegestaan werd naar het land hunner vaderen terug te keren en de tempel te Jeruzalem te herbouwen. Zijn voornaamste oogmerk was daarbij niet, de ballingen de vrijheid te hergeven, maar er voor te zorgen dat de te Jeruzalem wonende God des

---

1) Zie Jer. 17 : 27.

2) Zie Jer. 25 : 12; 29 : 10. Ten onrechte meent men vaak dat Jeremia daar voorzegd heeft dat de ballingschap van het volk van Juda 70 jaar duren zou. De ballingschap heeft geen 70, doch 60 jaar geduurd, van 597 (wegvoering onder Jojachin) tot 537 v. Chr. Jeremia spreekt echter niet van de duur van Juda's ballingschap, maar van die van Babels heerschappij, en deze duurde van 607 v. Chr. (val van Nineveh) tot 538 v. Chr. (Babels inname door Cyrus). De Stat. Vert. gaf tot dat misverstand aanleiding, door in Jer. 29 : 10 te spreken van „70 jaar *te* Babel". De Nieuwe Vertaling geeft dat nauwkeuriger weer: „als *voor* Babel zeventig jaren voorbij zullen zijn"; zie Aalders K.V. op Jer. 25 : 11b, vgl. mijn Korenmaat en Kandelaar, blz. 48 v.

3) Zie Jer. 29 : 10.

4) Reeds sinds 548 v. Chr. noemde Cyrus = Kores zich koning van Perzië. Na de verovering van Babel in 539 door Cyrus' generaal Gobryas werd Cyrus op 20 Maart 538 ter gelegenheid van het Nieuwjaarsfeest op plechtige wijze als koning van Babel gehuldigd.

hemels weer de ere zou ontvangen die Hem toekwam, opdat Hij de koning, die daarvoor gezorgd had, zou begunstigen.

Het waren dus politieke overwegingen, waardoor Cyrus tot het uitvaardigen van dit edict bewogen werd. Hij achtte het in 's rijks belang alle godsdiensten der onderworpen volken in ere te herstellen, en derhalve alle volken naar hun godsdienstig centrum te laten terugkeren, opdat hij de gunst der door hen vereerde goden zou mogen genieten.

Hoezeer Cyrus echter ook door politieke overwegingen bij het uitvaardigen van zijn beroemde edict geleid mocht zijn, toch was dit alles ten diepste van de HERE, Die Zijn Raad volvoerde ook in het edict dat Cyrus uitvaardigde, waarvan de aanhef aldus luidde:

23 „Zo zegt Cyrus, de koning van het Perzische wereldrijk:

Na Babels val heeft de HERE, de God des hemels, alle koninkrijken der aarde aan mij gegeven, en Hij is het Die mij bevolen heeft Hem een huis te bouwen te Jeruzalem, dat in Juda ligt.

Daarom doe ik bij dezen een oproep uitgaan tot allen die tot Zijn volk behoren, zowel tot hen die behoorden tot het Tweestammenrijk Juda als ook tot de nog overgeblevenen van het Tienstammenrijk Israël, dat een ieder die daar lust toe heeft — de HERE zijn God zij met hem! — optrekke naar Jeruzalem in Juda, om daar het huis des HEREN, des Gods Israëls, te bouwen, het huis van de God Die te Jeruzalem woont".

INHOUD.

Pag.

DERDE HOOFDDEEL [1]): DE REGERING VAN SALOMO. (1 : 1—9 : 31).

I. *Salomo's kroningsoffer en de verschijning des* HEREN *te Gibeon.* 1 : 1-13a 5

II. *Salomo's macht en rijkdom.* 1 : 13b-17 7

III. *Salomo's voorbereiding voor de tempelbouw.* 2 : 1-18. 9

IV. *De tempelbouw.* 3 : 1—5 : 1 13
1. De eigenlijke tempelbouw. 3 : 1-17 13
2. Het tempelgereedschap en de tempelvoorhoven. 4 : 1—5 : 1 18

V. *De inwijding des tempels.* 5 : 2—7 : 10 23
1. Het overbrengen van de ark des HEREN naar de tempel. 5 : 2-14 23
2. Rede en gebed van Salomo bij de inwijding des tempels. 6 : 1-42 27
   a. De wijdingswoorden en de gedachtenisrede. 6 : 1-11 27
   b. Salomo's smeekgebed. 6 : 12-42 30
3. Des HEREN antwoord en de vreugde van het volk. 7 : 1-10 37

VI. *De tweede verschijning des* HEREN *aan Salomo.* 7 : 11-22 39

VII. *Enkele bijzonderheden uit Salomo's regeringsjaren.* 8 : 1—9 : 31 42
1. Salomo's stedenbouw. 8 : 1-6 42
2. Salomo's arbeiders. 8 : 7-10 43

---

[1]) Het eerste boek der Kronieken bevat:
EERSTE HOOFDDEEL: DE GESLACHTSREGISTERS VAN ADAM TOT DAVID. 1 : 1—9 : 34.
TWEEDE HOOFDDEEL: DE REGERING VAN DAVID. 9 : 35—29 : 30.

3. Salomo's Egyptische huwelijk. 8 : 11 44
4. Salomo's zorg voor de tempeldienst. 8 : 12-16 . 44
5. Salomo's Ofirvaart. 8 : 17, 18 45
6. Salomo's wijsheid. 9 : 1-12 46
7. Salomo's rijkdom. 9 : 13-21 48
8. Salomo's internationale roem. 9 : 22-24 . . 50
9. Slotopmerkingen over Salomo's regering. 9 : 25-28 50
10. Salomo's einde. 9 : 29-31 51

VIERDE HOOFDDEEL: DE KONINGEN VAN JUDA. (10 : 1—36 : 23).

I. *De regering van Rehabeam.* 10 : 1—12 : 16 . . . 52
1. De dreigende scheuring. 10 : 1-11 52
2. De scheuring voltrokken. 10 : 12—11 : 4 . . 55
3. Militaire en geestelijke versterking van Rehabeams rijk. 11 : 5-17 58
4. Rehabeams gezin. 11 : 18-23 60
5. Rehabeam om zijn afval van de HERE getuchtigd. 12 : 1-12 61
6. Terugblik op Rehabeams regering. Rehabeams dood. 12 : 13-16 63

II. *De regering van Abia en zijn strijd tegen Jerobeam.* 13 : 1—14 : 1 64

III. *De regering van Asa.* 14 : 2—16 : 14 69
1. Asa's bemoeienissen tot afschaffing van de afgoden-dienst en versterking des rijks. 14 : 2-8 . . . 69
2. De overwinning op Zera, de Koesiet. 14 : 9-15 . 71
3. Het optreden van de profeet Azarja. 15 : 1-7 . . 72
4. Verder reformatorisch optreden van Asa. 15 : 8-18 74
5. Asa's strijd met Israël. 15 : 19—16 : 10 . . . 77
6. Het levenseinde van Asa. 16 : 11-14 . . . 80

IV. *De regering van Josafat.* 17 : 1—21 : 1. 81
1. Josafats maatregelen tot versterking van het rijk. 17 : 1-9 81
2. Josafats toenemende macht. 17 : 10-19 . . . 83
3. Josafats bondgenootschap met Achab. 18 : 1-34 . 84
a. Koninklijk bezoek en oorlogsplannen. 18 : 1-3 84
b. Het advies van Achabs profeten. 18 : 4-11 . 85
c. Het optreden van de profeet Micha. 18 : 12-27 88

d. Achab en Josafat in de strijd. Achabs einde. 18 : 28-34 93
4. Josafats terugkeer naar Jeruzalem. Profetie van Jehu. 19 : 1-3 94
5. Josafats zorg voor het rechtswezen. 19 : 4-11 . . 95
6. Een wondere uitredding van Josafat. 20 : 1-30 . 98
a. De vijandelijke inval. 20 : 1, 2 98
b. Josafat schrijft een vasten uit en bidt om hulp. 20 : 3-13 98
c. De profetie van Jahaziël. 20 : 14-19 . . . 100
d. De vervulling van de goddelijke belofte. 20:20-30 101
7. Slotopmerkingen over de regering van Josafat. 20 : 31—21 : 1 104

V. *De regering van de goddeloze Joram.* 21 : 2-20 . . 106
1. Jorams goddeloosheid en tegenspoed. 21 : 2-11 . 106
2. De brief van de profeet Elia. 21 : 12-15 . . . 108
3. De vervulling van Elia's profetie. Jorams dood. 21 : 16-20 110

VI. *De één-jarige regering van Ahazia.* 22 : 1-9 . . . 111

VII. *De regering van Athalia en Joas.* 22 : 10—24 : 27 . 114
1. Het schrikbewind van Athalia. 22 : 10-12 . . 114
2. Joas tot koning uitgeroepen. 23 : 1-11 . . . 115
3. Athalia ter dood gebracht. 23 : 12-15 . . . 118
4. Bondsvernieuwing. Uitroeiing van de Baälsdienst. Joas' intocht in het koninklijk paleis. 23 : 16-21 119
5. Joas' regering gedurende Jojada's leven. 24 : 1-14a 121
6. Joas' regering na Jojada's dood. 24 : 14b-27 . . 124
a. Dood van Jojada. Afval van Joas. 24 : 14b-19 124
b. Profetie en dood van Zacharia. 24 : 20-22 . . 125
c. Zacharia's profetie vervuld. Dood van Joas. 24 : 23-27 126

VIII. *De regering van Amazia.* 25 : 1-28 128
1. Amazia's eerste optreden. 25 : 1-4 128
2. Amazia's overwinning op Edom. 25 : 5-13 . . 129
3. Amazia's afgoderij. 25 : 14-16 131
4. Amazia's oorlog met Joas van Israël. 25 : 17-24 . 132
5. Amazia's droevig einde. 25 : 25-28 135

IX. *De regering van Uzzia.* 26 : 1-23 136
1. Uzzia's voorspoedige jaren. 26 : 1-15 . . . 136

2. Uzzia om zijn zonde met melaatsheid gestraft. 26 : 16-20 139
3. Uzzia's laatste regeringsjaren en dood. 26 : 21-23 141

X. *De regering van Jotham.* 27 : 1-9 141

XI. *De goddeloze regering van Achaz.* 28 : 1-27 . . . 144
1. Het begin van Achaz' regering. 28 : 1-4 . . . 144
2. Achaz' nederlagen tegen Aram en Israël. 28 : 5-8 145
3. De Judese gevangenen door Odeds optreden weer in vrijheid. 28 : 9-15 147
4. Verdere tuchtiging van Achaz en Juda. 28 : 16-21 148
5. Achaz' voortgaande verharding in de zonde en zijn dood. 28 : 22-27 150

XII. *De regering van Hizkia.* 29 : 1—32 : 33. . . . 151
1. Hizkia herstelt de dienst des HEREN in de tempel te Jeruzalem. 29 : 1-36 151
a. De reiniging van de tempel. 29 : 1-19 . . 151
b. De plechtige her-inwijding des tempels. 29:20-30 155
c. Vrijwillige offers van het volk. 29 : 31-36 . . 157
2. Hizkia's viering van het Paasfeest. 30 : 1—31 : 1 158
a. De oproep aan geheel Israël om het Paasfeest te vieren. 30 : 1-12 158
b. De viering van het Paasfeest. 30 : 13-22 . . 161
c. Verlenging en einde van het feest. 30:23—31:1 163
3. Hizkia's regeling van de bijdragen voor de tempeldienst. 31 : 2-21 165
4. Hizkia door Sanherib benauwd en door de HERE wonderlijk gered. 32 : 1-23 169
5. Hizkia's hoogmoed, rijkdom en levenseinde. 32 : 24-33 173

XIII. *De regering van Manasse.* 33 : 1-20 176
1. Manasse's afgoderij. 33 : 1-10 176
2. Manasse's ballingschap en bekering. 33 : 11-17 . 179
3. Manasse's dood. 33 : 18-20 180

XIV. *De regering van Amon.* 33 : 21-25 181

XV. *De regering van Josia.* 34 : 1—35 : 27 181
1. Algemeen overzicht der regering van Josia. 34 : 1, 2 181
2. Uitroeiing van de afgoderij. 34 : 3-7 182
3. De tempelrestauratie. 34 : 8-13 183
4. Het vinden van het wetboek. 34 : 14-21 . . 184

5. De profetie van Hulda. 34 : 22-28 186
6. Voorlezing van het wetboek in de tempel en bondsvernieuwing. 34 : 29-33 187
7. De viering van het Pascha. 35 : 1-19 . . . 189
8. Josia's levenseinde. 35 : 20-27 193

XVI. *De regering van Joahaz, Jojakim en Jojachin.* 36:1-10 195
1. De kortstondige regering van Joahaz. 36 : 1-4 . 195
2. De regering van Jojakim. 36 : 5-8 196
3. De kortstondige regering van Jojachin. 36 : 9, 10 198

XVII. *De regering van Zedekia. De ondergang des rijks.* 36 : 11-21 199

XVIII. *Cyrus' verlof om terug te keren.* 36 : 22, 23 . . . 202